

גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים

[קישור לדוח נגיש](#)

חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)	45
חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)	46
סיכון שוק	47
גילוי איכותי כללי בדבר סיכוני שוק (MRA)	47
סיכון שוק בגישה הסטנדרטית (MR1)	56
סיכון ריבית (IRRBB) בתיק הבנקאי	56
סיכון מניות	59
סיכון נזילות	60
יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)	60
סיכון נזילות - גילוי איכותי וגילויים נוספים בגין יחס כיסוי הנזילות (LIQA)	61
מידע נוסף על סיכון מימון שלא נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3	65
סיכונים נוספים	65
סיכון תפעולי	65
סיכונים אחרים	69
תגמול	81
היבטים איכותיים	81
היבטים כמותיים	85
חוספות	88
חוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים לבין סכומים פיקוחיים	88
חוספת ב' - איגוח	97
נספח: מילון מונחים	98

יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון	4
יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)	4
רקע כללי ועקרונות כללים לדיווח	5
גישה התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים	5
הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים	13
סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)	15
מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו שאיננו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3	15
הון ומינוף	16
הרכב ההון	17
הלימות ההון	18
יחס המינוף	21
השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)	21
גילוי על יחס המינוף (LR2)	22
סיכון אשראי	22
מידע כללי על איכות סיכון האשראי (CRA)	23
איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)	29
שינויים במלאי החובות הפגומים (CR2)	29
גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)	29
דרישות גילוי איכותיות בנוגע לשיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)	38
שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)	39
גילויים איכותיים על השימוש של תאגידים בנקאיים בדירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי (CRD)	40
הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4)	40
הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (CR5)	41
מידע נוסף על סיכון אשראי שאיננו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3	41
סיכון אשראי של צד נגדי	42
גילוי איכותי על סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)	42
ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)	43
הקצאת הון בגין התאמות שערך לסיכון אשראי (CCR2) (CVA)	44
הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקולות סיכון	44
הרכב הבטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)	45

גילוי נוסף לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים – רשימת לוחות

עמוד	
4	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
15	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
15	ריכוז של תנועות ושינויים בנכסים משוקללים בסיכון
16	הקשר בין נכסים משוקללים בסיכון לבין הפעילויות העסקיות והסיכונים המתייחסים
17	רכיבי ההון לצורך חישוב יחס הון
18	ריכוז של תנועות ושינויים בנכסים משוקללים בסיכון
20	רגישות יחס הלימות ההון לשינויים בהון העצמי רובד 1 ונכסי סיכון
21	השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
22	גילוי על יחס המינוף (LR2)
29	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
31	סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק על בסיס מאוחד
35	חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה לפרעון
36	חשיפות למדינות זרות – מאוחד
39	שיטות להפחתת סיכון אשראי – גילוי כמותי
40	חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי
41	חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון
43	גילוי לגבי נגזרים
50	חשיפה לשינויים בשיעורי הריבית – מאוחד
51	הקשר בין סעיפי מאזן לבין פוזיציות שנכללו בגילוי על סיכון השוק
52	פירוט החשיפה הקבוצתית והמגבלות - במדד רגישות השווי הכלכלי לשינויים מקביליים של עקומי הריבית ב-100 נק' בסיס (מודל ה-EVE)
52	פירוט החשיפה הקבוצתית והמגבלות - ירידת השווי החשבונאי בתרחישי ביניים
53	פירוט החשיפה במונחי ה-VaR הכולל
53	פירוט החשיפה במונחי ה-VaR על פעילות המסחר
54	התפלגות השקעת ההון בפועל ביחס למגבלות שנקבעו (הנתונים מוצגים ביחס להון)
55	נתונים (חשבונאיים) אודות היקפי הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, של הבנק והחברות המאוחדות שלו
56	פירוט הקצאת ההון לסיכונים השוק לפי הגישה הסטנדרטית
57	השפעת שינויים מקביליים של 100 נקודות בסיס בשיעור הריבית על התיק הבנקאי
58	שווי הוגן מותאם של מכשירים פיננסיים – מאוחד
58	השפעת תרחישים של שנויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם – מאוחד
59	השפעת תרחישים של שנויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם – מאוחד
59	נתונים לגבי השקעות במניות
59	דרישת ההון בגין פוזיציות במניות
64	פירוט מבנה כרית הנזילות
64	התפלגות יחס כיסוי הנזילות לפי ישויות משפטיות בקבוצה (ממוצע לרבעון רביעי)
65	נכסים זמינים ולא מוגבלים
82	נתונים בדבר מספר נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים בקבוצת דיסקונט בשנים 2017-2018
85	שווי כולל של תגמול שהוענק במהלך השנה
86	תשלומים מיוחדים שהוענקו או ששולמו במהלך השנה
88	הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (LI1)
90	המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (LI2)
91	הצגת הרכיבים המרכיבים את ההון הפיקוחי מתוך המאזן הפיקוחי המאוחד
93	מיפוי הרכיבים ששימשו לצורך הצגת הרכב ההון הפיקוחי
97	חשיפות איגוח בתיק הבנקאי (SEC1)

גילוי נוסף לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים – רשימת תרשימים

עמוד	
8	המבנה הארגוני של ניהול הסיכונים

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 10 במרס 2019, במסגרת אישור הדוח השנתי לשנת 2018, הוחלט לאשר ולפרסם את הדיווח בנושא "הגילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים". למידע רלבנטי נוסף, יש לעיין בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

31 בדצמבר 2017	31 במרס 2018	30 ביוני 2018	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2018	
במיליוני שקלים חדשים					
					הון זמין
16,003	16,180	16,642	16,990	17,504	הון עצמי רובד 1
15,689	16,007	16,390	16,751	17,284	הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
16,893	16,892	17,354	17,702	18,216	הון רובד 1
15,689	16,007	16,390	16,751	17,284	הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
22,288	22,033	22,549	22,899	23,356	הון כולל
18,277	18,645	19,081	19,444	20,000	הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
					נכסי סיכון משוקלים
160,070	164,313	169,409	169,503	170,921	סך הכל נכסי סיכון משוקלים
					יחסי הלימות הון (באחוזים), לפי הוראות המפקח על הבנקים
10.00	9.85	9.82	10.02	10.24	יחס הון עצמי רובד 1
9.80	9.74	9.67	9.87	10.11	יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
10.55	10.28	10.24	10.44	10.66	יחס הון רובד 1
9.80	9.74	9.67	9.87	10.11	יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
13.92	13.41	13.31	13.51	13.67	יחס הון כולל
11.41	11.35	11.25	11.45	11.70	יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
9.18	9.18	9.18	9.19	9.19	יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש ע"י המפקח על הבנקים
0.82	0.57	0.64	0.83	1.05	יחס הון עצמי רובד 1 מעבר לנדרש ע"י המפקח על הבנקים
					יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים
248,020	255,319	257,743	259,412	264,000	סך החשיפות (במיליוני שקלים חדשים)
6.8	6.6	6.7	6.8	6.9	יחס המינוף (באחוזים)
6.3	6.3	6.4	6.5	6.5	יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים)
					יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות המפקח על הבנקים
44,410	46,131	46,038	43,164	42,830	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
35,058	34,133	34,097	34,519	34,326	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
126.7	135.1	135.0	125.0	124.8	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)

הבנק פועל להגשמת חזון הבנק בהתאם לתכנית אסטרטגית רב שנתית, שאושרה בשנת 2014 ועודכנה בשנת 2016 ובשנת 2018 בהתאם להתפתחויות בשוק. היישום המוקדם של התוכנית האסטרטגית בשנים האחרונות הביא את הבנק למסלול עקבי ומתמשך של שיפור ברווחיות ובתשואה להון, בהיקפים שתומכים הן בגידול המאוד משמעותי בתיק האשראי, בפרט במגזרי היעד, והן בחלוקת דיבידנד, החל ברבעון הראשון של שנת 2018, והכל תוך שמירה על הלימות ההון ואף שיפור.

נתוני שנת 2018 מצביעים על המשך תנופת הצמיחה ושיפור ניכר בביצועי הבנק והקבוצה, אף מעבר למתווה התוכנית האסטרטגית הרב שנתית. ניהול ההון של הקבוצה הינו קפדני והבסיס הפיננסי של הקבוצה ממשיך להיות יציב כעולה בביורור מהיחסים הפיקוחיים העיקריים המוצגים לעיל.

רקע כללי ועקרונות כללים לדיווח

רקע כללי. הדוח שלהלן ("דוח הסיכונים") הוכן בהתאם להוראות הדיווח של המפקח על הבנקים בדבר "דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים". במסגרת ההוראה האמורה אומצו דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של מסגרת העבודה והוראות באזל III ובנוסף, דרישות גילוי שפורסמו על ידי ועדת באזל ודרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (FSF) ודרישות גילוי שפורסמו על ידי צוות משימה שהוקם על ידי המוסד ליציבות פיננסית (FSB), לשיפור הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים. במסגרת ההוראה המעודכנת, שונו דרישות הגילוי, הכמות והאיכות. מספרי ההשוואה בגילוי הכמותי סווגו מחדש, כדי להתאימם למתכונת החדשה של הגילוי.

בדוח זה יושמה לראשונה במלואה הוראת הדיווח המעודכנת שפורסמה במסגרת החוזר בדבר "שיפור השימושיות של הדוחות לציבור של תאגידים בנקאיים לשנים 2017 ו-2018".

עקרונות כללים לדיווח. לקראת פרסום דוח הסיכונים הראשון, במסגרת דוח שנתי 2015, נקבעו עקרונות כלליים לדיווח, אשר תוקפו ועודכנו במסגרת ההיערכות ליישום הוראת הדיווח המעודכנת, והכל בכפוף להוראות הדיווח.

- דוח הסיכונים הינו חלק אינטגרלי מהדוח השנתי, ובהתאמה יחולו לגביו התהליכים החלים על הדוח השנתי (ובכלל זה: בקורות ונהלים לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי (SOX), הצהרות המנכ"ל והחשבונאי הראשי על הגילוי);
- כדי להעמיד דיווח ראוי, ולמנוע חזרות על פרטים, נקבע כי מסמך הגילוי העיקרי בתחום ניהול הסיכונים יהיה דוח הסיכונים. בנושאים בהם נדרש גילוי בשני המסמכים - הגילוי הנרחב יינתן בדוח הסיכונים ואילו בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה יובא תקציר מצומצם ביותר, ותיכלל הפניה לדוח הסיכונים. בנושאים בהם ישנן דרישות גילוי ספציפיות המתייחסות לפרק "סקירת הסיכונים" - הגילוי יינתן בדרך כלל רק בפרק זה;
- אוכלוסיית הסיכונים אליה יתייחס הבנק תהיה בהלימה לסיכונים שזוהו והוצגו במסגרת תהליך הערכת הנאותות ההונית (ICAAP);
- הגילויים יתארו את הפעילויות העיקריות של הקבוצה ואת הסיכונים המשמעותיים, תוך התבססות על נתונים ומידע רלבנטיים;
- הגילויים יכללו מידע איכותי ומידע כמותי מספיק על התהליכים של הקבוצה לצרכי זיהוי, מדידה וניהול של הסיכונים. רמת הפירוט של גילויים אלה תהיה מידתית;
- על מנת לסייע למשתמשים להבין בצורה טובה יותר את הסיבולת לסיכון/תיאבון לסיכון של הקבוצה, הגילויים יהיו גמישים בצורה שתאפשר לשקף את האופן שבו ההנהלה הבכירה והדירקטוריון מעריכים ומנהלים סיכונים ואסטרטגיה באופן פנימי בארגון;
- נקבע מנגנון בעל אופי בקרתי, להבטיח נאותות ורלבנטיות הגילויים שייכללו בדוח, על בסיס תהליכי העבודה המיושמים במסגרת הערכת הנאותות ההונית (ICAAP) ובמסגרת הכנת מסמך הסיכונים הרבעוני;
- תינתן תשומת לב לשינויים מהותיים במיוחד בנתונים, ולבחינת הצורך במתן הסברים לשינויים אלה.

גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים

לפרטים בדבר פרופיל הסיכון של קבוצת דיסקונט ולפרטים בדבר טבלת גורמי סיכון, ראו בפרק ג' לדוח הדירקטוריון וההנהלה - "סקירת הסיכונים".

עקרונות ניהול הסיכונים

תחום ניהול הסיכונים ממשיך להיות רכיב חיוני בפעילות התאגיד הבנקאי. תפיסת ניהול הסיכונים ותרבות ניהול הסיכונים מוטמעות בפעילות השוטפת, בתהליכים מהותיים ובתהליכי קבלת החלטות עסקיות, כחלק אינטגרלי מהעשייה. חשיפות הבנק והקבוצה לסיכונים השונים, נבחנות באופן שוטף, ב-3 קווי ההגנה וניהול הסיכונים מבוצע בראיה קבוצתית, כלל תאגידית וצופה פני עתיד.

הדירקטוריון וההנהלה מקנים חשיבות רבה להיבטי ניהול סיכונים ולהטמעת תרבות ניהול סיכונים נאותה בבנק ובחברות הבת, תוך הקצאת המשאבים הנדרשים לשם כך וקביעת מיקודים בתחומים אלו כחלק מהיעדים הקבוצתיים. במסגרת הטמעת תרבות ניהול הסיכונים נמשך המיקוד בהטמעת תרבות ציות, במרכזת שמירה על הוגנות והגינות בתהליכי מכירה ושיווק של אשראי ובתהליכי הגבייה וכן הגנה על הפרטיות בפעילויות, בתהליכים ובמערכות.

עקרונות העל לניהול הסיכונים

- ניהול הסיכונים מבוצע בראיה משולבת קבוצתית, חוצת ארגון, תוך שימוש במתודולוגיות ומינוחים עקביים ותוך התייחסות למכלול סוגי הסיכונים להם חשופה הקבוצה.
- ממשל תאגידי קבוצתי אשר תומך בקיום שרשרת פיקוח אפקטיבית על פעילותה של הקבוצה, בכפוף להוראות הדין.

- האחריות לניהול הסיכונים הינה היררכית, כאשר כל דרג ניהולי נושא באחריות לסיכונים במרחב הפעילות שלו, באופן שמובטחת מצרפיות (אגרגציה) של ניהול הסיכונים בכל דרגי הניהול, עד לחבר ההנהלה האחראי לקו העסקים, לרבות קיום תהליכים נאותים של זיהוי, מדידה, הערכה, בקרה, ניטור ודיווח על סיכונים.
- על כל אחד מהסיכונים המהותיים אליהם חשופה הקבוצה, ממונה נושא משרה בכיר, במעמד של חבר הנהלה, אשר נושא באחריות העל (Accountability) ביחס לניהול הסיכון בקו הראשון.
- תפיסת ניהול הסיכונים תומכת באפשרות ובשיפור תהליכי קבלת החלטות והצפת ערך בראייה ארוכת טווח.
- התרבות הארגונית מעודדת שקיפות ותקשורת פנים-ארגונית אפקטיבית, תוך זרימת מידע נאותה, לרבות ביחס לאירועי הפרה/כשל, לכל הגורמים המעורבים בטיפול בסיכונים.
- הסיכונים מנוהלים תוך שמירה על הפרדת תפקידים ובקורות בין קווי ההגנה המעורבים בניהול הסיכון.
- תפיסת ניהול הסיכונים דינאמית ומתפתחת לאורך זמן, בהתאם לשינויים בצרכי הבנק והקבוצה, הוראות האסדרה, פרקטיקה מקובלת בארץ ובעולם ותנאי הסביבה החיצונית והפנימית.
- ניהול הסיכונים מבוצע על בסיס מתמשך, בראיה צופה פני עתיד, הכולל תהליכי זיהוי, מדידה, הערכה, ניטור, בקרה ודיווח שוטפים של החשיפות לסיכונים וניהולן והשלכותיהן על פרופיל הסיכון, לצד זיהוי סיכונים מתהווים וחדשים (כדוגמת סיכונים המודל העסקי, סיכונים מודל, סיכונים הגנת הפרטיות, סיכונים מיקור חוץ ועוד).
- תהליכי ניהול הסיכונים כוללים פעילות פרואקטיבית לניהול הסיכונים ולכינונה של תרבות ארגונית אפקטיבית והטמעת תרבות בקרה, בדגש על הטמעת ערכי הוגנות והגינות בפעילויות ובתהליכים.
- תהליכי ניהול סיכונים משולבים כחלק מהעשייה העסקית השוטפת, והם משולבים בתהליכים ופרויקטים מהותיים בבנק ובקבוצה, לרבות יישום תהליכי מוצר חדש, כשנדרש.
- מדיניות ותהליכי התגמול בקבוצה, מקדמים עמידה ביעדי הבנק ובהטמעת תרבות ניהול סיכונים אפקטיבית, ואינם מעודדים נטילת סיכונים חריגים או מעבר לתיאבון הסיכון שהוגדר.

ניהול סיכונים קבוצתי

ניהול הסיכונים הקבוצתי הינו חלק אינטגרלי מתפיסת ניהול הסיכונים של הבנק. הדירקטוריון והנהלת הבנק אחראים לפקח על תהליכי ניהול הסיכונים הכרוכים בפעילות המבוצעת על ידי חברות הקבוצה, לקבוע מסגרות אפקטיביות לתהליכים קבוצתיים ולוודא קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח נאותים. האסטרטגיה העסקית, המדיניות והיבטי הממשל התאגידי מנוהלים בראיה קבוצתית ותומכים בקיומה של שרשרת פיקוח אפקטיבית על פעילותה של הקבוצה. במסגרת זו הוגדרו פונקציות שונות שהינן בעלות אחריות קבוצתית, להבנייה וחיזוק הממשקים ההדדיים ומעורבות בהחלטות מהותיות שמתקבלות בחברות הבת, לרבות מיסוד פורומים קבוצתיים ותהליכי דיווח סדורים של חברות הבת. פונקציית ניהול הסיכונים בבנק, (כמו גם פונקציות נוספות) הינה בעלת אחריות קבוצתית והיא אחראית לוודא כי תהליכי ניהול הסיכונים, הכלים ומתכונת הדיווח של חברות הבת תואמים לתהליכים ולכלים הקבוצתיים, בהתאמות הנדרשות ממאפייני הפעילות היחודיים של חברות הבת והאסדרה הרלוונטית להן. לפיכך, מסמכי מדיניות, כלים, מתודולוגיות ותשתיות שמפתחת חברת האם מועברים לחברות הבת אשר אחראיות לאימוצם בהתאמות המחוייבות ממאפייני פעילותן הייחודיים. הקבוצה פועלת, באופן מתמיד, לשיפור והידוק יכולות הניהול, הפיקוח והבקרה הקבוצתיים, ולשיפור יכולות הניהול הקבוצתי, תוך גיבוש מהלכים אסטרטגיים בראיה קבוצתית ומיצוי סינרגיות בקבוצה. כמו כן, בבנק פועלת חטיבת ניהול קבוצתי ורגולציה שיעודה לפעול להשאת ערך חברות הקבוצה, באמצעות שיפור הניהול והתיאום הקבוצתיים. מנהלי הסיכונים בחברות הבת כפופים לניהולית למנכ"ל חברת הבת אך מונחים מקצועית על ידי מנהל הסיכונים הראשי של הקבוצה. בחברה האם (הבנק) מתקיימים על בסיס תקופתי דיונים ביחס לנושאים מהותיים וסוגיות סיכון בחברות הבת, כמו גם מעקב תקופתי אחר הפעילויות והתפתחות הסיכונים. במהלך השנה בוצעה, בתיאום עם אי די בי ניו יורק, היערכות ליישום הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 306 בנושא פיקוח על שלוחות חו"ל.

מדיניות ניהול הסיכונים ומטרותיה

תפישת ניהול הסיכונים, שגיבשה הקבוצה, הינה בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים ופרקטיקות מקובלות בעולם. תפישת ניהול הסיכונים מעוגנת בסדרה של מסמכי מדיניות לניהול הסיכונים השונים, אשר אושרו על ידי דירקטוריון הבנק ומטרתם להתוות את התשתית הכוללת לניהול הסיכונים בבנק ובקבוצה. תפישה זו כוללת התייחסות נרחבת להיבטי הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, לרבות תפקידי הדירקטוריון, ההנהלה והגדרת סמכות ואחריות של הגורמים המשתתפים בתהליכי ניהול הסיכונים. כמו כן, המסמכים מגדירים את הכלים והמנגנונים לזיהוי, מדידה, הערכה, בקרה, ניטור ודיווח על החשיפה לסיכונים, לרבות התיאבון לסיכון ותרחישי קיצון.

מסמכי מדיניות ניהול הסיכונים עקביים עם האסדרה המתפתחת בתחום ניהול הסיכונים, בסביבה העסקית הנתונה, ומועברים לאימוץ, בהתאמות המחויבות, לחברות הבת העיקריות.

מסמכי המדיניות מתעדכנים, מעת לעת, בהתאם לשינויים בסביבה הרגולטורית והעסקית ומבוצע ייזום של מסמכי מדיניות חדשים, בהתאם לזיהוי סיכונים מתהווים ומתפתחים.

מסמכי המדיניות לניהול סיכונים בשילוב עם האסטרטגיה הקבוצתית, מגבלות התיאבון לסיכון, תכנון ההון, ותוכניות העבודה מהווים את הבסיס ליבוש מסמכי מדיניות פרטניים וכן להסדרת תחומי האחריות והסמכויות של פונקציות הבקרה השונות, בנהלי עבודה מחייבים.

הבנק והקבוצה פועלים בתהליך מתמשך להסדרת תהליכים אפקטיביים לזיהוי, פיקוח, ניטור, דיווח ובקרה אחר ניהול הסיכונים והחשיפות ומבצעים מעקב אחר פרופיל הסיכון של הבנק והקבוצה, באמצעות מדדים כמותיים ואיכותיים שונים.

מסמכי המדיניות השונים מבטאים ונותנים מסגרת תומכת למתודולוגיות, לכלים, מודלים ולתשתיות שגובשו בבנק. במסגרת זו ראוי לציין שימוש בכלים כמותיים שונים המאפשרים ניהול של הסיכונים באמצעות מודלים סטטיסטיים מגוונים (כגון מודלים לדירוג סיכון של לווים, מודלים לאמידת סיכונים השוק וכד') וכן במתודולוגיות וכלים איכותיים שמאפשרים תהליך סדור ושיטתי של זיהוי, הערכה וניטור אחר התפתחות הסיכונים והחשיפות. לצד הכלים המשמשים לניהול השוטף של הסיכון, עושה הקבוצה שימוש בתרחישים שונים, על מנת לבחון את החשיפה לסיכונים בתרחישים שונים ובמצבי קיצון שונים, כמפורט להלן.

השיטות ונהלי העבודה בתחום הניהול הסיכונים, בארץ ובח"ל, נבחנים ומתעדכנים מעת לעת, בהתאמה לשינויים בסביבת התחרות, בסביבה העסקית, הפנימית והרגולטורית. קצב דינמיות השינויים בעולם הבנקאות מחייבים בחינה ושיפור מתמיד של הכלים, השיטות ותשתיות ניהול הסיכונים.

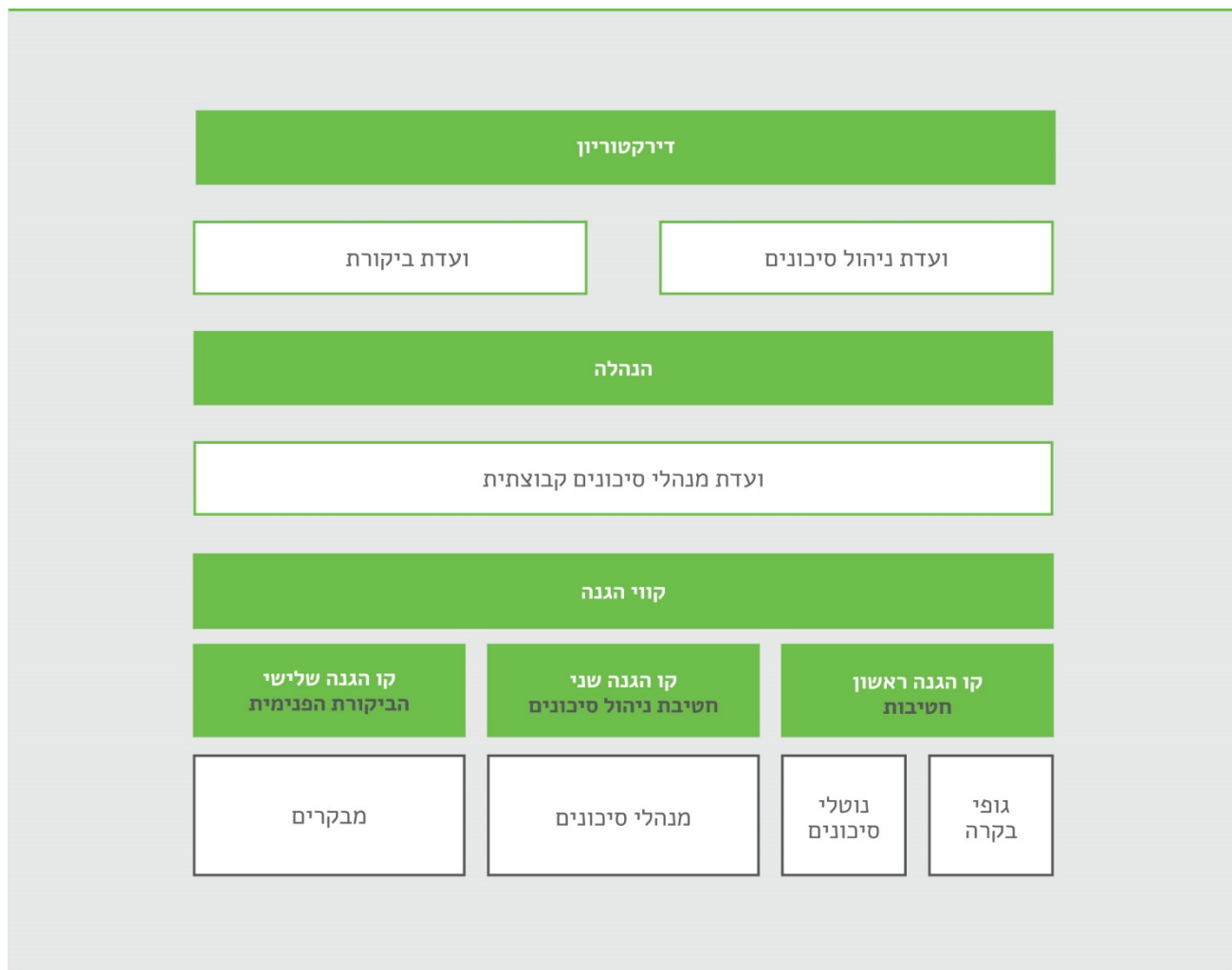
ממשל תאגידי לניהול סיכונים

בקבוצת דיסקונט מאומצת מסגרת ממשל תאגידי בהלימה להוראות באזל ולהוראות הפיקוח על הבנקים, המעוגנת כאמור, בסדרה של מסמכי תשתיות ומדיניות בתחומי הסיכונים השונים.

הדירקטוריון וועדותיו והנהלה רואים חשיבות רבה בקיומה של תרבות ניהול סיכונים ושואפים לחיזוק המעמד המקצועי, העצמאות והתפקוד של קווי ההגנה, בדגש על האחריות הראשונית של קו ההגנה הראשון לניהול הסיכונים. בחטיבות העסקיות פועלות פונקציות בקרה חטיבתיות, אשר מהוות זרוע ניהול סיכונים ובקרה של החטיבה והן מלוות ומעורבות במכלול תחומי הפעילות שמלווה החטיבה, על מנת לוודא ששיקולי ניהול הסיכונים נלקחים בחשבון בתהליכי קבלת ההחלטות וכן מבוצעת היערכות נאותה בהיבטי ניהול הסיכונים והבקרות.

מבנה ניהול הסיכונים בבנק כולל את: הדירקטוריון, הנהלה ושלושת קווי ההגנה, כמפורט להלן.

המבנה הארגוני של ניהול הסיכונים

הדירקטוריון

הדירקטוריון נושא באחריות לעסקי הקבוצה לאיתנותה ויציבותה הפיננסית, ומסגרת עבודתו מוגדרת בהלימה להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301 והוראת ניהול בנקאי תקין מס' 310, ומעוגנת בנהלי עבודה תומכים לפעילותו ולפעילות ועדותיו השונות. הדירקטוריון אחראי על התווית האסטרטגיה ועל אישור המדיניות המנחה את הקבוצה בפעילותה השוטפת. כמו כן, הדירקטוריון אחראי לקביעת תיאבון הסיכון, להתווית מדיניות ניהול הסיכונים ולמעקב אחר פעולות ההנהלה הבכירה על מנת לוודא שאלו עולות בקנה אחד עם תיאבון הסיכון והשינויים בפעילויות ובסביבת הסיכון. פעילות הדירקטוריון מבוצעת, על ידי מליאת הדירקטוריון ו/או על ידי ועדות המשנה שלו, בנושאים השונים, באמצעות דיונים שוטפים, תקופתיים ויעודיים, לרבות בראייה קבוצתית.

השליטה והבקרה על ניהול הסיכונים מתבצעות על ידי ועדות הדירקטוריון השונות, שהעיקריות שבהן הן:

- **ועדת ניהול סיכונים של הדירקטוריון.** הוועדה מסייעת ומייעצת לדירקטוריון ביישום תפקידיו, ליוזום קיומם של תהליכי ניהול סיכונים אפקטיביים בבנק ובקבוצה. הוועדה דנה וממליצה לדירקטוריון על המדיניות לניהול הסיכונים השונים ומפקחת על יישום המדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון. הוועדה מתכנסת בתדירות רבעונית, גם כוועדה לניהול סיכונים ארה"ב;
- **ועדת ביקורת.** הוועדה בוחנת את אפקטיביות מערך הבקרה הפנימית, באמצעות פונקציות הביקורת והבקרה השונות, עוקבת אחר ממצאיהן ואחראית, בין היתר, להציע לדירקטוריון דרכים לתיקונם. לצורך מילוי תפקידיה נסמכת ועדת הביקורת על עבודתן של פונקציות הבקרה הבלתי תלויות, בהן חטיבת הביקורת הפנימית, פונקציות הציות, אכיפה פנימית, איסור הלבנת הון ומימון טרור.

ההנהלה

להנהלת הבנק תפקידים רבים בתחום ניהול הסיכונים של הבנק ושל הקבוצה, בדגש על התווית הטון שבצמרת (Tone at the top), לרבות בתמיכה לתהליכי ניהול הסיכונים. מסמכי המדיניות (ראו לעיל) כוללים התייחסויות נרחבות למשימות ההנהלה כ"אורגן" בתחום ניהול הסיכונים, כאשר, באופן כללי, כל משימה שבאחריות הדירקטוריון מחייבת טיפול מקדים של ההנהלה: ערכת דיונים מקדימים, ביצוע של משימות בקרה ופיקוח וגיבוש המלצות עבור הדירקטוריון. ההנהלה אחראית למימוש מדיניות ניהול הסיכונים, קיום בקרה ופיקוח על איכות ניהול הסיכונים ונאותות מדידת והערכת הסיכונים. ההנהלה פועלת באמצעות מנהל הסיכונים הראשי וחיבת ניהול סיכונים ובאמצעות ועדת מנהלי סיכונים קבוצתית.

ועדות ופורומים

ועדת מנהלי סיכונים קבוצתית. ועדה בראשות המנהלת הכללית ובהשתתפות המנהלים הכלליים של חברות הבת העיקריות, מנהל הסיכונים הראשי ומנהלי הסיכונים בחברות הבת העיקריות. הוועדה מקיימת דיונים תקופתיים במכלול הנושאים הנדרשים לקידום ולשיפור תהליכים רוחביים לניהול הסיכונים בבנק ובקבוצה, לרבות: מתודולוגיות, אמצעים וכלים, הנדרשים לניהול סיכונים, תרחישי קיצון, המשכיות עסקית, הוראות אסדרה ופרקטיקה מקובלת (best practice), היבטי ניהול סיכונים בתוכניות העבודה ובמיקודים אסטרטגיים.

ועדות ופורומים שונים. בנוסף, פועלים במסגרת ההנהלה פורמים וועדות שונים, אשר תורמים ומסייעים להנהלה במשימות בתחום ניהול הסיכונים, כאשר העיקריים שבהם, בראשות מנהל הסיכונים הראשי, או מי מטעמו, הינם: פורום מדיניות אשראי, פורום מדידה, תמחור והערכת ביצועים מותאמי סיכון, פורום תרחישי קיצון, ועדת תיקוף מודלים, ועדת מוצר חדש, ועדת תיעוד פרויקטים טכנולוגיים ליישום אסדרה, ועדת מנהלי סיכונים תפעוליים, ועדה לסקירה בלתי תלויה, ועדה להפרשה קבוצתית, פורום סיכונים שוק ונדילות, פורום בקרי סיכונים תפעוליים, פורום קציני צוות בקבוצה ועוד. כמו כן, פועלות בבנק מספר רב של ועדות ייעודיות בתחומי הפעילויות השונים, המעורבות, בין היתר בתהליכי ניהול סיכונים. ניתן למנות בין היתר את ועדות האשראי השונות, ועדת הנ"ה, ועוד.

ועדות הדירקטוריון, ועדות ההנהלה והפורומים השונים, מסייעים בידי ההנהלה והדירקטוריון לקיים דיונים ממוקדים ומעמיקים, תוך ניתוח וביחנה של חלופות להחלטה, התורמים לשיפור איכות הבקרה וניהול הסיכונים בקבוצה.

קווי ההגנה

תפישת ניהול הסיכונים בקבוצה מבוססת על שלושה קווי ההגנה, שנוטלים חלק בניהול השוטף של הסיכונים. קיימת הבנה והפנמה של האחריות וחלוקת האחריות בין קווי ההגנה, וזו מוסדרת בסדרה של מסמכי מדיניות בתחומי הסיכונים.

- **נוטלי הסיכונים (קו ההגנה הראשון).** כלל יחידות הבנק, אשר נוטלות סיכונים, בדגש על יחידות עסקיות, אחראיות לניהול שוטף של אותם סיכונים באמצעות תהליכי זיהוי, מדידה, ניטור בקרה ודיווח, המתבצעים על ידי גורמים ביחידה, ו/או ביחידות בקרה ייעודיות. יחידות אלה פועלות בהתאם למדיניות ניהול הסיכונים ובגבולות התיאבון והמגבלות הפרטניות שנקבעו מכותה. במרבית החטיבות פועלות פונקציות בקרה ייעודיות, אשר מונחות מקצועית על ידי חטיבת ניהול סיכונים ואשר תומכות בראשי החטיבות בניהול הסיכונים הנלקחים במסגרת פעילותן. בשנים האחרונות פעלה הקבוצה לחיזוק מעמדן, כשירותן ועצמאותן של פונקציות הבקרה הפועלות בקו ההגנה הראשון לרבות תגבור המשאבים שמוקצים לתמיכה בפעילותן.

- **מנהל הסיכונים הראשי וחיבת ניהול סיכונים (קו ההגנה השני).** קו הגנה זה אחראי על המסגרת הכוללת לניהול הסיכונים בבנק. ראו להלן.

- **ביקורת פנימית (קו ההגנה השלישי).** הביקורת הפנימית כפופה ליו"ר הדירקטוריון וככזו - בלתי תלויה בקו ההגנה הראשון והשני ומסייעת להנהלה ולדירקטוריון במימוש יעיל ואפקטיבי של תחומי האחריות המוטלים עליהם. בין היתר, מקיימת סקירה שוטפת ובלתי תלויה על תהליכי ניהול הסיכונים והערכת פרופיל הסיכון בקבוצה לרבות יעילות ואפקטיביות הבקורות והמשאבים המוקצים לניהול סיכונים נאות, וכן בחינת מהימנות ותזמון של הדיווחים למפקח על הבנקים ולרשויות הפיקוח.

חטיבת ניהול הסיכונים (קו ההגנה השני)

בראש החטיבה מכהן מנהל הסיכונים הראשי, שהינו חבר הנהלה ומדווח למנכ"ל, באופן בלתי תלוי בקווי העסקים יוצרי הסיכון. מנהל הסיכונים הראשי נדרש לסייע לדירקטוריון במילוי תפקידיו, בתחום ניהול הסיכונים, ולו גישה מלאה לדירקטוריון ולוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים. מנהל הסיכונים הראשי אחראי על ניהול מכלול הסיכונים בבנק ובקבוצה, במסגרת קו ההגנה השני.

ניהול הסיכונים הוגדר בבנק כפונקציה בעלת אחריות קבוצתית. לפיכך, מושם דגש מרכזי על הידוק הממשקים עם חברות הבת ושלוחות חו"ל ועל הנחייתן לאימוץ תהליכים וכלים, במתודולוגיות הנקבעות בחברת האם, בשינויים המחויבים וכן על דיון בסוגיות סיכון ובפרויקטים מהותיים, המשפיעים על פרופיל הסיכון של חברות הבת.

בין תפקידיה העיקריים של החטיבה ניתן למנות:

- זיהוי והערכה נכונה של החשיפות וזיהוי מוקדי סיכון קיימים ומתפתחים;

- ויודא הנאותות ההונית, להבטחת יציבות הקבוצה לאורך זמן, בשים לב, בין היתר, לשינויים בחשיפות ובסביבה העסקית והרגולטורית, ולעמידה בתיאבון לסיכון, כפי שנקבע על ידי הדירקטוריון. זאת, תוך שימוש במגוון שיטות וכלים, שיבטיחו את הנאותות ההונית של הקבוצה, במצב עסקים רגיל ובתרחישי קיצון שונים;
 - ליווי ומעורבות בתהליכים מהותיים כגון ליווי תהליכי תכנון אסטרטגי, תכנון ההון, תגמול, תכנון תוכניות עבודה, הפעלת מוצרים חדשים, פרויקטים מרכזיים, פרויקטי חדשנות, פרויקטי מחשוב ועוד, זאת לצד תמיכה בתהליכי קבלת החלטות כגון מתן חוות דעת על בקשות האשראי ועל השקעות בהן כרוכה חשיפת אשראי מהותית ואישור דירוגים, סיווגים והפרשות. זאת, במטרה לוודא שילוב היבטי ניהול סיכונים בתהליכים אלו ובחינת השפעותיהם על פרופיל הסיכון בבנק ובקבוצה;
 - דיווח שוטף להנהלה, לדירקטוריון ולוועדות של אורגנים אלה, ככלי לניהול מבוסס סיכון;
 - אחריות לקביעת דירוגי האשראי ו/או אישורם;
 - אחריות על נאותות הסיווגים לחובות בעייתיים והוצאות להפסדי אשראי.
- חטיבת ניהול סיכונים מאגדת תחתיה את הפונקציות הבלתי תלויות לניהול סיכונים, בהן יחידות לניהול סיכוני האשראי, סיכוני שוק ונדילות, סיכונים תפעוליים (המאגדת תחת אחריותה גם את תחומי ניהול סיכוני זר, סיכוני סייבר, סיכוני מעילות והונאות, סיכוני המשכיות עסקית), וכן, יחידות לסיכוני ציות, וסיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור, סיכונים חוצי גבולות ו-FATCA, וסיכוני מודלים. מנהלי היחידות לניהול הסיכונים פועלים, כאמור, כקו ההגנה השני ומבצעים מכלול תהליכים למדידה, הערכה ובקרת סיכונים ופיתוח מתודולוגיות ומודלים. בנוסף, באחריות מנהל הסיכונים הראשי פונקציות בקרה, בהן בקר האשראי, יחידת חוות דעת שניה, בכלל זה על דירוגי אשראי ועל נאותות הסיווגים והוצאות להפסדי אשראי וכן, פונקציות פיקוח והערכה, אשר מבצעת תהליכי פיקוח ובקרה על חברות בת ושלוחות חו"ל, וכן, תהליכי הערכה כוללת של סיכונים, לרבות ניהול התהליך השנתי להערכה פנימית של הנאותות ההונית (ICAAP). כמו כן, במסגרת החטיבה פועלת יחידת מערכות ותשתיות מידע, התומכת בייזום וניהול מערכות לניהול סיכונים.

כלים לניהול סיכונים

- הקבוצה מפתחת ומיישמת מגוון כלים התומכים בתהליכי ניהול הסיכונים, אשר מאפשרים זיהוי, מדידה והערכה של סיכונים, בהתבסס על מגוון כלים ושיטות והכוללים רכיבים כמותיים ואיכותיים, והמאפשרים בחינה של החשיפות והשינויים בהם, תחת מגוון תרחישים, לרבות זיהוי סיכוני רחב וריכוזי סיכון. במסגרת זו ראוי למנות את הכלים הבאים:
- **תיאבון הסיכון** - אחד הכלים המרכזיים של הדירקטוריון לפיקוח פרופיל הסיכון של התאגיד. התיאבון לסיכון מתווה את גבולות הגיזרה של התאגיד ומתבצע בהלימה למתווה האסטרטגי ולמתווה ההון. בתיאבון רכיבים כמותיים ואיכותיים, המתייחסים למכלול סוגי הסיכונים.
 - **מגבלות, אינדיקטורים וספי התראה** - מכוח הצהרת התיאבון נקבעים מסמכים פרטניים של תיאבון הסיכון, בתחומי סיכון מהותיים, המתווים את קביעת המדיניות העסקית הקבוצתית בתחומי הסיכון וכוללים מגבלות, יעדי סיכון ו/או ספי התראה, אשר נועדו להבטיח את העמידה במגבלות הכמותיות וביעדים האיכותיים, שנקבעו בהצהרה. המגבלות מנוטרות באופן שוטף ומדווחות באופן תקופתי לדירקטוריון.
 - **פיתוח ותיקוף מודלים** - הקבוצה פועלת, לפי תוכנית עבודה רב שנתית, לפיתוח מודלים מתקדמים, בדגש על פיתוח מודלים מתקדמים לדירוג ולתמחור אשראי מבוסס סיכון, בהתאם למתודולוגיות מקובלות בתחום.
 - במקביל לפיתוח המודלים, מבוצעים תהליכי תיקוף תקופתיים בתדירות ובתעודף שנקבעים בהתאם לרמת סיכון המודל, ולשינויים במודלים או בסביבה הכלכלית. מודלים חדשים נכנסים לשימוש רק לאחר תהליך תיקוף ואישור ועדת תיקוף מודלים.
 - **תרחישים ותרחישי קיצון** - הבנק משתמש במגוון תרחישים ותרחישי קיצון צופי פני עתיד ככלי משלים לתהליכי ניהול הסיכונים, התומכים בתהליכי תכנון ההון, קביעת התיאבון לסיכון, הוכחת הנאותות ההונית ובזיהוי אזורי פגיעות (ראו הרחבה בפרק הלימות ההון). תוצאות תרחישי הקיצון נדונות עם הגורמים העסקיים ותומכים בקביעת המדיניות העסקית והתמחור. כמו כן, בהתאם לתוצאות תרחישי הקיצון מגובשות תוכניות מגירה שונות שמטרתן לתמוך בהיערכות הקבוצה למצבי משבר שונים.
 - **סקרי סיכונים** - הקבוצה מיישמת תהליכים תקופתיים לביצוע סקרי סיכונים בתחומים שונים, כמפורט להלן. סקרי הסיכונים מאפשרים זיהוי והערכה תקופתיים של הסיכונים להם חשופה הקבוצה, ומאפשרים ניהול דינמי של מפות החשיפה ושל תוכניות ההפחתה התומכות.
 - **הערכת פרופיל הסיכון** - הקבוצה מבצעת מעקב שוטף אחר שינויים בפרופיל הסיכון של הבנק וחברות הקבוצה, בהתבסס על כלים, מודלים ומתודולוגיות קבוצתיים ועל תהליכי דיווח תקופתיים. עיקרי השינויים מדווחים במסגרת מסמך סיכונים שנדון בהנהלה ובדירקטוריון. הערכת השינויים בפרופיל הסיכון מבוססת על תהליכי ניטור, בקרה ודיווח אחר שינויים בפרופיל הסיכון וכן עמידה במגבלות, אינדיקטורים וספי התראה שונים, לרבות בהשוואה למערכת הבנקאית. במסגרת זו נבחנים גם שינויים מהותיים באיכות ואפקטיביות ניהול הסיכונים בהנהלה ובדירקטוריון.

תרבות הסיכונים והטמעת שימושיות תהליכי ניהול הסיכונים

הקבוצה פועלת, באופן מתמשך, לשיפור ולחיזוק תהליכי ניהול סיכונים, במטרה להוביל לכינונה של תרבות ניהול סיכונים נאותה. ההנהלה והדירקטוריון מנחים ליישום דווקני ובלתי מתפשר של הוראות אסדרה, לרבות וידוא הטמעתם בקרב הגורמים הרלבנטיים. הטון שבצמרת (Tone at the top) מהווה חלק חשוב ומשמעותי בהתווית ובהטמעת התרבות בבנק ובקבוצה, תוך מתן דוגמא אישית וחשיבות לשילוב תהליכי ניהול סיכונים כחלק אינטגרלי מהניהול השוטף ותהליכי קבלת ההחלטות, ותוך הקצאת המשאבים הנדרשים. דגש מרכזי ניתן לשילוב יעדים מבוססי סיכון, בתמיכה למדידת הביצועים העסקיים. בהתאם, חטיבת ניהול סיכונים מלווה ומעורבת בתהליכים מרכזיים מראשיתם, על מנת לוודא ששיקולי ניהול סיכונים מוטמעים כחלק אינטגרלי מהעשייה העסקית. הטמעת תרבות ניהול הסיכונים ושימושיות הכלים, המתודולוגיות והמודלים שמפותחים בקו השני, בתהליכים העסקיים ובתהליכי ניהול הסיכונים בידי הקו הראשון מבוצעת, בין היתר באמצעות לומדות, כנסים, הדרכות, הטמעות, בקרות וביקורות.

השתלבות בתהליכים עסקיים ואסטרטגיים

חטיבת ניהול סיכונים מלווה את התקדמות יישום התוכנית האסטרטגית ותוכניות העבודה, החל משלבי התכנון תוך ניטור ובקרה תקופתיים של היבטי ניהול הסיכונים בתוכניות אלו והשפעתם על פרופיל הסיכון בבנק ובקבוצה. במסגרת פעילות החטיבה מוטמעים כלים ומתודולוגיות לשימוש הקו הראשון, אשר תומכים בהערכת סיכונים בפעילויות ובפרויקטים השונים, לרבות שילוב תוכניות הפחתה ותשתיות ניטור ובקרה, אשר תומכות בהפחתת הסיכונים. נציגי החטיבה מלווים את התקדמות הפרויקטים האסטרטגיים השונים, וכן מבוצעת הטמעת תפיסת ניהול הסיכונים בפרויקטים השונים, באמצעות מינהלת התוכנית האסטרטגית, לרבות ביסוס הערכה תקופתית של סיכונים הפרויקטים וביחנת נאותות והתקדמות תוכניות הפחתה השונות. שילוב היבטי ניהול סיכונים כחלק אינטגרלי מתהליכי ניהול הפרויקט וכן ביסוס תהליכי הערכה עצמאיים על ידי החטיבות ביחס להשפעות של תוכניותיהם השונות על פרופיל הסיכון, מהווים להערכת הבנק נדבך חשוב בהטמעת תרבות ניהול סיכונים ובהעלאת שימושיות התהליך. בנוסף, מושם דגש ומיקוד ניהולי, לבניה ועדכון של תשתיות המידע ומדידת ביצועים, בתמיכה ליישום התוכנית האסטרטגית ותוכניות העבודה, כאשר לצד היעדים העסקיים שולבו גם יעדים ומדידה מבוססי סיכון, כחלק מתוכניות הנעה ותגמול של עובדים, ברמות הניהול השונות. לפרטים נוספים בדבר הטמעת היבטי ניהול סיכונים במדיניות והתוכניות התגמול, ראו להלן.

אישור מוצרים חדשים

הפעלה של מוצרים/פעילויות חדשות, דורשת ביצוע תהליך סדור ושיטתי, שיבטיח זיהוי והערכה נכונים של כל הסיכונים הגלומים במוצר/הפעילות החדשה, תוך בחינת השפעתם על פרופיל הסיכון, בין היתר, באמצעות ספי מהותיות, וידוא נאותות התשתיות והבקורות התומכות בהפעלתם. התהליך האמור מוסד במדיניות יעודית ובנהלי עבודה תומכים, שמישמים בבנק ובקבוצה. חברות הבת העיקריות הונחו להעביר לבחינה ואישור של חברת האם, בקשות לאישור הפעלה של מוצרים חדשים, שהינם מהותיים לפעילות חברת הבת, ושיש בהם בכדי להשפיע על פרופיל הסיכון. הטמעת התהליך ברמה הקבוצתית תורמת ליכולת לזהות ולהעריך סיכונים חדשים בהתווותם, ולוודא היערכות וגידור נאות של הסיכונים, באמצעות תהליכי עבודה תומכים, תשתיות ובקורות. הרחבת שיתופי הפעולה עם גופי פינטק מלווים בביצוע תהליכי מוצר חדש, אשר תורמים להבנת מכלול הסיכונים בפעילויות ולגיבוש אמצעי הפחתה ובקורות תומכות וכן להסדרתם של תחומים מתפתחים אלו.

תמחור מבוסס סיכון

חטיבת ניהול סיכונים ממשיכה להטמיע פרויקט אסטרטגי קבוצתי לתמחור מבוסס סיכון, אשר תומך בשיפור התמחור והתשואה על ההון, תוך הטמעת שפה אחידה להערכת ביצועים מותאמת סיכון, בחברות הקבוצה, מרמת העסקה הבודדת ועד רמת קווי הפעילות העיקריים, ותוך שיפור בהקצאת נכסי הסיכון בין קווי העסקים. בשנת 2018 נמשך המיקוד בהטמעת הפרויקט בחברות הבת, מהלכים אשר ימשכו גם במהלך שנת 2019. יעדי תשואה על ההון הכלכלי והרגולטורי שולבו כחלק מהיעדים העסקיים של החטיבות השונות וכחלק בלתי נפרד מהמדיניות העסקית של הבנק.

ליווי תהליכי ניהול האשראי

חטיבת ניהול סיכונים אחראית על הובלת מדיניות האשראי, בשיתוף עם הגורמים העסקיים, לרבות עדכון התיאבון לסיכון וקביעת יעדי על לניהול הסיכון הכוללים: השאת התשואה על ההון הכלכלי, היבטי התנהלות במסגרת תמחור מותאם סיכון, שמירה על יציבות הקבוצה ועל פרופיל הסיכון הרצוי של התיק וניהול התיק האשראי על בסיס קבוצתי. במקביל, עקרונות מדיניות האשראי הקבוצתית מועברים לאימוץ חברות הבת ומבוצע אתגור של מסמכי מדיניות האשראי של חברות הבת.

כמו כן, חטיבת ניהול סיכונים מעורבת בתהליכי אישור האשראי, באמצעות מתן חוות דעת שניה, והגברת המעורבות בתהליך הרבעוני לבחינת נאותות הסיווגים וההפרשות להפסדי אשראי בבנק ובקבוצה ובחינת נאותות תהליכי הבקרה על תהליכי הסיווג וההפרשה.

תכנון וביצוע סקר סיכונים ומפות סיכונים

כחלק מתהליכי הניהול השוטפים, מבצעת הקבוצה סקרי סיכונים תקופתיים בתחומי הסיכון השונים, כדוגמת סקר סיכונים תפעוליים והמשכיות עסקית, סקר השפעה עסקית (BIA), סקר תשתיות וסקרי פערים בתחום הציות, סקרי סיכונים ואבטחת מידע במערכות הבנק והקבוצה, מפות סיכונים בתחום האכיפה המנהלית ועוד. הסקרים מבוצעים על ידי קו ההגנה הראשון, בחלקם באופן עצמאי ובחלקם בליווי ייעוץ מתמחה, והם תומכים בתהליכי זיהוי והערכת הסיכונים ובגיבוש תוכניות הפחתה תומכות. סקרים אלה מלווים ומאוגדים בהתאמה על ידי קו ההגנה השני. הקבוצה מבצעת תהליכים מחזוריים לעדכון סקרי הסיכונים, בהתאם לתוכנית עבודה רב שנתית בליווי ואתגור של חטיבת ניהול הסיכונים, את תהליכי הזיהוי וההערכה.

פעילויות ניטור ובקרה

תהליכים אפקטיביים לניהול סיכונים כוללים יישום פעילויות בקרה, הפחתה וניטור, כחלק מביצוע הפעילויות השוטפות על ידי פונקציות הבקרה בקווי ההגנה, המאפשרות תגובה מהירה לשינויים בסביבת הסיכון. פעילויות בקרה כוללות, בין היתר, התייחסות לקביעת יעדים, מגבלות, אינדיקטורים וספי התראה הנגזרים מהתיאבון לסיכון, על ידי קווי ההגנה לפי מאפייני הסיכונים השונים, לרבות קביעת מתכונת דיווח ברורה ביחס לחריגות וביסוס תהליכים שוטפים לבחינת האפקטיביות של התהליכים.

כחלק מתוכניות ההפחתה השונות מרוכזים מאמצים לוודא את איכות הבקורות הקיימות, תוך חתירה למיכון הבקורות (מונעות, מגלות, בלתי תלויות ומפצות) במגוון הפעילויות בקווי ההגנה השונים.

ביסוס מעמדן המקצועי וכשירותן של פונקציות הבקרה בקו ההגנה הראשון

הקבוצה פועלת להמשך חיזוק פונקציות הבקרה בחטיבות ובמערכים השונים, בדגש על החטיבות העסקיות. ניכר חיזוק עצמאותן, כשירותן ומעמדן, ביישום התפקידים שיוחדו להן, בכלל זה כמטמיעי ידע גם בתחומי ניהול סיכון פרטניים כגון: ציות, איסור הלבנת הון, סיכונים תפעוליים (ובכללם סיכונים מעילות והונאות), סיכונים חוצי גבולות, סיכונים טכנולוגיים, סייבר ואבטחת מידע וכן וידוא כשירותיות בתחומי האשראי.

במסגרת זו פועלים בחטיבות בקרי סיכונים תפעוליים וכן פועל מערך קציני ונאמני הציות בסניפים. מיקוד ניהולי ניתן לביסוס מעמדם וכשירותם המקצועית כמטמיעי ידע תומכי בקרה, נבנו שגרות עבודה לפונקציות הבקרה בקו הראשון, הוקמו פורומים ייעודיים ומוסדו ממשקי דיווח. כל אלו מתעדכנים מעת לעת בהתאם להתפתחות מוקדי הסיכון בחטיבות ובהתאמה לשינויים הנובעים ממימוש פרויקטים אסטרטגיים ושינויים טכנולוגיים.

מערך קציני הציות והבקרים בחטיבות תומך בקיומם של תהליכים נאותים לוידוא ציות למדיניות, נהלים ולמגבלות הנגזרות מכוחן ומעקב אחר אירועי הפרה ו/או כשל.

במסגרת יישום הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 308 נקבעו מנהלי סיכון ציות בחטיבות אשר אחראים על יישום ההוראות שמופו בתחומי אחריותם.

הדרכות, תירגול והטמעת תרבות ניהול סיכונים

דגש מרכזי בפעילות ההטמעה ניתן להבניית מערך ההדרכה וההטמעה, בראיה מבוססת סיכון. הפעילות מבוצעת על ידי נציגי חטיבת ניהול סיכונים ו/או באמצעות פונקציות הבקרה בחטיבות, תוך הסתייעות במערך ההדרכה של הבנק ומנהלי המוצרים.

תהליכי ההטמעה מתקיימים לקהלי יעד ולכלל העובדים וכוללים, בין היתר, תוכניות הכשרה והדרכה סדורות, קיום מבדקי ידע, גיבוש שגרות עבודה ובקורות ממוקדות סיכון וקיום סדנאות בנושאים שונים, הקשורים לשיפור התרבות, כגון סדנאות הפקת לקחים, ניתוח אירועי כשל מהותיים וכיוצ"ב. זאת, בנוסף על תהליכי הדרכה, בתחומים העסקיים, המתבצעים במטרה לשמר את כשירות העובדים.

במסגרת ההדרכה נעשה שימוש, בין היתר, בפלטפורמה ארגונית ללמידה מרחוק, המאפשרת למידה ארגונית באמצעות מבדקי למידה שונים, אותם העובד מבצע בתחנת העבודה שלו, בדגש על היבטי אסדרה ובקרה.

מערך דיווחים

כתמיכה לפיקוח שוטף אחר השינויים בפרופיל הסיכון קיימים תהליכי דיווח סדורים ואחידים, ביחס לנושאים שונים שהוגדרו במסמכי המדיניות, כגון דיווח על חריגה ממגבלות, אירועים חריגים, אירועי כשל/ליקויים מהותיים/ הפרות. זאת לצד ממשקי דיווח סדורים מהחטיבות ומחברות הבת ביחס לריכוז שינויים בפרופיל הסיכון, בחתך של סוגי הסיכונים השונים ודיווחים וסקירות תקופתיות ביחס למוקדי פעילות ו/או סיכון עיקריים.

מסגרת רגולטורית לניהול סיכונים

במהלך השנה החולפת, נמשכה ההיערכות ליישום הוראות ניהול בנקאי תקין שונות. במסגרת זו, כפי שיפורט בהמשך, ניתן דגש להערכות ליישום הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 308, סיכונים חוצי גבולות, סיכוני סייבר ואבטחת מידע, הוראות ניהול בנקאי תקין בנקאות בתקשורת, בוצעו תהליכים לשיפור כשירותיות, הדרכות והטמעות מבוססות סיכון, בדגש על הטמעת היבטי הוגנות בפעילות עם לקוחות.

טיוטות והוראות שפורסמו במהלך שנת 2018

חוק המאבק בטרור (תיקון), תשע"ח-2018. התיקון נועד לייעל את תהליך ההכרזה על ארגוני טרור ופעילי טרור זרים בישראל, על מנת להתאימו לדרישות הבינלאומיות.

הוראות הרשות לאיסור הלבנת הון בדבר יישום גישה מבוססת סיכון על ידי נותני שירותי העברת כספים, שנועד לסייע לגורמים הנותנים שירותי העברת כספים או ערך פיננסי, ליישום גישה מבוססת סיכון, לצרכי ניהול ובקרה על פעילות זו. לפרטים ראו להלן "סיכוני איסור הלבנת הון".

הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא ניהול סיכוני סייבר בשרשרת האספקה. הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 363 פורסמה ביום 2 במאי 2018. לפרטים נוספים, ראו להלן "סיכוני אבטחת מידע והגנת סייבר".

הוראה בדבר "פיקוח על שלוחות בחו"ל". ההוראה פורסמה ביום 2 במאי 2018. לפרטים ראו להלן "סיכונים אחרים".
עסקאות רכישת חובות של חייבים מלקוחות מסחריים. ביום 31 במאי 2018 פורסם מכתב הפיקוח על הבנקים בנושא. לפרטים נוספים, ראו להלן "סיכוני אשראי".

עדכון לקובץ שאלות ותשובות ליישום צו איסור הלבנת הון והוראת ניהול בנקאי תקין מס' 411. העדכון הופץ ביום 13 בספטמבר 2018. במקביל, ביום 22 בינואר 2019 הופצה טיוטת עדכון לקובץ המתייחס לחברות כרטיסי אשראי.

טיטות תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 בדבר "ניהול סיכון אשראי". הטיטות הופצה ביום 13 בספטמבר 2018. לפרטים ראו להלן "סיכון אשראי".

טיטות מכתב בדבר ניהול סיכוני ציות נוכח קביעת עבירות מס כעבירות מקור. הטיטות הופצה ביום 14 בספטמבר 2018. לפרטים ראו להלן "סיכון ציות".

קובץ שאלות ותשובות ליישום הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא ניהול סיכון אשראי הטמון בפעילות מסחר של לקוחות במכשירים ננזרים ובניירות ערך. הקובץ הופץ ביום 22 באוקטובר 2018.

טיטות תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 362 - מחשוב ענן. הטיטות הופצה ביום 31 באוקטובר 2018. לפרטים ראו להלן "סיכוני אבטחת מידע והגנת סייבר".

טיטות תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 357 "ניהול טכנולוגיית מידע". הטיטות פורסמה ביום 31 באוקטובר 2018 ובמסגרתה מוצע לבטל את הצורך בקבלת היתר בעת אחסון מידע של לקוחות התאגיד הבנקאי מחוץ לחצר הבנק.

תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 "מדידה והלימות הון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי" ולהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לזויים". העידכונים הופצו ביום 13 בנובמבר 2018.

הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא מיקור חוץ. ההוראה פורסמה ביום 8 באוקטובר 2018, ונקבעו בה עקרונות לפיהם התאגידים הבנקאיים נדרשים לפעול בעת העברת פעילויות למיקור חוץ.

לפרטים בדבר הוראות שפורסמו הנוגעות לחברות כרטיסי אשראי, ראו "הפעילות בתחום כרטיסי האשראי" בדוח הדירקטוריון וההנהלה. לפרטים בדבר טיוטות והוראות נוספות שעשויה להיות להן השלכת בתחומים השונים של ניהול סיכונים, ראו בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים

בהתאם להמלצות ה-FSB, סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת בסביבה העסקית של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאותיו בשנה הקרובה. סיכון מתפתח הינו סיכון לגבי יש אי וודאות לגבי מועד התגבשותו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על הבנק.

להלן יובאו פרטים בדבר סיכונים מובילים ומתפתחים המהותיים ביותר.

סיכוני המודל העסקי. בשנים האחרונות חלו שינויים בסביבת הפעילות הנובעים, בין היתר, מהאצה בהתפתחויות הטכנולוגיות, שחיקת מקורות הכנסה והגברת התחרות במערכת הבנקאית והחזק בנקאית.

הדינמיות וקצב השינויים מובילים לעליה בסיכון המודל העסקי (המהווה חלק מהסיכון האסטרטגי) ומחייבים את הבנק והקבוצה לבחון פתרונות גמישים ומתקדמים, בראיה צופה פני עתיד, אשר יבטיחו את המשך מיצוב הקבוצה כקבוצה בנקאית מובילה גם בעתיד.

בהתאם, הקבוצה מרכזת מאמצים משמעותיים בתחום הדיגיטציה, חווית הלקוח, חדשנות (Fintech) ופיתוח מודלים אלטרנטיביים של בנקאות, לצד בחינה מתמדת של שינויים בבנקאות הבינלאומית והמקומית, אשר מובילים לייזום פרויקטים חדשים והתאמות בהיערכות הקבוצה.

שינויים אלו, בדגש על פרויקטים של חדשנות וטכנולוגיה, מובילים מטבע הדברים גם לעליה בסיכונים צדדים שלישיים, בעיקר בהיבטי שרשרת האספקה, אבטחת איכות ובקורת, חשיפות לסיכונים סייבר ודלף מידע. הקבוצה פועלת לשיפור מתמשך של הכלים התומכים בניהול הסיכון, לרבות עדכון מסמכי מדיניות, יצירת סטנדרטיזציה, תהליכים והסדרה חזית וכן ביצוע תהליכי מוצר חדש לזיהוי סיכונים והפחתתם במוצרים או פעילויות חדשים.

כמו כן, עם העצמת המיקוד בבנקאות מבוססת טכנולוגיה ומומחיות, מתפתח גם הצורך בניהול נכון של הטרנספורמציה הנדרשת בכח אדם ובכשירויות, לצד פיתוח היכולת להמשיך לקלוט ולשמר אנשי טכנולוגיה, סייבר, מודלים ואנליזה. היבטים אלו מנוהלים במסגרת פרויקט אסטרטגי ייעודי, בהובלה משולבת של חטיבת אסטרטגיה, תכנון וכספים וחטיבת משאבי אנוש ונכסים.

סיכונים סייבר ואבטחת מידע. רמת הסיכון להתממשות איומי סייבר ואבטחת מידע גוברת בשנים האחרונות בארץ ובעולם. גוברת רמתו של התחום, מורכבות ההתקפה ומגוון השיטות ומעורבות של גורמי פשע מאורגן ושלוחי ממשלות. האיום מחרף כי בשל התחרות העסקית והשאיפה להתייצב בחזית הטכנולוגית, התעצם היקף הפריסה של שירותים המבוססים על מחשוב שנחשפים לעולם הקיבנרטי.

מתוך הבנת המשמעות של התממשות האיומים על פעילות הקבוצה, זמינות השירותים והמוניטין, מקצים הנהלת הבנק והדירקטוריון את מירב המשאבים לצורך ההתמודדות, כולל מעורבותם הישירה.

עוצמת האיום וייחודיותו, הביאה להגדרת הסיכון כקטגוריית סיכון נפרדת בתהליכי ניהול הסיכונים השוטפים, בתהליך ה-ICAAP ולצורך הדיווח במסגרת הדוח השנתי.

בתהליכי הערכת הסיכונים יושמה גישה מחמירה ובהתאם, רמת הסיכון השיורי הוערכה ברמה בינונית-גבוהה, אך היא נובעת בעיקרה ממאפיינים מערכיים של הסיכון וסביבת הסיכון, והצורך ליצור מסגרת עבודה כוללת עדכנית ומותאמת ברמת הבנק.

גובשו, עודכנו ואתרו מסמכים של אסטרטגיה להגנת סייבר, ניהול טכנולוגיית מידע ומדיניות הגנת הסייבר ואבטחת מידע, מונה מנהל הגנת סייבר וגויסו אנשי מקצוע ייעודיים.

נמשכת ההיערכות הקבוצתית לאסדרה בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים (כהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 361), על בסיס תוכנית עבודה רב שנתית, בדגש על שיפור הכלים לניטור ובקרת הסיכון.

סיכונים מודלים. הדגש הולך וגובר על בנקאות דיגיטלית, לצד הגברת ציפיות הלקוחות להשאת ערך, לתובנות ולמוצרים מותאמים, זמינים ומיידיים, מובילה לכך שארגונים בכלל והמערכת הבנקאית בפרט הפוכים יותר ויותר מבוססי דאטה ומודלים, לרבות הטמעת מודלים מתקדמים מבוססי בינה מלאכותית ולמידת מכונה. היבטים אלו מייצרים אתגרים מתפתחים הן בתחום פיתוח המודלים והן בתחומי התיקוף וניהול הסיכונים המודלים. הקבוצה פועלת, לפי תוכנית עבודה רב שנתית, לפיתוח מודלים מתקדמים, כמו גם לשיפור מתמשך של הכלים והמתודולוגיות התומכים בניהול סיכונים המודלים.

הגנת הפרטיות. היבטי הגנת הפרטיות הולכים וצוברים תאוצה וחשיבות בישראל ובעולם, על רקע הגברת השימוש בדיגיטל ובדאטה. האסדרה בתחומי הגנת הפרטיות עוברת שינויים ותמורות רבים בדין המקומי ובדין הגלובאלי (GDPR). תחום זה זוהה על ידי הקבוצה כסיכון מפתח והקבוצה ביצעה בחינה מעמיקה, במטרה לוודא עמידה בציפיות ובהנחיות הרגולטוריות, אגב טיפול בפערים שיזוהו. הקבוצה פועלת לשמירה על האיזון הראוי בין השימוש במידע לצרכי הבנק לבין שמירה על היבטי הגנת הפרטיות של לקוחותיה. היבטי הגנת הפרטיות מהווים מרכיב חשוב בבחינה של מוצרים ו/או טכנולוגיות ו/או שירותים ו/או מודלים חדשים, אגב ידוא הגנה נאותה על מידע רגיש.

סיכון התנהגותי. חשיבות ערכי ההוגנות, הגינות ושקיפות מול לקוחות הבנק, לרבות מניעת הפליה אסורה בין לקוחות מהווה אף הוא סיכון מתפתח המנוהל כחלק אינטגרלי מניהול סיכון הציות בבנק. הבנק פועל באופן מתמיד להטמעת ערכים אלה בקשת התהליכים הרלוונטיים ומגביר את מודעות העובדים לחשיבותם.

סיכונים חוצי גבולות. בתקופות דיווח קודמות הוגדר סיכון חוצה גבולות כסיכון מתפתח מהותי. לאור ההיערכות וההתבססות תהליכי ניהול הסיכון והבקורת, הסיכון ממשיך להיות מנוהל כתחום סיכון מהותי, אך לא כסיכון מתפתח.

לפרטים נוספים, ראו להלן בפרק ג' לדוח הדירקטוריון וההנהלה - "סקירת הסיכונים" - העומד לעיון באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך, באתר מאיה של הבורסה לניירות ערך בתל אביב ובאתר הבנק.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)

דרישות הון מזעריות	נכסי סיכון משוקללים	
31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2018	31 בדצמבר 2018
במיליוני שקלים חדשים		
18,524	143,368	145,972
סיכון אשראי גישה סטנדרטית		
357	2,964	2,811
סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)		
183	1,693	1,441
התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)		
9	62	69
חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)		
537	4,335	4,229
סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)		
19,610	152,422	154,522
סך הכל סיכון אשראי		
433	4,325	3,412
סיכון שוק (גישה סטנדרטית)		
1,648	12,756	12,987
סיכון תפעולי		
21,691	169,503	170,921
סך הכל		

גילוי על הקשר בין המאזן לבין רכיבי ההון הפיקוחי

לפרטים בדבר התאמות הנדרשות בין המאזן בזוחות הכספיים שפורסמו ובין רכיבי ההון הפיקוחי, ראו להלן תוספת א' לדוח זה.

מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו שאינו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3

ריכוז של תנועות ושינויים בנכסים משוקללים בסיכון

שנת 2017	שנת 2018	
במיליוני שקלים חדשים		
138,335	144,292	יתרה לתחילת התקופה
		שינוי בחשיפות
5,802	12,078	ניצולים (אשראי מאזני)
(635)	(36)	אג"ח
(137)	853	נגזרים
1,397	3,350	מסגרות
1,445	2,800	ערבויות
228	800	נכסים אחרים
8,100	19,845	סה"כ שינוי בחשיפות
(1,223)	(7,605)	השפעת CCF
6,877	12,240	השינוי בחשיפות לאחר השפעת CCF
		שינויים במפחיתי סיכון
2,572	4,770	ערבויות (שיחלוף)
(775)	1,881	מפחיתי סיכון פיננסיים
1,798	6,651	סה"כ
(703)	(4,316)	השפעת CCF
1,095	2,335	השינוי במפחיתי סיכון לאחר השפעת CCF
174	325	שינוי ב-CVA
5,956	10,230	סה"כ שינוי בנכסי סיכון אשראי
144,292	154,522	יתרה לסוף התקופה

הקשר בין נכסים משוקללים בסיכון לבין הפעילויות העסקיות והסיכונים המתייחסים

הנתונים להלן משקפים את הקשר בין נכסים משוקללים בסיכון לבין הפעילויות העסקיות, בהתאם למגזרי הפעילות הפיקוחיים של הבנק.

פעילות ישראל										
סך-הכל סך-הכל	עסקים									
	סך-הכל פעילות	ישראל חו"ל	ניהול	גופים מוסדיים פיננסי	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים	בנקאות פרטית	משקי בית	
במיליוני שקלים חדשים										
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018										
166,293	23,458	142,835	13,846	1,127	37,565	12,797	31,519	452	45,529	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾
170,921	26,339	144,582	13,514	1,291	37,736	12,116	32,623	424	46,878	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽¹⁾
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 ⁽⁴⁾										
157,318	22,882	134,436	12,142	1,381	34,853	13,285	30,719	424	41,632	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ⁽¹⁾
160,070	21,940	138,130	12,836	847	34,567	13,175	32,015	448	44,242	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ⁽¹⁾

הערה:
 (1) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
 (6) סווג מחדש - טיוב ההקצאה של ההוצאות.

הון ומינוף

התפתחויות עיקריות בשנת 2018

שנת 2018 התאפיינה במספר התפתחויות מהותיות, אשר השפיעו על הלימות הון:

- גידול באשראי העסקי והצרכני בקבוצה - ראו "הרכב האשראי לציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה וביאור 29 ה' לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018;
- העלאת דרוג האשראי של מדינת ישראל, אשר הביאה לירידה בשקלול נכסי סיכון לחשיפות אשראי למדינת ישראל, לסקטור הציבורי ולבנקים;
- עדכון הוראת ניהול בנקאי תקין בדבר שקלול יחס ההמרה בגין ערבויות חוק מכר לדירות שטרם נמסרו אשר הביא לירידה בנכסי הסיכון בגין פעילות זו.

היישום המוקדם של התוכנית האסטרטגית בשנים האחרונות הביא את הבנק למסלול עקבי ומתמשך של שיפור ברווחיות ובתשואה להון, בהיקפים שתומכים הן בגידול המאוד משמעותי בתיק האשראי, כאמור לעיל, בפרט במגזרי היעד, והן בחלוקת דיבידנד, החל ברבעון הראשון של שנת 2018, והכל תוך שמירה על הלימות הון ואף שיפור.

באזל ודרישות ההון הרגולטוריות

כללי

ועדת באזל הינה גוף בינלאומי אשר נוסד בשנת 1974 על ידי הבנקים המרכזיים של מדינות שונות. החלטותיה והמלצותיה של הועדה, אף שאין להן תוקף משפטי מחייב, קובעות את עקרונות הפיקוח לפיהם יפקחו הגופים המפקחים על המערכות הבנקאיות בחלק ניכר ממדינות העולם. בחודש יוני 2004 פרסמה ועדת באזל המלצות שנועדו להבטיח את האסדרה הראויה בנושא הלימות הון של בנקים במדינות השונות (להלן: "באזל II"). הנחיות באזל II הוסדרו בישראל במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 201-211. מרבית הוראות אלה תוקנו במהלך שנת 2013, והותאמו להוראות באזל III. התיקונים בתוקף, בדרך כלל, מיום 1 בינואר 2014. לפרטים נוספים, ראו להלן.

הוראות באזל בנויות משלושה נדבכים:

- **הנדבך הראשון - דרישות להון מזערי.** מגדיר את אופן חישוב יחס הון לרכיבי הסיכון. לפרטים נוספים, ראו להלן.
- **הנדבך השני - תהליך פיקוח ובקרה על הנאותות ההונית.** במסגרת הנדבך השני נדרשים התאגידים הבנקאיים לקיים תהליך פנימי להערכת נאותות הלימות הון ולקבוע אסטרטגיה להבטחת הלימות הון - ("ICAAP") Internal Capital Adequacy Assessment Process. לפרטים נוספים, ראו להלן.

- הנדבך השלישי - "משמעת שוק". התאגידים הבנקאיים נדרשים לתת גילוי נאות ולהרחיב את הדיווח לציבור בדבר הסיכונים הכרוכים בפעילותם, באופן שיאפשר לציבור להבין טוב יותר את מכלול הסיכונים להם הם חשופים, האופן בו מנוהלים סיכונים אלה והיקף ההון שהוקצה בגינם.

הרכב ההון

רכיבי ההון לצורך חישוב יחס הון

31 בדצמבר		
2017	2018	
במיליוני שקלים חדשים		
		א. הון עצמי רובד 1
16,068	17,669	הון עצמי
(59)	(222)	הבדלים בין ההון העצמי לבין הון עצמי רובד 1
16,009	17,447	סך הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
		התאמות פיקוחיות וניכויים
160	160	מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים
6	3	התאמות פיקוחיות וניכויים אחרים
166	163	סך-הכל התאמות פיקוחיות וניכויים לפני התאמות בגין תוכנית ההתייעלות
160	220	סך-הכל התאמות בגין תוכנית ההתייעלות
16,003	17,504	סך הכל הון עצמי רובד 1 לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
		ב. הון רובד 1 נוסף
890	712	הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים
890	712	סך הכל הון רובד 1 נוסף לאחר ניכויים
		ג. הון רובד 2
3,543	3,135	מכשירים לפני ניכויים
1,804	1,932	הפרשות להפסדי אשראי, לפני ניכויים
48	73	זכויות מיעוט בחברת בת
5,395	5,140	סך הון רובד 2 לפני ניכויים
-	-	ניכויים
5,395	5,140	סך-הכל הון רובד 2

לפרטים בדבר הקשר בין המאזן לבין רכיבי ההון הפיקוחי, ראו להלן תוספת א' לדוח זה.

דוח תזרים של ההון הפיקוחי

ריכוז של תנועות ושינויים של ההון הפיקוחי

שנת 2017	שנת 2018	
במיליוני שקלים חדשים		
21,124	22,288	יתרה לתחילת התקופה
		הון עצמי רובד 1 לפני ניכויים
3	-	הון מניות רגילות
216	-	פרמיה על מניות
1,259	1,410	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
25	(268)	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות של ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
(1)	(1)	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין גידורי תזרים מזומנים
(335)	252	התאמות מתרגום של יחידות אוטונומיות המוחזקות בחו"ל
(191)	111	קרנות אחרות שקיבלו את אישור המפקח
(4)	(6)	זכויות מיעוט בעלי המניות החיצוניים בהון של חברות בת שאוחדו
971	1,498	סך הון עצמי רובד 1 לפני ניכויים
-	-	מוניטין ונכסים לא מוחשיים
-	-	מיסים נדחים שמממושם מתבסס על רווחיות עתידית של תאגיד בנקאי
-	-	מיסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי (מעל 10% מהון עצמי רובד 1)
		רווחים (הפסדים) שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי
3	(3)	העצמי של הבנק
-	-	ניכויי סף - הסכום העולה על 15% (בהתאם לסעיף 13 להוראה 202)
-	-	אחרים
3	(3)	סך ניכויים מהון עצמי רובד 1
968	1,501	סך הון עצמי רובד 1 לאחר הניכויים
(178)	(178)	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי הכשירים להכללה בהון הפיקוחי לפי הוראות המעבר בהוראה 299
(178)	(178)	סך הון רובד 1 נוסף לאחר ניכויים
784	-	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מכשירים אלו (בהתאם לסעיף 10א ו-10ב בהוראה 202)
(542)	(408)	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי הכשירים להכללה בהון הפיקוחי לפי הוראות המעבר בהוראה 299
48	25	זכויות מיעוט בחברות בת
84	128	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
374	(255)	סך הון עצמי רובד 2 לפני ניכויים
-	-	ניכוי בגין השקעה בתאגידים פיננסיים בעיקר בגין הבנק הבינלאומי
-	-	סך ניכויים מהון רובד 2
374	(255)	סך הון רובד 2 לאחר ניכויים
22,288	23,356	יתרה לסוף התקופה

הלימות ההון

הערכת הלימות ההון

תהליך ה-ICAAP - דרישות ההון על פי הנדבך השני של באזל

התהליך הפנימי להערכת הנאותות ההונית (Internal Capital Adequacy Assessment Process; להלן: "ה-ICAAP") הינו תהליך הערכה עצמית קבוצתית, המתבצע במסגרת הנדבך השני של באזל II, אשר נועד להבטיח נאותות הונית מתמשכת של הקבוצה אל מול פרופיל הסיכון שלה. בגין התהליך מוגש דוח שנתי לפיקוח על הבנקים בישראל, אשר נבחן על ידי הפיקוח במסגרת תהליך הסקירה הפיקוחית (Supervisory Review Evaluation Process; להלן: "ה-SREP").

כמו כן, מתבצעים באופן שוטף תהליכי מעקב ופיקוח אחר שינויים בפרופיל הסיכון, תוך ניטור ובחינה של התפתחות נכסי הסיכון וההון ומוגש דוח רבעוני, "מסמך סיכונים", הכולל אף הוא הערכה בדבר הנאותות ההונית של הקבוצה. בראיית מסגרת העבודה של באזל, תהליכי הערכת הנאותות ההונית הינם תהליכים משלימים להוראות הנדבך הראשון, המספק מסגרת מחייבת להקצאת ההון.

בתהליך זה, הקבוצה הבנקאית נדרשת להעריך, בעצמה, את היקף דרישות ההון הנאותות ביחס לסיכונים אליהם היא חשופה ולא יכוח ניהול הסיכונים, על מנת להבטיח את יציבותה הפיננסית לטווח ארוך. לפיכך, תהליך ה-ICAAP כולל בחינה של מכלול תהליכי ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק, לרבות ממשל תאגידי וניהול קבוצתי של ניהול הסיכונים, זיהוי הסיכונים המהותיים אליהם חשופה הקבוצה, כימות החשיפה הכוללת לסיכונים במונחי הון ועריכת השוואה בין היקף החשיפה לבין מקורות ההון של הבנק, בהווה ובראייה צופה פני עתיד, תוך מתן מענה למחזוריות השוק, לתקופות לחץ (stress) ולתרחישים שונים, לרבות בקיצון.

במסגרת תהליך ה-ICAAP נדרשים התאגידים הבנקאיים להעריך מחדש את צרכי ההון שלהם, הן עבור הסיכונים שטופלו במסגרת הנדבך הראשון והן עבור סיכונים מהותיים שלא טופלו במסגרתו ולקבוע, באופן סובייקטיבי, מהי רמת ההון הנאותה הנדרשת אל מול סיכונים אלו (הערכת נאותות ההון).

הסיכונים הנוספים הכלולים בנדבך השני מורכבים מסיכונים שאינם מטופלים במסגרת הנדבך הראשון, אשר ניתן לחשב את היקף החשיפה אליהם ואת הקצאת ההון הנדרשת בגינם על בסיס כמותי (כגון: סיכון ריכוזיות, סיכון ריבית בתיק הבנקאי וכיוצ"ב) ומסיכונים איכותיים, אשר נבחנים במסגרת הבחינה הכוללת של הנאותות ההונית (כגון: סיכון מוניטין, סיכון ציות, סיכון אסטרטגי, סיכון משפטי וכו'). כמו כן, במסגרת הנדבך השני נדרשים התאגידים הבנקאיים לערוך תרחישי קיצון לבחינת נאותות ההון.

תרחישי קיצון

הבנק משתמש בתרחישי קיצון צופי פני עתיד ככלי משלים לתהליכי ניהול הסיכונים, שמטרתו להתריע בפני ההנהלה על תוצאות חמורות בלתי צפויות הקשורות למגוון הסיכונים, ולספק אינדיקציה באשר להון שיידרש לספיגת הפסדים במקרה של זעזועים גדולים. תרחישי קיצון הווליסטיים משמשים לבחינת הנאותות ההונית של הקבוצה באירועים אלה ולקביעת יעדי הלימות ההון המינימאליים גם בראיה צופה פני עתיד. כמו כן, חשיבות תרחישי הקיצון באה לידי ביטוי באתגור תהליכי תכנון ההון, ובקביעת תיאבון לסיכון לאזורי הפגיעות שזוהו בתרחישים.

לקבוצה מדיניות לניהול תרחישי קיצון, המגדירה עקרונות לניהול נאות של התרחישים, ואת תפקידי הדירקטוריון וההנהלה בסקירה וזיהוי של תרחישי קיצון אפשריים, בחינת המתודולוגיות והמודלים להערכת השפעת תרחישי הקיצון ובחינת סבירות התוצאות.

הוגדרה מסגרת מתודולוגית אחידה המגדירה תהליך עבודה סדור ליישום תרחישי קיצון בבנק ובחברות הבת, המפרטת את המתודולוגיה והמודלים שבהם עושה הקבוצה שימוש לשם הערכת השפעת תרחישי הקיצון על סיכוני אשראי, סיכוני שוק ורכיבים מסויימים בדוח רווח והפסד.

מתודולוגיה זו משלבת בין בחינת השפעותיהם של תרחישי קיצון, הבוחנים את השפעותיהם של שינויים בפרמטרים מקרו כלכליים, על סעיפי דוח רווח והפסד ועל ההון, באמצעות מודלים פנימיים שהבנק פיתח, לבין בחינת השפעות של תרחישי הקיצון על אזורי פגיעות/מוקדי סיכון ספציפיים שזוהו, תוך אתגור תוצאות ההערכה על ידי הגורמים העסקיים. השילוב כאמור מאפשר לבנק גמישות ומהירות יחסית בהרצה של מגוון תרחישים בביתוחי רגישות שונים מחד, ומאידך בחינה פרטנית של החשיפות, תוך התייחסות למאפייני הסיכון הייחודיים לקבוצה והעלאת השימושיות של הכלי, בידי הגורמים העסקיים וחטיבת ניהול הסיכונים, בקביעת מגבלות פרטניות, בהגדרת התיאבון לסיכון ובגיבוש תוכניות מגירה למצבים בהם יתממש הסיכון.

תרחיש קיצון מאקרו כלכלי אחיד. החל משנת 2014 הבנק מבצע בחינה שנתי של השפעות מבחן קיצון מאקרו כלכלי אחיד, אשר תרחישו מפורסמים על ידי הפיקוח על הבנקים ומשותפים לכלל המערכת הבנקאית.

מבחן הקיצון האחיד משולב בתהליכים להערכת הנאותות ההונית.

תהליך תכנון ההון

תהליך תכנון וניהול ההון הינו תהליך קבוצתי המתנהל באופן שוטף, ומטרתו להבטיח ניהול יחסי ההון של הקבוצה בראיה ארוכת טווח, תוך הקצאה מיטבית של נכסי הקבוצה, בראיה מבוססת סיכון ובהלימה לתוכנית האסטרטגית ולתיאבון הסיכון הקבוצתי. להלן מטרות עיקריות של תכנון ההון:

קביעת יחסי ההון המינימאליים

יחסי ההון בקבוצה נקבעים על ידי הדירקטוריון, כך שיהיו שווים או גבוהים מיחסי ההון המזעריים הרגולטוריים (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 201). יחסי ההון נקבעים בהתבסס על תוצאת תהליך הערכת הנאותות ההונית (ICAAP), ומשקפים את התיאבון לסיכון של הקבוצה.

יחסי הון המינימאליים הרגולטוריים אשר הוגדרו על ידי הפיקוח על הבנקים - לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 201, על תאגיד בנקאי לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 9% וביחס הון כולל של 12.5%. בחודש ספטמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים חוזר המתייחס ל-"מגבלות למתן הלוואות לדירור". על פי ההוראה תאגיד בנקאי נדרש להגדיל את יחס הון עצמי רובד 1 והון הכולל בשיעור של 1% מיתרת הלוואות לדירור (הדרישה כאמור הגדילה את סך דרישת ההון העצמי המינימלי וההון הכולל בכ-0.19% (9.19%-1, 12.69%, בהתאמה).

יעדי ההון לאופק תכנון ההון

המדיניות שאושרה על ידי הדירקטוריון, המבטאת את התיאבון לסיכון של הבנק, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהשיעור הנדרש על פי תוצאת ה-ICAAP ועל פי תרחיש קיצון מערכתי. ביום 26 באוקטובר 2018, אימץ הדירקטוריון, על יסוד הליכי ה-ICAAP וה-SREP, יעד הון עצמי רובד 1 מינימלי ברמה של 9.9% בסוף שנת 2019.

תכנון ההון

במסגרת תהליך תכנון ההון נקבעו יעדי ההון של תוכנית העבודה במתווה עולה, המאפשר הגעה ליעדי הדירקטוריון, תוך שמירת כרית הון למקרה של תנודות בלתי צפויות בעלות השפעה על יחס ההון, ומהם נגזר תקציב נכסי הסיכון. במתווה ההון נלקחים פרמטרים שונים המשפיעים על יחסי ההון, כגון: הנחת רווחיות בהלימה לתקציב נכסי הסיכון, חלוקת דיבידנד, שינויים בקרנות ההון השונות, התאמות פיקוחיות והפחתות בהתאם להוראות מעבר. הבנק בוחן מספר תרחישים להגעה ליחסי ההון שנקבעו.

רגישות יחס הלימות ההון לשינויים בהון העצמי רובד 1 ונכסי סיכון

שינוי ביחס הון עצמי רובד 1	שינוי ביחס הון ההון הכולל	שינוי ביחס ההון הכולל
ליום 31 בדצמבר 2018		
(0.6%)	(0.6%)	קיטון של 100 מיליון ש"ח בהון העצמי
(0.6%)	(0.8%)	גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי סיכון

קביעת כרית הון

גובה "כרית ההון" אותה הבנק מחזיק, מעל יחסי ההון המינימאליים שקבע הדירקטוריון, נועדה להבטיח את העמידה ביעדי ההון בתנאי שוק ורווחיות משתנים. הבנק קבע כרית על בסיס ניתוח מגוון תרחישי רווחיות, תנודתיות קרן ההון ותנודתיות בהשפעת שערות זכויות עובדים על ההון. שיפור ביכולות ניהול וניטור ההון והירידה בסיכונים השוק של הקבוצה (כתוצאה מנטרול סיכון הריבית בגין ההתחייבויות לעובדים, המשוערכות בתשואות אג"ח ממשלתיות צמודות בתוספת מרווח אשראי של תאגידים בדירוג AA בארה"ב) מאפשרים כרית הון נמוכה יותר מבעבר. למצבים של שחיקה בכרית ההון, קיימת תוכנית מגירה לשיפור הלימות ההון בטווח הקצר, המתבססת על צמצום נכסי סיכון. כחלק מהניהול השוטף, הבנק מנטר את רגישות יחסי ההון לסיכונים שוק, ובכלל זה לסיכונים ריבית, מניות ופתיחת מרווחים.

תקציב נכסי סיכון

לאחר קביעת יעדי ההון והכרית ההונית הנדרשת, חושבה מגבלת הגידול הכוללת בנכסי סיכון בראיה תלת שנתית. תקציב נכסי הסיכון שנקבע לשנת 2019, מבטיח כי קבוצת הבנק תעמוד ביעדי ההון שנקבעו. הקצאת נכסי הסיכון בין היחידות העסקיות וחברות הבת הינה פועל יוצא של התכנון האסטרטגי, תוך אופטימיזציה של התשואה להון של הקבוצה. במסגרת התהליך, בוצע מיפוי צרכי הון בכל חברה בקבוצה והתקבלו החלטות ביחס להקצאת מסגרות של נכסי סיכון על בסיס שיקולים עסקיים של מקסום רווחים ושיקולים אסטרטגיים נוספים.

ניטור יחס ההון

במסגרת ניהול ההון הבנק בוחן באופן שוטף את יכולת העמידה ביעדי ההון הפנימיים שקבע הדירקטוריון ובתוכנית העבודה, תוך מעקב אחר התפתחות השימושים של הבנק וחברות הקבוצה בנכסי סיכון והערכת העמידה ביעדי ההון שנקבעו עבור הבנק ועבור כל חברה מקבוצת הבנק. ניטור ההון, לרבות תחזית יחסי ההון לשלושה רבעונים קדימה, מוצג להנהלה על בסיס שוטף. במידה ויחס ההון החזוי רחוק מהתכנון (בשיעור שנקבע מראש), מתקיים דיון הנהלה לבחינת הצעדים הנדרשים לעמידה במתווה שנקבע - צעדים כגון צמצום נכסי סיכון, שימוש בכרית ההון ועוד.

ניהול ההון בחברות הבת

יעדי ההון שנקבעו בתהליך ניהול ההון הקבוצתי משמשים כעקרונות מנחים לחברות הבת. יעדים אלה מהווים בסיס לתכנון ההון הפרטני של כל חברה, בהתאמות הנדרשות. בנוסף, נקבעו עקרונות מנחים לחלוקת דיבידנד מחברות הבת לחברת האם במטרה לשפר ההתייעלות ההונית בחברות הבת, תוך שמירה על רמת הון בכל אחת מהן בהלימה לרמת הסיכון הכוללת שאותו היא מנהלת.

תוכנית פיננסית לחיזוק הלימות ההון בעת משבר

במסגרת תכנון ההון אשר אושר בדירקטוריון קיימת תוכנית פיננסית לחיזוק הלימות ההון. במסגרתה מוצגים העקרונות והכלים הנמצאים ברשות הקבוצה, להתמודדות עם מצבים של פגיעה משמעותית ביחסי ההון עקב משבר פיננסי. כמו כן, פועלים הגורמים האחראיים לניהול הכלים להתמודדות עם המשבר, כל אחד בהתאם לתחומי אחריותו במהלך עסקים רגיל. בהלימה לתוכנית זו, הגורמים העסקיים מגבשים תוכניות מענה פרטניות להתמודדות עם משבר פיננסי, במסגרתן מפורטים הכלים לפעולה בעת משבר ופעולות נוספות שיש לנקוט בהן, עיתוין ומדרג הסמכויות לאישורן.

יחס המינוף

כללי. יחס המינוף מוגדר כמדידת ההון מחולק במדידת החשיפה. ההון לצורך המדידה הוא הון רובד 1. מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגררים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים (לפרטים בדבר הגורמים שעשויים להשפיע על יחס המינוף, ראו ביאור 25 סעיף 2 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018).

השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

31 בדצמבר		
2017	2018	
במיליוני שקלים חדשים		
221,221	239,176	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
-	-	ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	-	ההתאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
53	369	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
1,542	-	התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
23,703	22,798	התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי)
1,501	1,657	התאמות אחרות
248,020	264,000	חשיפה לצורך יחס המינוף

גילוי על יחס המינוף (LR2)

31 בדצמבר		
2017	2018	
במיליוני שקלים חדשים		
		חשיפות מאזניות
215,856	232,917	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות והפרשה קבוצתית)
(160)	(160)	סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רוברד 1
215,696	232,757	סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
		חשיפות בגין נגזרים
1,401	2,039	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
1,622	2,066	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
-	-	גילום ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים המאזניים בהתאם להוראות הדיווח לציבור
-	-	ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים
-	-	רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח
-	-	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
-	-	קיזוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכויי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו
3,023	4,105	סך חשיפות בגין נגזרים
		חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
4,056	4,340	נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית
-	-	סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך
1,542	-	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי בגין נכסי מימון ניירות ערך
-	-	חשיפות בגין עסקאות כסוכן
5,598	4,340	סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
		חשיפות חוץ מאזניות אחרות
79,161	87,673	חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(55,458)	(64,875)	התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי
23,703	22,798	פריטים חוץ מאזניים
		הון וסך החשיפות
116,893	118,216	הון רוברד 1
248,020	264,000	סך החשיפות
		יחס מינוף
6.8	6.9	יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

הערה: (1) הון רוברד 1 וסך החשיפות מוצגים לאחר ההקלה שנתן הפיקוח בגין תוכניות התייעלות.

סיכון אשראי

סיכון אשראי הינו סיכון לפגיעה מהותית בשווי הקבוצה וביכולתה להשיג את יעדיה כתוצאה מהרעה ביכולת של לווה או צד נגדי לעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק, בחלקן או במלואן.

תפיסת ניהול סיכונים האשראי בבנק ובקבוצה מכוונת להבטיח איזון נאות בין הגורמים העסקיים היוצרים באופן ישיר את החשיפה לסיכון אשראי ומנהלים אותה, לבין הגורמים העוסקים בפיקוח, בקרה והערכת סיכונים בלתי תלויה, והגורמים העוסקים בביקורת.

להלן תובא התייחסות, לפי העניין, לחברות הבת העיקריות אי די בי ניו יורק וכאל. נוכח העובדה שבנק מרכזתיל דיסקונט דומה במאפייניו הכלליים לבנק, בהיבט תחומי הפעילות הכלליים והאסדרה המתייחסת, לא הובאה בדרך כלל התייחסות נפרדת לבנק זה.

הוראות חדשות

“הגישה הסטנדרטית לחישוב חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי” (SA-CCR). בחודש מרס 2018 הפיץ הפיקוח על הבנקים נוסח מעודכן של תרגום ההוראה בנושא והנחיות לסקר השפעה כמותית (QIS). במכתבו, כלל הפיקוח הבהרות לנושאים מהותיים בהוראה. הבנק השלים סקר השפעה כמותית, כנדרש. שיטת המדידה החדשה צפויה לשנות באופן משמעותי את אופן חישוב הקצאת ההון בגין סיכון אשראי הגלום במכשירים נגזרים (CCR).

טרם נקבע מועד ליישום שיטת המדידה החדשה, אך צפוי כי תיושם בשנים הקרובות. **עסקאות רכישת חובות של חייבים מלקוחות מסחריים.** במכתב הוגדר הטיפול הנדרש בהיבטי ניהול אשראי, היבטי דיווח כספי והיבטי ציות הנגזרים מתנאי כל עסקה כזו והחובה החלה על התאגיד הבנקאי למפות את הסיכונים ולנהל אותם. בין היתר, הביקורת הפנימית נדרשת לבצע ביקורת מקיפה בהתייחס לנאותות הטיפול הכולל בהיבטי ניהול אשראי, היבטי דיווח כספי והיבטי ציות בנושא "עסקאות רכישת חובות", בדגש על בחינת נאותות הערכת הסיכונים לסוגים השונים של עסקאות רכישת חובות ונאותות אופן הטמעתה בבנק. את דוח הביקורת נדרש להעביר לפיקוח על הבנקים עד סוף חודש יוני 2019.

טיטוט תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 בדבר "ניהול סיכון אשראי". במסגרת הטיטוט מוצע לעדכן את ההוראה במספר נושאים: קביעה של תנאים בהם תתאפשר העמדת אשראי על בסיס "סמכות אשראי אישית"; עדכון הסף שבו נדרשת מעורבות מנהל הסיכונים בתהליך העמדת אשראי; הקלות בדרישות המועדים של קבלת דוחות כספיים של לווים.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 330, "ניהול סיכון אשראי הטמון בפעילות מסחר של לקוחות במכשירים נגזרים ובניירות ערך". ההוראה נכנסה לתוקף ביום 1 ביולי 2018. ההוראה קובעת דרישות לניהול הסיכון, תוך דגש על פעילות מול לקוחות העוסקים בפעילות ספקולטיבית (לקוח העוסק בפעילות ספקולטיבית הוגדר כלקוח עם פעילות מסחר משמעותית במכשירים נגזרים ו/או בניירות ערך, כאשר פעילות זו הינה בעלת פוטנציאל למינוף גבוה או חשופה לתנודתיות גבוהה). במסגרת ההוראה נדרש הדירקטוריון, בין היתר, לקבוע את תיאבון הבנק לסיכון זה. יצוין כי החשיפה לסיכון זה מושפעת מגורמי סיכון רבים ובכלל זה סיכונים שוק ונזילות.

בהתאם, הבנק קבע עקרונות לפיהם תבוצע אמידת החשיפה והגדיר מגבלות על פעילות זו, הן ברמת הלקוח הבודד והן ברמת סך החשיפות. הפיקוח פרסם גם קובץ שאלות ותשובות ליישום הוראה זו.

תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 "מדידה והלימות הון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי" ולהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים". ההוראות עודכנו לעניין הגדרת חבות, כך שמקדם ההמרה לאשראי על ערבויות להבטחת השקעות של רוכשי דירות, שניתנו על פי חוק המכר, יעמוד על 30% אם הדירה טרם נמסרה למשתכן. זאת, לאור שיעורי כשל נמוכים בבניה למגורים וחילוט ערבויות חוק מכר בעשרים השנים האחרונות. בנוסף, בהוראה 203, תתווסף הבהרה לפיה המיפוי של דירוגי טווח ארוך של חברת Moody's מתייחסים גם לדירוגי IFS של חברה זו.

לפרטים בדבר הוראות בעניין הלוואות לדירור - ראו "מגבלות חקיקה" בסעיף "פעילות המשכנתאות" לעיל.

מידע כללי על איכות סיכון האשראי (CRA)

אסטרטגיה ומדיניות הבנק בתחום ניהול סיכונים האשראי

עקרונות התיאבון לסיכון אשראי

- התיאבון לסיכון אשראי יהיה עקבי עם האסטרטגיה העסקית, תכנון הנזילות ומקורות המימון ותכנון ההון של התאגיד הבנקאי. לפיכך, בעת קביעת התיאבון לסיכון מובאים בחשבון אילוצי ההון ומקורות המימון, מחויבויותיו של התאגיד הבנקאי וכן השפעתם של אירועי קיצון פוטנציאליים;
- התיאבון לסיכון אשראי יהווה בסיס לקביעת מדיניות האשראי של הבנק וחברות הבת, תוך קיום קשרי גומלין/ דיאלוג בין יחידות האסטרטגיה, יחידת תכנון ההון, הגורמים העסקיים ויחידות ניהול הסיכונים בבנק ובקבוצה. התיאבון לסיכון מהווה גם בסיס לקביעת מגבלות פרטניות לנטילת סיכונים אשראי;
- הקבוצה תקבע מגבלות חשיפה לגבי כל הפעילויות הכרוכות בסיכון אשראי, אשר יסייעו לגוון בצורה נאותה את פעילות מתן האשראי. הכללים והמגבלות מבטאים את רמת הסיכון בה הקבוצה שואפת להיות;
- הקבוצה תתמקד בפעילויות אשר לגביהן קיימת המומחיות העסקית הנדרשת, בפעילויות התורמות למיצי סינרגיות בין החברות בקבוצה ובפעילויות התורמות להשאת הרווחיות ולהקצאה מיטבית של נכסי סיכון;
- הקבוצה תזהה ותנהל את סיכונים האשראי בכל המוצרים והפעילויות שלה.

מדיניות ניהול סיכונים האשראי

מטרת מדיניות ניהול סיכונים האשראי הינה להוות תשתית לניהול סיכונים האשראי בבנק ובקבוצה, באופן שיתרום להשגת תשואה הולמת עבור הסיכון הניטל (במונחים מותאמי סיכון), בהתאם לתיאבון הסיכון שהוגדר, תוך הבנת פרופיל סיכון האשראי של הבנק והקבוצה ופירוט תחומי אחריותם של הגורמים המעורבים בבנק בתהליכי זיהוי, מדידה, ניטור ובקרה של סיכון האשראי שהבנק נוטל. מסמך מדיניות ניהול הסיכון נדון ומאושר מידי שנה בהנהלה ובדירקטוריון הבנק.

הקריטריונים במתכונת היישום של מדיניות לניהול סיכונים אשראי כוללים, בין היתר:

- **זיהוי מדידה והערכה** - זיהוי גורמי סיכון האשראי, מתייחסים למכלול הפעילויות שמטרתם להבטיח כי כל גורמי הסיכון ומאפייניהם יזוהו באופן מלא ביחס לכל מוצר ופעילות אשראי בבנק. גורמי הסיכון המשפיעים על רמת סיכון האשראי נובעים, בין היתר, ממאפיינים ענפיים וגיאוגרפיים, מאפייני מוצר, הלווה והעסקה, וריכוזיות האשראי.
- **ניטור החשיפה לסיכון אשראי** - ניטור החשיפה הינו תהליך אקטיבי המתבצע באופן שוטף, ומהותו מעקב אחר איכות האשראי של חשיפות ספציפיות מחד, וחשיפות של תיק האשראי בכללותו מאידך.
- **תשתיות מידע ומערכות** - מערכות המידע מסייעות בזיהוי, ניטור מעקב ודיווח אחר הסיכונים ומאפשרות סכימת החשיפות ומדדי סיכון לכדי יצירת פרופיל הסיכון הכולל.
- **הערכת רמת הסיכון הכוללת** - תוצרי תהליכי הזיהוי, המדידה והניטור משמשים כבסיס ליצירת תמונת סיכונים קבוצתית כוללת, בה מפורטים כלל גורמי הסיכון שזוהו במסגרת התהליכים השונים, ומידת הרגישות של כל גורם סיכון, הן במצב עסקים רגיל והן תחת תרחישי קיצון.
- **הערכת אפקטיביות תהליכי ניהול סיכונים אשראי** - הדירקטוריון והנהלה מוודאים כינונם של תהליכים תקופתיים להערכת איכות ואפקטיביות תהליכי ניהול סיכונים האשראי, אשר מתייחסים למכלול רכיבי ההערכה, באופן שמאפשר מעקב אחר התפתחות תהליכי ניהול סיכונים האשראי לאורך זמן ובהשוואה בין קווי עסקים ובהשוואה למערכת.
- **חוסן וניהול משברים** - קבוצת דיסקונט מבטיחה את חוסנה ויציבותה הפיננסית גם במצבי משבר שונים, לרבות מצבי המשכיות עסקית, על ידי הנהגת שגרות עבודה ונהלים, באופן המסדיר את המחויבות והסמכות של בעלי תפקידים, תהליכים ותשתיות תומכות.

מסמכי הליבה בתחום האשראי

- מסמכי הליבה בתחום האשראי כוללים את מסמך התיאבון לסיכון ומדיניות האשראי של קבוצת דיסקונט, הכוללת עקרונות קבוצתיים, הקובעים את המסגרת למתן אשראי במטרה לייצר תפיסת סיכון אשראי אחידה בקבוצה, את מדיניות האשראי של הבנק סולו, את מסמך המדיניות לניהול סיכון האשראי וכן את הנהלים והמתודולוגיות בתחום האשראי המהווים חלק בלתי נפרד מהמסגרת לניהול אשראי בבנק.
- מדיניות האשראי של הבנק וחברות הבת נועדה, בין היתר, להביא לשיפור איכות תיק האשראי, גיוון התיק, הגבלת הריכוזיות ופיזור הסיכונים הגלומים בו. מסמכי המדיניות נדונים ומאושרים מידי שנה בהנהלה ובדירקטוריון של כל חברה בת.
- מדיניות האשראי של הבנק מתייחסת לתחומים ופעילויות שונים, בהם, ענפי משק, קבוצות לווים ולווים גדולים וכן מושג דגש על תחומים בהם קיימת חשיפת אשראי ייחודית, כגון: חברות החזקה ועסקאות הוניות, מימון ממונף, ענף היהלומים, ענף נדל"ן, הלוואות לדיר, קבוצות רכישה ופעילים בשוק ההון. בנוסף, קובעת מדיניות האשראי קריטריונים וקווים מנחים למתן אשראי בקווי הפעילות השונים, כגון, מדיניות לעסקאות סחר חוץ מורכבות, לסינדיקציה, ומכירת אשראי, למוסדות פיננסיים, לפעילות מול קסטודיאנים, לבנקים וללווים במדינות פחות מפותחות (LDC) וחשיפות לצדדים נגדיים.
- מדיניות האשראי כוללת מגבלות פנימיות בנוסף למגבלות הרגולטוריות המוטלות על תאגידים בנקאיים במסגרת הוראות המפקח על הבנקים, בין היתר לגבי ריכוזיות ענפית, לווה בודד וקבוצות לווים המנוטרים באופן שוטף.
- במסמכי מדיניות האשראי, בנהלים ובמתודולוגיות בתחום האשראי ישנן הנחיות וכללים מפורטים לנושא בטחונות, בהתייחס לקבלת הבטחונות, טיפול בסוגי הבטחונות השונים ושיעורי ההסתמכות עליהם. על פי רוב, נוהג הבנק לתת אשראי ללקוחותיו כנגד בטחונות מסוגים שונים, ובהם נכסים מזילים, נכסים קבועים, שעבודים וערבויות לסוגיהם. הבטוחות מותאמות במידת האפשר לאשראי אותו הן מבטיחות, מבחינת תקופת האשראי, מטבע ההלוואה, אשראי נפרע ומתחדש. הערכת שווי הבטחונות נעשית באופן תקופתי.
- מדיניות האשראי של אי די בי ניו יורק.** מדיניות האשראי של חברת הבת קובעת כללים למתן אשראי בהתאם לקטגוריות הריכוזיות הבאות: סוג ענף, פיזור גיאוגרפי, חשיפות לקבוצות גדולות, דירוגי סיכון, ותיק הנדל"ן, במטרה לפזר את הסיכונים הגלומים בתיק האשראי. בנוסף, מסמך המדיניות קובע מגבלות ו/או יעדים במסגרת סיכונים ריכוזיות אלו. חשיפות האשראי והעמידה במגבלות מדווחות לדירקטוריון על בסיס רבעוני. כמו כן, מדיניות האשראי קובעת את מדרג הסמכויות לאישור אשראי, ואת תפקידי היחידות העסקיות ויחידות הבקרה הנוגעים להערכה, ניטור, מדידה וניהול סיכון האשראי.
- מדיניות האשראי של כאל.** קובעת את אסטרטגיית האשראי ואת הכללים והמגבלות לקווי הפעילות השונים בחברה.

המבנה והמערך הארגוני של פונקציות ניהול סיכונים האשראי ופונקציות הבקרה

המבנה הארגוני באמצעותו מנהל סיכון האשראי תואם את מודל ניהול הסיכונים אשר אומץ על ידי קבוצת הבנק במסגרת מסמך היסוד לניהול סיכונים וכולל את הגדרת הסמכות והאחריות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון בבנק - הדירקטוריון, הנהלה, ושלושה קווי הגנה נפרדים.

קו ההגנה הראשון

- **יחידות עסקיות.** במסגרת היחידות העסקיות מתבצעים באופן שוטף תהליכים להפחתת סיכון האשראי באמצעות ניתוח כלכלי ועסקי של בקשות האשראי להערכת סיכון האשראי בפעילות הלווה, דירוג האשראי ומעקב ובקרה שוטפים אחר האשראי הניתן ואיכות הלווה. אלה מתבצעים על ידי מנהלי העסקים ומבוקרים באמצעות יחידות הבקרה המהוות חלק מקו ההגנה הראשון. במסגרת תהליכים אלו מוערכים

ומשוערכים הביטחונות בהתאם לנהלי הבטחונות. הסריקה השוטפת של תיקי האשראי כוללת בדיקת יישום החלטות שנתקבלו בוועדות האשראי לרבות מסמכים המלווים את עסקות אשראי (חוזי אשראי, מסמכי שעבוד, עמידה בהתניות, זמינות דיווחים שוטפים מהלקוח וכו'). מהלכי הבקרה מבוצעים תוך שימוש בדוחות חריגים ודוחות חייבים בחתכים שונים. מטרת הבקרה, לאתר מוקדם ככל האפשר כשלים בחשבונות הלקוחות ולהסב את תשומת לב הגורמים העסקיים לצורך לפעול בדחיפות להסדרת החביות;

ועדות אשראי. בבנק נקבע מדרג סמכויות אשראי למנהלים ולועדות האשראי השונות, עד למליאת הדירקטוריון.

להלן רשימת ועדות האשראי בבנק, שנקבעה על ידי הדירקטוריון:

- ועדת אשראים של הדירקטוריון;

- ועדת אשראי מרכזית, בראשות המנהלת הכללית של הבנק;

- ועדות אשראי ברמת חטיבה (עסקית ובנקאית);

- ועדות אשראי מקומיות (לפי היחידה העסקית אליה משויך הלקוח).

ועדות האשראי דנות ומקבלות החלטות בנושאי אשראי, הן בבקשות אשראי חדשות והן בחביות קיימות. דיוני הוועדות כוללים סקירה של הלווים, לרבות עמידת הלווה בתנאי האשראי, שינויים ברווחיות האשראי, התפתחות מצבו הכספי, הערכת רמת החשיפה לשינויים בשער החליפין, דירוג הלקוח, תשואה מותאמת סיכון ועוד.

מדרג הסמכויות למתן אשראי תואם את הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301, כך שסמכות הדירקטוריון באישורי אשראי תתמקד באישור עסקות שהן חריגות ביחס למדיניות שנקבעה.

בחטיבות השונות קיימות יחידות בקרה, הכוללות את התחומים הבאים: בקרה, גביה, ציות ואיסור הלבנת הון והפקת לקחים.

להלן יחידות הבקרה בחטיבות השונות:

- **אגף בקרה גביה וציות** בחטיבה הבנקאית אמון על ניטור ובקרה של סיכון האשראי בקרב לקוחות החטיבה, וכולל את היחידות הבאות:

- **יחידת בקרת אשראי** אחראית על תהליכי ניטור ובקרה אחר לקוחותיה העסקיים של החטיבה, ועורכת בחינה של תיק האשראי לרבות זיהוי אזורי פגיעות ובחינת השפעות אקסוגניות על תיק האשראי הכוללות בין היתר, מעקב אחר התפתחות ענפית, בקרה אחר סיווג ענפי נאות, ניהול רשימות מעקב בחטיבה, ניהול וריכוז תהליך הטיפול הרבעוני בחובות בעייתיים, אחריות לאתר ולהיות חולשות בכל הקשור למילוי ותקינות מסמכי יסוד, אשראי ובטוחות בתיקי הלקוחות ובכך להביא לצמצום החשיפות לסיכונים.

- **יחידה לניטור חובות** אמונה על הטיפול בחובות בהם זוהו סימני הידרדרות ומבצעת מעקב שוטף אחר החשבונות באמצעות מערכת "אורות אדומים". החובות מועברים לטיפול היחידה על ידי הסניפים באופן שיאפשר טיפול מוקדם בחשבון הנחשד כבעייתי, להסדירו או להעבירו לטיפול מרכזי גביה.

- **מרכזי גביה** הטיפול בתיקים שהועברו למרכזי גביה כולל העברת החוב לטיפול משפטי, ניהול ומעקב אחר הטיפול בתיק, הגדרת יעדי גביה, גיבוש הסדרי חוב עם חייבים, טיפול בחובות מחוץ לטיפול משפטי.

- **יחידת המשכנתאות שבאגף האשראי הקמעונאי** אחראית על קיום פעילות פיקוח ובקרה אחר פעילות המשכנתאות.

- **אגף לניהול סיכונים אשראי** בחטיבה העסקית משמש כקו הגנה ראשון על פעילות החטיבה העסקית. בנוסף, האגף אחראי על מתודולוגיות אשראי, ועל בניית תהליכי עבודה שיבטיחו את יישומן. האגף כולל את היחידות הבאות:

- **בקרה עסקית.** מבצעת בקרה וניטור על תיק האשראי ומעקב שוטף אחר כלל הלווים של החטיבה, במטרה לאתר חולשות ולוויים בסיכון גבוה ולצמצם חשיפה לסיכון מבעוד מועד. כמו כן, מבצעת מעקב אחר יישום החלטות שהתקבלו בוועדות אשראי, בקרה שוטפת לטיוב נתוני תיק האשראי של החטיבה, הפקת לקחים בנושא כשלי אשראי, ריכוז ומענה לביקורות בחטיבה, וכן בקרה בנושא פעילים בשוק ההון.

- **יחידת בקרת מסמכי אשראי** (במ"א) אחראית על בדיקת תקינות ושלמות של מסמכי האשראי בתיקים הנבדקים, מבצעת הדרכות, הטמעות, מבדקי למידה ומעקב אחר החשיפות המהותיות בנושאי ציות ואיסור הלבנת הון ומתן תמיכה ויעוץ שוטף לגורמים העסקיים.

- **המחלקה הכלכלית.** מבצעת סקירות ענפיות וסקירות על קבוצות לוויים, מנטרת ומנתחת אשראים המוגדרים כאזורי פגיעות ומדווחת להנהלה ולדירקטוריון, עוסקת בכתיבת בקשות אשראי מורכבות. כמו כן, עוסקת בכתיבת מתודולוגיות בתחום האשראי, והטמעתן בקרב הגורמים העסקיים;

- **יחידת השמאות,** תפקידה לבחון, לספק חוות דעת ולתקף את הערכות שווי נכסי הנדל"ן המשמשים את הבנק כבטחונות לאשראי, תוך קביעת שוויים המרבי של הנכסים לבטחון;

- **ענף ניהול ותפעול אשראי** בחטיבה העסקית עוסק בניהול ועדות אשראי, לרבות עדכון תיקי המעקב לוועדות האשראי. מעקב שוטף למניעת חריגה ממגבלות ללווה בודד/קבוצת לוויים וממגבלת אנשים קשורים ונושאי משרה, כתיבת נהלי האשראי והביטחונות בבנק, ניהול מוצרי אשראי לרבות המערכות התומכות בבנק. בנוסף, אחראי על התהליך השוטף של סיווגים והפרשות, יישום הגישה החשבונאית ונהלי הבנק בתחום החובות הבעייתיים.

- **האגף לאשראים מיוחדים** אחראי על טיפול בתיקי אשראי בעייתיים גדולים, בעיקר בטיפול משפטי, במטרה להגיע להסדרי גביה ופרעון החוב. במסגרת האגף קיימת יחידה אשר פועלת במטרה להגיע להליכי שיקום כלכלי של חברות על מנת להימנע ככל האפשר מהצורך בהגעה להליכים משפטיים.

קו ההגנה השני

בחיבת ניהול סיכונים פועלים מספר אגפים בתחום ניהול סיכון האשראי:

אגף ניהול סיכונים אשראי. במסגרת האגף פועלות שלוש מחלקות:

- **מחלקת מדיניות ודיווח אשראי** אחראית בין היתר, על גיבוש ועדכון מסמכי הליבה בתחום האשראי בשיתוף האגף לניהול סיכונים והגורמים העסקיים, בהם, תיאבון לסיכון ומדיניות אשראי של קבוצת דיסקונט, מדיניות האשראי של הבנק סולו ומדיניות ניהול סיכון האשראי;
 - אתגור מסמכי הליבה בתחום האשראי של החברות הבת;
 - הערכה שוטפת של פרופיל סיכון האשראי של הקבוצה ושל כל אחת מחברות הבת, דיווח רבעוני על סיכונים האשראי וניטור עמידה במגבלות תיק האשראי בבנק ובקבוצה ו-KRI's על תיק האשראי של הבנק סולו;
 - **מחלקת בקרת אשראי** אחראית לבדוק בדיעבד, בראיה מבוססת סיכון, את אופן ניהול סיכון האשראי על כל שלביו, לרבות את שיקול הדעת של הגורמים המקצועיים המאשרים מתן אשראי ואת נאותות המעקב השוטף אחריו, ולספק הערכה לאיכות אשראי ספציפי ולאיכות תיק האשראי בכללותו.
 - **מחלקת "חוות דעת"** עורכת חוות דעת עצמאית ובלתי תלויה על עסקאות אשראי, אחראית על קביעת הדירוגים והסיווגים וקביעת ההוצאות להפסדי אשראי. כמו כן, היחידה מבצעת בחינה של אפקטיביות מדיניות האשראי.
- אגף ניהול סיכונים.** במסגרת האגף פועלות שתי מחלקות בתחום האשראי:
- **מחלקת ניהול תיק האשראי** אחראית על פיתוח מודלים לדירוג אשראי עסקי, עדכון, תחזוקה ותמיכה של מודלים קיימים לדירוג אשראי, הגדרת מתודולוגיות דירוג אשראי, ניטור ודיווח סיכון האשראי בתיק העסקי, תמחור מותאם סיכון, ביצוע וניתוח חישובי RAROC, אשראי צד נגדי, פעילים בשוק ההון, מדיניות LDC, קסטודיאנים ועוד.
 - **מחלקת מודלים קמעונאים, הון ותרחישי קיצון** עוסקת, בין היתר, בפיתוח והטמעת מודלים לאמידת סיכון האשראי הקמעונאי, ליווי ותמיכה בתהליכי החיתום, התמחור והניטור המבוצעים בחטיבה הבנקאית. ליווי תהליכי פיתוח והטמעת מודלים מתקדמים לדירוג אשראי קמעונאי בחברות הבת, המלצה על יחסי הלימות הון מינימלים וביצוע תרחישי קיצון.
- אגף פיקוח והערכה** במסגרתו פועלת, בין היתר, היחידה לניהול סיכונים מודל אשר אחראית על תיקוף מודלים, ומעקב אחר תוכניות העבודה ליישום המלצות התיקוף והערכה של סיכונים המודל.
- אגף ציות ואיסור הלבנת הון ואכיפה פנימית ובקרת ייעוץ.** מנהל האגף משמש כקצין ציות ראשי, במסגרת האגף פועלות 2 יחידות:
- **היחידה לאיסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור** - פועלת ליישום של הוראות חוק איסור הלבנת הון, הצו והוראת ניהול בנקאי תקין מס' 411 בעניין "מניעת הלבנת הון ומימון טרור וזיהוי לקוחות".
 - **מחלקת ציות ואכיפה פנימית** - אחראית להתוויית דרכים לניהול אפקטיבי של סיכון הציות בבנק ובקבוצה, לצורך וידוא יישום הוראות האסדרה הרלוונטית. היחידה מתווה את מתודת ניהול סיכון הציות ברמה הקבוצתית, לרבות גיבוש מדיניות הציות והאכיפה של הבנק.

קו ההגנה השלישי

הביקורת הפנימית מבצעת ביקורת בלתי תלויה בכל הקשור לתהליכי ניהול הסיכונים ולאיכות ניהולם. תפקידיה כוללים, בין היתר, ביקורת אחר התנהלות סיכונים אשראי, מתן הערכה עצמאית לגבי יישום נהלי והנחיות מסמכי מדיניות האשראי על ידי בעלי תפקידים והיחידות הרלוונטיות בבנק, בדיקת מערכות המידע התומכות בניהול האשראי ובקרתו.

הקשרים בין פונקציות לניהול סיכוני אשראי, בקרת סיכונים, ציות וביקורת פנימית

ניהול סיכוני אשראי מבוצע ומבוקר באמצעות שלושת קווי ההגנה הכפופים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון. תהליכי הניטור בחטיבות האשראי מתבצעים על ידי הגורמים העסקיים, יחידות הבקרה והציות ועל ידי הגורמים האחראים לתפעול וניהול האשראי. גורמים אלו אחראים, בין היתר, לוודא שמידע רלוונטי עובר ביניהם, לרבות בשלב דירוג האשראי, וכי קיימות בקרות פנימיות מספקות, שנועדו להבטיח בצורה סבירה שכל המידע הרלבנטי לסקירת החובות נלקח בחשבון בצורה נאותה בעת הערכת ההפסדים. חטיבות האשראי, בשיתוף החטיבה לניהול הסיכונים, מצופות להגדיר בנהלי האשראי, במתודולוגיות ובמסמך המדיניות לניהול הסיכון, מתכונת ברורה ואחידה להתנהלות כל הגורמים בבנק המעורבים בתהליך אישור ותפעול האשראי, לרבות הגורמים העסקיים, יחידות לניהול סיכונים בחטיבות והפונקציות המאשרות אשראי.

החטיבה לניהול סיכונים בקו ההגנה השני מובילה את גיבוש מדיניות האשראי והתיאבון לסיכון בשיתוף הגורמים העסקיים, עוסקת בבדיקות נאותות ובקרה על תהליכי איתור וסיווג חובות בעייתיים, בודקת ומוודאת אפקטיביות של תהליכים, נותנת חוות דעת על נאותות הפרשה ומתקפת את המודלים השונים.

תהליכי חיתום וניהול האשראי

תהליך חיתום האשראי בבנק מוגדר באמצעות נהלים, סמכויות אשראי ותהליכי עבודה. תהליך החיתום הינו מובנה ומתחיל מהממשק שבין הלקוח למנהל קשרי הלקוח בבנק, כתיבת בקשת האשראי, ניתוח הבקשה, שלב אישור הבקשה בהתאם לסמכויות האשראי, מתן האשראי ולאחר מכן בקרה שוטפת על תיק הלקוח.

במסגרת אישור האשראי מבוצע ניתוח כלכלי ועסקי של הלקוח לצורך איתור והערכת סיכוני אשראי בפעילותו. כמו כן, במסגרת הדיון בועדת האשראי, הועדה שוקלת האם אישור האשראי משקף נטילת סיכון סביר מבחינת הבנק במקביל לרווחיות ותשואה הולמת. השיקולים למתן אשראי ללקוח עסקי מתבססים בעיקר על מטרת האשראי וכושר פירעון, חוסן פיננסי, מיצוב עסקי, דירוג הלווה, וטיב הבטחונות. פרמטר חשוב נוסף הוא טיב הלקוח וניסיון העבר עימו.

האשראי הצרכני בבנק מאופיין בסכומים קטנים יחסית ובפיזור גבוה. המתודולוגיה והנהלים לבדיקת בקשות אשראי של לקוחות פרטיים מכוונים להתמקד יותר בהכרת הלקוח, בפרמטרים סוציו-אקונומיים ובאיתנות פיננסית בנוסף לבחינת בטחונות. כמו כן, נעשה שימוש במודלים אנליטיים לצורך קביעת דירוג סיכון וחישוב גובה המלצה לתוספת אשראי אוטומטית. המודלים כוללים מודלים לדירוג לקוחות קיימים (Credit Scoring), דירוג לקוחות חדשים (Application Scoring), חישוב כושר החזר ומערכת אורות אדומים, לזיהוי מהיר של הרעה אפשרית במצב הלקוח. מעבר לאשראי האוטומטי, החלטות למתן אשראי צרכני מתקבלות בסמכות אישית או בועדת האשראי הרלוונטית, בהתאם להיקף האשראי.

חיתום האשראי בתחום המשכנתאות מתבצע תוך בחינה מעמיקה של הלווה, בדגש על יכולת החזר שלו, ובחינת העסקה, מטרותיה והבטוחה המשועבדת בגין האשראי.

הבנק פועל על פי נהלים המגדירים קריטריונים לזיהוי אשראים בעלי פוטנציאל בעייתי, וזאת על מנת להבטיח ניטור שוטף של איכות תיק האשראי, ובמידת הצורך סיווג אשראים בעייתיים ו/או ביצוע הפרשות, במועד המתאים. תהליך סיווג החובות הבעייתיים וקביעת הפרשות מתבצע אחת לרבעון על ידי הנהלת הבנק, ובאופן שישקף את רמת הסיכון של תיק האשראי.

תהליך ניטור תיק האשראי.

- זיהוי ואיתור לווים בעלי תסמינים שליליים.
- זיהוי הלקוחות שחלה הרעה במצבם הפיננסי ו/או ביכולתם לקיים את התחייבויותיהם כלפי הבנק, וסיווגם, כפועל יוצא מכך, כ"חובות בעייתיים" (חובות תחת הגדרה "בהשגחה מיוחדת", "נחות" ו-"פגום").
- ביצוע הוצאות להפסדי אשראי המבטאות את ההפסד הצפוי לבנק ברמה פרטנית. בקביעת הפרשות מתבססת הנהלת הבנק על מידע הקיים בידיה לגבי החייב, כגון: חוסן פיננסי, ו/או ערבויות בעלים, היקף ואיכות הביטחונות שלו, אומדן הערך הנוכחי של תזרים המזומנים העתידי של החייב;
- ביצוע הפרשות המבטאות את ההפסד הצפוי לבנק ברמה הקבוצתית. בקביעת הפרשות מתבססת הנהלת הבנק על מידע הקיים בידיה לגבי החייב, כגון: דירוג אשראי, סיווג החוב, ענף המשק, היקף ואיכות הביטחונות והערכת סביבת הסיכון;
- בחינה שבועית של ההתפתחות בהיקף החשיפה ובאיכות האשראי של הלקוחות להם חשיפת אשראי גבוהה בנגזרי otc.

תהליך חיתום האשראי באי די ניו יורק.

מסיום ופועלות בהתאם לנהלים ספציפיים. היחידה לניהול סיכוני אשראי, אשר כפופה למנהל הסיכונים באי די ניו יורק, בוחנת את בקשות האשראי ועורכת "חוות דעת" על עיקרן, ובודקת, בין היתר, האם חשיפות האשראי חורגות מהספים השונים שנקבעו במדיניות האשראי.

הערכת סיכון האשראי באי די ניו יורק מתבססת על דירוג פנימי. המודל מתחלק לשני שלבים של תהליכים אנליטיים, דירוג סיכון הלווה (Borrower Risk Rating) והתאמת סיכון עסקה (Transaction Risk Adjustment), שבאמצעותו נקבע דירוג לעסקה.

תהליכי חיתום וניהול האשראי בכאל. כאל פועלת על פי מדיניות, נהלים ותהליכי עבודה המגדירים את כללי החיתום, ניהול וניטור תיק האשראי. הנהלים לטיפול באשראי ובבטחונות ומערכות המידע הרלוונטיות נמצאים בתהליכי עדכון שוטפים במטרה לשפר את ניהול האשראי. הערכת סיכון האשראי בכאל מתבססת על המודלים הסטטיסטיים הבאים:

- מודל Application Score - מודל סטטיסטי, שבאמצעותו נקבע דירוג הסיכון ללקוח חדש, שעל פיו נקבע גובה האשראי/סוג הכרטיס/תנאי האשראי.
- מודל Behavior Scoring - מודל סטטיסטי, שבאמצעותו נקבע דירוג הסיכון ללקוח בהתאם להתנהגות בתקופת היותו לווה בחברה.

כל תהליך של הערכה מחודשת ואשרור של מסגרות אשראי מבוצע בהתאם לקריטריונים מבוססי דרוג לווה ומדרג סמכויות שהוגדרו במסמך המדיניות.

מערכות מדידה ודיווח על סיכוני אשראי

אמידת הסיכונים. תפיסת ניהול סיכוני האשראי של קבוצת דיסקונט מבוססת על שיטות מתקדמות מקובלות בעולם. בין היתר, הקבוצה עושה שימוש במודלים (סטטיסטיים ואחרים), מבוססי התנהגות בנקאית, נתונים פיננסיים ושאלונים איכותיים לאמידת סיכון הלווה (ההסתברות לכשל - PD) והפסדים האשראי הצפויים ממנו (ההפסד הצפוי בהינתן כשל - LGD).

היקף ומאפיינים של מערכות מדידה ודיווח. בבנק נעשה שימוש במספר מערכות מדידה ודיווח התומכות בניהול סיכוני אשראי, כמפורט להלן:

- מערכת ממוחשבת לניהול מסגרות אשראי ולניהול חוב הלקוח, המאפשרת גם מעקב אחר היקף התיק האשראי. המערכת כוללת את כל לקוחות הבנק בעלי חבות שעולה על 400 אלף ש"ח. המערכת מאפשרת קבלת מידע לגבי מצבת האשראי והביטחונות של הלווה, מסגרות האשראי, ערבויות והתניות פיננסיות.
- כמו כן, המערכת תומכת בניהול סיכון האשראי של הלקוח, ומבוססת על מודלים לאמידת רכיבי הסיכון (PD ו-LGD) המבוססים, בין השאר, על שאלונים איכותיים, נתונים כמותיים והתנהגות בנקאית;
- מערכת ממוחשבת לדירוג ומתן המלצות אשראי ללקוחות פרטיים (Credit Scoring);
- מערכת ממוחשבת לניהול בטוחות. במערכת מתועדים כלל הבטחונות, כגון, פקדונות, ניירות ערך, שעבודים על נדל"ן, רכוש קבוע, ניירות ערך ושיעבוד שוטף. המערכת מנהלת את השווי לביטחון של הבטוחות המטריאליות;
- מערכת ממוחשבת לניהול ערבויות;
- מערכת מידע המשמשת לאמון הרווחיות מתיק בודד וכן ליחידה עסקית;
- מערכת ממוחשבת לחישוב נכסי סיכון ברמה קבוצתית, בהתאם להוראות באזל;
- **מערכת אוצ"ר (מערכת חדשה לניהול אשראי וצרופותיו).** הבנק השלים את פיתוחה של מערכת אשראי חדשה ובשלב זה שילוב המערכת הושלם בתחומים של מסגרות אשראי, דיווחים לפיקוח על הבנקים ותשתית למעקבים ממוכנים אחר מגבלות. (לפרטים נוספים, ראו "סיכון אשראי" בדוח הדירקטוריון והנהלה).

תיאור התהליך של הדיווח על סיכון האשראי המועבר להנהלה הבכירה ולדירקטוריון

מתקיים תהליך מוסדר של דיווח להנהלה ולדירקטוריון במסגרת מסמך סיכוני אשראי של קבוצת דיסקונט והבנק (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 ניהול סיכון האשראי), בו מוצגים שינויים מרכזיים בתחום ניהול סיכוני אשראי, מדי רבעון, המתייחסים לכלל חשיפות האשראי בהן: היקף והרכב התיק האשראי, מגזרי פעילות, ענפי משק, ריכוזיות לווים גדולים וקבוצות לווים גדולות. נבחנת גם איכותו של התיק האשראי על פי התפלגות דירוגי האשראי של הלווים, היקף החוב הבעייתי וההוצאה בגין הפסדי אשראי וניתנת התייחסות לשינויים באיכות ניהול האשראי, וחשיפות חברות הבת המהותיות. כמו כן, מועבר דיווח על עמידה במגבלות התיק האשראי של קבוצת דיסקונט, המתייחס גם לעמידה במגבלות של הפיקוח וביעדים ומגבלות פנימיות של הבנק ושל הקבוצה לצרכי מעקב ובקרה אחר העמידה במדיניות האשראי של הקבוצה ושל הבנק ואחר רמת הסיכון בה הקבוצה שואפת להיות בהתאם לתיאבון הסיכון שלה.

בנוסף מתקיימת סקירה שנתית של פרופיל סיכון האשראי במסגרת תהליך ה-ICAAP.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

איכות האשראי של חשיפות אשראי

יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות ברוטו		חובות, למעט איגרות חוב
		אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
במיליוני שקלים חדשים				
ליום 31 בדצמבר 2018				
166,958	2,248	167,255	1,951	חובות, למעט איגרות חוב
34,404	-	34,325	79	איגרות חוב
85,420	176	85,529	67	חשיפות חוץ מאזניות
286,782	2,424	287,109	2,097	סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2017				
150,229	2,086	149,778	2,537	חובות, למעט איגרות חוב
30,399	-	30,351	48	איגרות חוב
77,412	193	77,476	129	חשיפות חוץ מאזניות
258,040	2,279	257,605	2,714	סך הכל

שינויים במלאי החובות הפגומים (CR2)

לפרטים בדבר יתרת החובות הפגומים והתנועה בהם, ראו "סיכוני אשראי" בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה וביאור 31 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018.

גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)

הבנק מיישם את הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי וההפרשה להפסדי אשראי. **מדידה ודיווח על סיכוני אשראי.** הבנק מבסס את תפיסת סיכוני האשראי בהתאם לשיטות המתקדמות המקובלות בעולם, באמצעות מודלים לאומדן סיכון (סטטיסטיים ואחרים) מבוססי התנהגות בנקאית, נתונים פיננסיים ושאלונים איכותיים לאמידת סיכון הלווה (הסתברות לכשל - PD) וההפסדים הצפויים ממנו בין היתר, לנוכח היקף ואיכות הביטחונות (הפסד בהינתן כשל LGD). בבנק ובקבוצה נעשה שימוש במספר מערכות מדידה ודיווח התומכות בניהול סיכוני אשראי. בשנת 2018 חלה התקדמות נוספת בפיתוח מודלים עדכניים, מיכון כלים ותהליכי חישוב, העמקת הניתוחים והדיווחים וחיידוד המתודולוגיות, לצד המשך הטמעת השפה בבנק ובקבוצה. הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כפגומים. בהתאם לנהלים אלו, הבנק מסווג את החובות הבעייתיים ואת פריטי האשראי החוץ מאזני בסיווגים: השגחה מיוחדת, נחות או פגום.

חשיפות ב"פיגור" ו-"פגומות"

חוב מסווג כפגום כאשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. קבלת החלטה בדבר סיווג החוב מבוססת, בין היתר, על מצב הפיגור של החוב, הערכת מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, הערכת מקור ההחזר הראשוני של החוב, קיום הביטחונות ומצבם, המצב הפיננסי של ערבים, אם קיימים, ומחויבותם לתמוך בחוב ויכולת הלווה להשיג מימון מצד ג'.

חוב מסווג כחוב פגום כאשר הקרן או הריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב גם מובטח היטב וגם נמצא בהליכי גביה. חובות (לרבות איגרות חוב ונכסים אחרים) נמצאים בפיגור כאשר הקרן או הריבית בגינם לא שולמו לאחר שהגיע המועד לפרעונם. בנוסף, חשבונות חח"ד או עו"ש מדווחים כחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, כאשר החשבון נותר ברציפות בחריגה ממסגרת האשראי המאושרת למשך 30 ימים או יותר או אם בתוך מסגרת האשראי לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד כדי כיסוי החוב תוך תקופה של 180 ימים. החל ממועד הסיווג כפגום החוב מטופל כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית (להלן: "חוב שאינו מבצע").

כמו כן, כל חוב, שתנאיו שונו במסגרת ארגון מחדש של חוב בעייתי, מסווג כחוב פגום, אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בנינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור בהתאם לנספח להוראות ניהול בנקאי תקין מס' 314 בדבר "הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות".

ההבדלים בין ההגדרה של פיגור וכשל למטרות חשבונאיות לבין הגדרתם למטרות פיקוחיות. להלן ההבדלים בין הגדרת "פיגור" וחוב "פגום" למטרות חשבונאיות לבין הגדרת "הלוואות בפיגור" לצרכי מדידת הלימות ההון ומטרות פיקוחיות:

- חוב אשר אורגן מחדש וסווג כצובר ריבית, ייחשב חוב "פגום" למטרות חשבונאיות, כל עוד לא עבר "ארגון מחדש עוקב", בעוד שלמטרות פיקוחיות חוב כאמור יטופל כחוב תקין;
- חוב בפיגור מעל 90 יום למטרות פיקוחיות יכלול גם חובות שאינם פגומים וחובות נחותים במסלול קבוצתי ייחשבו גם הם להלוואות בפיגור, בעוד שהלוואות בפיגור למטרות חשבונאיות מובחנים במשך הפיגור בין 30 ל-89 יום ומעל 90 יום.

ארגון מחדש של חוב בעייתי. חוב אשר פורמלית עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב (הפחתה או דחייה של תשלומים במזומן שנדרשים מהחייב) או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב (בחלקו או במלואו).

לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי, הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתן הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם החייב מצוי בקשיים פיננסיים והאם במסגרת ההסדר הבנק העניק ויתור לחייב.

לצורך קביעה האם החייב נמצא בקשיים פיננסיים, הבנק בוחן האם קיימים סממנים המצביעים על היותו של הלווה בקשיים במועד ההסדר או על קיום אפשרות סבירה שהלווה יקלע לקשיים פיננסיים לולא ההסדר.

הבנק לא מסווג חוב כחוב בעייתי שאורגן מחדש אם במסגרת ההסדר הוענקה לחייב דחיית תשלומים שאינה מהותית בהתחשב בתדירות התשלומים, בתקופה החוזית לפרעון ובמשך החיים הממוצע הצפוי של החוב המקורי. לעניין זה, אם בוצעו מספר הסדרים הכרוכים בשינוי תנאי החוב, הבנק מביא בחשבון את ההשפעה המצטברת של הארגונים הקודמים לצורך קביעה האם הדחיה בתשלומים אינה מהותית.

השיטות ששימשו לקביעת הפרשות להפסדי אשראי ולירידת ערך של איגרות חוב בעלות אופי אחר מזמני

הפרשות להפסדי אשראי. במסגרת יישום ההוראה בדבר "המדידה והגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי", הבנק פיתח מתודולוגיות וכלים סטטיסטיים לקביעת הפרשות להפסדי אשראי. הבנק התאים את המתודולוגיות והכלים שיושמו, כנדרש לאור ההוראה בדבר "הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי" (ראו ביאור 1 ד' 4.4 לדוחות הכספיים).

התהליך הרבעוני לבחינת נאותות הסיווגים וההוצאות להפסדי אשראי בבנק הינו תהליך סדור וכולל דיונים פרטניים ברמות החטיבות העסקיות וברמת הנהלת הבנק, וכן דיונים על נאותות הפרשה הקבוצתית. במסגרת זו, מנהל הסיכונים הראשי עומד בראש ועדה "הוועדה לבחינת נאותות הפרשות להפסדי אשראי - סקירה בלתי תלויה", אשר על חבריה נמנים כל גורמים הרלוונטיים, ובכלל זה הגורמים העסקיים, חשבונאי, יחידת ה-SOX, ביקורת פנימית וניהול סיכונים, במטרה להעריך, בהיבט הכמותי והאיכותי, את התהליך הרבעוני בטיפול בחובות בעייתיים תוך התייחסות, בין היתר, לנאותות ההוצאה הפרטנית והקבוצתית, וכן לנאותות תהליכי הבקרה הננקטים לבחינת תהליכי הסיווג וההפרשה. כחלק מהדיונים לבחינת נאותות הפרשה נבחנים תהליכים ובקורות, כמו גם, מדדים מגוונים בהשוואה לתקופות קודמות ברמת הבנק והקבוצה ובהשוואה למערכת, מדדים המהווים אינדיקציה תומכת נוספת לבחינת נאותות התהליכים והתוצאות המתקבלות.

במסגרת הדיונים על נאותות הפרשה הקבוצתית נבחנים שני מרכיבים: שיעור החלטה, לפי נוסחה המבוססת על שיעור ממוצע המחיקות החשבונאיות מאז שנת 2011 (ראו ביאור 1 ד' 6 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018), ושיעור התאמה, שבו בנוסף, הבנק לוקח בחשבון אינדיקטורים כמותיים ואיכותיים נוספים, לרבות מגמות בהיקפי האשראי, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות תיק האשראי בענפים השונים.

הפרשות לירידת ערך של איגרות חוב בעלות אופי אחר מזמני. הבנק וחברות הבת הרלבנטיות בוחנים בכל תקופת דיווח, בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים החלים על תאגידים בנקאיים, אם ירידת ערכם של ניירות ערך המסווגים לתיק הזמין למכירה ולתיק המוחזק לפדיון הינה בעלת אופי שאינו זמני (Other than temporary).

לפרטים בדבר השיקולים העומדים ביסוד הבחינה כאמור והתבחינים להכרה בירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, ראו ביאור 1 ד' 5.7 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק על בסיס מאוחד

31 בדצמבר 2018										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כוללי ⁽¹⁾					
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾										
ההוצאה מחיקות יתרת התקופתית חשבונאיות הפרשה בגין הפסדי נטו	מחיקות	ההוצאה מחיקות יתרת התקופתית חשבונאיות הפרשה בגין הפסדי נטו	מזה:	מזה:	מזה:	מזה:	דירוג ביצוע	סך-הכל	סך-הכל	
אשראי לתקופה	אשראי	אשראי לתקופה	פגום	בעייתי ⁽⁵⁾	חובות ⁽²⁾ בעייתי ⁽¹¹⁾	סך-הכל	אשראי ⁽¹⁰⁾ בעייתי ⁽⁵⁾	סך-הכל ⁽⁹⁾	סך-הכל ⁽⁹⁾	
במיליוני שקלים חדשים										
פעילות לווים בישראל										
16	1	-	4	10	924	1,164	10	1,127	1,176	חקלאות
4	-	2	-	8	760	1,490	8	1,516	1,525	כרייה וחציבה
241	12	23	73	447	8,980	14,522	447	13,967	14,721	תעשייה
190	9	25	122	316	12,655	28,473 ⁽⁶⁾	316	27,865	28,498 ⁽⁶⁾	בינוי ונדל"ן - בינוי
98	(14)	(14)	283	314	9,801	10,897	314	10,542	10,986	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
8	2	2	1	12	1,873	2,782	12	3,107	3,131	אספקת חשמל ומים
334	40	5	258	389	16,742	19,829	389	18,991	19,888	מסחר
17	-	2	85	140	1,485	1,789	140	1,577	1,797	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
65	(3)	4	68	87	5,044	6,601	90	6,469	6,652	תחבורה ואחסנה
136	123	134	122	125	1,863	2,338	125	2,179	2,359	מידע ותקשורת
98	(1)	-	298	301	9,852	11,871	301	13,780	14,144	שירותים פיננסיים
75	37	51	36	82	5,088	7,282	82	6,713	7,304	שירותים עסקיים אחרים
14	2	3	9	18	2,925	3,986	18	3,877	3,994	שירותים ציבוריים וקהילתיים
1,296	208	237	1,359	2,249	77,992	113,024	2,252	111,710	116,175	סך-הכל מסחרי
184	14	23	-	334	32,711	35,676	334	32,906	35,676	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
648	249	340	155	566	29,457	61,580	566	60,265	61,588	אנשים פרטיים - אחר
2,128	471	600	1,514	3,149	140,160	210,280	3,152	204,881	213,439	סך-הכל ציבור
-	-	-	-	-	399	615	-	1,372	1,383	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	2,167	3,060	-	27,056	27,056	ממשלת ישראל
2,128	471	600	1,514	3,149	142,726	213,955	3,152	233,309	241,878	סך-הכל פעילות בישראל

הערות לטבלה ראו בעמוד הבא.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2018										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾						סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾				
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾										
ההוצאה	מחיקות	יתרת	מזה:			סך-הכל	דירוג	סך-		
התקופתית	בגין הפסדי	הפרשה	חובות ⁽²⁾	בעייתני ⁽⁵⁾	פגום	סך-הכל	אשראי ⁽¹⁰⁾	הכל ⁽⁹⁾		
התקופה	נטו	אשראי	חובות ⁽²⁾	בעייתני ⁽⁵⁾	פגום	סך-הכל	אשראי ⁽¹⁰⁾	הכל ⁽⁹⁾	במיליוני שקלים חדשים	
פעילות לווים בחו"ל										
חקלאות	-	-	-	-	175	319	-	319	319	
כרייה וחציבה	-	-	-	-	-	-	-	259	259	
תעשייה	43	8	18	15	199	3,149	5,045	199	4,691	5,291
בינוי ונדל"ן - בינוי	7	-	1	-	132	162	-	265	265	
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	138	(29)	(37)	139	270	9,206	10,398	270	9,926	10,492
אספקת חשמל ומים	3	-	-	-	6	172	176	6	423	429
מסחר	54	(34)	(33)	-	243	4,495	6,683	243	6,141	6,874
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	14	-	-	-	53	1,446	1,523	53	1,494	1,548
תחבורה ואחסנה	9	-	(4)	2	3	951	968	10	1,038	1,047
מידע ותקשורת	3	2	1	5	5	275	330	5	728	733
שירותים פיננסיים	16	(3)	(1)	-	-	1,686	2,325	-	9,970	10,007
מזה: סוכנויות פדרליות בארה"ב ⁽⁷⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	7,019	7,019
שירותים עסקיים אחרים	7	-	3	-	59	528	874	59	818	878
שירותים ציבוריים וקהילתיים ⁽⁸⁾	14	-	(7)	25	25	3,286	3,600	25	5,070	5,137
סך-הכל מסחרי	310	(56)	(59)	186	863	25,501	32,403	870	41,142	43,279
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	3	-	-	-	6	213	213	6	190	213
אנשים פרטיים - אחר	9	-	(1)	-	-	1,204	1,948	-	1,918	1,953
סך-הכל ציבור	322	(56)	(60)	186	869	26,918	34,564	876	43,250	45,445
בנקים בחו"ל	1	-	-	-	-	2,104	2,151	69	4,269	4,338
ממשלות חו"ל	-	-	-	-	-	1,169	1,169	-	2,712	2,712
סך-הכל פעילות בחו"ל	323	(56)	(60)	186	869	30,191	37,884	945	50,231	52,495
סך-הכל	2,451	415	540	1,700	4,018	172,917	251,839	4,097	283,540	294,373

הערות:

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים, סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה וערבויות והתחייבויות על חשבון לקוחות בסך של 172,917 מיליון ש"ח, 36,859 מיליון ש"ח, 774 מיליון ש"ח, 3,726 מיליון ש"ח ו-80,097 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף.
- סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל קבוצות רכישה בסך של 59 מיליון ש"ח.
- כולל ניירות ערך מגובי משכנתאות בסך של 5,933 מיליון ש"ח שהונפקו ע"י GNMA ובסך של 1,086 מיליון ש"ח שהונפקו ע"י FNMA ו-FHLMC.
- כולל בעיקר איגרות חוב מוניציפליות ואיגרות חוב של מדינות בארה"ב.
- כולל מסגרות אשראי בערבות בנקים שאינם מהקבוצה בסך של 5,673 מיליון ש"ח.
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדיור בסך של 235 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה, שהפרוייקטים שהן בונות מצויים בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2017										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾					
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾										
ההוצאה										
השנתית	מחיקות	יתרת			מזה:		דירוג			
בגין	חשבונאיות	הפרשה			סך-הכל	חובות ⁽²⁾ ⁽¹¹⁾	ביצוע	סך-	הכל ⁽⁹⁾	
הפסדי	נטו	להפסדי			פגום	בעייתי ⁽⁵⁾	אשראי ⁽¹⁰⁾	בעייתי ⁽⁵⁾		
אשראי	לתקופה	אשראי			במיליוני שקלים חדשים					
פעילות לווים בישראל										
17	4	5	3	10	945	1,194	10	1,151	1,199	חקלאות
2	(2)	(1)	-	-	440	1,089	-	1,097	1,098	כרייה וחציבה
228	(70)	(90)	63	361	9,184	15,135	361	14,616	15,226	תעשייה
174	(30)	(38)	156	344	10,897	(6)25,014	344	24,474	(6)25,041	בינוי ונדל"ן - בינוי
93	5	3	231	268	8,607	10,046	268	9,774	10,140	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
8	3	4	1	11	1,677	2,601	11	3,029	3,051	אספקת חשמל ומים
371	125	140	326	569	16,251	20,123	569	19,462	20,200	מסחר
17	5	7	185	198	1,927	2,210	198	1,962	2,222	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
58	10	13	28	50	4,501	5,558	54	5,451	5,568	תחבורה ואחסנה
126	257	193	331	430	2,153	2,623	430	2,238	2,653	מידע ותקשורת
98	(7)	(36)	347	349	7,422	9,205	349	10,435	10,839	שירותים פיננסיים
62	31	28	32	72	4,647	6,636	72	6,231	6,656	שירותים עסקיים אחרים
14	5	4	9	29	2,384	3,425	29	3,338	3,430	שירותים ציבוריים וקהילתיים
1,268	336	232	1,712	2,691	71,035	104,859	2,695	103,258	107,323	סך-הכל מסחרי
175	5	14	-	308	28,687	30,572	308	29,656	30,572	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
556	217	318	88	495	27,527	54,110	495	51,448	54,128	אנשים פרטיים - אחר
1,999	558	564	1,800	3,494	127,249	189,541	3,498	184,362	192,023	סך-הכל ציבור
1	-	1	-	-	368	612	-	962	965	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	770	2,520	-	23,252	23,252	ממשלת ישראל
2,000	558	565	1,800	3,494	128,387	192,673	3,498	208,576	216,240	סך-הכל פעילות בישראל

הערות לטבלה ראו בעמוד הבא.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2017										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾						סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾				
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾										
ההוצאה										
השנתית	מחיקות	יתרת	מזה:			דירוג	סך-			
בגין	חשבונאיות	הפרשה	סך-הכל	חובות ⁽²⁾	בעייתיות ⁽⁵⁾	אשראי ⁽¹⁾	ביצוע	הכל ⁽⁹⁾	פגום	
נטו	הפסדי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	
לתקופה	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	
במיליוני שקלים חדשים										
פעילות לווים בחו"ל										
3	-	-	-	-	150	314	-	314	314	חקלאות
-	-	-	-	-	-	104	-	204	204	כרייה וחציבה
31	3	(14)	56	149	2,558	4,498	149	4,419	4,779	תעשייה
5	(15)	(16)	-	-	116	169	-	239	239	בינוי ונדל"ן - בינוי
138	(34)	(3)	138	434	8,485	9,632	434	8,908	9,700	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
2	-	3	-	7	126	144	7	389	396	אספקת חשמל ומים
49	20	18	182	300	4,172	6,556	300	5,912	6,591	מסחר
10	-	(2)	-	49	990	1,007	49	859	1,010	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
13	8	2	3	47	1,168	1,180	60	1,186	1,249	תחבורה ואחסנה
3	29	18	7	11	211	265	11	560	571	מידע ותקשורת
13	6	(1)	73	73	1,370	2,007	73	8,863	8,960	שירותים פיננסיים
-	-	-	-	-	-	-	-	6,793	6,793	מזה: סוכנויות פדרליות בארה"ב ⁽⁷⁾
5	-	(2)	-	4	450	794	4	791	795	שירותים עסקיים אחרים
20	7	8	-	36	2,420	2,702	36	4,230	4,305	שירותים ציבוריים וקהילתיים ⁽⁸⁾
292	24	11	459	1,110	22,216	29,372	1,123	36,874	39,113	סך-הכל מסחרי
3	-	1	-	4	206	208	4	197	208	אנשים פרטיים - הלוואות לדירור
10	-	(3)	-	-	1,197	1,771	-	1,768	1,773	אנשים פרטיים - אחר
305	24	9	459	1,114	23,619	31,351	1,127	38,839	41,094	סך-הכל ציבור
-	-	-	-	-	2,693	2,757	31	4,475	4,507	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	723	723	-	2,301	2,301	ממשלות חו"ל
305	24	9	459	1,114	27,035	34,831	1,158	45,615	47,902	סך-הכל פעילות בחו"ל
2,305	582	574	2,259	4,608	155,422	227,504	4,656	254,191	264,142	סך-הכל

הערות:

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, ונכסים בגין מכשירים נגזרים, סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה וערבויות והתחייבויות על חשבון לקוחות בסך של 155,422 מיליון ש"ח, 31,815 מיליון ש"ח, 954 מיליון ש"ח, 2,954 מיליון ש"ח ו-72,997 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף.
- סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל קבוצות רכישה בסך של 100 מיליון ש"ח.
- כולל ניירות ערך מגובי משכנתאות בסך של 5,542 מיליון ש"ח שהונפקו ע"י GNMA ובסך של 1,251 מיליון ש"ח שהונפקו ע"י FNMA ו-FHLMC.
- כולל בעיקר איגרות חוב מוניציפליות ואיגרות חוב של מדינות בארה"ב.
- כולל מסגרות אשראי בערבות בנקים שאינם מהקבוצה בסך של 5,194 מיליון ש"ח.
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- יתרת החובות המסחריים כוללת הלוואות לדירור בסך של 250 מיליון ש"ח, המשולבות במערך העסקאות והבטחונות של עסקי לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה, שהפרוייקטים שהן בונות מצויים בהליכי בניה.

חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה לפרעון

כללי: החשיפות להלן מייצגות תזרימי מזומנים עתידיים צפויים לפי יתרת התקופה לפרעון בגין סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט סיכון אשראי חוץ מאזני שנובע ממכשירים נגזרים) בהתאם לכללים המשמשים בהכנת ביאור 33 לדוחות הכספיים, בדבר "נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופות לפרעון". נכסים בגין מכשירים נגזרים מיונו בהתאם לכללים ששימשו בהכנת ביאור 28 לדוחות הכספיים בדבר "פעילות במכשירים נגזרים".

עד שנה	משנה עד חמש שנים	מעל חמש שנים	ללא תקופת פרעון	סך-הכל
במיליוני שקלים חדשים				
31 בדצמבר 2018				
חשיפת אשראי מאזנית:				
58,694	42,754	22,282	1,646	125,376
מסחרי				
3,015	10,762	33,243	34	47,054
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור				
19,871	11,571	683	128	32,253
אנשים פרטיים - אחר				
1,644	713	461	-	2,818
נכסים בגין מכשירים נגזרים				
83,224	65,800	56,669	1,808	207,501
סך-הכול ציבור				
10,385	16,371	9,516	-	36,272
בנקים וממשלות				
93,609	82,171	66,185	1,808	243,773
סך-הכל חשיפת אשראי מאזנית				
7,267	16,063	19,164	-	42,494
מזה: אגרות חוב				
56,729	20,383	844	9,181	87,137
סך-הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית				
31 בדצמבר 2017				
חשיפת אשראי מאזנית:				
53,293	36,875	20,436	1,755	112,359
מסחרי				
2,714	9,347	27,694	27	39,782
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור				
18,414	10,994	759	137	30,304
אנשים פרטיים - אחר				
1,084	414	209	-	1,707
נכסים בגין מכשירים נגזרים				
75,505	57,630	49,098	1,919	184,152
סך-הכול ציבור				
8,945	15,920	4,617	-	29,482
בנקים וממשלות				
84,450	73,550	53,715	1,919	213,634
סך-הכל חשיפת אשראי מאזנית				
6,098	16,560	13,294	-	35,952
מזה: אגרות חוב				
50,059	19,470	1,851	7,280	78,660
סך-הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית				

התפלגות חשיפות לפי איזורים גאוגרפיים עיקריים וחובות בעייתיים לפי איזורים גאוגרפיים עיקריים

הנתונים המובאים לעיל, במסגרת "סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק על בסיס מאוחד", מהווים גם גילוי בדבר התפלגות החשיפות והחובות הבעייתיים לפי איזורים גאוגרפיים עיקריים.

חשיפות למדינות זרות – מאוחד (המשך)

א. מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך – 31 בדצמבר 2017⁽¹⁾

31 בדצמבר 2017												
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾	חשיפה חוץ מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾		חשיפה מאזנית ⁽²⁾									
			חשיפה מאזנית של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים					חשיפה מאזנית מעבר לגבול				
	מזה: סך סיכון	סך חשיפה	סיכון	חובות פגומים	מאזני בעייתי	סך-כל	חשיפה מאזנית נטו	לפני ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית	לפני ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים ⁽⁴⁾
במיליוני שקלים חדשים												
913	1,899	58	6,894	355	979	12,597	9,785	21,053	30,838	1,035	1,295	482
444	1,780	-	126	29	29	2,224	-	-	-	769	1,455	-
2	8	-	392	-	-	10	-	-	-	4	6	-
1,923	2,635	-	8,092 ⁽⁵⁾	1	11	4,558	-	-	-	2,460	1,913	185
3,282	6,322	58	15,504	385	1,019	19,389	9,785	21,053	30,838	4,268	4,669	667
201	260	-	202	-	1	461	-	-	-	347	42	72

הערות:

- על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
- סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה וקבוצת לווים.
- סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוף מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- פורטוגל, איטליה, יוון וספרד.
- כולל העברת סיכונים אשראי לקונסורציום מבטחים בינלאומיים ליום 31 בדצמבר 2017 במדינות: שוויץ - סך של 4,065 מיליון ש"ח וגרמניה - סך של 3,036 מיליון ש"ח. שורת "סך החשיפות למדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) שהינן ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית. חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים; חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה. חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

ב. מידע בדבר מדינות שסך החשיפות אליהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך – 31 בדצמבר 2017

ליום 31 בדצמבר 2017 לא היתה לבנק חשיפה כאמור.

ג. מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

1. מידע בדבר חשיפות מאזניות למדינות זרות

ליום 31 בדצמבר 2017, לא היתה לבנק חשיפה כאמור.

2. מידע בדבר חשיפות מאזניות שעברו ארגון מחדש

ליום 31 בדצמבר 2017, לא היתה לבנק חשיפה כאמור.

לפרטים בדבר תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, ראו ביאורים 13 ו-31 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018. לפרטים בדבר גיול (פיגור) של חשיפות אשראי בפיגור, ראו ביאור 31 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018. לפרטים בדבר חשיפות אשראי שאורגנו מחדש, ראו "סיכוני אשראי" בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה וביאור 31 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018.

דרישות גילוי איכותיות בנוגע לשיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)

הפחתת סיכון אשראי

גילוי איכותי כללי בהתייחס להפחתת סיכון אשראי. על פי הוראות באזל, יכולים התאגידים הבנקאיים לקבל הקלה בדרישות ההון בגין שימוש בשיטות של הפחתת סיכונים אשראי (CRM), בכפוף לקיום וודאות משפטית. וודאות משפטית מחייבת, בין היתר, כי כל המסמכים הקשורים להבטחת עסקאות, מסמכי קיזוז, ערבויות וכי"צ"ב, יהיו מחייבים כלפי כל הצדדים ובני אכיפה משפטית בכל תחומי השיפוט הרלוונטיים.

תהליכי הניהול והבקרה של הבטחונות. במדיניות האשראי של קבוצת דיסקונט, מוצגים עקרונות מרכזיים באופן הטיפול בבטחונות. הרחבה נוספת לאופן הטיפול וניהול הבטחונות קיימת בנהלים הפנימיים של כל חברה בקבוצה, המהווים חלק בלתי נפרד מהמסגרת לניהול וטיפול בבטחונות. תהליכי הניהול והבקרה מתבצעים ביחידות הבקרה השונות, ואף בחטיבת הייעוץ המשפטי, כנזכר לעיל.

הנפקת כתבי התחייבות צמודי אשראי. הבנק הנפיק כתבי התחייבות צמודי אשראי CLN, מוצר המוכר כביטחון פיננסי כשיר, המאפשר שחרור נכסי סיכון בגין חשיפת האשראי וכן ביטחון המותר בניכוי בחישוב חבות לקוח לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313.

רכישת פוליסה לביטוח סיכונים אשראי בערבויות חוק מכר וערבויות ביצוע. הבנק וחברות בנות בקבוצה רכשו פוליסה לביטוח סיכונים אשראי לערבויות חוק מכר וערבות ביצוע, פעולה המאפשרת את הקטנת נכסי הסיכון לנוכח העברת סיכון האשראי למבטחי משנה בחו"ל.

רכישת פוליסה לביטוח סיכונים אשראי במימון קרקעות לפרויקטים. הבנק רכש פוליסה לביטוח סיכונים אשראי במימון קרקעות לפרויקטים, פעולה המאפשרת את הקטנת נכסי הסיכון לנוכח העברת סיכון האשראי למבטחי משנה בחו"ל.

הפחתת סיכונים אשראי מול גופים שונים. מדיניות הבנק הינה לפעול בנגזרים פיננסיים רק עם תאגידים בנקאיים עימם נחתם הסכם ISDA. הסכם זה מביא להפחתה של סיכונים האשראי, כיוון שהוא מאפשר קיזוז (Netting) של התחייבויות ודרישות הדדיות שמקורן בעסקאות בנגזרים מעבר לדלפק, במקרה של חדלות פירעון של הצד הנגדי.

סיכון אשראי בנגזרים מופחת באמצעות בטחונות. העברת הבטחונות בהסכמים מול בנקים, עימם קיימת פעילות מהותית בנגזרים, מוסדרת במסגרת נספח CSA (Credit Support Annex) להסכם ISDA. חריגים בנושא זה מובאים לאישור הדירקטוריון.

באי די בי ניו יורק פועלים רק עם גופים עימם נחתם הסכם ISDA.

בבנק מרכנתיל דיסקונט עושים שימוש בקיזוז חוץ מאזני לגבי עסקאות במכשירים נגזרים עם גופים שאיתם נחתמו הסכמי קיזוז העומדים בכללי ISDA. מרבית הגופים הפעילים בנגזרים חתומים על הסכם ISDA.

הפחתת סיכונים סליקה. סליקת עסקאות בנגזרים מול בנקים ומוסדות פיננסיים בחו"ל מהווים את המקור העיקרי לחשיפת הבנק לסיכונים סליקה. על מנת לגדר את סיכון הסליקה הגלום בעסקאות מסוג זה, משתמש הבנק בשירותי מערכת הסליקה הבינלאומית (CLS - Continuous Linked Settlement), שבה מתבצע תהליך הסליקה במטבעות השונים בנטו, בו זמנית.

על מנת לצמצם סיכונים סליקה, הבנק מבצע סליקה של עסקאות זו צדדיות במטבעות העיקריים עם בנקים באמצעות CLS, ככל שאפשרי.

הפחתת הסיכון בגין ריכוזיות

סיכון ריכוזיות הינו הסיכון להפסד כספי מהותי הנובע מהיעדר פיזור בתיק האשראי. סיכון הריכוזיות יכול לנבוע גם מגורמי סיכון אשר קיים ביניהם מתאם גבוה. מתאם שכזה עשוי להימצא בחשיפה ישירה לקבוצות לווים, לענפי משק, לאזור גיאוגרפי, לצדדים נגדיים אשר ביצועיהם מתואמים ולבטחונות בעלי מתאם גבוה. סיכון הריכוזיות עלול להחמיר את הפגיעה בעיתות משבר.

פיזור סיכונים האשראי מושג, בין היתר, על ידי פיזור תיק האשראי למספר רב של לווים/קבוצות לווים, בענפי משק ומגזרים שונים.

הפחתת סיכון האשראי בגין ריכוזיות לווים/קבוצות לווים. במטרה להעריך את סיכונים האשראי ברמת הקבוצה מקיים הבנק ניטור ומעקב שוטף אחר החשיפה ללווים גדולים/קבוצות הלווים בעלות חבות העולה על 10% מהון הבנק והעמידה במגבלות בנק ישראל ובמגבלות הפנימיות שקבע הבנק. בנוסף, הבנק מבצע סקרים ועורך דיון תקופתי על קבוצת הלווים הגדולות בקבוצה.

הבנק עומד במגבלות בנק ישראל לגבי לווה בודד ולגבי קבוצות הלווים הגדולות.

המגבלות המתייחסות לריכוזיות לווים/קבוצות לווים עודכנו בהתאם לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, ובהתאם להוראת המעבר, שתחילתן מיום 1 בינואר 2016 ואילך כך שהמדידה מתבססת ביחס להון רובד 1 חלף ההון הכולל.

הפחתת סיכון האשראי בגין ריכוזיות ענפי משק. בבנק נערכות סקירות ענפיות על ענפי משק שונים וכן סקירות שוטפות על מצב ענפי המשק בישראל כדי להעריך את סיכונים האשראי ברמת הענף.

במסגרת בקשת האשראי הפרטנית נערך ניתוח ענף המשק של הלווה ונבדק האם הבקשה עומדת במדיניות האשראי לענפי משק. הבנק עומד במגבלות בנק ישראל בעניין ענפי משק.

הפחתת סיכון האשראי בגין חברות החזקה ועסקאות למימון רכישת אמצעי שליטה בהן. בקבוצה, ובעיקר בבנק, קיים אשראי שניתן לחברות החזקה ועסקאות הוניות למימון אמצעי שליטה. כושר ההחזר העיקרי של הלוואה מתבסס על תזרים המזומנים של החברות הפעילות המוחזקות, המועבר לחברות החזקה באמצעות דיבידנדים, דמי ניהול והחזר הלוואות בעלים. עקב התלות הגבוהה בין כושר הפירעון של החברות המוחזקות במישרין או בעקיפין על ידי חברת החזקה לבין איכות הבטחונות, האשראי לחברות החזקה ועסקאות למימון רכישת אמצעי שליטה מוגדר כתחום בעל פרופיל סיכון גבוה. במדיניות האשראי נקבעו מגבלות פנימיות המתייחסות לסגמנט זה.

שיטות להפחתת סיכון אשראי – סקירה (CR3)

שיטות להפחתת סיכון אשראי - גילוי כמותי

מובטחים		מובטחים		לא מובטחים		לא מובטחים		לא מובטחים	
מזה: על ידי נגזרי אשראי	מזה: על ידי ערבויות פיננסיות	מזה: על ידי ביטחון	מזה: סכום יתרה מאזנית	מזה: סכום יתרה מובטח	מזה: סכום יתרה מאזנית	מזה: סכום יתרה מובטח	מזה: סכום יתרה מאזנית	מזה: סכום יתרה מובטח	מזה: סכום יתרה מאזנית
במיליוני שקלים חדשים									
ליום 31 בדצמבר 2018									
-	-	4,761	4,761	8,313	24,284	13,074	29,046	137,912	חובות, למעט איגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	34,404	איגרות חוב
-	-	4,761	4,761	8,313	24,284	13,074	29,046	172,317	סך הכל
-	-	-	-	20	57	20	57	1,222	מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר
ליום 31 בדצמבר 2017									
-	-	3,552	3,552	8,055	21,867	11,607	25,419	124,810	חובות, למעט איגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	30,399	איגרות חוב
-	-	3,552	3,552	8,055	21,867	11,607	25,419	155,210	סך הכל
-	-	-	-	11	346	13	348	1,174	מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר

גילויים איכותיים על השימוש של תאגידים בנקאיים בדירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי (CRD)

סיכון אשראי לפי הגישה הסטנדרטית

שקלול הסיכון בגין חשיפות אשראי מתבצע על בסיס הגישה הסטנדרטית. בהתאם לגישה זו, משקלי הסיכון תלויים בסוג החשיפה ובחלק מהמקרים בדירוגי האשראי המתייחסים אליהם. הבנק ובנק מרכנתיל דיסקונט מסתמכים על דירוגי האשראי של חברת S&P, שהיא לשכת דירוג בינלאומית מוכרת (ECAI), כמדרג יחיד, לצורך שקלול חשיפות הסיכון. אי די בי ניו יורק עושה שימוש בריבוי מדרגים של סוכנויות הדירוג הבינלאומיות S&P-1 Fitch, Moody's. השימוש בדירוגים כאמור נעשה בהתייחס לחשיפות האשראי הבאות: הלוואות לממשלות, פקדונות בבנקים והשקעות בניירות ערך. הבנק משייך חשיפות אשראי שונות לקבוצות סיכון בהתאם למיפוי הסטנדרטי שמפרסם המפקח על הבנקים. הבנק עושה שימוש בדירוגי אשראי פומביים, בעיקר בכל הנוגע להשקעות בניירות ערך, שדרוגו ספציפית על ידי חברת דירוג מוכרת. משקל הסיכון המיוחס לנייר הערך מבוסס על הדירוג הפומבי שניתן לו.

הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4)

חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי

RWA וצפיפות RWA	חשיפות לפני CCF ו-CRM		חשיפות אחרי CCF ו-CRM		RWA צפיפות באחוזים
	סכום חוץ מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ מאזני	סכום מאזני	
ליום 31 בדצמבר 2018					
סוגי נכסים					
1%	602	226	48,269	951	49,031
ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית					
17%	1,329	835	7,096	1,567	6,044
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה					
21%	1,768	849	7,680	268	4,888
מרכזית					
93%	83,525	15,113	74,869	42,461	80,127
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB) תאגידים)					
75%	22,293	3,275	26,399	32,330	30,196
חשיפות קמעונאיות ליחידים					
75%	10,286	1,086	12,613	5,979	14,932
הלוואות לעסקים קטנים					
54%	17,646	354	32,464	2,996	32,474
בביטחון נכס למגורים					
100%	1,559	-	1,559	-	1,701
בביטחון נדל"ן מסחרי					
131%	1,737	69	1,260	465	1,280
הלוואות בפיגור					
69%	5,227	292	7,294	583	7,294
נכסים אחרים					
	145,972	22,099	219,503	87,600	227,967
ליום 31 בדצמבר 2017					
סוגי נכסים					
2%	860	574	49,830	1,683	50,178
ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית					
25%	1,808	862	6,328	1,239	5,699
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה					
30%	2,137	801	6,323	280	3,710
מרכזית					
93%	76,738	16,279	66,622	40,560	71,556
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB) תאגידים)					
75%	20,437	2,746	24,459	26,859	28,158
חשיפות קמעונאיות ליחידים					
75%	9,974	1,031	12,263	5,528	14,541
הלוואות לעסקים קטנים					
54%	15,508	213	28,460	1,877	28,466
בביטחון נכס למגורים					
100%	1,555	-	1,555	-	1,741
בביטחון נדל"ן מסחרי					
126%	2,111	161	1,508	512	1,522
הלוואות בפיגור					
69%	4,555	232	6,408	465	6,407
נכסים אחרים					
	135,683	22,899	203,756	79,003	211,978
סך הכל					

הגישה הסטנדרטית – חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (CR5)

חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון

סך הכל סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	0%		
									במיליוני שקלים חדשים	
ליום 31 בדצמבר 2018										
48,495	-	551	-	-	11	-	227	47,706	ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	
7,931	-	-	-	-	2	-	6,638	1,291	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	
8,529	-	54	-	-	64	-	8,411	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))	
89,982	153	81,377	-	-	758	-	7,694	-	תאגידים	
29,674	-	150	29,524	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים	
13,699	-	48	13,651	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים	
32,818	-	472	9,919	1,996	9,244	11,187	-	-	בביטחון נכס למגורים	
1,559	-	1,559	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי	
1,329	816	513	-	-	-	-	-	-	הלוואות בפיגור	
7,586	951	3,800	-	-	-	-	4	2,831	נכסים אחרים	
982	878	104	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין מניות	
241,602	1,920	88,524	53,094	1,996	10,079	11,187	22,974	51,828	סך הכל	
ליום 31 בדצמבר 2017										
50,404	-	435	-	-	19	-	2,077	47,873	ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	
7,190	-	-	-	-	1,879	-	4,342	969	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	
7,124	-	74	-	-	2,175	-	4,875	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))	
82,901	318	74,442	-	-	636	-	7,505	-	תאגידים	
27,205	-	134	27,071	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים	
13,294	-	13	13,281	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים	
28,673	-	497	10,155	-	7,250	10,771	-	-	בביטחון נכס למגורים	
1,555	-	1,555	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי	
1,669	884	785	-	-	-	-	-	-	הלוואות בפיגור	
6,640	839	3,296	-	-	-	-	1	2,504	נכסים אחרים	
851	581	270	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין מניות	
226,655	2,041	81,231	50,507	-	11,959	10,771	18,800	51,346	סך הכל	

מידע נוסף על סיכון אשראי שאינו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3

פרטים נוספים אודות סיכון האשראי - ובכלל זה: איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי, חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים; סיכונים אשראי בהלוואות לדוור; סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא סיכון אשראי לדוור), סיכון אשראי לענף בינוי ונדל"ן, סיכונים אשראי בגין מימון ממונף - מובאים בפרק ג' של דוח הדירקטוריון וההנהלה שעניינו "סקירת הסיכונים" וביאור 31 לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר קבוצת לווים אחת, שליוס 31 בדצמבר 2018 היא בעלת חבות בשיעור של 15.38% מההון הרגולטורי, לעומת המגבלה בשיעור של 25%, שנקבעה בהוראות ניהול בנקאי תקין, ראו בפרק ג' לדוח הדירקטוריון וההנהלה.

סיכון אשראי של צד נגדי

גילוי איכותי על סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)

גילוי כללי לגבי חשיפות הקשורות לסיכון אשראי של צד נגדי

- סיכון אשראי של צד נגדי הינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה יכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של תזרימי המזומנים בגין העסקה. חשיפות הקשורות לסיכון אשראי של צד נגדי מתייחסות לפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, עסקאות מימון ניירות ערך (SFT) ועסקאות REPO. **פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים.** ייחודיותו של סיכון האשראי בעסקאות אלה נובעת מכך שהסכום הנקוב של העסקה אינו משקף בהכרח את סיכון האשראי הכרוך בה. מדיניות הבנק לגבי ניהול סיכון אשראי של צד נגדי מעוגנת במסמך מדיניות לניהול סיכון אשראי צד-נגדי וסליקה, אשר מובא לאישור הדירקטוריון לפחות אחת לשנתיים.
- חשיפת הקבוצה לסיכון אשראי של צד נגדי מתהווה הן מול בנקים ומוסדות פיננסיים בינלאומיים והן מול הלקוחות. מסגרת החשיפה למוסדות פיננסיים בינלאומיים מאושרת ברמת הקבוצה, על בסיס מודל פנימי. הבנק מקצה את המסגרת המאושרת בין חברות הקבוצה. פעילות בנגזרים מותנית באישור מראש של קו האשראי, הקובע מגבלות חשיפה לצד הנגדי. מסגרת החשיפה ללקוחות מאושרת בהתאם לסמכויות לאישור אשראי.
- חשיפות של צדדים נגדיים מרכזיים (CCP).** הבנק פועל מול מסלקה (LCH), שהינה Qualifying Central Counterparty העומדת בסטנדרטיים בינלאומיים לתשתיות פיננסיות. ניטור סיכון אשראי של צד נגדי נעשה באופן הבא:
- קיימים תהליכי זיהוי ומדידה של הסיכון תוך שימוש נרחב במודלים ייעודיים, הקצאת מסגרות לפעילות ומדידת ניצולן.
 - במקרה שנמצא כי ללווה קיימת חשיפה/רגישות לשינויים בשערי חליפין ו/או במחירי סחורות, הגורם העסקי נידרש לבחון את מידת רגישות הלווה בראיה כוללת, תוך התייחסות למכלול הקריטריונים המחייבים הכללת הלווה ברשימת הלקוחות הרגישים ושקלול וכימות רגישות לשינויים בשערי חליפין ו/או במחירי סחורות הגלומה בפעילותו.
 - קיים תהליך בחינה שוטף של מקדמי מודלים, אשר מעודכנים בהתאם לרמות התנודתיות בשווקים הפיננסיים ותיאבון הסיכון של הבנק (עדכון מקדמי Add-On, מקדמי מודל פעילים גדולים בשוק ההון).
 - קיים מערך בקורות הכולל, בין היתר, מגבלות וספי התראה, הנקבעים בהתאם לרמות תיאבון הסיכון של הבנק. אפקטיביות המגבלות וספי התראות נבחנים באופן שוטף על ידי קו הגנה שני. מגבלות וספי התראה מעודכנים בהתאם לנתוני השוק ואיכות הצדדים הנגדיים.
 - קיים מערך דיווחים שוטף ותקופתי המציג, בין היתר, את הפעילות בנגזרי OTC, התפתחות הסיכון וניתוח שינויים בחשיפות.
 - קיימים מערכי דיווח שוטפים לגורמים עסקיים וגורמי בקרה אודות חריגות וקירבה לניצול מלא של מגבלות.
 - ביצוע ניתוחי סיכון מעמיקים ללקוחות ספציפיים.
- כל העסקאות של סיכון אשראי של צד נגדי ניתנות להפחתת סיכונים אשראי (Credit Risk Mitigation), על פי מדרג סמכויות האשראי. השיטות המאושרות להפחתת סיכונים אשראי (CRM), כוללות:
- הסכמי קיזוז נטו (הסכמי ISDA או הסכמים אחרים שאושרו על ידי אגף הייעוץ המשפטי של הבנק);
 - בטחונות;
 - הסכמי Stop-Loss המאפשרים סגירת פוזיציה על ידי הבנק;
 - מחיקה הדדית של עסקאות בין הצדדים (Termination).

גילוי לגבי נגזרים

31 בדצמבר 2017	31 בדצמבר 2018	
במיליוני שקלים חדשים		
שווי הוגן ברוטו חיובי של חוזים ⁽¹⁾		
חוזי ריבית:		
163	124	שקל-מדד
1,103	1,262	אחר
1,004	1,581	חוזי מטבע חוץ
703	733	חוזים בגין מניות
2	38	חוזי סחורות ואחרים
2,975	3,738	סך-הכל שווי הוגן ברוטו חיובי של חוזים
2,449	3,316	חשיפת אשראי חוץ מאזנית פוטנציאלית ⁽²⁾
(2,401)	(2,949)	הטבות קיזוז
3,023	4,105	חשיפת אשראי נוכחית לאחר קיזוז ⁽²⁾
(266)	(610)	ביטחון שמוחזק
2,757	3,495	חשיפת אשראי נטו בגין נגזרים

הערות:

(1) לרבות נגזרים משובצים בסך של 12 מיליון ש"ח (31.12.2017: 22 מיליון ש"ח).

(2) חשיפת אשראי חוץ מאזנית פוטנציאלית בגין מכשירים נגזרים מחושבת על בסיס סכום הקרן הרעיונית של תיק הצד הנגדי כולו מוכפל במקדם התוספת (Add-on).

בביאור 28 לדוחות הכספיים מובאים פרטים בדבר הפעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פרעון. בחלק ב' של הביאור האמור, מובאים פרטים בדבר סיכון אשראי בגין נגזרים לפי צד נגדי לחחה, על בסיס מאוחד. בנספח מס' 5 מובאים פירוטים נוספים לנתונים המובאים בחלק ב' האמור של הביאור.

עסקאות מימון ניירות ערך (SFT). לבנק לקוחות הפעילים בשוק ההון, אשר פועלים באסטרטגיות מורכבות ומבצעים עסקאות שאילה והשאלה של ניירות ערך, עסקאות הלוואות מרווח (Margin Lending) ופעילות בנגזרים סחירים ולא סחירים. במדיניות האשראי הוטלו מגבלות על סך פעילות הלקוחות ומגבלות על היקף האחזקה בניירות ערך ספציפיים או בקבוצות ניירות ערך. כמו כן, נקבעו מקדמי ביטחון לפעילים בשוק ההון בהתאם למהות הפעילות וסוג נייר הערך. מקדמים אלה מעודכנים מעת לעת בהתאם לרמת התנדוטיות בשוקים. המעקב אחר הפעילות מבוצע באמצעות מערכות מחשב המודדות בזמן אמת את דרישת הבטחונות אל מול מסגרות הפעילות והבטחונות בפועל. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 330 הבנק מנהל את פעילות לקוחות ספקולנטיים בשוק ההון (מכשירים נגזרים וניירות ערך) כנגד בטחונות מלאים ונדילים. כמו כן, הוגדר תיאבון סיכון ללקוחות אלו ונקבעו מגבלות בהתאם.

עסקאות REPO. אי די בי ניו יורק מבצע עסקאות מכר חוזר (Reverse Repo) כחלק מניהול הנכסים וההתחייבויות. עסקאות אלה מבוצעות מול מוסדות פיננסיים בדירוג אשראי A ומעלה, עימם נחתמו הסכמי ICMA המסדירים את אופן ביצוע העסקאות האמורות.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

RWA	EAD לאחר CRM	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שיחלוף	
במיליוני שקלים חדשים				
ליום 31 בדצמבר 2018				
1,821	3,058	1,708	1,959	שיטת החשיפה הנוכחית
820	1,595	-	-	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך SFT)
2,641	4,653	1,708	1,959	סך-הכל
ליום 31 בדצמבר 2017				
1,142	2,497	1,216	1,541	שיטת החשיפה הנוכחית
1,854	2,809	-	-	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך SFT)
2,996	5,306	1,216	1,541	סך-הכל

הקצאת הון בגין התאמות שערך לסיכון אשראי (CCR2) (CVA)

RWA	EAD לאחר CRM	
במיליוני שקלים חדשים		
ליום 31 בדצמבר 2018		
1,441	3,167	סך כל התיקים שמחושבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית
ליום 31 בדצמבר 2017		
1,116	2,508	סך כל התיקים שמחושבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

הגידול בהקצאת הון בגין התאמת שיערוך לסיכון אשראי נובע מגידול בפעילות בנגזרים מול לקוחות.

הגישה הסטנדרטית – חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקולות סיכון

סך חשיפת אשראי	100%	75%	50%	20%	0%	
במיליוני שקלים חדשים						
ליום 31 בדצמבר 2018						
783	-	-	-	-	783	ריבנויות,
288	-	-	-	288	-	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
1,187	-	-	-	1,187	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
2,353	2,270	-	62	21	-	תאגידים
1	1	-	-	-	-	משכנתאות
28	24	4	-	-	-	תיקים קמעונאיים פיקוחיים
13	13	-	-	-	-	עסקים קטנים
4,653	2,308	4	62	1,496	783	סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2017						
979	-	-	-	25	954	ריבנויות,
384	-	-	382	2	-	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
1,449	-	-	163	1,286	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
2,458	2,412	-	19	27	-	תאגידים
1	1	-	-	-	-	משכנתאות
30	29	1	-	-	-	תיקים קמעונאיים פיקוחיים
5	3	2	-	-	-	עסקים קטנים
5,306	2,445	3	564	1,340	954	סך הכל

הירידה בחשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי נובעת מעליה בהיקף הביטחונות שנלקחו כנגד פעילות מימון ניירות ערך, כמפורט בטבלה שלהלן.

הרכב הבטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)

ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך		ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים				
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	מנותק	
שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	במיליוני שקלים חדשים				
ליום 31 בדצמבר 2018						
-	-	8	4	80	43	מזומן - מטבע מקומי
-	-	352	-	329	-	מזומן - מטבעות אחרים
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני מקומי
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני אחר
-	-	-	-	-	-	חוב של סוכנות ממשלתית
-	-	-	-	-	-	אגרות חוב קונצרניות
-	-	-	-	-	-	מניות
-	2,907	-	-	202	-	ביטחון אחר
-	2,907	360	4	611	43	סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2017						
-	-	90	1	21	5	מזומן - מטבע מקומי
-	-	375	-	106	1	מזומן - מטבעות אחרים
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני מקומי
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני אחר
-	-	-	-	-	-	חוב של סוכנות ממשלתית
-	-	-	-	-	-	אגרות חוב קונצרניות
-	-	-	-	-	-	מניות
-	1,414	-	-	142	-	ביטחון אחר
-	1,414	465	1	269	6	סך הכל

חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)

ליום 31 בדצמבר 2018 וליום 31 בדצמבר 2017, לקבוצת דיסקונט אין חשיפות לנגזרי אשראי.

חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)

RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	
ליום 31 בדצמבר 2017		ליום 31 בדצמבר 2018		
במיליוני שקלים חדשים				
89	1,790	170	2,149	חשיפות לצד נגדי מרכזי כשיר (QCCP)
63	297	62	461	חשיפות לעסקאות עם QCCP (לא כולל ביטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים); מזה:
-	-	-	-	נגזרי OTC
63	297	62	461	עסקאות נגזרים סחירים בבורסה
-	-	-	-	עסקאות מימון ניירות ערך
-	-	-	-	מערכי קיזוז שבהם אושר קיזוז בין מוצרים
-	-	-	-	ביטחון ראשוני מנותק
26	1,272	108	1,492	ביטחון ראשוני לא מנותק
-	221	-	196	העברות ממומנות לקרן סיכונים
-	-	-	-	העברות לא ממומנות לקרן סיכונים
-	-	-	-	חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר (QCCP) (סה"כ)
-	-	-	-	חשיפות לעסקאות עם QCCP (לא כולל ביטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים); מזה:
-	-	-	-	נגזרי OTC
-	-	-	-	עסקאות נגזרים סחירים בבורסה
-	-	-	-	עסקאות מימון ניירות ערך
-	-	-	-	מערכי קיזוז שבהם אושר קיזוז בין מוצרים
-	-	-	-	ביטחון ראשוני מנותק
-	-	-	-	ביטחון ראשוני לא מנותק
-	-	-	-	העברות ממומנות לקרן סיכונים
-	-	-	-	העברות לא ממומנות לקרן סיכונים

סיכון שוק

גילוי איכותי כללי בדבר סיכוני שוק (MRA)

- סיכון שוק הוא סיכון לפגיעה בשווי הקבוצה וביכולת להשיג את יעדיה, כתוצאה משינויים בפרמטרים כלכליים בשווקים הפיננסיים ומהתנדדותיות שלהם, המשפיעים הן על השווי הכלכלי והן על יחס ההון הרגולטורי.
- **סיכון ריבית.** הסיכון לפגיעה כאמור, כתוצאה מתזוזות מקבילות ולא מקבילות, בעקום התשואה, וההשפעה של האופציונליות הגלומה במכשירים פיננסיים שונים.
 - **סיכון אינפלציה ושערי חליפין.** סיכון לפגיעה כאמור, כתוצאה מהשפעת שינויים באינפלציה או בשערי החליפין, לרבות השפעת נגזרים ועסקאות עתידיות על הפער שבין הנכסים לבין ההתחייבויות.
 - **סיכון מחירי מניות ומרווחי אשראי בהחזקת ניירות ערך.** סיכון לפגיעה כאמור, כתוצאה משחיקת שווי של ניירות ערך בעלי סיכון אשראי ושוויין של ההשקעות הריאליות, לרבות קרנות, עקב תנודות מחירים.
- סיכוני השוק מוצגים בסקירה זו על בסיס קבוצתי הכולל את הבנק, בנק מרכזית דיסקונט, אי די בי ניו יורק, כאל והקופה לפיצויים של עובדי הבנק (להלן בסעיף זה: "הקבוצה"). חברות הקבוצה האחרות אינן בעלות סיכון שוק מהותי.

אסטרטגיה ומדיניות

מסמך המדיניות לניהול סיכוני שוק מהווה מסגרת לניהול סיכוני השוק בבנק ובקבוצה ומגדיר את האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בתהליכי ניהול סיכוני השוק אותם נוטלת הקבוצה.

ניהול הסיכון מכוון למזער, ככל האפשר, את התממשותם של סיכונים בלתי צפויים ונזקים שמקורם בנטילת סיכונים בלתי מבוקרת. המדיניות והעקרונות במסמך המדיניות הינם על בסיס קבוצתי, כאשר חברות הבת התאימו, כל אחת בפני עצמה, את המדיניות למבנה הניהולי שלהן, לאסדרה המקומית והסביבה העסקית שלהן. הסיכונים מנוהלים תוך ראייה כוללת קבוצתית ובמתכונת של הנחיה מקצועית מחייבת.

מסמך המדיניות מגדיר את מסגרת תיאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון, תוך הבנת פרופיל סיכון השוק של הבנק והקבוצה והבטחה, כי קיימת נאותות הונית התואמת פרופיל סיכון זה.

שינויים עיקריים במדיניות בשנת 2018

בשנת 2018 נבחנה האפקטיביות של המגבלות על סיכוני שוק בבנק בקבוצה ובתיק למסחר מבחינת שלמות אוכלוסיית החשיפות, שלמות הכיסוי של איזורי פגיעות ורמות החשיפה בפועל ביחס למגבלה. מספר מגבלות עודכנו על מנת לשפר את האפקטיביות, ללא שינוי בתיאבון הסיכון.

אמצעי פיקוח ומימוש המדיניות. במהלך השנה החולפת, קיים הדירקטוריון, בנוסף לסקירת סיכוני השוק במסגרת דוח הסיכונים הרבעוני, מספר דיונים ספציפיים הקשורים לסיכוני השוק ובהם:

- עדכון מסמכי המדיניות בתחום סיכוני השוק, לרבות תיאבון הסיכון;
- סקירת ההנחות בניהול הסיכון;
- סקירת תרחישי הקיצון.
- סקירה רבעונית של ניהול סיכון השוק בקבוצה והסבר לשינויים המרכזיים שאירעו;
- סקירת פעילות הנגזרים בקבוצה.

דיווחים אלה מסייעים בידי הדירקטוריון לפקח אחר חשיפות השוק השונות ולוודא כי פעולות ההנהלה עקביות עם מדיניות הקבוצה והתיאבון לסיכון.

תיאבון סיכון

התיאבון לסיכוני שוק כפי שהוגדר במדיניות משקף את רצונם של הבנק וחברות הבת בקבוצה ליטול סיכוני שוק במטרה להשיג את יעדיהם האסטרטגיים. התפיסה העקרונית לניהול הסיכון היא כי המאזן ינוהל במטרה למקסם את ההון הכלכלי בראיה ארוכת טווח בהינתן התיאבון לסיכון ובכפוף לשיקולים חשבונאיים ושיקולים המשפיעים על תכנון ההון.

המדיניות מגדירה מגבלות איכותיות ומגבלות כמותיות עיקריות ביחס למאפייני החשיפה לסיכוני שוק בחברות הקבוצה ובהן השווקים והמכשירים בהם יפעלו בתיק הבנקאי ובתיק למסחר.

תיאבון הסיכון נקבע תוך התייחסות לשתי גישות המדידה - החשבונאית והכלכלית, וכן לכלי הניהול השונים - ניתוחי רגישות, תרחישי מצב עסקים רגיל (תרחישי ביניים) ותרחישי קיצון. כל זאת בהתייחס לטווחי זמן שונים - טווח קצר וטווח ארוך.

ריבוי המזדים עשוי להקשות על הניתוח וההצגה למקבלי החלטות ועל כן הוגדרו שתי קבוצות של מזדי סיכון - מזדי סיכון ראשיים, המשמשים את הקו הראשון לקבלת החלטות שוטפות או תקופתיות על היקפי החשיפה, ומזדי הסיכון הנוספים, הם יתר מזדי הסיכון, ביחס לחלקם מקבעו מגבלות דירקטוריון, ביחס לחלקם יקבעו מגבלות ברמת ראש החטיבה וישנם גם מזדי סיכון שעבורם מבוצע מעקב בלבד ללא מגבלות. הבנק וחברות הבת מנהלים ומנטרים את העמידה במגבלות הן של מזדי הסיכון הראשיים והן של מזדי הסיכון הנוספים. פרטים בדבר היקף החשיפות והמגבלות שנקבעו יובאו להלן במסגרת הגילוי הכמותי.

מבנה ותהליכים

מדיניות ניהול סיכונים שוק מגדירה מבנה ארגוני לניהול הסיכונים, המבטיח איזון נאות ואי תלות בין הגופים המעורבים בניהול הסיכונים. שלושת קווי הגנה המוגדרים ביחס לסיכונים השוק, מבטיחים איזון זה, כלהלן:

קו ההגנה הראשון. הניהול המצרפי הקבוצתי של סיכונים הריבית, וסיכונים האינפלציה ושערי חליפין מבוצע באמצעות ה-Global Treasury בחטיבה לשווקים פיננסיים. ניהול סיכונים ההשקעות הקבוצתי מבוצע על ידי יחידת ההשקעות בחטיבה לשווקים פיננסיים. הניהול הקבוצתי מתייחס לכלל נוטלי סיכון השוק בקבוצה ובהם הפעילות לניהול הנכסים וההתחייבויות, פעילות ההשקעות, ופעילות המסחר בבנק ב-אי די בי ניו יורק ובבנק מרכנתיל דיסקונט. במסגרת קו ההגנה הראשון פועלות יחידות מדידה, בקרה ותפעול, באופן בלתי תלוי בנוטלי הסיכון.

קו ההגנה השני. פונקציית ניהול הסיכונים הינה פונקציה בלתי תלויה ותפקידה הוא להשלים את פעילות ניהול הסיכונים המבוצעת על ידי קווי העסקים. לפונקציה זו מעמד וסמכות המאפשרים לה להשפיע על החלטות המשליכות על החשיפה לסיכון, לרבות מעורבות בתהליכים אסטרטגיים מרכזיים בעלי השפעה מהותית על תיאבון הסיכון, זיהוי הסיכונים, הנחיה מקצועית מחייבת מול חברות הבת, עדכונים במדיניות ותיקוף המודלים המרכזיים המשמשים בניהול.

קו ההגנה השלישי. הביקורת הפנימית בבנק ובחברות הקבוצה, אחראית למתן הערכה עצמאית ובלתי תלויה, על מידת האפקטיביות של יישום תהליכי ניהול סיכונים בבנק ובחברות מקבוצת הבנק, על בסיס ממצאי ביקורת הנערכת על פי תוכנית עבודה מאושרת בדירקטוריונים של חברות קבוצת הבנק.

חטיבת הביקורת הפנימית אחראית לביצוע מכלול משימות ביקורת בלתי תלויות, ביחזמתה וביחזמת הדירקטוריון, בכל הקשור לתהליכי ניהול הסיכונים ולאיכות ניהולם. משימות קווי ההגנה השלישי מתייחסות לכל תהליכי הליבה ותפקידיה מבוססים בעיקרם על האמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 307.

פיקוח ההנהלה. הניהול והפיקוח השוטפים בתחום ניהול סיכונים השוק מתבצעים, בין היתר, על ידי הוועדות הבאות (מעבר לפעילות ההנהלה כאורגן):

- **ועדה לניהול נכסים והתחייבויות (ועדת נ"ה).** ועדה בראשות המנהלת הכללית, המתכנסת אחת לחודש. תפקיד הוועדה לקבוע את מדיניות ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, לקבוע יעדי חשיפה לסיכונים שוק ונזילות לאור הערכת מצב על ההתפתחויות הצפויות בשווקים בהתאם לניתוחי שוק ותחזיות לגבי התפתחויות כלכליות במשק, שיעורי ריבית במגזרים השונים ושינויים צפויים במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין של השקל. כל זאת בכפוף למגבלות שקבע הדירקטוריון, בנוסף בוחנת הוועדה את רווחיות הפעולות השונות וכן את העמידה ביעדי הלימות ההון;
- **ועדה קבוצתית לניהול נכסים והתחייבויות.** ועדה בראשות המנהלת הכללית, המתכנסת אחת לרבעון. תפקיד הוועדה לנהל את סיכונים השוק והנזילות של הקבוצה בהלימה לתיאבון הסיכון שהגדיר הדירקטוריון.
- **הפורום הפיננסי** הוא ועדה פנימית של חטיבת שווקים פיננסיים, הפועלת בראשות ראש החטיבה. הפורום מתכנס בתדירות שבועית ומטרתו להעריך את ההתפתחויות השוטפות בשווקים ולעקוב אחר ביצוע הנחיות ועדת ניהול נכסים והתחייבויות. הפורום אחראי על הניהול השוטף של חשיפות הבסיס והריבית של הבנק והקבוצה, במסגרת היעדים שהותוו על ידי ועדת נ"ה.

מנגנונים המאפשרים תגובה מיידית להתפתחויות חריגות בשווקים

הדירקטוריון אישר את התכנית לחיזוק הלימות ההון בעת משבר והתכנית לטיפול במשבר נזילות. במסגרת זו הוגדר האופן לזיהוי המשברים ולטיפול בהם וכן הוגדר הפורום המוסמך לטפל במשברים והוגדרו הסמכויות והכלים לטיפול במשברים אלה. בין היתר הוגדר כי במקרים של התפתחויות חריגות בשווקים, יתכנס מיידית פורום פיננסי מיוחד בראשות ראש חטיבת שווקים פיננסיים, או המנהלת הכללית של הבנק, לפי חומרת האירוע, על מנת לדון בהתפתחויות בשווקים ובדרכי הפעולה האפשריות. תוכנית החירום כוללת גם תוכנית מגרה לצמצום מהיר של סיכון השוק והיקף נכסי הסיכון.

מדידה ודווח

מדידת החשיפה לסיכוני שוק ונדילות, לרבות חישוב אומדני הסיכון השונים, מבוצעת על ידי קו ההגנה הראשון בבנק בתדירות שבועית, באמצעות מערכת ייעודית לניהול סיכוני שוק.

קו ההגנה השני מבקר את החשיפות לסיכוני השוק באמצעות חישוב עצמאי של תרחישי קיצון בתדירות חודשית. מערכת ניהול הסיכונים משמשת כבסיס מידע לנתונים פיננסיים, בו מרוכז המידע הפיננסי ביחס למגוון המכשירים הפיננסיים בהם פועל הבנק, כולל אופציות גלומות, לנתוני השוק (דוגמת מדדים, שערי חליפין ושיעורי ריבית), למידת התנדוטיות שלהם ולמתאמים הסטטיסטיים שביניהם, וכן למודלים מימוניים והתנהגותיים. כמו כן, באמצעות המערכת מבוצעות סימולציות על כלל הפעילות ברמת הבנק והקבוצה, על פעילויות/תיקים וכן מחושבים מדדי סיכון נוספים ונמדדות חשיפות הריבית (יצוין כי המערכת משמשת גם במדידת השווי ההוגן לצרכי הדיווח החשבונאי).

מערכת זו משמשת גם את בנק מרכזית דיסקונט, לחישוב החשיפות לסיכוני השוק והנדילות שלו. **אי די בי ניו יורק**, מדידת החשיפה לסיכוני שוק ונדילות מבוצעת על ידי קו ההגנה הראשון (ה-Treasury) באמצעות מערכת ייעודית לניהול סיכוני שוק ונדילות. מערכת זו הינה מערכת מתקדמת המרחיבה את יכולות הניתוח ומאפשרת ניטור שבועי של אומדי הסיכון המרכזיים. תוצאות המדידה מדווחות באופן שוטף ובמסגרת וועדות הנהלה והדירקטוריון הרלבנטיות.

הפחתת סיכון

מדיניות גידור סיכוני השוק. מדיניות הבנק וחברות הבת הבנקאיות בנושא ניהול סיכוני שוק מבוססת על ניהול החשיפות לסיכוני שוק, במסגרת מגבלות כמותיות שנקבעו על חשיפות אלה תוך הגדרה של אופן הפעילות והגנה עליה. האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, כוללים:

- רכישת ומכירת מכשירים סחירים בכל מגרי ההצמדה (בעיקר ניירות ערך לטווחים שונים);
- השקעה וגיוס מכשירים פיננסיים לא סחירים (בעיקר פקדונות של בנקים ולקוחות גדולים);
- פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים עם בנקים ולקוחות גדולים.

גילוי כמותי

(1) מגבלות הדירקטוריון

מגבלות כמותיות הוגדרו הן במסמך המדיניות ברמת הדירקטוריון והן ברמת ראש החטיבה לשווקים פיננסיים. המגבלות המרכזיות שהוגדרו על ידי הדירקטוריון הן:

- חשיפת השווי הכלכלי לשינוי של 100 נקודות בסיס (EVE);
- חשיפת השווי החשבונאי לתרחיש ביניים;
- חשיפת השווי הכלכלי בתרחישי קיצון;
- חשיפת השווי החשבונאי בתרחישי קיצון לטווח קצר או לטווח ארוך.

בנוסף, הוגדרו מגבלות ביחס לאומדי סיכון, בהם תרחישי קיצון ו-VaR ביחס לתיק הבנקאי ולפעילויות ספציפיות בו.

(2) החשיפה לסיכון ריבית

כללי

הסיכון להפסד כתוצאה מתזוזות מקבילות ולא מקבילות, בעקום התשואה, וההשפעה של האופציונליות הגלומה במכשירים פיננסיים שונים.

- התיק הבנקאי - מכלול הנכסים וההתחייבויות המאזניים והפריטים החוץ מאזניים של הקבוצה אשר אינם נכללים בתיק למסחר. מדדי הסיכון המשמשים לניהול סיכון הריבית הכולל מוצגים באופן מפורט בסעיף מידע נוסף על החשיפה לסיכונים שוק להלן. המודלים המשמשים לניהול סיכון הריבית בתיק הבנקאי בלבד מוצגים באופן מפורט בפרק סיכון ריבית (IRRBB) בתיק הבנקאי להלן.

הקשר בין סעיפי מאזן לבין פוזיציות שנכללו בגילוי על סיכון השוק

נכסים	השפעת 100BP ליום 31 בדצמבר 2018		השפעת 100BP ליום 31 בדצמבר 2017		התחייבויות
	השפעת 100BP ליום 31 בדצמבר 2018	השפעת 100BP ליום 31 בדצמבר 2017	השפעת 100BP ליום 31 בדצמבר 2018	השפעת 100BP ליום 31 בדצמבר 2017	
	31.12.18	31.12.17	31.12.18	31.12.17	
במיליוני שקלים חדשים					
אשראי	1,726	1,586	720	714	פקדונות
תיק ניירות ערך זמין למכירה	1,028	741	244	255	כתבי התחייבות
תיק ניירות ערך למסחר	27	53	175	224	חוץ מאזני (נגזרים)
תיק ניירות ערך לפדיון	188	123	1,036	865	פרישת עו"ש
חוץ מאזני	-	-	266	261	זכויות עובדים
אחר	47	51	1	(2)	אחר
סך-הכל	3,016	2,554	2,444	2,317	סך-הכל

(3) מידע נוסף – מודלים ומדדי סיכון

ניהול סיכונים השוק מבוצע באמצעות מספר מודלים ומדדים. במסגרת המדידה הפנימית מובאים בחשבון גורמים נוספים על אלו המשמשים לצורך הגילוי בדוחות המתפרסמים לציבור. המדדים הראשיים בניהול סיכון השוק הוגדרו על ידי הדירקטוריון. בהיות המודלים העומדים ביסוד מדדי הסיכון תלויי הנחות, קיים בבנק מבנה ממשל תאגידי ומסגרת לניהול סיכונים המודל, לרבות תהליכי איתגור ותיקוף. המדדים הראשיים בניהול סיכונים השוק כוללים מדדי רגישות של השווי הכלכלי לשינויים בריבית בתרחישים שונים ומדד רגישות השווי החשבונאי בתרחישי ביניים.

המדדים והמודלים הנוספים כוללים את הערך הנתון לסיכון VaR (Value at Risk), הפסדים פוטנציאליים בתרחישי קיצון שונים (Stress Tests), ניתוח הכנסות הריבית הצפויות ה-NII (Net Interest Income) והכנסות בסיכון-EaR (Earning at Risk). בנוסף, קיימים מודלים לניהול החשיפה בתיק הבנקאי המביאים לידי ביטוי הנחות לגבי התנהגות הלקוחות תחת תרחישים שונים ובהם מודל לפריסת יתרות זכותיות ללא מועד פרעון, ומודלים להערכת פירעונות מוקדמים של אשראי ופקדונות.

כל המודלים ומדדי הסיכון נבחנים באופן סדור לצורך הגדרה במסגרת קטלוג המודלים ותיקוף או בחינה בלתי תלויה על ידי גורמי ניהול סיכונים. תהליכים אלה מבוצעים בהתאם למדיניות הבנק בנושא ניהול סיכונים מודל, בהם מועדי התיקוף ותדירותו, הנקבעים על פי רמת הסיכון המיוחסת לכל מודל באופן פרטני.

מדדים ראשיים בניהול

מדד רגישות השווי הכלכלי לשינויים בריבית. בחינת רגישות כלל מאזן הקבוצה לשינויים בריבית באמצעות היוון תזרימי המזומנים תוך שימוש במחירי העברה. תזרימי המזומנים הנובעים מנכסי הבנק והתחייבויותיו הותאמו באופן המביא לידי ביטוי את ההנחות ההתנהגותיות ביחס לחלק מסעיפי המאזן בהם היתרה המאזנית אינה מייצגת נכונה את החשיפה לסיכון. החסרון המרכזי של המודל נובע מכך שהוא מציג תרחיש מקבילי בלבד של השינוי בריבית הבסיסית ואינו כולל גורמי סיכון ריבית נוספים, כגון שינויים לא מקביליים של עקומי הריבית, סיכונים בסיס ריבית וסיכון עלות גיוס המקורות. המודל והנחותיו מתועדים במסגרת נהלי העבודה של יחידת ה-Global Treasury והוא תוקף ואושר לשימוש.

פירוט החשיפה הקבוצתית והמגבלות - במדד רגישות השווי הכלכלי לשינויים מקביליים של עקומי הריבית ב-100 נק' בסיס (מודל ה-EVE)

לתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2017		2018	
חשיפה מקטימלית	חשיפה מקטימלית	חשיפה מקטימלית	סוף שנת 2018
2017	2017	2018	2018
במיליוני שקלים חדשים			
(238)	(228)	(572)	(572)
	(720)		(765)
UP 100	UP 100	UP 100	UP 100
			חשיפה בפועל
			מגבלת דירקטוריון
			התרחיש בו נמדדה החשיפה

מדד רגישות השווי החשבונאי לשינויים בשווי החשבונאי בתרחישי ביניים. תרחיש הביניים הוא אחד משני המדדים הראשיים בניהול חשיפות הריבית של הבנק. המדד מציג את הסיכון לשחיקה ביחס ההון של הקבוצה בתרחיש המחשב את ההשפעה של שינוי במספר גורמי סיכון. על פי תיאבון הסיכון, תרחיש ביניים הוגדר כאירוע שהסתברות להתממשותו היא אחת ל-3-7 שנים. זאת, לעומת תרחיש קיצון, שהסתברות להתממשותו הינה אחת ל-25 שנים. מדד זה כולל את כלל גורמי הסיכון המשפיעים על השווי החשבונאי ובהם: סיכוני הריבית, סיכון מרווח אשראי על נכסים שונים בתיקי ההשקעות, סיכון מניות וכן סיכונים נוספים הנובעים מפעילות בשוקי האג"ח והנזילות. המדד מחושב בתדירות שבועית.

פירוט החשיפה הקבוצתית והמגבלות - ירידת השווי החשבונאי בתרחישי ביניים

לתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2017		2018	
חשיפה מקטימלית	חשיפה מקטימלית	חשיפה מקטימלית	סוף שנת 2018
2017	2017	2018	2018
במיליוני שקלים חדשים			
(502)	(258)	(603)	(603)
	(720)		(765)
			חשיפה בפועל
			מגבלת דירקטוריון

מדדים ומודלים נוספים

הערך הנתון לסיכון VaR (Value at Risk). ה-VaR אומד את ההפסד המקסימאלי שעלול להיגרם בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית מוגדרת. תוצאות המודל מאפשרות להעריך את חשיפת הבנק הכוללת לסיכוני שוק ולבחון את ההתפתחות של סיכוני השוק על פני הזמן.

קיימות 3 שיטות לחישוב ה-VaR:

- שיטה פרמטרית - עושה שימוש במטריצת השונויות והקורלציות בין גורמי הסיכון השונים ונגזרת מנתונים היסטוריים לגבי גורמי הסיכון. בשיטה זו מניחים כי לגורמי הסיכון התפלגות נורמלית;
- שיטה היסטורית - אומדת את תנודתיות גורמי הסיכון על סמך התנהגותם בעבר. בשיטה זו לא מניחים הנחות לגבי התפלגויות גורמי הסיכון השונים או לגבי המתאמים ביניהם;
- שיטת Monte Carlo - שיטה לא-פרמטרית המאפשרת חישוב VaR מדויק גם עבור מכשירים לא ליניאריים כגון אופציות. השיטה מבוססת על בניית התפלגות משותפת לגורמי הסיכון על בסיס נתוני עבר ודגימה אקראית של מספר רב של תצפיות מאותה התפלגות. כדי לבדוק את טיב המודל ותקפותו, מתבצעת בדיקה של ההפסד בפועל. חריגה תתקבל כאשר ההפסד בפועל גבוה מהערך הנתון בסיכון. מגבלות המודל נגזרות מהשיטה הפרמטרית בה בחרה הקבוצה;
- מודל ה-VaR הפרמטרי לוקה בחסר בטיפול במכשירים לא ליניאריים בעלי מרכיב אופציונליות. בהיותו מודל סטטיסטי, מידת דיוקו מותנית באיכות ההנחות שבבסיסו, לרבות ההנחה שההתנהגות ההיסטורית של גורמי הסיכון צפויה לחזור על עצמה. לפיכך שינוי פתאומי במאפייניהם של גורמי הסיכון אינו ניתן לחיזוי;
- אופק הזמן שנקבע (10 ימים) מניח שהפוזיציה נותרת סטטית במשך תקופה זו, ומאיך שניתן לגדר אותה או לממשה בתוך 10 ימים. הנחה זו מתעלמת מחוסר הנזילות שעלול להיווצר בעיתות משבר וכן לא משקפת את הסיכון במהלך 10 ימים;
- אומד ה-VaR אינו מתייחס לגודלם של ההפסדים שעלולים להיגרם במצבי קיצון, בהסתברות נמוכה מ-1% (בהתאם לרמת המובהקות של 99% שנבחרה) וכאשר מתערערות ההנחות הסטטיסטיות שבבסיס המודל. המענה יכול להינתן על ידי בחינה של ההפסד הפוטנציאלי בתרחיש קיצון (כמפורט להלן).

שימושיות המודל והמגבלות שנקבעו - מודל ה-VaR משמש כיום לבחינת סיכון השוק הן בכלל פעילות הקבוצה בתדירות חודשית והן על פעילות המסחר בתדירות יומית, כנדרש על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 339.

ה-VaR על כלל המאזן. ה-VaR על כלל התיק (הבנקאי והתיק למסחר) מחושב בתדירות חודשית. בתחילת שנת 2018 עבר הבנק לחישוב בשיטה ההיסטורית, ברמת ביטחון של 99% ולאופק זמן של חודש. הדירקטוריון קבע מגבלה לפיה ה-VaR של הקבוצה לא יעלה על 3.5% מההון. בשנת 2018 לא נרשמו חריגות ממגבלה זו.

אומד סיכון זה משמש כאחד מאומדי הסיכון לרבות החשיפה של הקבוצה בתיק הבנקאי ובתיק למסחר לסיכונים השוק. ההתייחסות הניהולית אליו הינה משנית. לעומתו, מודגשת יותר חשיבותם של מבחני הרגישות ותרחישי הקיצון במסגרת הניהול השוטף של סיכונים השוק.

פירוט החשיפה במונחי ה-VaR הכולל

לתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2017		2018	
חשיפה מקטימלית במהלך השנה	סוף תקופת הדיווח	חשיפה מקטימלית במהלך הרבעון	
		סוף תקופת הדיווח	סוף תקופת הדיווח
באחוזים			
0.9%	0.9%	0.6%	0.6%
3.0%	3.0%	3.0%	3.0%
חשיפה בפועל			
מגבלת דירקטוריון			

ה-VaR של פעילות המסחר. ה-VaR על פעילות המסחר מחושב בתדירות יומית בשילוב של שיטה פרמטרית ותרחישי קיצון, ברמת ביטחון של 99% ולאופק זמן של יום אחד ושל 10 ימים.

הדירקטוריון קבע מגבלות ספציפיות על ה-VaR של פעילות המסחר. בשנת 2018 לא נרשמו חריגות ממגבלה זו. אומד זה משמש כאחד מכלי הניהול המרכזיים של פעילות המסחר.

פירוט החשיפה במונחי ה-VaR על פעילות המסחר

לסוף השנה			
2017		2018	
חשיפה מקטימלית במהלך השנה	סוף השנה	חשיפה מקטימלית במהלך השנה	
		סוף השנה	סוף השנה
במיליוני שקלים חדשים			
19.0	6.8	18.3	15.8
חשיפה בפועל			
מגבלת דירקטוריון			
		54	54

הערה:

ה-VaR חושב עבור 10 ימי עסקים ובהסתברות של 99%.

תוצאות הבחינה בדיעבד (BackTesting) שבוצעה על תוצאות המודל של הבנק, מצביעות כי המודל עונה לדרישות הסטטיסטיות וכי הוא תקף. **ניתוח הפסדים בתרחישי קיצון (Stress Tests).** מבחני קיצון מתרעים בפני ההנהלה על חשיפה לאירועים בהסתברות נמוכה בהם חלים שינויים חדים במספר גורמי סיכון, ומהווים כלי חשוב בתהליך ניהול סיכונים השוק, המסייע לזיהוי נקודות תורפה, באופן שלא מקבל ביטוי מלא במדדי סיכון אחרים. כחלק מתהליך ניהול הסיכון מוערכת חשיפת הקבוצה לאירועים שסבירותם נמוכה באמצעות תרחישי הקיצון. בכך הם משמשים אומד משלים למדדי הסיכון האחרים, המתייחסים לתרחישים מתונים יותר.

תרחישי הקיצון מבוססים הן על תרחישים טכניים והן על סיפורי מעשה. מדידת החשיפה מתבצעת בגישה כלכלית ובגישה חשבונאית, גישות אלה מיושמות הן לצורך הניהול השוטף, הן לצורך בחינת הנאותות הונית במסגרת ה-ICAAP. בנוסף, מחושבת תוצאת מבחן הקיצון של התרחיש האחד שקבע המפקח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית.

- הגישה הכלכלית - גישה המשקפת את השפעת השינויים בגורמי השוק על הערך הנוכחי של כלל הנכסים וההתחייבויות, המשקף את השווי הכלכלי;

- הגישה החשבונאית - בגישה זו נבחנת הן ההשפעה מיידיית (לטווח של עד חודש) והן ההשפעה ארוכת טווח (לטווח של שנה) על יחס הון רובד I, כתוצאה משינויים בגורמי סיכון השוק. השפעות אלו מחושבות על כלל הפוזיציות המשפיעות על יחס ההון ובכללן הפוזיציות החוץ מאזניות והתיקים למסחר. בנוסף, לצורך חישוב ההשפעה ארוכת הטווח נכללים גם השינויים בגין תרחיש קיצון על הכנסות הריבית.

תרחישי הקיצון, הכוללים שינויים בעקומי הריבית (מקביליים ולא מקביליים), שינויים בשערי החליפין העיקריים ובמדד המחירים לצרכן ושינויים במרווחים של ההשקעות באיגרות החוב הקונצרניות.

להלן תרחישי הקיצון העיקריים המופעלים של הקבוצה:

- תרחיש בנק ישראל המבוסס על סיפור מעשה הכולל אירועים גיאופוליטיים אשר פוגעים בפעילות במשק הישראלי;
- תרחיש משבר פיננסי בארה"ב;
- תרחיש עליית מחירים עולמית;
- תרחיש עליית תשואות בשוק המקומי ובארה"ב.

בנוסף, מופעלים מספר תרחישים טכניים, כנדרש בהוראת ניהול במקאי תקין מס' 333, ובכלל זה תרחיש המתייחס לשבירת קורלציות בין מגרי ההצמדה השקליים.

תרחישי הקיצון המנוהלים נקבעים בפורום תרחישי קיצון.

המגבלות שקבע הדירקטוריון מתייחסות הן לשחיקת השווי הכלכלי בתרחישי קיצון והן להשפעה על יחסי הלימות ההון, בטווח קצר ובטווח ארוך. בשנת 2018 לא נרשמו חריגות מהמגבלות.

ניתוח הכנסות הריבית הצפויות ה-NII (Net Interest Income) וה-EaR (Earning at Risk). תחזית הכנסות המימון (NII) מבוצעת באמצעות סימולציה דינאמית על התפתחות המאזן והכנסות הריבית נטו לרבעון הקרוב ולשנה הקרובה. הסימולציה נועדה לבחון את השפעתן של אסטרטגיות שונות בניהול הנכסים וההתחייבויות על הכנסות הריבית העתידיות של הבנק. התחזית משמשת כחלק חשוב בתוכניות העבודה והיא מבוססת על הנחות רבות.

מדד ה-EaR מודד את רגישות תחזית הכנסות המימון (NII) לשינויים בריבית.

זהו מדד משני במסגרת תהליכי ניהול הסיכון בקבוצה ולא נקבעו לגביו מגבלות דירקטוריון, אך נקבע סף לדין. זאת, בעיקר, לאור העובדה שהיכולת לשלוט בו ולנהל אותו היא מוגבלת. במסגרת מדידת תרחישי הקיצון הארוכים משולבת תחזית הכנסות המימון תחת ההנחות בסיפור המעשה של התרחיש.

(4) חשיפת אינפלציה ושערי חליפין

סיכון להפסד כתוצאה מהשפעת שינויים באינפלציה או בשערי החליפין, לרבות השפעת נגזרים ועסקאות עתידיות על הפער שבין הנכסים לבין ההתחייבויות.

חשיפות האינפלציה ושערי חליפין של הבנק מתבצע בראיה כלכלית, תוך התייחסות להשלכות החשיפה גם על התנודתיות החשבונאית במקרים בהם קיימת אי התאמה בין הראיה החשבונאית לכלכלית. מדידת הסיכון מתבצעת באמצעות חישוב עודף/חסר הנכסים על ההתחייבויות לאחר הכללת תיקונים כלכליים.

ניהול החשיפות בפועל מתבצע בתדירות יומית על בסיס הפוזיציות הכלכליות במגזרי ההצמדה ובמטבעות השונים, אשר שונות מהפוזיציות החשבונאיות אותן ניתן לראות בביאור 32 לדוחות הכספיים. השינוי העיקרי נובע מהעברת מגזרי הצמדה של ההתחייבויות הפנסיוניות בגין שכר זכויות עובדים נוספות (מן המגזר השקלי במדידה החשבונאית למגזר הצמוד במדידה הכלכלית).

שינויים נוספים הינם: אי הכללת הפסדים או רווחים כתוצאה משינויים בשווי השוק של איגרות חוב במט"ח או צמודות מדד; הוספת רכוש קבוע במט"ח כנכס כספי; העברת חובות פגומים לא צוברים במט"ח למגזר הצמדה שקלי והוספת חשיפת המט"ח בקופת הפיצויים לעובדי הבנק - ב.ל.ד. (בפוזיציות החשבונאיות נרשם רק הפער שבין העתודה ליעודה בקופה). החיסוי על הפוזיציה המבנית במט"ח הנובעת מההשקעה ב-אי די בי ניו יורק בוטל על מנת לצמצם את רגישות יחס ההון לשינויים בשערי חליפין.

תמהיל ההשקעה במגזרי ההצמדה השונים נקבע באופן שוטף במסגרת המגבלות המוצגות להלן ועל בסיס תחזיות לגבי משתני השוק הרלבנטיים. החשיפה נמדדת בכל מטבע מהותי בנפרד.

התפלגות השקעת ההון בכוכל ביחס למגבלות שנקבעו (הנתונים מוצגים ביחס להון)

שנת 2017			שנת 2018					
טווח החשיפה			טווח החשיפה					
מגזר	מגבלה	סוף שנה	מ-	עד	ממוצע	סוף שנה	מ-	עד
צמוד מדד	25%- (25%)	5.7%	5.7%	11.9%	8.1%	6.7%	6.7%	16.4%
מט"ח	15% - 40%	21.9%	20.4%	21.9%	21.2%	21.6%	21.6%	25.4%

(1) עיתוי חישוב הפוזיציה: הפוזיציה המנוהלת מחושבת על בסיס נתוני ההון בסוף הרבעון החולף בתוספת שינויים שחלו במהלך הרבעון האחרון, עד מועד החישוב. שינויים אלה מבוססים על נתונים לא סופיים, כפי שהם ידועים במועד החישוב. לעומת זאת, הפוזיציה במאזן ההצמדה מחושבת על בסיס נתונים מבוקרים המשמשים במסגרת הדוחות הכספיים.

חשיפות הבסיס הקבוצתיות בטבלה לעיל מבוססות על ממוצע חודשי. עם זאת, ניהול החשיפה בכל חברה בת מהותית מבוצע באופן אפקטיבי ובתדירות שבועית לפחות. להערכת הבנק, החשיפה בבסיסי ההצמדה השונים לסוף שנת הדיווח מאפיינת את החשיפות במהלך שנת הדיווח.

(5) ניהול פוזיציות בתיק למסחר

תיק המסחר. הקבוצה מבחינה בין חשיפות הנוצרות במהלך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין החשיפה למסחר. ככלל, חשיפות מסחר קיימות בחברת האם בלבד ומרוכזות ברובן בחדר העסקות כחלק מפעילות הבנק כ"עושה שוק" באג"ח ממשלתי במט"ח ובנגזרים. בחברות הבת מתקיימות מעת לעת חשיפות מסחר בהיקפים לא מהותיים. פעילות המסחר מכוונת ליצירת הכנסות תוך לקיחת חשיפות בטווח הסיכון המותר לפעילות ותוך קיום מעקב ובקרה יומיים ותוך-יומיים.

כאמור, פעילות המסחר מרוכזת רובה בחדר העסקות, המבצע הן פעולות מסחר עם לקוחות ופעולות לגידור הסיכונים והן פעולות לשם יצירת רווח, כחלק מניהול סיכונים השוק. בנוסף, קיים תיק מסחר לא משמעותי במסגרת יחידת ההשקעות.

הדירקטוריון קבע מערכת מגבלות נוספות לפעילות המסחר ולפעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות. המגבלות על פעילויות המסחר השונות נקבעו הן במונחים של היקף הפעילות, והן במונחי רגישות לגורמי סיכון בהן הערך בסיכון (VaR) וההפסד התיאורטי בתרחישים, לרבות תרחישי קיצון. המגבלות מנוטרות בתדירות יומית ותוך יומית על ידי יחידות הבקרה בחטיבת שווקים פיננסיים. ראש החטיבה קבע מערכת מגבלות פנימית, במסגרת מגבלות הדירקטוריון, במטרה להתריע מראש על התקרבות למגבלות הדירקטוריון ובכך למנוע חריגות ממגבלות אלה.

הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים. הבנק פעיל במגוון רחב של מכשירים פיננסיים נגזרים בשקלים ובמט"ח, ומשמש "עושה שוק" בחלקם. חלק ניכר מהעסקאות מבוצעות "מעבר לדלפק" (OTC) לפי צרכי הלקוחות וצרכי הבנק. קביעת המחירים לעסקאות אלה מבוצעת על בסיס תשואות ומחירי נכסי הבסיס, בהתבסס על מודלים מקובלים לתמחור ובהתחשב בתנאי התחרות בענף.

חשיפות השוק הנוצרות כתוצאה מפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, הן לאינפלציה ושערי חליפין והן לריבית, נכללות במסגרת מגבלות הדירקטוריון השונות. החשיפות לצד נגדי מנוהלות תחת הסכמים להעברה וקיוו של ביטחונות ומול מסלקות מרכזיות.

בנוסף, קבע דירקטוריון הבנק את מגוון המכשירים הפיננסיים שלבנק מותר לפעול בהם ואופן הפעילות של הבנק בכל אחד מהם (בין אם עבור לקוחותיו ובין אם עבור עצמו) וכן מגבלת היקף שנועדה לתחום את הסיכון התפעולי הכרוך בפעילות בו. היקף הפעילות במכשיר מסוים אינו מייצג בהכרח את רמת הסיכון הפיננסי הגלומה בו.

כלל החשיפות והעמידה במגבלות הדירקטוריון נמדדות ומבוקרות באופן שוטף על ידי גורמי הבקרה של קו ההגנה הראשון.

בשנת 2018 לא נרשמו חריגות מהותיות ממגבלות הדירקטוריון.

עסקות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים מבוצעות בחלקן עם תאגידים בנקאיים או עם חברי הבורסה לניירות ערך, המחויבים לעמידה בדרישות של הלימות הון או לעמידה ברמת בטחונות מול הבורסה לניירות ערך, ובחלקן עם לקוחות הבנק האחרים, המחויבים בבטחונות בהתאם לנוהלי הבנק.

פעילות בשוק המער"ף. הבנק פועל בשוק המער"ף על מדד המניות עבור לקוחותיו בלבד, תוך שמירת בטחונות בהתאם להנחיות הבורסה לניירות ערך. באופציות על שערי החליפין של הדולר, פועל הבנק בשוק המער"ף הן עבור לקוחות והן עבור עצמו.

נתונים (חשבונאיים) אודות היקפי הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, של הבנק והחברות המאוחדות שלו

31 בדצמבר 2017	31 בדצמבר 2018	
במיליוני שקלים חדשים		
1,749	3,522	נגזרים מגזרים
33,245	40,410	נגזרים ALM
171,124	236,803	נגזרים אחרים
2,492	2,360	חוזי החלפת מטבע חוץ ספוט
208,610	283,095	סך-הכל

היבטים חשבונאיים. המדיניות החשבונאית לגבי מדידת ערכם של המכשירים הפיננסיים הנגזרים והתוצאות הנובעות מהם, סוגי העסקאות והמכשירים הפיננסיים הנגזרים, בהתאם להוראת המפקח על הבנקים, מפורטת בביאורים 1 ד' 6 ו-28 לדוחות הכספיים.

על פי הנחיות המפקח על הבנקים כאמור, הוגדרו רוב העסקאות שמבצע הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים במסגרת ניהול סיכונים השוק הנובעים מנכסי הבסיס הפיננסיים שלו (ALM) כ"עסקאות ALM" ולא "עסקאות גידור", מאחר שלפי הנחיות אלו נדרשים קריטריונים מחמירים על מנת שעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים יוכרו כ"עסקאות גידור".

רוב נכסי הבסיס שחשיפתם לסיכונים שוק כאמור מנוהלת על ידי עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים - אינם סחירים. ההכנסות וההוצאות הנובעות מנכסים אלה נקפות לדוח הרווח והפסד על בסיס צבירה, בעוד שתוצאות העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים שהוגדרו כ"עסקאות ALM" מחושבות לפי ה"שווי ההוגן". לפיכך, לא מתקיימת הקבלה בין עקרונות הרישום החשבונאי של נכסי הבסיס והתוצאות הנובעות מהם, לבין העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים בגין אותם נכסי בסיס שנכללו ב"עסקאות ALM".

הכנסות המימון ממכשירים פיננסיים נגזרים מפורטות בביאור 3 לדוחות הכספיים.

סיכוני אופציות. סיכוני אופציות מתייחסים לאפשרות להפסד הנובע משינויים בנכסי הבסיס והתנודתיות שלהם המשפיעים על שווי של אופציות, לרבות סטיות התקן. הבנק פעיל במגוון סוגי אופציות - אופציות רגילות ואופציות "אקזוטיות" מסוגים מסויימים וכן על מגוון נכסי בסיס (מט"ח וריביות).

דירקטוריון הבנק קבע הנחיות לפעילות המותרת באופציות, הן במונחי נפח כולל והן במונחי ירידת השווי המקסימלית בתרחישי קיצון ובתרחישים מתונים. התרחישים מתייחסים לשינויים סימולטניים בשער החליפין, במדד ובתנודתיות (Volatility) של נכסי הבסיס. כמו כן נקבעו בנהלי חדר עסקות מגבלות על השינויים המקסימליים בערכו של תיק האופציות, במונחים של מדדי רגישות (Greeks). בשנת 2017 לא נרשמו חריגות ממגבלות הדירקטוריון.

סיכון שוק בגישה הסטנדרטית (MR1)

הבנק מחשב את הקצאת ההון הנדרשת בין החשיפה לסיכוני שוק בהתאם לגישה הסטנדרטית, כקבוע בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 208. ההקצאה לסיכוני שוק כוללת:

- סיכוני ריבית ומניות הנובעים ממכשירים בתיק למסחר. סיכון הריבית מחושב על פי שיטת "התקופות לפרעון";
- סיכון שער חליפין בתאגיד הבנקאי כולו (בנטרול פוזיציה מבנית בגין אי די בי ניו יורק, בהתאם לאישור המפקח על הבנקים). בנוסף, עבור כל אחד מהסיכונים לעיל, יתווסף הרכיב האופציונאלי בהתאם לשיטת "דלתא פלוס" של המכשירים הכלולים.

פירוט הקצאת ההון לסיכוני השוק לפי הגישה הסטנדרטית

הקצאת הון ליום		
31 בדצמבר 2017	31 בדצמבר 2018	
במיליוני שקלים חדשים		
311	379	סיכון ריבית*
53	31	סיכון שער חליפין
9	1	סיכון מניות
63	22	סיכון אופציות
437	433	סך-הכל הקבוצה הבנקאית
3,443	3,412	הקצאה במונחי נכסי סיכון

*כולל סיכון ספציפי בסך של 18 מיליון ש"ח ו-20 מיליון ש"ח בדצמבר 2018 ובדצמבר 2017, בהתאמה.

ההקצאה לסיכוני שוק במונחי נכסי סיכון מהווה כ-2.0% מסך נכסי הסיכון ליום 31 בדצמבר 2018, לעומת כ-2.15% ליום 31 בדצמבר 2017.

סיכון ריבית (IRRBB) בתיק הבנקאי

מלי. הבנק מנהל את סיכוני השוק מתוך ראייה כוללת וברוב מדדי הסיכון לא קיימת הפרדה בין הסיכון הכולל לבין החשיפה של התיק הבנקאי בלבד. לפיכך, יש לעיין בסעיף זה להלן יחד עם הגילוי האיכותני לעיל בעניין סיכוני שוק. כמו כן, במסגרת הסעיף סיכוני שוק מובא גילוי כמותי אודות סיכון הריבית הכולל, ללא הבחנה בין סיכון הריבית בתיק הבנקאי לבין סיכון הריבית בתיק למסחר. לפיכך, יש לעיין גם במידע הכמותי המובא שם בעניין סיכוני ריבית.

אופיו של סיכון הריבית בתיק הבנקאי

התיק הבנקאי כולל את מרבית סיכוני הריבית של הקבוצה וכוללה בו פעילות הבנק במונחי אשראים, ברכישת ניירות ערך ובגיוס פקדונות וכתבי התחייבות. פעילות זו מושפעת משיקולים אסטרטגיים וראייה ארוכת טווח של תיאבון הבנק לסיכון ריבית.

השפעת שינויים מקבילים של 100 נקודות בסיס בשיעור הריבית על התיק הבנקאי

השינוי בשיעורי הריבית	לא צמוד	צמוד מדד	דולר	מט"ח אחר	סך-הכל
במיליוני שקלים חדשים					
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018					
עליה של BP100 בשיעורי הריבית	(211)	(138)	(199)	1	(548)
ירידה של BP100 בשיעורי הריבית	280	138	63	(5)	475
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017					
עליה של BP100 בשיעורי הריבית	(95)	(33)	(58)	3	(183)
ירידה של BP100 בשיעורי הריבית	251	24	(141)	(10)	125

מודלים התנהגותיים כלכליים המשולבים בניהול הסיכון

מודלים התנהגותיים מביאים לידי ביטוי הנחות לגבי התנהגות הלקוחות תחת תרחישים שונים. כל שינוי במתודולוגיית החישוב מובא לאישור ועדת הנהלה לאחר אישור מנהל הסיכונים הראשי.

הנחות התנהגותיות המיושמות באמידת סיכוני הריבית

מודל פריסת יתרות זכותיות ללא מועד פרעון. לצורך חישוב החשיפה לסיכוני ריבית הבנק מניח כי שיעור משמעותי של יתרות זכותיות ללא מועד פרעון אינו צפוי לפרעון מיידי. זאת בהסתמך, בין היתר, על בחינה ארוכה של הרגלי הלקוחות לאורך זמן. המודל מניח סכום יציב לאורך זמן ("החלק היציב").

על כן בעת חישוב החשיפה של הבנק לסיכון הריבית ההתייחסות לחלק היציב הינה כאל התחייבות ארוכה, הנפרשת על פני אותה תקופה. המודל מופעל על יתרות זכותיות ללא מועד פרעון של הבנק, של מרכנתיל ושל אי די בי ניו יורק, בהתאם לבחינת מאפייני התנהגות הלקוחות של כל אחד מהבנקים. המודל בבנק עודכן במהלך שנת 2018.

מודל זה מופעל על יתרות העו"ש הזכותיות של הבנק ושל מרכנתיל ועל כלל הפקדונות ללא מועד פרעון בפעילות אי די בי ניו יורק, כמקובל בבנקים בארה"ב. הטמעת מודל זה במסגרת מערכת ניהול הסיכונים החדשה של CPM גרמה להארכת מח"מ הפרישה שלהם.

מודלים לכימות סיכון פירעון מוקדם (Prepayment Risk) של נכסים. הקבוצה מפעילה מספר מודלים לחיזוי פרעונות מוקדמים בתיק הנכסים. הבנק ובנק מרכנתיל דיסקונט מנהלים את סיכון הפרעון המוקדם של משכנתאות. המודל מבוסס על נתונים היסטוריים של פרעונות מוקדמים במשכנתאות. אי די בי ניו יורק עושה שימוש במודלים מקובלים בארה"ב להערכת שיעורי הפרעון המוקדם בתיק הנכסים מגובי המשכנתאות המוחזק על ידה.

מודלים לשבירת פיקדונות. בדומה לפירעונות מוקדמים בנכסים מנהלת הקבוצה בישראל מודל המבוסס על נתונים היסטוריים באשר להתנהגות לקוחות בתוכניות חסכון ובפיקדונות הכוללים תחנות יציאה. באמצעות מודל זה נאמד התזרים הצפוי בגין התחייבויות אלו, שהוא שונה מהתזרים החוזי בהם.

מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

שווי הוגן מותאם של מכשירים פיננסיים - מאוחד

31 בדצמבר 2017						31 בדצמבר 2018					
מטבע חוץ ⁽³⁾			מטבע ישראלי			מטבע חוץ ⁽³⁾			מטבע ישראלי		
סך-הכל	אחר	יורו	דולר	לא צמוד	צמוד	סך-הכל	אחר	יורו	דולר	לא צמוד	צמוד
במיליוני שקלים חדשים											
213,245	1,526	3,470	42,489	18,382	147,378	229,545	1,204	4,061	48,264	18,534	157,482
נכסים פיננסיים ⁽²⁾											
167,179	7,036	14,877	79,447	4,754	61,065	221,888	11,475	12,645	128,280	5,750	63,738
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים											
199,795	2,307	6,755	49,735	11,561	129,437	215,686	2,331	6,085	56,387	10,949	139,934
התחייבויות פיננסיות ⁽²⁾											
167,464	6,366	11,496	68,827	8,391	72,384	221,415	10,222	10,634	116,935	9,728	73,896
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים											
13,165	(111)	96	3,374	3,184	6,622	14,332	126	(13)	3,222	3,607	7,390
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים											
(2,637)	-	-	(48)	-	(2,589)	(2,333)	-	-	(13)	-	(2,320)
השפעת התחייבויות לזכויות עובדים											
1,876	-	1	1,288	-	587	2,929	-	-	1,417	-	1,512
השפעת פריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה											
12,404	(111)	97	4,614	3,184	4,620	14,928	126	(13)	4,626	3,607	6,582
שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾											
11,437	(165)	322	4,195	2,806	4,279	13,459	104	(167)	3,667	3,247	6,608
מזה: תיק בנקאי											

הערות:

- שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה.
- למעט יתרות מאזניים של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.
- לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

השפעת תרחישים של שנויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם - מאוחד

31 בדצמבר 2017						31 בדצמבר 2018					
מטבע חוץ ⁽⁴⁾			מטבע ישראלי			מטבע חוץ ⁽⁴⁾			מטבע ישראלי		
סך-הכל	אחר	יורו	דולר	לא צמוד	צמוד	סך-הכל	אחר	יורו	דולר	לא צמוד	צמוד
במיליוני שקלים חדשים											
39	2	(3)	(53)	(202)	295	(225)	1	(4)	(179)	(304)	261
שינויים מקבילים											
עליה במקביל של 1%											
52	2	-	(32)	(201)	283	(201)	(1)	(6)	(159)	(310)	275
מזה: תיק בנקאי											
(58)	3	23	(140)	248	(192)	186	2	40	46	338	(240)
ירידה במקביל של 1%											
(78)	2	25	(159)	247	(193)	151	4	37	25	343	(258)
מזה: תיק בנקאי											
שינויים לא מקבילים											
(260)	1	8	(62)	(95)	(112)	(261)	(1)	11	(56)	(116)	(99)
התללה ⁽²⁾											
(262)	-	6	(72)	(102)	(94)	(268)	(1)	8	(72)	(116)	(87)
מזה: תיק בנקאי											
225	-	(11)	16	11	209	170	1	(10)	(9)	53	135
השטחה ⁽³⁾											
230	-	(6)	31	16	189	172	1	(9)	12	51	117
מזה: תיק בנקאי											
181	(1)	(11)	26	(50)	217	46	1	(11)	(60)	(79)	195
עליית ריבית בטווח הקצר											
192	(1)	(5)	42	(45)	201	52	-	(10)	(32)	(83)	177
מזה: תיק בנקאי											
(134)	1	14	(54)	58	(153)	50	(1)	27	49	84	(109)
ירידת ריבית בטווח הקצר											
(148)	-	12	(71)	52	(141)	35	-	25	22	88	(100)
מזה: תיק בנקאי											

הערות:

- שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה.
- התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועליה בריבית בטווח הארוך.
- השטחה - עליה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.
- לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית

31 בדצמבר 2017		31 בדצמבר 2018			
הכנסות מימון שאינן מריבית		הכנסות מימון שאינן מריבית		הכנסות ריבית	
סך-הכל	מריבית	סך-הכל	מריבית	סך-הכל	מריבית
במיליוני שקלים חדשים					
628	75	523	16	507	1%
640	90	536	46	490	מזה: תיק בנקאי
(905)	(73)	(751)	(11)	(740)	ירידה במקביל של 1%
(920)	(90)	(772)	(48)	(724)	מזה: תיק בנקאי

סיכון מניות

אסטרטגיות ותהליכים

- במסגרת מדיניות גיוון ההשקעות פועל הבנק בשני תחומים עיקריים:
- קרנות השקעה פרטיות, קרנות הון סיכון וקרן של קרנות גידור;
 - השקעה ישירה בחברות שההשקעה בהן נחשבת השקעה ריאליזית.

לפרטים בדבר מדיניות ההשקעות ובדבר הישיות בהן משקיע הבנק, ראו "השקעות בחברות ריאליות" בפרק "פעילות הקבוצה לפי מגזרי פעילות פיקוחיים - פרטים נוספים" בדוח שנתי 2018.

נתונים לגבי השקעות במניות

31 בדצמבר			
2017	2018		
במיליוני שקלים חדשים			
153	135	השקעות במניות של חברות כלולות ⁽¹⁾ :	
		מניות שאינן סחירות	
37	57	מניות בתיק הזמין למכירה:	
		מניות סחירות	
814	923	מניות שאינן סחירות	
851	980	סך-כל המניות בתיק הזמין למכירה	
1,004	1,115	סך-כל ההשקעה במניות	

הערה: (1) למידע נוסף, ראו ביאור 15 לדוחות הכספיים.

דרישת ההון בגין פוזיציות במניות

31 בדצמבר			
2017	2018		
במיליוני שקלים חדשים			
160	181	בגין השקעות בקרנות הון סיכון, בקרנות השקעה פרטיות ובקרן של קרנות גידור ⁽²⁾	
59	61	בגין השקעה במניות אחרות ⁽³⁾	
219	242	סך-הכל דרישת ההון בגין פוזיציות במניות⁽³⁾	

- הערות:
- (1) דרישת ההון חושבה לפי 12.7% והיא אינה כוללת דרישת הון בגין השקעה במניות בתיק למסחר.
 - (2) השקעות אלו משוקללות במשקל סיכון 150%.
 - (3) השקעות אלו משוקללות במשקל סיכון 100%-250%.

סיכון נזילות

סיכון נזילות הינו הסיכון ליציבות הקבוצה, הנובע מאי יכולתה לספק את צרכי הנזילות שלה וקושי לעמוד בהתחייבויותיה, בשל התפתחות בלתי צפויה, שכתוצאה ממנה תאלץ הקבוצה לגייס מקורות ו/או לחמש נכסים באופן שיגרם לה הפסד מהותי. הבנק קבע מגבלת חשיפה מקסימלית לסיכון נזילות.

יחס כיסוי הנזילות – טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום			
31.12.2017		31.12.2018	
במיליוני שקלים חדשים			
סך ערך משוקלל (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	סך ערך משוקלל (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע)
סך הכל נכסים באיכות גבוהה			
44,410		42,830	
סך הכל נכסים באיכות גבוהה (HQLA)			
תזרימי מזומנים יוצאים			
7,019		7,322	
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:			
1,678		1,797	
פיקדונות יציבים			
4,166		4,423	
פיקדונות פחות יציבים			
1,176		1,101	
פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין 221)			
38,134		39,904	
מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:			
-		-	
פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)			
5		-	
ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיבים			
38,047		39,780	
פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)			
84		123	
חובות לא מובטחים			
22		33	
מימון סיטונאי מובטח			
13,910		14,848	
דרישות נזילות נוספות, מזה:			
6,525		7,510	
תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות			
-		-	
תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב			
7,386		7,338	
קווי אשראי ונזילות			
639		710	
מחויבויות מימון חוזיות אחרות			
76		76	
מחויבויות מימון מותנות אחרות			
59,800		62,893	
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים			
תזרים מזומנים נכנסים			
1,578		2,687	
הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)			
16,792		18,284	
תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן			
6,372		7,596	
תזרימי מזומנים נכנסים אחרים			
24,742		28,567	
סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים			
סך ערך מתואם		סך ערך מתואם	
44,410		42,830	
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)			
35,058		34,326	
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו			
126.7%		124.8%	
יחס כיסוי נזילות			

סיכון נזילות – גילוי איכותי וגילויים נוספים בגין יחס כיסוי הנזילות (LIQA)

מדיניות

הבנק מנהל את סיכוני הנזילות שלו בכפוף למדיניות לניהול סיכון הנזילות, שאושרה על ידי הדירקטוריון והמביאה לידי ביטוי את הנחיות הרגולטור בתחום והעקרונות המקובלים בתחום זה. המדיניות כוללת התייחסות למספר תרחישי קיצון, מבנה המקורות, כרית הנזילות, וקביעת מגבלות על אומדי הסיכון השונים. בנוסף כוללת המדיניות גם את תוכנית הבנק לטיפול במשבר נזילות (CFP), לרבות הגדרת מערך אינדיקטורים המשמשים לזיהוי מגמות בסיכון הנזילות.

מגבלות החשיפה לסיכונים נזילות. המגבלות שקבע הדירקטוריון במסמך המדיניות שאושר מתייחסות למספר אומדי סיכון וכן למבנה הנכסים וההתחייבויות. בשנת 2018 לא נרשמו חריגות ממגבלות הדירקטוריון על מודל הנזילות הפנימי.

מבנה ותהליכים

מנגנוני הבקרה הפנימית למניעת חריגות מהמדיניות:

- פורום נזילות, אשר מתכנס בתדירות שבועית, דן במצב הנזילות בקבוצה ומוודא את יישום אסטרטגיית המימון תחת המגבלות על ניהול סיכון הנזילות.

ועדה לניהול נכסים והתחייבויות (ועדת נכ"ה) במסגרת הוועדה נסקר מצב סיכון הנזילות בבנק ובקבוצה. ראו לעיל "ניהול סיכונים שוק".
ועדת נכ"ה קבוצתית (GALCO) מתכנסת אחת לרבעון. במסגרת הוועדה מתבצע מעקב אחר יישום אסטרטגיית המימון הקבוצתית.

אופן ניהול סיכון הנזילות בבנק ובקבוצה

הדירקטוריון נושא באחריות העליונה להתוות את אופן ניהול סיכון הנזילות בקבוצת דיסקונט. במסגרת זו אחראי הדירקטוריון, בין השאר, על קביעת מדיניות ניהול סיכון הנזילות, קביעת התיאבון לסיכון ואישור מגבלות החשיפה, עדכון שנתי של מסמך המדיניות, פיקוח אחר פעולות ההנהלה במטרה לוודא שפרופיל הסיכונים עולה בקנה אחד עם תיאבון הסיכון שנקבע, ומעקב אחר יישום בפועל של אסטרטגיית המימון השוטפת במסגרת תוכנית העבודה. במהלך העדכון של מסמך המדיניות בשנת 2018 עודכנה המדיניות בקשר למדידה וקביעת מגבלה על יחס המקורות היציבים - NFSR (Net Stable Funding Ratio) לפי הסטנדרט של ועדת באזל ובקשר להתאמות במודל הפנימי.

ההנהלה נושאת באחריות ליישום המדיניות, לניהולה ולפיקוח עליה. ההנהלה מממשת אחריות זו באמצעות קיום מנגנוני פיקוח ובקרה ומיסוד תהליכי ונהלי עבודה בכל אחת מחברות הקבוצה החשופות לסיכון הנזילות. ההנהלה מקיימת דיון שנתי על אסטרטגיית המימון הקבוצתית, ובו מתקבלות החלטות בנוגע להיקף, הרכב, מאפיינים ופיזור המקורות בהינתן התוכנית העסקית.

במהלך השנה מקיימת ההנהלה דיונים שוטפים, במסגרת וועדות נכ"ה חודשיות, על התפתחויות במצב הנזילות של הבנק והקבוצה, כפי שהוא נמדד במודלים השונים, ובכלל זה מודל ה-LCR. בדיונים אלה מנותחים המרכיבים שהביאו לשינוי ברמת הנזילות של הבנק וחברות הבת העיקריות. קו ההגנה הראשון, בראשות ראש חטיבת שווקים פיננסיים, באמצעות יחידת ה-Global Treasury מנהל את סיכון הנזילות בבנק באמצעות מודל פנימי הכולל מגוון תרחישים ברמות לחץ שונות, יחס כיסוי הנזילות, וכן באמצעות ניטור פערי הנזילות החזויים בשקלים ובמט"ח בהנחת התממשות תוכנית העבודה. בנוסף מתקיים מעקב אחר התפתחות הרכב ההתחייבויות בחלוקה לפי סיווג המפקידים והתקופות לפירעון, לרבות יחס המקורות היציבים - NFSR (Net Stable Funding Ratio). מודל זה משקף את סיכון הנזילות לטווח הארוך באמצעות חישוב היחס שבין המקורות היציבים לשימושים הקבועים.

קו ההגנה השני, חטיבת ניהול סיכונים, מבצע תהליכי מדידה בלתי תלויה של סיכון הנזילות באמצעות דוח אינדיקטורים ("KRI's"). מדידת סיכון הנזילות באמצעות מודל הנזילות הפנימי ויחס כיסוי הנזילות כוללת בקרות בלתי תלויות, על ידי פונקציית הבקרה בקו ההגנה הראשון ובחינת סבירות מעת לעת על ידי קו ההגנה השני. קו ההגנה השני, חטיבת ניהול הסיכונים, בחן ואיתגר את החלטות היישום השונות של יחס ה-LCR בקבוצה ובחברות הקבוצה.

יחידת ה-Global Treasury מקיימת פורום נזילות קבוצתית שבועי, ובו מתקבלים דיווחי חברות הבת ביחס לתוצאות המודלים הפנימיים ויחס כיסוי הנזילות שלהן. המודלים הפנימיים למדידת סיכון הנזילות בחברות הבת כפופים להנחיה מקצועית מחייבת של ה-Global Treasury ושל חטיבת ניהול הסיכונים בבנק.

מערכות מדידה ודיווח

אמידה שוטפת של סיכון הנזילות מספקת למקבלי החלטות אינדיקטורים לזיהוי מצבים בהם עולה סיכון הנזילות ומאפשרת שמירה על רמת נזילות נאותה ומבוצעת כאמור תוך שימוש במערכת ייעודית לניהול סיכונים שוק. הסיכונים מזוהים ומוערכים על בסיס שוטף ברמת הקבוצה וברמת כל חברה שבפעילותה גלום סיכון נזילות. זיהוי מגמות במצב הנזילות מבוצע באמצעות מעקב אחר מדדים וכלים נוספים ובחינה שוטפת של אינדיקטורים (KRIs).

אסטרטגיית המימון/נזילות

במסמך אסטרטגיית המימון לשנת 2019 נסקרו לעומק מרכיבי תוכנית הנזילות לשנת 2018, כולל בהקשר של תכנון מול ביצוע, ניתוח רוחב של פעילות הבנקים במערכת, רמת התחרות, מבנה המקורות של דיסקונט אל מול המערכת ועוד. האסטרטגיה אמנם מתמקדת בשנת העבודה השוטפת, אך יחד עם זאת מציבה גם יעדים ארוכי טווח, בראיה של 3-4 שנים קדימה, במטרה לשרת מדיניות מימון ארוכת טווח עקבית וקוהרנטית.

מסמך האסטרטגיה כולל דיון רחב במספר רב של סוגיות המשפיעות ומושפעות מהיבטי מימון:

- יעדי הגידול באשראי של הקבוצה וצפי לגידול במערכת;
- ניתוחים השוואתיים שונים באשר למצב הנזילות של המתחרים, אתגרי המימון במערכת ורמת התחרויות הצפויה;
- מגמות שונות במערכת בהיבטים של סוגי הלקוחות, רמות מחירים ומגמות בטעמי המימון של המתחרים בהיבטים של מוצרי מימון (פיקדונות/חוב), טווחי המימון (קצר/ארוך) ועוד;
- ניתוח של חלק הבנק במערכת;
- הזדמנויות וסיכונים אפשריים בהיבטי נזילות.

במסמך אסטרטגיית המימון הוגדרו מקורות מימון קמעונאיים כנכס אסטרטגי של הקבוצה וכן הוגדר פוטנציאל המימון הסיטונאי ומדיניות התמחור/העלות הצפויה הנגזרת מיעדי המימון שאושרו.

יעדי המימון נבחנים על בסיס שוטף והעמידה בהם מוצגת בהנהלה (ועדת הנ"ה ו-GALCO) על בסיס חודשי. אסטרטגיית המימון הקבוצתית גוזרת יעדי מימון מפורטים לכל אחת מחברות הקבוצה המהותיות. במהלך השנה מתבצע מעקב שוטף אחר העמידה ביעדי אסטרטגיית המימון, ברמת ישות משפטית וברמת הקבוצה.

תוכנית מימון לשעת חירום

בעקרון 11 במסמך העקרונות של באזל משנת 2008 נקבע כי לתאגיד בנקאי תהא תוכנית מימון פורמאלית למקרה חירום (CFP) שתקבע בבירור את האסטרטגיות לטיפול בחוסרי נזילות במצבי קיצון בהתאם למסמך. התוכנית תתווה מדיניות לניהול מגוון של תרחישים, תקבע קווי אחריות ברורים, תכלול נהלי דיווח, לרבות דיווחים במקרה של החמרה, תיבחן ותעודכן בקביעות כדי להבטיח את תקפותה התפעולית. מבחינת ההוראה, התממשות סיכון הנזילות חלה במקרה בו תאגיד בנקאי ייאלץ לגייס מקורות במחירים גבוהים או לממש נכסים בהפסד על מנת לעמוד בהתחייבויותיו.

כינונו של תהליך סדור להתמודדות עם מצבי משבר אפשריים, מגביר את רמת המודעות והמוכנות של הגורמים השונים בארגון, ומכאן חשיבותו ותורמתו להפחתת הסיכון להיווצרות משברים ולניהולם הנכון, בעת פרוץ משבר. הנהלת הבנק מתרגלת מעת לעת את תוכנית החירום תוך הפקת לקחים.

תוכנית המימון לחירום של הבנק, מתארת בבהירות מגוון צעדים מעשיים שנדרש לבצע בשעת חירום. בתוכנית מתוארים התהליכים והגורמים שיהיו אחראים לזיהוי מצב משברי, על ניהול המשבר, ובכלל זה קביעת תחומי האחריות והסמכות, תהליכי הדיווח ותדירותם, הניהול והתיאום הקבוצתי, הכרזה על חזרה למצב עסקים רגיל, קיומם של תהליכי הפקת לקחים. בנוסף, התוכנית מציגה בכל שלב מגוון אפשרויות פעולה המחייבות שיקול דעת רב בהפעלתן תוך בחינת השלכות.

התוכנית לניהול משבר נזילות מהווה סט של ברירות מחזל ודגשים אותם יפעיל הארגון בעת התפתחות משבר נזילות. יחד עם זאת, היא אינה מהווה תחליף להפעלת שיקול דעת ולקבלת החלטות בזמן אמת - ברמות הניהול השונות בבנק ואשר הינן מחייבות המציאות בעת מצב משבר תנודתי ובלתי צפוי כדוגמת משבר נזילות.

הדגשים המרכזיים להם נותנת התוכנית מענה:

- זיהוי והכרזה על משבר נזילות;
- צעדים לשיפור רמת הנזילות;
- מדידה וניטור של רמת הנזילות;
- הסברה;
- ניהול קבוצתי.

התוכנית מבחינה בין סוגים שונים של משברי נזילות כולל משבר מערכתי, משבר ספציפי ומשבר משולב ברמות עוצמה שונות בכל סוג. בנוסף, נדרשת התוכנית למצב שהוגדר כמצב טרום משברי, מצב של עליה בסיכון הזילות ספציפי/מערכתי טרום הגדרת האירוע כמשברי. והמעבר בין רמות לחץ שונות או מעבר בין סוגי משברים שונים. בנוסף ניתן מענה למשבר נזילות המתמשש בחברה בת בקבוצה וסיכון השפעתה על חברות בת/הקבוצה כולה.

התכנית המפורטת מתייחסת לבנק דיסקונט המנהל את הנזילות הקבוצתית. חברות הבת המהותיות מאשרות תכניות פעולה ברמת החברה במתודולוגיה דומה לזו של הבנק.

התוכנית נבחנת ומאושרת מידי שנה במסגרת אישור מסמך המדיניות לניהול סיכון הנזילות.

ניהול צרכי הנזילות הפוטנציאליים

ליום 31 בדצמבר 2018, סך צרכי הנזילות לתקופה של חודש במודל ה-LCR עומד על 33 מיליארד ש"ח ברמת הקבוצה. כרית הנזילות הקבוצתית עמדה בסוף הרבעון הרביעי של שנת 2018 על 44.1 מיליארד ש"ח ועודף הנזילות הקבוצתי עמד על 11.1 מיליארד ש"ח. כרית הנזילות הקבוצתית כוללת בעיקר פקדונות בבנק ישראל, איגרות חוב של ממשלת ישראל בשקלים ו-MBS מגובי סוכנויות ממשלתיות או סמי-ממשלתיות בארצות הברית. עודפי הנזילות זמינים לקבוצה לביצוע התוכנית העסקית המתוכננת. עודפי הנזילות מתחלקים בין החברות בקבוצה באופן שהם משרתים בכל אחת בנפרד את צרכי הנזילות הפוטנציאליים.

צרכי הנזילות של כל אחת מחברות הקבוצה הוגדרו במסגרת אסטרטגיית המימון ותוכניות העבודה, כולל העודפים הקיימים, גיוס המקורות והשימושים המתוכננים ובמידת הצורך יכולת ההסתמכות על נזילות קבוצתית. מעקב אחר ביצוע אסטרטגיית המימון, חריגות אפשריות ממנה ודרכי ההתמודדות עם חריגות אלו (ככל שאילו נוצרו) נדונות על בסיס חודשי במסגרת וועדת הנ"ה ובהיבטים קבוצתיים לכל הפחות אחת לרבעון במסגרת דיון הנ"ה הקבוצתי (Galco).

יחס כיסוי הנזילות – הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 221 בנושא: "יחס כיסוי הנזילות"

ביום 2 באוקטובר 2014, פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 221, בדבר "יחס כיסוי נזילות", אשר מיישמת את העקרונות שנקבעו על ידי ועדת באזל עם מספר התאמות ייחודיות.

ההוראה קובעת את אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות, לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם וכן את תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים (המכונה). ההוראה נכנסה לתוקף ביום 1 באפריל 2015, כאשר נקבעה תקופת מעבר בה הבנקים יכלו לעמוד ביחס נמוך מ-100%.

הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 342 בדבר "ניהול סיכון הנזילות" ממשכה להתקיים במקביל להוראה 221, והתאגידים הבנקאיים נדרשים למלא אחר הדרישות האיכותיות והכמותיות הכלולות בה, לרבות חישוב "יחס נזילות מזערי" במגוון תרחישים ומדידת פרמטרים נוספים כגון תמהיל וריכוזיות פקדונות. בשלב זה, חברות כרטיסי אשראי לא נדרשות למלא אחר ההוראה החדשה, ודרישות הוראה 342 תמשכנה לחול עליהן.

יחס כיסוי הנזילות מושפע מ-4 גורמים מרכזיים: שינויים בהיקף השימושים הלא נזילים - על פי רוב אשראי, שינויים בהיקף המקורות - פקדונות וגיוסים באמצעות הנפקות, שינויים בתמהיל הפקדונות ושינויים בתמהיל הנכסים הנזילים.

יחס כיסוי הנזילות בקבוצת דיסקונט

יחס כיסוי הנזילות בקבוצת דיסקונט גבוה ועמד מעל הרף הנדרש המינימלי למן תחילת היישום של ההוראה. עודפי הנזילות מאפשרים גמישות בניהול המאזן, ותומכים בתוכניות האסטרטגיות של הקבוצה לשנת 2019 ובראיה ארוכת טווח.

ליום 31 בדצמבר 2018 עמד היחס על 134%, לעומת 132% ביום 31 בדצמבר 2017. העליה של כ-0.4 מיליארד ש"ח בעודפי הנזילות במודל (הפער בין כרית הנזילות לתזרים היוצא) נבעה בעיקר מגידול בפיקדונות הציבור בהיקף של כ-10.1 מיליארד ש"ח והנפקת חוב בסך של כ-1.5 מיליארד ש"ח. מנגד, גידול בתיק האשראי בהיקף של כ-12.4 מיליארד ש"ח קיזז חלק ניכר מהתרומה לעודפי הנזילות.

יחס כיסוי הנזילות מתבסס על כרית נזילות גבוהה ואיכותית. כרית הנזילות מתבססת בשקלים על מק"מ, אג"ח ממשלת ישראל ויתרות העו"ש והפיקדונות בבנק ישראל. במט"ח, מתבססת הכרית על אג"ח ממשלת ארה"ב (ב-אי די בי ניו יורק על תיק MBS שמרביתו הונפק על ידי סוכנויות ממשלתיות וסמי ממשלתיות) ועל יתרת עו"ש ופיקדונות בבנק ישראל וב-FED.

פירוט מבנה כרית הנזילות

לרבעון שהסתיים ביום		הנכסים שנכללו	
31.12.2017	31.12.2018		
במיליוני שקלים חדשים			
18,775	12,535	מזומן	כרית 1
19,537	22,478	אג"ח מדינת ישראל/מק"מ	
3,986	5,023	אגח מדינות בחול	
242	404	אגח ריבנויות	כרית 2
902	1,358	אגח משכנתאות שהונפקו על ידי תאגיד ציבורי	
871	897	אג"ח תאגידיים AA	
98	135	אג"ח תאגידיים A	כרית 2 ב
44,410	42,830		סך-הכל

חישוב יחס כיסוי הנזילות הקבוצתי מתבסס על חישוב עצמאי של כל אחת מחברות הקבוצה. הנהלת הבנק הנדירה לכל חברה בקבוצה יעד יחס כיסוי נזילות מינימאלי. העברת נזילות מחברת אי די בי ניו יורק לחברת האם (הבנק) מוגבלים על ידי אסדרה מקומית. ההכרה בעודפי הנזילות של אי די בי ניו יורק במודל הקבוצתי מוגבלות בהתאם. עודפי הנזילות של בנק מרכזית דיסקונט, הפועל תחת מסגרת פיקוחית זהה לזו של הבנק, נכללים במודל הקבוצתי. מרבית עודפי הנזילות של הקבוצה מקורם בעודפי הנזילות של הבנק.

התפלגות יחס כיסוי הנזילות לפי ישויות משפטיות בקבוצה (ממוצע לרבעון רביעי)

לתקופה שהסתיימה ביום			
31.12.2017	31.12.2018		
באחוזים			
126.7%	124.8%	קבוצת דיסקונט	
143.7%	136.4%	הבנק	
121.1%	110.8%	א די בי ניו יורק	
139.6%	133.1%	בנק מרכזית דיסקונט	
126.7%	124.8%		סך-הכל

ריכוז עודפי הנזילות בבנק מאפשר גמישות גבוהה בניהול הנזילות הקבוצתית. בצד הציפיה לניהול עצמאי של סיכון הנזילות על ידי חברות הבת, יכולה הנהלת הקבוצה להעביר נזילות בין חברות הקבוצה.

יחס כיסוי הנזילות במטבעות העיקריים

הבנק מודד גם את יחס כיסוי הנזילות במטבעות העיקריים. ליום 31 בדצמבר 2018 עמד יחס הכיסוי במטבע שקל על 139.1% לעומת 124.1% ביום 31 בדצמבר 2017. הגורמים העיקריים שהביאו לעליה ביחס היו גידול בפיקדונות הציבור, הנפקת חוב וקבלת נזילות שקלית מעסקאות החלף (swap) שקל/מט"ח. מנגד, גידול בתיק האשראי קיזז חלק מהעליה. בסך מטבעות החוץ עמד יחס כיסוי הנזילות ליום 31 בדצמבר 2018 על 121.5% לעומת 170.1% ביום 31 בדצמבר 2017. הגורמים העיקריים שהביאו לירידה ביחס היו גידול בתיק האשראי והעברת נזילות בפעילות עסקאות החלף (swap) מט"ח/שקל שקוזז חלקית מעליה בפיקדונות הציבור. במטבע דולר עמד יחס כיסוי הנזילות ביום 31 בדצמבר 2018 על 118.9% לעומת 164.8% ביום 31 בדצמבר 2017. הגורמים העיקריים שהביאו לירידה ביחס היו העברת נזילות ממטבע אירו לדולר ושקל בעסקאות החלף (swap). במטבע אירו עמד יחס כיסוי הנזילות ביום 31 בדצמבר 2017 על 195.8% לעומת 152% ביום 31 בדצמבר 2016. הגורמים העיקריים שהביאו לעליה ביחס היו: הגדלת כרית הנזילות על ידי רכישת אג"ח רמה 1. בנוסף, פרעון עסקאות החלף (swap), אירו לדולר ושקל. לקבוצת דיסקונט עודפי מקורות על פני שימושים במט"ח, בעיקר בדולר ובאירו. בהתאם, הבנק פועל בלהשקיע את עודפי הנזילות בניירות ערך, פקדונות בבנקים ובשוק עסקאות החלף (swap) מט"ח/שקל הבינבנקאי. פעילות זו מאפשרת לבנק לווסת בין שיקולי הנזילות לבין שיקולי התשואה בשימוש בעודפים אלו.

מידע נוסף על סיכון מימון שלא נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3

סיכון מימון הוא הסיכון שמבנה המקורות אינו מספיק יציב בטווח הארוך באופן שלא ישרת את השימושים המתוכננים. הסיכון מנוהל באמצעות קביעת אסטרטגיית מימון רב שנתית שאחד מאבני הבניין שלה הוא קביעת יעדים ארוכי טווח, בראיה של מס' שנים, לרבות יעדים ביחס להרכב המקורות בטווח הארוך בבנק, כל אחת מחברות הבת וכן בראיה קבוצתית. לפירוט ראה לעיל.

סיכון מימון – נכסים זמינים ולא מוגבלים

הבנק משעבד נכסים מתוך כרית הנזילות למספר צרכים, בדגש על שימוש כבטחונות לפעילות פיננסית מול גופים כגון הבורסה, בנק ישראל וכדומה. ככלל כל הנכסים הנזילים המשועבדים נגרעים מכרית הנזילות במסגרת המדידה היומית, למעט נכסים אשר שועבדו במסגרת הבטחת יכולת מימוש נזילות אשר לא מומשה בפועל. אלו נגרעים רק כנגד ניצול. ביטחונות אשר שועבדו לטובת הבנק אינם מוכרים בכרית הנזילות.

נכסים זמינים ולא מוגבלים

31.12.2017	31.12.2018	
במיליוני שקלים חדשים		
58,962	59,928	סך הנכסים ליום
5,625	6,128	חובת הנזילות
5,840	7,562	מתוכם שועבדו
886	534	מתוכם ניתנו כביטחונות
46,611	45,704	סך הנכסים הזמינים

סיכונים נוספים

סיכון תפעולי

סיכון תפעולי הוא הסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. הסיכון התפעולי שלוב בכל קווי העסקים, המוצרים, המערכות ותהליכי העבודה המבוצעים בבנק. לפיכך, קיימת חשיבות למודעות ולניהול הסיכון התפעולי בכל רמות התפקיד.

הוראות חדשות

הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 359A בנושא מיקור חוץ. ההוראה קובעת עקרונות על פיהם נדרשים התאגידים הבנקאיים לפעול כאשר הם מעבירים פעילויות שונות למיקור חוץ. עקרונות אלו נועדו לצמצם את חשיפת התאגידים הבנקאיים לסיכונים פוטנציאליים הגלומים במיקור חוץ, לאור ההתפתחות של סיכונים אלו עם הגברת שיתוף הפעולה עם צדדים שלישיים והרחבת שירותים המתקבלים באמצעות מיקור חוץ. ההוראה תכנס לתוקף ביום 31 במרס 2020. הבנק נערך לבחינת השפעות ההוראה על מגוון הפעילויות, ונערך לביצוע עדכון במדיניות הקבוצתית, בהתאם לנוסח ההוראה.

מדיניות

מדיניות ניהול סיכונים תפעוליים. הבנק פועל לניהול הסיכון התפעולי בהתאם למסמך המדיניות, לרבות הצהרת הסובלנות לסיכון התפעולי. חברות הבת אימצו את המדיניות בהתאמות הנדרשות.

מסמכים אלו מאושרים אחת לשנה על ידי ההנהלה והדירקטוריון. מנהל הסיכונים הראשי נושא באחריות העל לניהול סיכון זה בבנק ובקבוצה. מטרת מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הינה, להגדיר את העקרונות ותהליכי הליבה העיקריים בניהול הסיכונים התפעוליים בכל יחידות קבוצת הבנק, זאת במטרה להבטיח את אפקטיביות הניהול, הבקרה והשליטה בסיכונים התפעוליים המהותיים הגלומים בכל סוגי הפעילויות, התהליכים, המוצרים, המערכות וקווי העסקים. במסגרת האישור השנתי למדיניות נקבע כי ועדת מנהלי סיכונים תפעוליים תסקור גם את תחום סיכונים הבנקאות בתקשורת ותאשר מתודולוגיות להערכת סיכונים בתחומי סיכון משיקים.

הצהרת הסובלנות לסיכון מגדירה מגבלות כמותיות ואיכותיות בהתייחס לניהול הסיכון התפעולי. המגבלות הכמותיות נמדדות ומנוטרות אחת לתקופה על ידי מחלקת ניהול סיכונים תפעוליים שבאגף ניהול סיכונים. במהלך שנת 2018 לא נרשמו חריגות מהמגבלות הכמותיות שהוגדרו. במסגרת האישור השנתי של ההצהרה, התווספו ועודכנו מגבלות כמותיות ואיכותיות. הבנק אימץ את הגישה הסטנדרטית לחישוב הקצאת הון בגין הסיכון התפעולי.

מבנה ותהליכים

מנהל הסיכונים הראשי נושא באחריות העל לניהול סיכון זה בבנק ובקבוצה.

קו ההגנה הראשון

כל ראש חטיבה אחראי לניהול הסיכון התפעולי הגלום בתחומי פעילותו. כמו כן, בכל החטיבות והמערכים מכהנים בקרי סיכונים תפעוליים שתפקידם, בין היתר, לסייע לראש החטיבה בניהול הסיכון התפעולי, לרבות זיהוי הסיכונים, אמידתם וגיבוש תוכניות להפחתתם. בקרי הסיכונים התפעוליים עומדים בקשר עם מחלקת ניהול סיכונים תפעוליים שבאגף ניהול סיכונים, מונחים מקצועית על ידה ומדווחים אליה.

קו ההגנה השני

מחלקת ניהול סיכונים תפעוליים שבאגף ניהול סיכונים, אשר כפוף למנהל הסיכונים הראשי, מופקדת על גיבוש המדיניות בנושא ניהול הסיכונים התפעוליים, ואחראית לוודא את יישומה, תוך העמדת הכלים הנדרשים לכך, גיבוש מתודולוגיה לזיהוי והערכת הסיכונים, לניטורם והפחתתם ומסירת דיווח עליהם לוועדת מנהלי הסיכונים התפעוליים, להנהלת הבנק ולדירקטוריון. כן אחראית המחלקה להטמעת תרבות ניהול הסיכונים התפעוליים בקרב יחידות הבנק והקבוצה.

במחלקת ניהול סיכונים תפעוליים שבאגף ניהול סיכונים פועלת היחידה לניהול סיכונים מעילות והונאות, שבאחריותה להוות קו הגנה שני בניהול סיכונים המעילות בבנק, היחידה נועדה לוודא כי סיכונים המעילות מנוהלים באופן צמוד ועקבי על ידי כל מנהלי מוקדי הסיכון, לרבות מעקב אחר התראות החשודות כפעילות של עובדים שלכאורה אינה מורשית.

מחלקת ניהול סיכונים תפעוליים מופקדת על גיבוש מתודולוגיה לזיהוי והערכת סיכונים סייבר, לניטורם, מעקב אחר תהליך הפחתתם ומסירת דיווח עליהם לוועדת מנהלי הסיכונים התפעוליים, להנהלת הבנק ולדירקטוריון. זאת בנוסף לשותפות עם קו ההגנה הראשון בהטמעת תרבות ניהול סיכונים סייבר בקרב יחידות הבנק והקבוצה.

חברות הבת גיבשו מבנה ארגוני התומך בניהול הסיכונים התפעוליים שלהן, ברוח דומה ובשינויים הנדרשים. מבנה ארגוני כאמור, מאפשר ניהול קבוצתי כולל ויעיל של הסיכונים התפעוליים בקבוצה.

ניהול הסיכון והטמעת התרבות מבוצעים, בין היתר, באמצעות שני פורומים בראשות מנהל הסיכונים הראשי, כלהלן:

פורום בקרי סיכונים תפעוליים. פורום בראשותו של מנהל הסיכונים הראשי. הפורום מתכנס אחת לרבעון, כפורום קבוצתי ודן בנושאי סיכון רוחביים או ספציפיים, אירועי כשל רוחביים והעשרה לבקרי הסיכונים התפעוליים הפועלים בקווי העסקים של הבנק.

ועדת מנהלי סיכונים תפעוליים. ועדת הנהלה בראשות מנהל הסיכונים הראשי ובהשתתפות חברי הנהלה נוספים, שמתכנסת אחת לרבעון. הוועדה דנה במדיניות ניהול הסיכון ובסובלנות לסיכון לקראת אישורם בהנהלה ובדירקטוריון וכן הינה הגורם המאשר את מתודולוגיות זיהוי וכימות הסיכונים התפעוליים. בנוסף, הוועדה דנה בסיכונים מהותיים ובאירועי כשל, ככל שעולים.

מערכות מדידה ודיווח

מערכת לניהול סיכונים תפעוליים. מערכת מידע לניהול הסיכון התפעולי הוטמעה באופן מלא בבנק ובחברות הבת בישראל. המערכת מאפשרת ניהול קבוצתי בהתאם למדיניות ולמתודולוגיה להערכת הסיכונים התפעוליים (בהם גם סיכונים סייבר, סיכונים המשכיות עסקית, סיכונים II ועוד) ותומכת בכל תהליכי ניהול הסיכון: דיווח, ניהול מפות הסיכונים, תהליך דיווח אירועים ותחקורם. הערכת הסיכונים והבקורות מבוצעת בהתאם למתודולוגיה שגובשה. מנהלי מוקדי הסיכון מבצעים באמצעות המערכת את סקרי הסיכונים באופן עצמאי ובהתאם להם מעדכנים את מפות הסיכונים באופן שוטף ומנהלים את תוכניות ההפחתה.

מתודולוגיה להערכת הסיכונים. המתודולוגיה להערכת הסיכונים גובשה על ידי חטיבת ניהול סיכונים ומשמשת את הבנק ואת חברות הבת, בהערכה העצמית השוטפת שלהם, הן של הסיכונים הקיימים והן של סיכונים בתהליכי עבודה חדשים ובמוצרים חדשים. המתודולוגיה נבחנת אחת לתקופה בכדי להבטיח את האפקטיביות והרלבנטיות שלה.

סקר סיכונים תפעוליים. בהתאם למדיניות ניהול הסיכון התפעולי, יש לערוך סקר סיכונים תפעוליים בכל 3 שנים או במהלך 3 שנים, ולבצעו באמצעות הערכה עצמית (RCSA). בהתאם, החלה הקבוצה באמצע שנת 2017 בסקר עצמאי חדש, המבוצע על ידי מנהלי מוקדי הסיכון השונים, בליווי צמוד ובניהולו של הבקר החטיבתי בכל חטיבה בבנק ובחברות הבת.

הפחתת סיכון

אירועי כשל תפעוליים. דיווח ותחקור אירועי כשל מהווים חלק אינטגרלי מניהול הסיכונים השוטף, במסגרתו מנהלי מוקדי הסיכון מדווחים ומתחקרים אירועי כשל שארעו, מפיקים לקחים, ומשפרים ומחזקים את הבקורות על התהליכים השונים. הבנק בונה מאגר מידע על מימוש אירועי כשל תפעוליים על סמך דיווחים ממוקדי הסיכון השונים בבנק. מאגר זה מאפשר ניתוח גורמי הכשל, טיפול במוקדי הסיכון והערכת חומרת הסיכונים שהתמשו.

ניהול שוטף של הסיכונים התפעוליים. הבנק בוחן באופן שוטף את החשיפה לסיכונים תפעוליים ונוקט באמצעים להפחתת רמת הסיכונים המהותיים. מנהלי מוקדי הסיכון פועלים ליישום תוכניות ההפחתה ומעדכנים, מידי רבעון, בדבר התקדמות היישום של הבקורות החדשות. סטטוס הביצוע של תוכניות ההפחתה מדווח להנהלה ולדירקטוריון על בסיס רבעוני. כמו כן, מנהלי מוקדי הסיכון מעדכנים באופן שוטף את מפות הסיכונים, בעקבות יישום הבקורות (מערכות מידע, נהלים, דוחות וכד'), מזהים ומעריכים סיכונים ובקורות בתהליכי עבודה חדשים או בעקבות שינויים בתהליכי עבודה קיימים. מאגר אירועי הכשל הפנימי מאפשר לתקף את הערכת הסיכונים של מנהלי מוקדי הסיכון ולבחון באופן שוטף האם נדרשת הערכה מחדש של הסיכון.

הפחתת החשיפה לסיכון התפעולי באמצעות רכישת ביטוח. האמצעים בהם עושה הבנק שימוש, במטרה להפחית את החשיפה לסיכונים התפעוליים - כוללים, בין היתר, רכישת פוליסת ביטוח בנקאית ייעודית שהוצאה לחברות בקבוצת דיסקונט - בגבול אחריות של 150 מיליון דולר של ארה"ב, המגדרת חלק מהסיכונים התפעוליים אליהם חשוף הבנק.

פוליסת הביטוח של הבנק כוללת מספר פרקים רלוונטיים ובהם: (1) פרק הביטוח הבנקאי המתמקד באירועים כגון מעילה באמון של עובדי הבנק, כספים ורכוש יקר ערך בחצרות הבנק (ראו להלן), כספים ורכוש יקר ערך בהעברה, זיוף המחאות, בטחונות מזויפים ומזומנים מזויפים; (2) פרק ביטוח פשעי מחשב המתמקד באירועים כדוגמת הזנה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני ישירות לתוך מערכות המחשוב של הבנק או של לשכת שירות או למערכת אלקטרונית להעברת כספים או למערכת תקשורת עם לקוחות, שינוי או השחתה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני; (3) פרק אחריות מקצועית שנועדה לבטח את הבנק בגין חבותו החוקית כלפי צדדים שלישיים בהתייחס לתביעה או דרישה לפיצוי בגין הפסד כספי הנגרם כתוצאה ממעשה, טעות או השמטה רשלניים או הפרת אמונים של עובד הבנק; (4) פרק ביטוח כספות אישיות שנועד לבטח את הבנק בגין אובדן או נזק לרכוש לקוחות לרבות מזומנים ותכשיטים המצוי בחצרי הבנק בשטח מדינת ישראל.

לעניין כספים ורכוש יקר ערך בחצרי הבנק, יצוין כי הבנק רכש פוליסה נוספת, המגדילה את הכיסוי לכספים ורכוש יקר ערך במרכז המזומנים בתל-אביב ב-100 מיליון דולר של ארה"ב נוספים מעבר לפוליסה הבנקאית.

כמו כן רכש הבנק, במסגרת פוליסת ביטוח שהוצאה לחברות בקבוצת דיסקונט, כסוי ביטוחי לתביעות כנגד נושאי משרה ודירקטורים, בגבול אחריות של 250 מיליון דולר של ארה"ב. בנוסף, הבנק רכש פוליסת "אש מורחב" לביטוח רכוש, ביטוח לענין אחריותו של הבנק לפי דין לנזקי גוף ו/או רכוש של צדדים שלישיים, על סך של 50 מיליון דולר, וביטוח חבות מעבידים לענין אחריותו של הבנק לפי דין לנזקי גוף של עובדיו, על סך של 30 מיליון דולר.

כמו כן הבנק רכש, במסגרת פוליסת ביטוח שהוצאה לחברות בקבוצת דיסקונט, כסוי ביטוחי לסיכונים סייבר וכשל מחשובי, בגבול אחריות של 40 מיליון דולר של ארה"ב. פוליסה זו כוללת מספר פרקים רלוונטיים ובהם: (1) אחריות הבנק על פי דין כלפי צד ג' בגין זליגת נתונים אישיים עקב אירוע סייבר; (2) הוצאות מסוימות (שירות זר, שירות משפטי וכד') אשר הבנק נושא בהן עקב אירוע סייבר; (3) אובדן תוצאתי לבנק עקב כשל במערכות המחשוב שלו.

היקף הכיסוי הביטוחי של הבנק נבחן בעזרת יועץ מקצועי ובלתי תלוי, ותואם את הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 301 ו-352.

סיכוני מעילות והונאות

כתאגיד פיננסי, הבנק מחזיק את כספם ונכסיהם הפיננסיים של לקוחותיו. בפעילות מסוג זה, התנאי הבסיסי ביותר לניהול העסקים הוא האמון שהלקוחות רוחשים לבנק. מאכן נובעת החשיבות לניהול סיכוני מעילות והונאות.

ניהול סיכוני מעילות והונאות מנוהל כחלק מניהול הסיכון התפעולי בקבוצת דיסקונט. ניהול הסיכון מתבצע באמצעות שלושה קווי הגנה: קו הגנה ראשון - היחידות העסקיות, הבנק והקבוצה עורכים סקרי סיכונים תפעוליים באופן שוטף ודינאמי ומתחזקים את מפות הסיכונים התפעוליים כדבר שבשגרה, באמצעות מערכת ייעודית לניהול הסיכון התפעולי. כל מנהל מוקד סיכון אחראי להעריך את הסיכונים הטמונים בפעילות יחידתו. מפות הסיכונים מכילות בין היתר גם את סיכוני מעילות והונאות.

בכל חטיבה פועלת יחידת בקרה בלתי תלויה, אשר משמשת כקו הגנה ראשון, ומפעילות בחלקן מערכות בקרה לאיתור פעילות חשודה. קו הגנה שני - מחלקת ניהול סיכונים תפעוליים שבאגף ניהול הסיכונים, קובעת את מדיניות ניהול הסיכון התפעולי, אשר כולל פרק ייעודי לניהול סיכוני מעילות והונאות. המדיניות מגדירה את אופן הניהול, הניטור, ההפחתה והדיווח בגין הסיכונים. כמו כן, המחלקה מבצעת, באמצעות היחידה לניטור מעילות, אתגור של הערכת הסיכונים האמורים, בהתאם למתודולוגיה שקבעה, והוערכו על ידי מנהלי מוקדי הסיכון. בין תפקידיה של היחידה נמנים גם: העלאת מודעות, ניטור שוטף ובמידת הצורך, דיווח לביקורת הפנימית. הבנק הטמיע לאחרונה מערכת חדשה לזיהוי פעילות חריגה של עובדי הבנק.

קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית, כמעגל בקרה שלישי, בוחנת את סקרי הסיכונים ואת אופן אתגורם, וכן בודקת את אפקטיביות הבקורת. נקבעו נהלים והנחיות ברורות בדבר אופן הדיווח על מקרים החשודים כמעילות, בנושא זה מופעל "קו חם" לביקורת הפנימית, באמצעות עובדי הבנק מדווחים על אירועים חריגים/חשודים. בתהליך זה הביקורת הפנימית עורכת בדיקה רחבה, הכוללת הוצאת דוח ביקורת ובמידת הצורך, הבאת המקרה לוועדת משמעת.

הביקורת הפנימית נוקטת בהליכי הסברה והפקת לקחים ענפה בהרצאות ביחידות השטח, בכנסי מנהלים ופורומים שונים ומפיצה דפי למידה מאירועים חריגים לכל עובדי הבנק.

יצוין כי בנוסף לביקורת שנערכות בעקבות דיווחים שמתקבלים, קו הגנה שני וקו הגנה שלישי עורכים בדיקות יזומות שוטפות על מנת לנטר פעולות חריגות.

במקרים בהם נמצאות פעולות חריגות או חשד לפעילות בניגוד לנוהל פעילות עובדים, הטיפול מתבצע באמצעות ועדת משמעת, והוא עשוי לכלול הפסקת העסקה, נזיפה, העברה מתפקיד, העברה מיחידה וכיוצא ב.

סיכוני מיקור חוץ וספקים

סיכוני מיקור חוץ וספקים מחייבים הגברת תהליכי הניטור והבקרה, על רקע שינויים בסביבת הסיכון, כתוצאה מהאצה בהתפתחויות הטכנולוגיות, תחרות במערכת הבנקאית ובשל שיתופי פעולה מתהווים עם גופים חוץ בנקאיים, בפעילויות ליבה בנקאיות.

מדיניות ניהול סיכוני מיקור חוץ וספקים, בדיקת נאותות לנותני שירות והוראת ניהול בנקאי תקין בעניין מיקור חוץ, נועדו לתת מענה הולם לניהול הסיכון וצמצום החשיפה לסיכונים הפוטנציאליים הגלומים בו.

המשכיות עסקית

סיכון המשכיות העסקית (מצב בו עסק פועל ברציפות ללא הפרעות), משפיע על מכלול הפעילויות והתהליכים הקיימים בבנק, ומייצר לבנק חשיפות מגוונות בעת התממשות. משנים האחרונות, קיימת התפתחות מואצת בגישה ובטיפול בניהול המשכיות העסקית בארגונים בכלל ובמוסדות פיננסיים בפרט. התפתחות זו נובעת הן מיישום של הנחיות באזל II והן כתוצאה מדרישות רגולציה מקומיות לרבות בנק ישראל, הנחיות הבורסה לניירות ערך, האוצר ועוד.

האחריות לניהול המשכיות העסקית¹ במערכת הבנקאית, מוטלת על גורמים רבים בארגון, החל מהדירקטוריון והנהלת הבנק וכלה במנהלי היחידות השונות ועובדיהם. תהליך ניהול המשכיות העסקית הינו תהליך מתמשך, במסגרתו נדרש לבצע תהליך מקיף ומתקדם של ניתוח השלכות העסקיות לטובת זיהוי של תהליכים ושירותים חיוניים לרבות כאלו בעלי תלות הדדית, גורמי מפתח פנימיים וחיצוניים ורמות עמידות נאותות. במסגרת זו על הבנק להעריך את הסיכונים ואת ההשפעה הפוטנציאלית של תרחישי שיבוש שונים על פעילות הבנק והמוניטין שלו.

תוכנית ניהול המשכיות העסקית (BCM) של הבנק נועדה להבטיח את המשך תפקודו הסדיר של הבנק בתהליכים עסקיים ובשירותים המוגדרים כחיוניים. זאת, בהתממשות תרחישי חרום ברמה הלאומית וברמה המקומית. התכנית מקיפה ותומכת בתהליכים העסקיים החיוניים, בכל שרשרת אספקתם, מקצה לקצה: תשתיות, מחשוב, חומרה, תוכנה, תקשורת, משאבי אנוש ועוד. כל אלו יבטיחו את המשכיות עסקית של הבנק בתנאי קיצון תוך מתן מגוון שירותים ללקוחות הבנק, ברמת שירות סבירה.

לרשות הלקוחות עומדים מערכים ושירותים תומכים ברשת הקמעונאית והעסקית: סינפי גרעין בפריסה ארצית הערוכים ומצוידים להמשכיות עסקית בחרום, סינפים מגבים לסניפים שניזוקו, ערוצי הבנקאות הישירה בטלפון, באינטרנט ובאפליקציה, המאפשרים שירותי בנקאות מכל מקום 24 שעות ביממה, קו חם ללקוחות, מכשירי בנקאות מהירה בפריסה ארצית המאפשרים ביצוע פעילות בנקאית בשירות עצמי. בנוסף, קיימת יכולת פריסת סינפים ניידיים בחרום.

בבסיס ההערכות המשכיות עסקית עומד הגיבוי לתשתיות טכנולוגיות חיוניות שהקים הבנק. מערך הגיבוי מתבסס על: גיבוי מערכות מידע ותשתית טכנולוגית; שני מתקני מחשב בגיבוי חם; גיבוי למערכות המידע החיוניות; גיבוי מידע בעותק שלישי; גיבוי מתקנים חיוניים: אתרי גיבוי ואקלוס חלופי ליחידות חיוניות (חדר עסקות, בנקאות ישירה/טלבנק דיסקונט, יחידות חיוניות נוספות); עצמאות אנרגטית במתקנים חיוניים; הכשרת צוותי חרום להפעלת תהליכים חיוניים ועוד.

מדיניות

מסמך המדיניות לניהול המשכיות עסקית הינו חלק ממסגרת העבודה לניהול המשכיות עסקית, שמגדיר את תפיסת הפתרון של הבנק להתמודדות עם משבר המשכיות עסקית, ומהווה את הבסיס למבנה המקיים את המשכיות העסקית. המדיניות מתייחסת הן להיבטי החרום של המשכיות העסקית, והן להיבטי השגרה שלה ומעודכנת על ידי ההנהלה בהתאם לצורך.

1 ניהול המשכיות עסקית (Business Continuity Management) – גישה כלל ארגונית הכוללת קווי מדיניות, תקנים ונהלים שתכליתם לוודא כי ניתן יהיה לבצע פעולות מסוימות או להשיבן לפעילות במועד, במקרה של שיבושים.

המסמך מגדיר את מטרות ההיערכות לניהול המשכיות עסקית; המבנה הארגוני בשגרה ובחרום; סמכות ואחריות מנהלים במערך ההמשכיות העסקית; מתודולוגיה לניהול המשכיות עסקית. מסמך המדיניות מאושר מידי שנה.

מבנה ותהליכים

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 355, מסגרת העבודה לניהול המשכיות העסקית כוללת ניתוח ההשלכות העסקיות (BIA - Business Impact Analysis) שהינו תהליך דינמי לזיהוי תהליכים ושירותים חיוניים לרבות כאלו בעלי תלות הדדית, גורמי מפתח פנימיים וחיצוניים ורמות עמידות נאותות. בניתוח זה נבחנים התרחישים השונים, ומעריכים את הסיכונים ואת ההשפעה הפוטנציאלית של תרחישי שיבוש שונים על פעולות הבנק ופועלים להערכת הסיכונים לצורך הערכות מתאימה ומזעור נזקים.

השנה בוצע עדכון לסקר ניתוח השלכות עסקיות (BIA), לצורך ניתוח והערכת סיכונים בתרחישים שונים, תוך זיהוי תהליכים ושירותים חיוניים, הנדרשים לשמירת היציבות.

תרגול. חלק משמעותי בשימור רמת מוכנות גבוהה לניהול המשכיות עסקית הינו ביצוע תרגול והדרכה. בבנק גובשה תוכנית תרגול רב שנתית ובמסגרתה נבחנים תהליכי העבודה ותוכניות המענה לקיום המשכיות עסקית ומופקים לקחים לטיובם.

הדרכה. תוכנית ההדרכה מפרטת את נושאי ההדרכה, אוכלוסיות היעד, רמת הידע הנדרשת, מחזוריות הרענון. התוכנית מתמקדת בהטמעת תוכנית המשכיות עסקית ובנושאי הצלת חיים.

מערכות מדידה ודיווח

מיפוי הסיכונים להמשכיות עסקית, הערכתם וניטורם, מתבצע כחלק מזיהוי והערכת הסיכונים התפעוליים, מנוהל במערכת לניהול סיכונים תפעוליים, ובכך מסייע בידי הבנק לנהל את הסיכונים בשקיפות גבוהה ובאפקטיביות.

סיכונים אחרים

הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא "פיקוח על שלוחות בחו"ל"

ביום 2 במאי 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא פיקוח על שלוחות בחו"ל, במסגרתו נוספה הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה בנושא (הוראה מס' 306). תחילת ההוראה מיום 1 בינואר 2019. לפרטים נוספים, ראו במסמך "דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל וגילוי נוסף על הסיכונים" שפורסם במסגרת דוח שנתי 2017.

כזכור, הבנק סגר בשנים האחרונות את מרבית השלוחות בחו"ל. נכון להיום, לבנק שלוחת אחת בחו"ל - אי די בי ניו יורק.

ניהול סיכוני טכנולוגית המידע

כללי. מערך טכנולוגיית המידע הוא מרכיב מרכזי בתפעול ובניהול התקין של תאגיד בנקאי, לאור היותו של המידע, על כל היבטיו והשלכותיו, בעל השפעה מכרעת על יציבות התאגיד והתפתחותו. סיכוני טכנולוגיות המידע הינם סיכונים הנובעים משימוש או מהעדר שימוש של תאגיד בטכנולוגיות מידע ו/או מתלות של תאגיד בהן.

אסטרטגיה ומדיניות

מסמכי מדיניות:

- מדיניות טכנולוגית המידע, שמהותה היבטי ניהול ותפעול טכנולוגיית המידע;
- מדיניות לניהול סיכוני טכנולוגית המידע, שמהותה עקרונות ייסוד לצמצום חשיפתה של הקבוצה להתממשות סיכונים אלו;
- מדיניות לשימוש בטכנולוגיות מחשוב ענן, המגדירה קווים מנחים לשימוש בטכנולוגיות ענן.

מבנה ותהליכים

ראש חטיבת טכנולוגיות ותפעול משמש כמנהל סיכוני טכנולוגיות המידע בבנק ובקבוצה.

יחידות לניהול הסיכון

קו ההגנה הראשון - מחלקת ניהול סיכונים, איכות ובדיקות. באחריותה להתוות, בשיתוף חטיבת ניהול סיכונים, את מדיניות סיכוני טכנולוגית המידע; להנחות את יחידות המחשוב בבנק ובקבוצה בנושאי ניהול סיכוני טכנולוגית המידע, ולפקח אחר נאותות יישום המדיניות בנושא; להתוות תהליכי בקרה שמטרתם להבטיח כי החשיפה לסיכוני טכנולוגית המידע לא תחרוג מהסובלנות המכסימלית לסיכון שנקבעה, ומגבלות החשיפה שנקבעו בהתאם ולבצע, מדי תקופה, הערכה עצמית של הסיכון ואפקטיביות תהליך ניהול הסיכונים.

במסגרת קו ההגנה הראשון פועלת ועדת ניהול סיכוני טכנולוגית המידע והתפעול שבאחריותה, בין היתר, בחינה של מדיניות ניהול סיכוני טכנולוגית המידע, בחינת סיכונים ואירועי כשל מהותיים בתחום סיכוני IT והפקת לקחים, מסקנות, בחינת העמידה ברף הסובלנות לסיכוני טכנולוגית המידע שנקבע ועוד.

קו ההגנה השני. מחלקת סיכונים תפעוליים שבאגף ניהול סיכונים, אשר כפופה למנהל הסיכונים הראשי, מופקדת על גיבוש מסגרת לזיהוי והערכת סיכוני טכנולוגית המידע, ובזה, וידוא ניהול סיכונים אפקטיבי בפרויקטים משמעותיים והערכה בלתי תלויה של נאותות היערכות מערך טכנולוגית המידע למצבי חירום ו/או מצבי קיצון.

בנוסף, המחלקה מופקדת על למעקב אחר תהליך הפחתת הסיכונים ודיווח על פרופיל הסיכון להנהלת הבנק ולדירקטוריון. זאת, בשיתוף עם יחידות הקו הראשון ובדומה למתכונת ניהול כלל הסיכונים התפעוליים.

תהליכי הליבה לניהול הסיכונים

תהליכי הליבה מבוססים על עקרונות ניהול הסיכונים, בהתאמות הנדרשות לעולם טכנולוגית המידע, בזה: מיפוי כלל מערכות הבנק להערכת רמת חשיבות כל מערכת לפעילות העסקית של הבנק והערכת סביבת הבקרה הקיימת של המערכת, אמידת החשיפה להתממשות סיכונים עסקיים כגון: סיכון אשראי, שוק, ציות וכד' הנובעים מכשל במערכת מסוימת ועוד.

בנוסף, נערכים סקרי סיכוני IT וסיכוני אבטחת מידע במערכות הבנק, בתדירות התואמת את קריטיות המערכת והסיכון הטמון בה. תהליכים אלו מאפשרים מיקוד יעיל בתחומים ובמערכות שזוהו כבעלי הסיכון הגבוה יותר לשיבוש הפעילות העסקית, בניית תוכנית עבודה רב שנתית וכן התאמה מהירה של אסטרטגיית ניהול הסיכון ומפת הסיכונים, בהתאם לשינויים שמתרחשים בבנק ו/או בסביבת הפעילות שלו.

דיווחים

ראש חטיבת טכנולוגיות ותפעול מדווח להנהלה ולדירקטוריון בתדירות קבועה על מקרים בהם היתה חריגה מרף הסובלנות לסיכון בתחום טכנולוגית המידע בבנק ובחברות הבת בקבוצה שפעילותן נסמכת על שירותי מיחשוב שמספק להן הבנק, וכן על סיכונים ברמת חשיפה "גבוהה מאוד"/"גבוהה", אירועי כשל מהותיים, הפעולות המתקנות שנקטו בניגום ועוד.

המשכיות עסקית

כחלק מהיערכות הבנק להבטחת המשכיותו העסקית, הבנק עובד במערכות הליבה שלו בשיטת "הגיבוי החם". המשמעות היא שהמחשבים בשני האתרים מתעדכנים בו זמנית בתנועות המבוצעות בסניפי הבנק ולפיכך, במקרה של תקלה באתר המחשב המרכזי, האתר המשני נכנס לפעולה מבלי לאבד אף תנועה.

בנוסף, הוקמה תשתית לעותק שלישי של נתונים, באתר שלישי, במודל Hosting, הכולל את כלל נתוני הייצור של מחשב ה-Main Frame ושל נתוני המערכות הקריטיות של הסביבות הפתוחות.

הוראות ניהול בנקאי שעודכנו

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 362 - מחשוב ענן. התיקון פורסם ביום 13 בנובמבר 2018. עיקרו של התיקון ביטול הצורך בפניה לפיקוח על הבנקים לקבלת היתר לפני שימוש בטכנולוגית מחשוב ענן, והעברת ניהול הסיכונים לתאגיד הבנקאי, אשר עליו לקבוע יישומי מחשוב ענן מהותיים בהם נדרש לקבל אישור דירקטוריון, ויישומי מחשוב ענן בהם נדרש אישור הנהלה בלבד. ההוראה קובעת חובות החלות על הבנק במחשוב ענן ובמחשוב ענן מהותי. ההוראה מטילה על הבנק חובות דיווח לפיקוח ביחס למחשוב ענן קיים ולמחשוב ענן עתידי.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 357 ניהול טכנולוגית המידע. התיקון פורסם ביום 13 בנובמבר 2018. עיקרו של התיקון ביטול הצורך לקבל הסכמה של המפקח במקרה של אחסון מידע מכל סוג שהוא לגבי לקוחות התאגיד הבנקאי במערכות שאינן בשליטתו הבלעדית של הבנק

סיכוני אבטחת מידע והגנת הסייבר

כללי

ההתפתחות הטכנולוגית העצומה בשנים האחרונות, אסטרטגיית ההתפתחות העסקית של הבנק במרחב הדיגיטלי והעליה בשימוש בשירותים הניתנים על ידי צד שלישי, חושפים את הבנק, בדומה לכלל המגזר הפיננסי, לאיומי סייבר מתגברים. הנזקים הפוטנציאליים העיקריים הכרוכים בהתממשות איומי סייבר וסיכוני אבטחת המידע הם פגיעה בפרטיות ובסודיות המידע של הבנק, לקוחותיו ועובדיו, נזק כספי, שיבוש נתונים במערכות, פגיעה בזמינות ושרידות המערכות והמידע ופגיעה בעסקי הבנק והמוניטין שלו. הבנק רואה באבטחה והגנה על אמינות, איתנות, זמינות ושרידות של טכנולוגיית המידע והמידע יעד מרכזי ומשקיע משאבים רבים על מנת להגן על המידע והמערכות שברשותו.

אסטרטגיה ומדיניות

אבטחת המידע והגנת הסייבר בבנק מוסדרת ומוכונת בהתאם להוראות דין שונות ובהן חוק הגנת הפרטיות ותקנותיו, חוק המחשבים, הוראות ניהול בנקאי תקין ובפרט הוראה מס' 357, הוראה מס' 361 והוראה מס' 363, שעל בסיסן גובשו ואושרו בהנהלה ובדירקטוריון שני מסמכי אב:

מסמך אסטרטגיה ומדיניות הגנת הסייבר ואבטחת מידע. במסמך זה פורטו עקרונות היסוד לניהול הגנת הסייבר, הממשל התאגידי ותפקידי קווי ההגנה השונים, לרבות תיאום ובקרה הנחוצים לצורך קיום הגנה אפקטיבית; תפיסת הגנת הסייבר והאסטרטגיה, קביעת מסגרת לניהול סיכוני סייבר ואבטחת מידע, תהליכי ליבה בניהול הסיכון לרבות, זיהוי והערכת הסיכונים, הבקורות ותהליכי הדיווח.

מסמך סובלנות לסיכון סייבר. המסמך גובש השנה לראשונה, והוא מגדיר את הסובלנות לרמת הסיכון בהתחשב בהערכת תרחישים מייצגים לתקיפת הבנק וכשרם של מערכי ההגנה. תהליך קביעת מגבלות סובלנות הבנק לסיכון סייבר נדרש לאיזון בין המשך פיתוח השירותים המתקדמים של הבנק בכדי להשיא ערך ללקוחותיו ולהתמודד בהצלחה בסביבה התחרותית לבין הצפי להמשך העמקת והרחבת איומי הסייבר והיקף המשאבים המושקעים ביישום הגנת הסייבר אפקטיבית.

פרט להגנה על מערכת המחשוב, פעולות ההגנה מכוונות לתת מענה לתהליכים העסקיים המשמעותיים של הבנק. בכך תיוצב שכבת הגנה המתמקדת בסיכון בראייה מקיפה - עסקית.

איומים במרחב הסייבר

ככלל, איומים במרחב הסייבר הינם איומים העשויים לגרום להשבתה, מניעת שירות מהותי, פגיעה מהותית בסודיות ושלמות המידע וביצוע פעילות עוינת והונאות.

בשנת 2018 אנו עדים להחמרה כלל עולמית באיום זה, הן מהיבט היקף ההתקפות והן מהיבט תחומן, בזה גם פשיעה מקוונת כנגד המערכת הבנקאית בישראל ובכללה בנק דיסקונט כשערוצי הדיגיטל והמכשירים לשימוש עצמי עמדו במוקד.

על אף האמור לעיל ולאור ההתאמות שבוצעו בשנים האחרונות במערך ההגנה של הבנק, בשנת 2018 לא התרחשה תקרית קיברנטית אחת או יותר שהשפיעו מהותית על המוצרים או השירותים של הבנק או של הקבוצה, על קשריהם עם לקוחות או על התנאים התחרותיים.

הבנק פועל באופן שוטף למיפוי וניתוח האיומים אשר עלולים להשפיע על פעילותו במרחב הסייבר ומשקיע משאבים באמצעים להתגוננות והתמודדות עם האיומים הללו.

הוראות שפורסמו בשנת 2018

הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא ניהול סיכוני סייבר בשרשרת האספקה. מטרת ההוראה לקבוע את אחריות התאגידים הבנקאיים לקיום תצורת עבודה מאובטחת מול ספקים מהותיים ואת חובות התאגידים לניהול סיכוני סייבר הולמים בפעילות הספקים בחצרותיהם, בחצרות התאגיד הבנקאי ובממשקים ביניהם.

תחילת ההוראה לא יאוחר מתום 6 חודשים מיום הפרסום. עם זאת, נדרש להתחיל באופן מיידי בביצוע התהליכים בהתאם לסעיף 10 להוראה, לפיו נדרש לערוך מדי תקופה מיפוי של הספקים המהותיים, בחינת הסכם ההתקשרות ועמידתם בהתחייבויות החוזיות וכן הערכת הסיכונים הנגזרים משירותיהם.

ההוראה תחול על הסכמי התקשרות עם ספקים שנכרתו או שחודשו לאחר מועד כניסת ההוראה לתוקף. לגבי הסכמים שנכרתו או שחודשו לפני מועד התחילה, במועד החידוש הקרוב ולא יאוחר מתום 9 חודשים מיום הפרסום הנהלת התאגיד הבנקאי נדרשת לשקול את המשך ההתקשרות עם הספק, הצורך בעדכון ההסכם הקיים והמועד לביצוע העדכון.

תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 462 ו-367 בדבר "בנקאות בתקשורת". ההוראות המתוקנות פורסמו ביום 4 באוקטובר 2018 והן מאפשרות מתן ייפוי כוח למנהל תיקים באופן מקוון וכן מאפשרות למורשה חתימה שהוא מנהל תיקים לפעול בחשבון מקוון.

טיטוט תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 362 - מחשוב ענן. עיקרו של התיקון המוצע הינו ביטול הדרישה לקבלת היתר מהפיקוח על הבנקים לפני שימוש במחשוב ענן במקרים מסוימים הקבועים כיום בהוראה. בהתאם לתיקון המוצע, במסגרת המדיניות שתגובש על ידי ההנהלה יידרש לקבוע את סוגי היישומים בטכנולוגיית מחשוב ענן בהם נדרש אישור הדירקטוריון (להלן - מחשוב ענן מהותי) ואת סוגי היישומים בהם נדרש אישור ההנהלה. בהתאם לתיקון המוצע, במקרה של מחשוב ענן מהותי יחול על הבנק חובות שונות, כמפורט בהוראה. במסגרת התיקון נוספה חובת דיווח שנתי לתיקון על הבנקים הן ביחס ליישומי מחשוב ענן קיימים והן ביחס ליישומים עתידיים.

מבנה ותהליכים

קו הגנה ראשון. מנהל אבטחת מידע והגנת הסייבר כפוף ישירות לראש חטיבת טכנולוגיות ותפעול ובאחריותו התווית מדיניות אבטחת מידע והגנת הסייבר בבנק ובקבוצה, לשם מימוש ההגנה.

מימוש יעדי אבטחת המידע והגנת הסייבר מתבצע באמצעות יישום שורה של אמצעי הגנה, ניטור ובקרה. החל מקווי מדיניות ונהלים, קביעת תחומי אחריות וסמכות, התקנת טכנולוגיות הגנה ואישוש, וכלה בשיטות לניטור וטיפול באירועים.

סקרי אבטחת מידע ומבדקי חדירה למערכות הבנק מבוצעים על ידי חברות חיצוניות בלתי תלויות המתמחות בתחום אבטחת מידע וסיכונים טכנולוגיות המידע. תדירות עריכת הסקר על כל מערכת, נקבעת בהתאם לקריטריון המערכת והסיכון הטמון בה.

בחברות הקבוצה העיקריות מוגדרת יחידת סייבר הפועלת תחת עקרונות דומים.

קו ההגנה השני. מחלקת סיכונים תפעוליים שבאגף ניהול סיכונים, אשר כפוף למנהל הסיכונים הראשי, מפקדת על גיבוש מסגרת לזיהוי והערכת

סיכונים הסייבר ולמעקב אחר תהליך הפחתתם ומסירת דיווח על פרופיל הסיכון להנהלת הבנק ולדירקטוריון. זאת, בנוסף לשותפות עם קו ההגנה הראשון בהטמעת תרבות ניהול סיכונים הסייבר בקרב יחידות הבנק והקבוצה, בדומה למתכונת ניהול כלל הסיכונים התפעוליים.

חברות הבת גיבשו מבנה ארגוני התומך בניהול סיכונים הסייבר שלהן, ברוח דומה, בשינויים המחוייבים. מבנה ארגוני כאמור, מאפשר ניהול קבוצתי כולל ויעיל של סיכונים הסייבר בקבוצה.

הגנה על אתרי הבנק

בהתאם למדיניות הבנק בנושא מוטמעות בבנק מערכות למניעת גישה בלתי מורשית וכן מערכות לניטור זיהוי חריגה מפעילות מותרת. ההגנה על אתרי השיווק והפעולות של הבנק הינה רציפה.

הבנק מפעיל מוקד אבטחת מידע, שפועל ברציפות כל ימות השנה (24 שעות, 365 ימים), שמטרתו היא איתור סיכונים, הפרות, חשיפות, ופגיעויות במערכת אבטחת המידע, ובאחריותו בין השאר, לזהות ולהתריע על כל פעילות שמטרתה לפגוע באתרי הבנק או בלקוחותיו (באמצעות אתרים מתחזים). כמו כן, במסגרת הביקורת הפנימית פועל ענף לתחום מערכות המידע, אשר עורך ביקורת שוטפות בנושאים אלה. אתרי הפעולות של

הבנק אשר מספקים שירות ללקוחות ברשת האינטרנט מוגנים במספר שכבות הגנה הכוללות רכיבי אבטחת חומרה/תקשורת/ושירותי מודיעין לקבלת מידע על תקיפות וכתובות עוינות. מערכות תשתית מנוטרות ומדווחות למוקד אבטחת המידע.

כחלק מניהול הסיכון, הבנק מתחקר אירועים ומפיק לקחים ותובנות. בהתאם למתאר הסיכונים ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 357 ו-361, מתבצעים בתדירות המתחייבות סקרי סיכונים ומבדקי חדירה, ובעקבותיהם מיושמים צעדי הפחתה. הטיפול בליקויים ובפערים שהתגלו, בין אם

בסקרים ובין אם כתוצאה מתחקור אירועים, מבוצע על פי תעדוף, בגישה מבוססת סיכון, ומשולב בתוכנית העבודה.

פעילות אבטחת המידע והגנת הסייבר מיושמת בהתאם לתוכנית עבודה, שאושרה על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון.

בזה גם טיפול במערכות ופרויקטים שבפיתוח ובתחזוקה, אשר מלווים בצמידות על ידי מנחים מקצועיים.

הבנק נוקט בפעילות שוטפת, להגברת המודעות ושיפור התרבות הארגונית בהיבטי אבטחת מידע, הכוללת בין השאר, הדרכות, הפצת מסמכי מדיניות, מנשרים, ואביזרי שיווק. הבנק עיגן את מירב הפעילויות והתהליכים בנהלים ויחידת אבטחת המידע בבנק מעורבת באישור כל נהלי הבנק,

בכדי להבטיח איתור מוקדם של פעילויות שיוצרות סיכונים אבטחת מידע והגנת הסייבר.

הפחתת החשיפה לסיכון סייבר באמצעות רכישת ביטוח. לפרטים, ראו לעיל "הסיכונים התפעוליים".

היבטי הביטוח הפיזי, ככל שיש להם זיקה לאבטחת מידע, מנוהלים ומיושמים על ידי קצין הביטוח של הבנק בתיאום עם מנהל אבטחת מידע.

סיכונים סביבתיים

לבנק מתודולוגית אשראי סדורה בנושא סיכונים סביבתיים המיועדת לנטר את הסיכון להפסדי אשראי העשויים להיגרם כתוצאה מהוראות הנוגעות למפגעי איכות הסביבה ואכיפת הוראות אלו (כגון הרעה במצבו העסקי של לקוח בשל קנסות הנובעים מאי קיום הוראות החוק). במסגרת

המתודולוגיה, הוגדר תהליך הערכה של רמת הסיכון הסביבתי של לקוחות בענפים העשויים להיות חשופים לסיכונים סביבתיים, ושל איכות ניהול הסיכון על ידי לקוחות אלו. תהליך זה מתבצע בעת מתן אשראי ובעת הערכה התקופתית של איכות הלקוחות ואיכות הביטחונות ובהתאם לרף

מהותיות.

סיכונים משפטיים

כללי: סיכון משפטי הינו סיכון להפסד, אובדן הכנסות או פגיעה עסקית, בין היתר כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיום הסכם, או מאי ידיעה של הוראות הדין, או פרשנות שגויה של הוראות הדין, לרבות חקיקה ראשית או משנית, הוראות רשויות פיקוח וכיו"ב, המחייבות את הבנק לפעול בהתאם להן, או מחשיפה להליכים משפטיים נגד הבנק, נגד מי מעובדי הבנק או נושאי המשרה שלו, במסגרת עבודתם בבנק ובעבורו, במישור הפלילי, המנהלי או האזרחי.

הסיכון המשפטי כולל, בין היתר, חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין, כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), אכיפתית, כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements).

על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 350, הסיכון המשפטי הינו חלק מהסיכון התפעולי. הסיכון התפעולי הינו סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

גורמי הסיכון העיקריים לחשיפה לסיכון משפטי הם: אי ידיעת הדין, המקומי או הזר, החל על פעילות הבנק והקבוצה, ייעוץ משפטי שגוי, פעילות ללא ליווי משפטי אי התאמת מסמכים סטנדרטים ונהלים לשינויים בדין ואי קיום הוראות דין ו/או אסדרה.

פעילותו של הבנק מוסדרת בהוראות רגולטוריות שונות, ובהוראות חקיקה, תקנות וכללים המטילות על הבנק חובות ומגבלות שונות ביחס לתחומי הפעילות ומקורות ההכנסה, מצד רשויות הפיקוח השונות להן הבנק כפוף במסגרת פעילותו, זאת בין היתר מתוקף מעמדו כ"תאגיד בנקאי".

פעולה בניגוד להוראות אלה או אי יישומן, עשויה לחשוף את הבנק לסיכונים משפטיים.

הבנק וחברות הבת שבשליטתו חשופים לשינויים תכופים בחקיקה ובהוראות רגולטוריות שונות, אשר חושפים את הבנק וחברות הבת שלו לסיכונים הכרוכים בשינויים תכופים בתהליכי העבודה, ולעלויות הכרוכות בהערכות הנדרשות ליישום ההוראות הרלבנטיות.

מדיניות ניהול הסיכון המשפטי

לבנק מדיניות ניהול סיכונים משפטיים קבוצתית, שעודכנה לאחרונה ואושרה על ידי דירקטוריון הבנק בחודש מרס 2018.

מטרת המדיניות הינה התווית המסגרת לניהול הסיכון המשפטי של הבנק ושל החברות בקבוצת דיסקונט, תוך מיסוד תחומי האחריות והסמכות של האורגנים השונים המעורבים בניהול וניטור הסיכון, בדרך של קביעת סטנדרטים קבוצתיים לניהול הסיכון המשפטי, והסדרת אופן ניהול הסיכונים המשפטיים, בין היתר באמצעות זיהוי הסיכונים המשפטיים ואיתורם, מזעורם ומניעת הישנותם.

במסגרת ניהול הסיכונים המשפטיים פועל הבנק לאיסוף וריכוז מידע בקשר לסיכונים משפטיים, בבנק ובקבוצה, ובכלל זה מידע לגבי שנויי חקיקה ו/או עדכוני פסיקה, בעלי השלכה מהותית על פעילות הבנק, וכן מנהל מעקב אחר תביעות והליכים משפטיים מהותיים בהם מעורבים הבנק וחברות הבת שלו.

במסגרת זו נערך מעקב שוטף אחר שינויי דין ואסדרה בעלי השפעה מהותית על פעילותו של הבנק והחברות בשליטתו, על מנת להיערך ליישומם ולצמצם את החשיפה שעלולה לנבוע מאי מילויים.

המדיניות אומצה על ידי חברות הבת העיקריות בארץ ועל ידי השלוחות בחו"ל, בשינויים המחויבים.

הצהרת הסובלנות לסיכון המשפטי

בשל אופי הסיכונים המשפטיים נקבעו מגבלות איכותיות בלבד לנטילתם.

קבוצת דיסקונט לא תבצע פעילות אשר יש בה משום חשיפה מודעת לביצוע עבירה או הפרה של הוראות דין ואסדרה, שעלולה לגרום העמדה לדין פלילי ונקיטת סנקציות פליליות או מנהליות נגד הבנק ו/או נגד קבוצת דיסקונט או נגד מי מעובדיו או נגד מי מנושאי המשרה של הבנק ו/או הקבוצה, במסגרת מילוי תפקידם בבנק ובקבוצה.

ככל שמדובר בסיכון משפטי שעשויות להיות לו השלכות עסקיות בלבד, הסובלנות לסיכון המשפטי של קבוצת דיסקונט תיגזר מהשלכות הרחב של הסיכון והיבטי המוניטין השלובים בסיכון זה.

מבנה ותהליכים לניהול הסיכון המשפטי

היועצת המשפטית הראשית הינה מנהלת הסיכונים המשפטיים הראשית בבנק ובקבוצה.

לשם יישום מדיניות ניהול הסיכונים המשפטיים הוקמו פורומים, ועדות ותהליכים, שתפקידם הינו בחינת החשיפות לסיכונים משפטיים (פוטנציאלים או שהתממשו) ואופן הטיפול בהן, ביצוע מעקב שוטף אחר שינויי דין, אסדרה ופסיקה, שעשויה להיות להם השפעה מהותית על פעילות הבנק. בפורומים ועדות אלה שותפים נציגי חברות הבת של הבנק, במידת הנדרש.

נוסף לאמור מוסדו בבנק ובקבוצה תהליכי דיווח אודות חשיפות לסיכונים משפטיים (פוטנציאלים או שהתממשו) לרבות דיווחים אודות הוראות דין ואסדרה.

תהליכי הליבה לניהול הסיכונים המשפטיים

חטיבת הייעוץ המשפטי והרגולציה מקיימת שרשרת של תהליכי ליבה שנועדו לתמוך בזיהוי, הערכה, ניטור והפחתה של החשיפות המשפטיות המהותיות.

במסגרת מדיניות ניהול הסיכונים המשפטיים הוטלה, בין היתר, חובה על הבנק ועל חברות הקבוצה לפעול בהתאם לייעוץ משפטי שוטף ולקיים תשתית דיווחית איתנה אודות חשיפה לסיכונים משפטיים.

קווי ההגנה לניהול הסיכון המשפטי

הסיכון המשפטי מנוהל במסגרת שלושה קווי ההגנה, להם מתווספות פעולות ניהול ובקרה של הנהלת הבנק ושל הדירקטוריון. קו הגנה ראשון - כולל את הגורמים העסקיים המקבלים החלטות, שיש בהן סיכון משפטי, אשר אחראים לזיהוי סיכונים משפטיים ולדיווח אודותם ולקביעת מנגנוני פיקוח ובקרה אחר ניהול הסיכונים המשפטיים ביחידות שבאחריותם. קו הגנה שני - כולל את היועצת המשפטית הראשית, וועדת ניהול הסיכונים של אגף הייעוץ המשפטי ועורכי הדין בחטיבת הייעוץ המשפטי והרגולציה האמורים על ניהול, יישום והטמעת מדיניות ניהול הסיכונים המשפטיים, אשר אושרה על ידי דירקטוריון הבנק ואת חטיבת ניהול הסיכונים האחראית על הנחיה מתודולוגית בתחום ניהול הסיכונים והעמדת כלים התומכים בתהליכי ניהול הסיכונים המשפטיים. קו הגנה שלישי - כולל את חטיבת הביקורת הפנימית. הביקורת הפנימית אחראית למתן הערכה עצמית ובלתי תלויה על מידת האפקטיביות של יישום התהליכים והנהלים לניהול הסיכון המשפטי.

סיכוני ציות

סיכון ציות הוא סיכון בחשיפת התאגיד הבנקאי לסנקציה חוקית או רגולטורית, הפסד פיננסי מהותי, או פגיעה במוניטין, כתוצאה מכשלון בציות להוראות חוק ואסדרה.

סיכון הציות בבנק מנוהל על ידי קצין הציות הראשי בקשר עם הוראות אסדרה צרכניות, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308 (לעניין האסדרה שעניינה איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, ראו להלן "הממונה על איסור הלבנת הון"). קצין הציות הראשי נמצא בכפיפות ניהולית למנהל הסיכונים הראשי.

החל מיום 1 בינואר 2016, ובעקבות תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308, קצין הציות מחויב לוודא יישום כל הוראות האסדרה החלות על הבנק. פעילות הבנק וחברות הבת שלו כפופה להוראות אסדרה שונות (חוקים, תקנות, צווים, אסדרה והוראות, המסדירים את הפעילות הבנקאית בישראל בנוגע ליחסים שבין הבנק ללקוח), הן בתחום הבנקאות והן בתחומים אחרים.

אי ציות להוראות צרכניות עלול לחשוף את הבנק לסנקציות שמקורן בהוראות האסדרה (כגון קנסות, עיצומים כספיים וכיוצא"ב), להטלת אחריות פלילית על הבנק ועל נושאי משרה בו, להפסד כספי ולסיכונים מוניטין.

פעילויות חדשות בבנק, שינויים תכופים באסדרה הצרכנית וריבוי הוראות אסדרה צרכניות החלות על הבנק ועל חברות הבת בתחומי פעילות קיימים או חדשים, מצריכים התאמה של תשתיות לתמיכה בחובות הנגזרות מהם.

פעילות תאגידים בנקאיים מול נותני שירותים פיננסיים מוסדרים ורכזי הצעה. ביום 15 באפריל 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב לתאגידים הבנקאיים הקובע הנחיות שיאפשרו לתאגידים הבנקאיים לתת שירות ולנהל את סיכוניהם בפעילותם עם הגופים הפיננסיים המוסדרים ורכזי הצעה. לפי המכתב נדרש התאגיד הבנקאי, בין היתר, להעביר אל הפיקוח על הבנקים, תוך 90 יום, את המדיניות שקבע ואישר בעניין זה וכן את פרוטוקול הדיון בדירקטוריון.

מכתב בדבר ניהול סיכוני ציות נוכח קביעת עבירות מס כעבירות מקור. במכתב מוצע עדכון לחוזר בנושא, לרבות הדגלים האדומים שבנספח וכן מתן חלופות בדמות דיווח לרשות המסים, כאסמכתה לתאגיד הבנקאי.

מסמך מדיניות לניהול סיכון הציות. מסמך מדיניות קבוצתית לניהול סיכון הציות עודכן בהתאם לתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308 ואושר בדירקטוריון הבנק. מסמך המדיניות הקבוצתית נשלח לחברות הבת המהותיות לצורך יישומו בשינויים המחוייבים. מסמך המדיניות מעגן עקרונות בסיסיים ממסמכי באזל בהיבטי ציות ועקרונות הממשל התאגידי. המסמך מגדיר את המבנה של קווי ההגנה התומכים בניהול סיכון הציות ואת תחומי אחריותם, המתודולוגיה להערכת סיכון הציות במובנו הרחב והכלים שיועמדו לרשות העובדים, מפרט את תהליכי הליבה העיקריים בפעילות קצין הציות והממשקים השונים, וכן את הכללים לניהול סיכונים קבוצתי.

תשתית תומכת. בבנק קיימים סוגים שונים של תשתיות, לידוא יישום האסדרה - תשתית מיכונית, בקרה, הטמעה (נהלים) והדרכה. במסגרת בחינת פעילות חדשה או הוראת אסדרה חדשה, נבחנות התשתיות התומכות בפעילות/באסדרה והתאמתן לסיכון הנגזר מהפעילות/האסדרה החדשה. יצוין כי בסוף שנת 2013 בוצע סקר תשתיות בבנק. במסגרת הסקר מופו הוראות האסדרה הצרכניות החלות על הבנק, וכן התשתיות ליישומן. בעקבות ממצאי הסקר הוגדרו תוכניות הפחתה להפחתת סיכון הציות. יחידת הציות מנהלת מעקב אחר יישום תוכניות הפחתה וגיבוש תשתיות מתאימות. בבנק ובקבוצה פועלת מערכת ממוכנת לניהול סיכון הציות, המאפשרת ניהול הסיכון בצורה מבוססת סיכון ומעגנת את תוצרי סקר התשתיות שבוצע.

בבנק קיימת תשתית של נהלים, המיועדת להביא לאכיפת הציות לדרישות השונות של הוראות האסדרה בכלל ושל הוראות צרכניות בפרט. הנהלים מתעדכנים מעת לעת בהתאם להוראות האסדרה ובהתאם לפעילויות השונות המבוצעות על ידי הבנק. במקביל, ובמידת הצורך, מעודכנות המערכות התומכות בקיום הוראות האסדרה האמורות בפעילויות שונות. כמו כן, לצורך הגברת המודעות לחשיבות הציות להוראות דין ואסדרה, נערכות בבנק הטמעות והדרכות בנושא הציות בקרב עובדי הבנק ומנהליו בכלל, ובנושאי ציות להוראות אסדרה צרכנית הרלבנטית לסביבת העבודה של אוכלוסיות עובדים ייעודיות בפרט.

בקרה ופיקוח. הציות להוראות האסדרה הצרכניות, נאכף באופן שוטף באמצעות מערכות בקרה ופיקוח שונות - קצין הציות, יחידת הציות, נאמני ציות וביקורת פנימית. במטרה לשפר את מנגנוני הבקרה ולהדק את הפיקוח על הציות להוראות האסדרה כאמור, לרבות בנושא איסור הלבנת הון, מונו בבנק קציני ציות, נאמני ציות, ברמות ארגוניות שונות (סניפים, מרחבים, חטיבות - לפי הענין).

הביקורת הפנימית מבקרת באופן רציף ומתמשך את כל תחומי הפעילות של הבנק. לפרטים בדבר פעילות הביקורת הפנימית ראו סעיף ה"ביקורת הפנימית בקבוצה" להלן. כמו כן, בהתאם לתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308 הוכנו תוכניות שנתיות לביצוע בקרה.

קצין הציות. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308, קצין הציות אחראי לרכז את הטיפול של הבנק בציות להוראות צרכניות לרבות בתחום איסור הלבנת הון (כמפורט לעיל, לאור התיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308, הורחבו סמכויותיו של קצין הציות ותחומי אחריותו). קצין הציות הראשי בבנק, מנהל בכיר הכפוף לסמנכ"ל, מרכז ומנהל את תחום הציות ואת תחום איסור הלבנת הון, במסגרת אגף ציות ואיסור הלבנת הון כחלק מחטיבת ניהול סיכונים.

קצין הציות הראשי משמש בתפקיד זה גם במספר חברות בת של הבנק. מרבית חברות הבת בארץ ובח"ל מינו קציני ציות משלהן בהתאם להוראה האמורה וקצין הציות הראשי מקיים עימם קשר על בסיס קבוע. בין פונקציית הציות בבנק לפונקציית הציות בחברות הבת קיים ממשק לצורך עדכון ותיאום אשר במסגרתו, בין היתר, פועל פורום קבוע של קציני ציות של הקבוצה בארץ המתכנס מידי רבעון. כמו כן, מתקיים מהלך להידוק הממשק עם פונקציית הציות באי די ניו יורק.

לצורך פעילותו מסתייע קצין הציות הראשי בוועדת תיאום המתכנסת מדי רבעון.

קצין הציות הראשי עוקב אחר היערכות הבנק לקיום החובות המוטלות עליו מכח הוראות צרכניות, מעורב באופן פעיל בהיערכות לקראת פעילות חדשה בבנק, לצורך ידוא עמידת הבנק בחובות כאמור אשר רלבנטיות לפעילות חדשה של הבנק, ועוקב אחר תיקון ליקויים שונים בנושא הציות להוראות צרכניות. קצין הציות הראשי מגיש דוחות רבעוניים, אשר כוללים את סיכום פעולותיו, למנכ"ל הבנק ולמנהלים הכלליים של חברות הבת בהן הוא משמש כקצין ציות. בנוסף, קצין הציות הראשי מגיש דוח סיכום פעילות שנתי למנכ"ל הבנק, למנהלים הכלליים של חברות הבת האמורות ולדירקטוריונים של הבנק ושל חברות הבת האמורות.

הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308, בדבר "ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי". ביום 1 בינואר 2016 נכנס לתוקף תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308, בדבר "ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי" ("ההוראה"). התיקון מתבסס על הנחיות ועדת באזל, מקורות בינלאומיים רלבנטיים והוראות מתחום ניהול סיכונים וממשל תאגידי.

השינוי בהוראה מגלם מספר שינויים מהותיים בתפיסת ניהול סיכון הציות על ידי פונקציית הציות בבנק ובקבוצה. בכלל זה - ההוראה מרחיבה את האופן בו הבנק נדרש לנטר את כלל האסדרה החלה עליו, בגישה מבוססת סיכון.

השינוי האמור והשינוי במדיניות לניהול סיכון הציות בבנק לאורו, לצד היותו של סיכון הציות אחד מסיכונים הליבה הבנקאיים, מחייבים נקיטת פעולות אקטיביות והיערכות הבנק להטמעת השינויים. במסגרת האמור, ננקטו על ידי פונקציית הציות פעולות לשם הטמעה ויישום של ההוראה, ובכלל זה: גובשה תפיסת מבנה ניהולי ארגוני פונקציונאלי שנועדה לתמוך במבנה ניהול סיכון הציות במובנו הרחב, במתכונת מבוססת סיכון; גובש מסמך מדיניות קבוצתית חדשה לניהול סיכון הציות, אשר הועבר לחברות הבת המהותיות לשם יישומו בשינויים המחויבים; גובש ופורסם צ'ארטר להסדרת מעמדה, אי תלותה ותפקידיה של פונקציית הציות; גובשה מתודולוגיה חדשה לניהול סיכון הציות, בגישה מבוססת סיכון; וכיוצ"ב. כמו כן, פונקציית הציות וקצין הציות הראשי, העומד בראשה - מלווים באופן שוטף את חברות הבת הרלוונטיות בהערכת ליישום ההוראה.

הממונה על איסור הלבנת הון הינו תפקיד נוסף אותו ממלא קצין הציות הראשי ומינויו לתפקיד זה מכוח הוראות חוק איסור הלבנת הון (להלן: "החוק") וחקיקת המשנה על פיו, והוא אחראי על מילוי החובות המוטלות על הבנק בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור. סיכון הלבנת הון ומימון טרור הינו הסיכון לנזק שיגרם לבנק בעקבות הפרה של חובות על פי הוראות הדין והאסדרה החלות על המערכת הפינסית בתחום זה, לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 411, הוראות שונות של המפקח על הבנקים ואי החלת סטנדרטים בינלאומיים רלוונטיים בתחום זה. אי מילוי אחר חובות אלה עלול לחשוף את הבנק ו/או הקבוצה לעיצומים כספיים, להטלת אחריות פלילית על הבנק ועל עובדיו ולסיכונים מוניטין בעלי השלכה מהותית.

כאמור, יחידת איסור הלבנת הון מהווה חלק מאגף הציות אשר במערך ניהול הסיכונים בבנק.

חברות הבת בארץ ושלוחות הבנק בחו"ל הנדרשות לכך, מינו אף הן ממונה כנדרש בדין.

הממונה על איסור הלבנת הון אחראי על כתיבת נהלי עבודה והקמת התשתית המיכונית הדרושה לצורך עמידה בהוראות הדין החלות על הבנק בתחום זה, וכן על הגשת הדיווחים לרשות לאיסור הלבנת הון, בגין פעולות החייבות בדיווח על פי החוק. הבנק נעזר במערכת מיכונית לצורך ניטור פעולות הנחוצות כבלתי רגילות החייבות בדיווח.

בבנק נערכת פעילות הדרכה שוטפת ביחידות השונות לצורך העלאת הידע והגברת המודעות לנושא זה.

הממונה על איסור הלבנת הון מקיים קשר עם חברות הבת בארץ ועם שלוחות הבנק בחו"ל, לצורך מעקב אחר יישום מדיניות הבנק והוראות האסדרה בתחום זה, על בסיס קבוצתי.

לעניין החקיקה בנושא איסור הלבנת הון, ראו "חוק איסור הלבנת הון וחוק איסור מימון טרור" בסעיף "חקיקה ופיקוח" להלן. **גילוי בנוגע לסיכונים ומגבלות עקב קשרים עם איראן או עם האויב.** הבנק מקפיד למלא אחר הוראות החוק לעניין זה, ובכללם הוראות חוק איסור הלבנת הון, פקודת המסחר עם האויב והוראות חוק איסור מימון טרור ולמיטב ידיעתו, אין לו קשרים, במישרין או בעקיפין, עם איראן או עם האויב ולפיכך, אין לו חשיפה מהותית בגין קשרים כאמור.

מדיניות קבוצתית בנושא איסור הלבנת הון. מדי שנה מעודכנת ומאושרת מדיניות קבוצתית בנושא איסור הלבנת הון ומניעת מימון טרור על ידי הדירקטוריון. המדיניות חלה, בשינויים המחויבים, על חברות הבת והשלוחות בחו"ל. מסמך המדיניות קובע את הסטנדרטים הקבוצתיים לניהול הסיכון בתחום איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, וכן את העקרונות לניהול הסיכון על בסיס קבוצתי. מטרת המדיניות לוודא כי פעילות הבנק וחברות הבת מתבצעת בהתאם לכלל הוראות האסדרה בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור.

פעילות קבוצת דיסקונט מול בנקים הפועלים ברשות הפלשתינאית. במהלך שנת 2017 התקיימו מגעים שונים בין הבנק לבין משרד האוצר, משרד המשפטים והפיקוח על הבנקים במטרה לגבש כלים לגידור הסיכון הכרוך במתן שירותים לבנקים הפלשתינאים, על ידי מתן כתב התחייבות בגין אי העמדה לדין פלילי ועל ידי מתן כתב שיפוי בגין תביעות כספיות.

במהלך הרבעון השני של שנת 2018 התקבלו בבנק כתבי חסינות ושיפוי חתומים בידי המדינה. בכתב החסינות התחייבה מדינת ישראל, כי לא יוגש כתב אישום כנגד הבנק, בנק מרכנתיל דיסקונט, נושאי המשרה בהם ועובדיהם, בגין עבירות מסוימות בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור, זאת בקשר עם מתן שירותים לבנקים הפלשתינאים בתקופה החל מיום 28 במרס 2016 ועד ליום 31 במאי 2019 ("תקופת החסינות והשיפוי"). בכתב השיפוי התחייבה מדינת ישראל לשפות את הבנק ואת בנק מרכנתיל דיסקונט בסכום של עד 1.5 מיליארד ש"ח בגין הוצאות (חבות לפי פסק דין חלוט והוצאות משפט) בהן יישאו הבנקים בקשר עם ניהול הליכים אזרחיים או הליכים פליליים (שלא הסתיימו בהרשעה), אשר ייקטו כנגד הבנקים, נושאי משרה בהם או עובדיהם, בקשר עם מתן שירותים לבנקים הפלשתינאים בתקופת החסינות והשיפוי.

התחייבות המדינה לחסינות ושיפוי כאמור, כפופה לסייגים ולתנאים בהם הבנקים נדרשים לעמוד, אשר נקבעו בכתבי החסינות והשיפוי. בהמשך לכך, הבנק פנה למשרד האוצר ולפיקוח על הבנקים בנוגע לעמדתו בקשר להמשך מתן השירותים לבנקים הפלשתינאים בתום תקופת החסינות והשיפוי והצורך במציאת פתרון ממלכתי ארוך טווח בנושא.

ביום 26 ביוני 2018 הודיעה המפקחת על הבנקים לבנק ולבנק מרכנתיל דיסקונט כי לא תנקוט צעדי אכיפה בכל הנוגע לפעולות של הבנקים בקשר למתן שירותי קורספונדנציה שעליהם חל כתב החסינות.

ביום 21 באוקטובר 2018 פורסמה הודעת מזכיר הממשלה, לפיה הממשלה החליטה להקים חברה ממשלתית בבעלות מלאה של המדינה, אשר תספק שירותי קורספונדנציה למערכת הבנקאות הפלשתינאית, באמצעות הרשות המוניטרית הפלשתינאית, במערך התשלומים בישראל, וזאת כתחליף מסוים לשירות שמספקים חלק מן הבנקים המסחריים כיום, ולנוכח הודעתם בדבר כוונתם להפסיק לספקו.

ביום 20 בפברואר 2019 פנה מנכ"ל משרד האוצר לבנק ועדכן, בין היתר, כי החברה הממשלתית תוכל לספק שירותים לבנקים הפועלים ברשות הפלשתינאית לכל המוקדם במחצית הראשונה של שנת 2021, וזאת בהערכה זהירה. מנכ"ל משרד האוצר הדגיש כי קיימת חשיבות עליונה לכך שבתקופת הביניים עד לתחילת פעילותה של החברה הממשלתית ימשיך הבנק לספק את השירותים הקורספונדנטים לבנקים הפלשתינאים, וזאת בשים לב לאפשרות הארכת כתבי השיפוי והחסינות, בהתאם לשיקול הדעת של החשב הכללי והיועץ המשפטי לממשלה. ביום 28 בפברואר 2019 נמסרה לבנק עמדת היועץ המשפטי לממשלה, לפיה היועץ המשפטי לממשלה הביע נכונות לשקול את הארכת כתב החסינות שניתן לבנק ושעתיד לפקוע ביום 31 במאי 2019 וזאת לפרק זמן של שנה נוספת ובאותם התנאים. כן נמסר כי היועץ ישקול את הארכת כתב החסינות לאחר אישור הקבינט הבטחוני-מדיני, ולאחר שתתקבל החלטה על הארכת כתב השיפוי על ידי החשב הכללי במשרד האוצר לתקופה האמורה. הבנק טרם גיבש את עמדתו בעניין.

עתירה לבג"צ. ביום 14 בדצמבר 2016 הוגשה בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, עתירה להורות לשר האוצר ומנכ"ל משרדו לנמק מדוע לא ימנעו ממתן התחייבות לשיפוי הבנק ובנק נוסף המופיע כמשיב (להלן: "הבנקים המשיבים"), ו/או ממתן התחייבות להגן עליהם במידה והבנקים המשיבים יתבעו או יועמדו לדין בגין מימון טרור, כל זאת, עקב קשריהם העסקיים עם בנקים ברשות הפלשתינאית. כמו כן מבוקש להורות על ביטול התחייבויות או כתבי שיפוי ככל שאלו ניתנו לבנקים.

ביום 4 ביולי 2018 התקיים דיון בעתירה, לאחריו ניתנה החלטת בית המשפט לפיה העתירה נמחקת תוך שמירת זכויות וטענות העותרים לעתיד לבוא.

אכיפה פנימית

ביום 27 בינואר 2011, פורסם חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, הכולל רפורמה בסמכויות האכיפה של רשות ניירות ערך (להלן: "הרשות"). החוק מעניק לרשות, בנוסף לסמכויות האכיפה שכבר היו נתונות בידה קודם לכן, גם סמכויות אכיפה מנהלית כנגד יחידים וכנגד חברות, בגין הפרות חוקי ניירות ערך ובכלל זה חוק ניירות ערך, חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות וחוק השקעות משותפות בנאמנות.

ביום 17 באוגוסט 2011 פורסם חוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, המרחיב את סמכויות הפיקוח של הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר ומעניק לו סמכויות ברור מינהלי לצורך ברור קיומן של הפרות חוקי הפיקוח בתחומי הביטוח, הגמל והייעוץ

הפנסיוני, וזאת לצורך הבטחת ביצועם ואכיפתם של חוקי הפיקוח בדומה לסמכויות האכיפה המנהליות שהוקנו כאמור לרשות ניירות ערך. בחוקי הפיקוח על הביטוח ועל הגמל, מעוגנות סמכויות הממונה לעניין פיקוח וברור מנהלי הסדרים חדשים לעניין הטלת עיצומים כספיים. באשר לחוק הייעוץ הפנסיוני, עוגן תיקון מצומצם יותר, באופן שאין בו הסדרים חדשים לעניין הטלת עיצומים כספיים. הנהלת הבנק והדירקטוריון אישרו תוכנית פעולה מקיפה ותחומה במועדים, לשם גיבוש תוכנית אכיפה פנימית, המותאמת לבנק ולקבוצה, בשים לב לקריטריונים שפרסמה רשות ניירות ערך בנושא ודרישות האסדרה הרלוונטית ובשים לב לנהלים ולתהליכים הקיימים בבנק. בהמשך לאמור אימץ הדירקטוריון מדיניות אכיפה ופעל לגיבוש תוכנית אכיפה, המיושמת בבנק. בהתאם לתוכנית כאמור, ננקטות בבנק ובקבוצה פעולות להוצאתה לפועל בהתאם. יחידת האכיפה פועלת במסגרת חטיבת ניהול סיכונים.

סיכון התנהגותי (Conduct Risk)

הסיכון ההתנהגותי, ובכלל זה ערכי הוגנות, הגינות והעדר הפליה, הינם חלק אינטגרלי מהגדרת סיכון הציות בבנק כפי שמשולבת במסמך המדיניות בנושא. הבנק פועל באופן מתמיד להטמעת ערכים אלה בקשת התהליכים הרלוונטיים ומגביר את מודעות העובדים לחשיבותם.

חשיפה לסיכונים חוצי גבולות

כללי

הבנק פועל בסביבה של אסדרה גלובלית ומשתנה. במסגרת שינויים אלה, בין היתר, חלה עליה בפעולות האכיפה החוץ טריטוריאלית בקשר לחובות דיווח ותשלום מס של לקוחות המנהלים את חשבונותיהם מחוץ למדינתם. נוכח מגמה עולמית זו, הבנק נערך לניהול הסיכון הכרוך בניהול חשבונות של תושבי חוץ, בכלל, ובדגש על הסיכון הכרוך בניהול חשבונות לקוחות בהם מוחזקים כספים ונכסים, אשר לפי מידע או אינדיקציות שיש בבנק, מקורם בהתחמקות מתשלום מס או בהכנסות שלא דווחו כנדרש לרשויות המס בארץ או בחו"ל. בנוסף להתאמת התנהלות הבנק לשינויים שחלו באסדרה ובאכיפה, בין היתר בעקבות תיקון לפקודת מס הכנסה (מס' 227), תיקון לחוק איסור הלבנת הון (מס' 16), עדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 411 בנושא "מניעת הלבנת הון ומימון טרור וזיהוי לקוחות", התקנת תקנות מס הכנסה (יישום הסכם ה-FATCA), הבנק ממשיך להערך לקראת ההתפתחויות והשינויים הצפויים בעתיד, לרבות השלמת שינויי החקיקה הישראלית ובכלל זה, בין היתר, עיגון בתקנות של הנוהל לחילופי מידע אוטומטיים של חשבונות פיננסיים, שפרסם הארגון לשיתוף פעולה ולפיתוח כלכלי (OECD) וכן המשך פעילות האכיפה המקומית והזרה.

מדיניות הבנק בקשר לסיכונים חוצי גבולות ולחשבונות תושבי חוץ

בחודש דצמבר 2015 אישר דירקטוריון הבנק מסמך מדיניות בנושא ניהול סיכונים חוצי גבולות, המסדיר את ההיבטים הקשורים בניהול סיכון חוצה גבולות בבנק ובקבוצה. המדיניות כוללת הצהרת תיאבון לסיכון המתייחסת לניהול כסף מוצהר של לקוחות, לרבות תושבי חוץ, תוך מתן דגש ליישום הוראות ה-FATCA בכל הנוגע ללקוחות אמריקאים, ויישום הוראות סטנדרט ה-OECD לחילופי מידע אוטומטיים, וזאת בהלימה להנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא. מסמך המדיניות מתייחס גם לציות תושבי ישראל שהינם לקוחות הבנק או שלוחותיו בחו"ל לחוקי המס בישראל. מסמך המדיניות מפרט את המבנה הארגוני של הגורמים המעורבים בניהול וניטור הסיכון, ובין היתר, מעדכן ומחליף את מסמכי המדיניות הקיימים בנושא יישום ה-FATCA, בנושא איסור מתן שירותי ניירות ערך לתושבי ארה"ב, ובנושא עמידת תושבי חוץ בדרישות הדין הזר לעניין תשלום מס דיווח על חשבונות, אשר קדמו לו. בנוסף, מתייחס מסמך המדיניות גם לחוזר הפיקוח על הבנקים מיום 16 במרס 2015, הנזכר להלן. חלק אחר של מסמך המדיניות מתייחס לניהול הסיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות (cross border) של הבנק וחברות הבת בארץ, מול לקוחות תושבי חוץ הנמצאים בחו"ל ולעיתים אף נמצאים בארץ, וכן ביחס לפעילות הבנק בחו"ל, כתוצאה מתחולת הדין הזר על פעילות כאמור, בין בהתאם למקום הפעילות ובין בהתאם למדינת תושבות הלקוח. על מנת לצמצם את החשיפה לסיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות כאמור, ולהימנע מהפרת הדין הזר הרלבנטי והשלכותיה האפשריות, נוקט הבנק בפעולות, בראיה מבוססת סיכון, לשם איתור ובחינה של הוראות הדין הזר הרלבנטיות לפעילותו. מסמך המדיניות אומץ על ידי חברות הבת הרלוונטיות בקבוצה.

חקיקת ה-FATCA

בהמשך לחקיקת ה-FATCA בארה"ב, החלה פעילות היערכות ויישום נרחבת של הוראות ה-FATCA, בבנק ובחברות הבת הרלוונטיות בקבוצה, על פי אבני הדרך שהוגדרו ב-FATCA.

ביום 30 ביוני 2014 נחתם הסכם בין מדינת ישראל לבין ממשלת ארה"ב, בדבר יישום הוראות ה-FATCA. באותו יום פורסמה הנחיה של המפקח על הבנקים לעניין פתיחת חשבונות חדשים לאור הוראות ה-FATCA, לפיה חשבונות בנק שייפתחו החל מיום 1 ביולי 2014 כפופים להליכי פתיחת חשבון המוסדרים בהוראות, בכפוף לביצוע הליכים חלופיים המפורטים בהסכם הבין מדינתי. **תיקוני חקיקה במסגרת יישום הסכם ה-FATCA הבין מדינתי בין ישראל לארה"ב.** ביום 16 בנובמבר 2015 פורסם חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 207) התשע"ו-2015 המאפשר חילופי מידע לפי הסכם בינלאומי. מועד תחילת החוק היה ביום 1 בינואר 2016. ביום 14 ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 227), התשע"ו-2016, וכן תיקון עקיף לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 - מס' 16.

מטרת התיקון לפקודת מס הכנסה לעגן את יישום הסכם ה-FATCA הבין מדינתי בין ישראל לארה"ב מיום 30 ביוני 2014 ויישום הסכמים חלופיים מידע אוטומטיים לפי ה-CRS של ה-OECD. החוק לתיקון פקודת מס הכנסה נכנס לתוקף עם פרסום התקנות הנדרשות מכוח החוק, ביום 4 באוגוסט 2016. החוק והתקנות מפרטים את דרישות הזיהוי, הסדרה ודיווח של לקוחות קיימים וחדשים, כולל חובת הודעה ללקוחות הכלולים בדיווח, העברת מידע לרשות המסים, אשר הרשות נדרשת להעביר לרשות מס במדינה זרה. החוק קובע איסור על רשות המסים להשתמש במידע לצורך אכיפת חוקי המס, זולת העברתו לרשויות מס זרות ליישום ההסכם. בנוסף, נקבעו בחוק עיצומים כספיים בשל אי דרישת מידע, אי בדיקתו כנדרש, או פגם בהעברתו בשלמותו.

בתיקון העקיף לחוק איסור הלבנת הון תוקנה הגדרת בעל שליטה, בהתאמה לסטנדרטים עולמיים בתחום. התיקון נכנס לתוקף חצי שנה אחרי כניסת החוק והתקנות לתוקף.

תקנות ה-FATCA מחייבות סגירת חשבונות של בעלי חשבון שאינם משתפים פעולה עם המוסדות הפיננסיים ואשר נפתחו בתקופת המעבר בין חתימת ישראל על הסכם ה-FATCA ובין כניסת התקנות לתוקף. בחודש יוני 2018 הופצה טיוטת תקנות שעניינה סגירת חשבונות של אמריקאים אשר אינם משתפים פעולה.

חשיפה לסיכונים חוצי גבולות בפעילות לקוחות אמריקאים

כפי שיפורט להלן, הבנק נוקט שורה של פעולות לניהול הסיכון הכרוך בפעילותו מול לקוחותיו האמריקאים, אך נוכח פעולות האכיפה של רשויות אמריקאיות, כנגד מוסדות פיננסיים בעולם בכלל, וכנגד מספר בנקים בישראל בפרט, ואי הוודאות הנילווית להן, לא ניתן לאמוד את הסיכון הכרוך בפעילות זו.

לבנק אין מידע לפיו ננקטות פעולות חקירה כנגדו או כנגד כל שלוחה אחרת שלו על ידי הרשויות בארה"ב, בקשר ללקוחות אמריקאיים, אשר לא עמדו בחובותיהם לפי דיני המס של ארה"ב. כמו כן, כפי שפורסם, אידיבי (סוויס) בנק בפירוק (שפעילותו נמכרה) לא נמנה על התאגידים המפורטים בקטגוריה מס' 1 של התכנית השוויצרית (בנקים המצויים בחקירה).

בשנים האחרונות בוצעו בבנק מספר ביקורות, הן על ידי הביקורת הפנימית והן על ידי גורמים חיצוניים, במטרה לבחון את רמת החשיפה ונאותות הטיפול בלקוחות אמריקאים, היערכות הבנק ואופן היישום של רגולציית ה-FATCA. פערים שזוהו, טופלו ונסגרו במסגרת יישום תוכנית פעולה.

מתן שירותי ניירות ערך ללקוחות אמריקאיים. בעקבות שינוי מדיניות האכיפה של הרשויות בארה"ב בנוגע לחשבונות המנוהלים מחוץ לארה"ב, אימץ הבנק, בחודש מרס 2010, מדיניות למניעת מתן שירותי ניירות ערך ללקוחות בעלי זיקה לארה"ב (חדשים וקיימים), ולאסור על שימוש באמצעי תקשורת אמריקאיים לצורך מתן שירותי ניירות ערך לשוהים בארה"ב, ונקבעו הנחיות מתאימות במסגרת נהלים החלים על פעילות הבנק ועל חברות הבת הרלבנטיות בקבוצה. בנוסף, נכללה מדיניות זו במסמך המדיניות לניהול סיכונים חוצי גבולות משנת 2015, כמפורט לעיל. הנוהל בעניין איסור מתן שירותי ניירות ערך לתושבי ארה"ב, משנת 2010, מעודכן מעת לעת, בין היתר לגבי חריגים להגדרת "תושב ארה"ב", בהמשך לעדכונים המתקבלים מיועצים חיצוניים בארה"ב. כמו כן, במסגרת ניהול הסיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות של לקוחות, מורחבת הגבלת שירותי ניירות ערך גם לתושבי חוץ ממדינות נוספות.

פעולות שנוקט הבנק בנוגע לפעילות לקוחות אמריקאים

הבנק משרת לקוחות רבים במהלך העסקים הרגיל, ובכלל זה גם לקוחות שהינם אזרחי ארה"ב ו/או תושבי ארה"ב. במסגרת פעילותו, מנהל הבנק גם את הסיכונים והחשיפות הנובעים מפעילות הלקוחות הזרים בבנק, ובכלל זה לקוחות תושבי ארה"ב ואזרחי ארה"ב, וכן את הסיכונים הנובעים מתחולת הדין הזר על פעילות הבנק. כאמור, ניהול החשיפות והסיכונים נעשה באמצעות מדיניות, נהלים ובקורות.

במסגרת מדיניות הבנק ונהליו מפורטות הוראות לעובדי הבנק בכל הנוגע לפעולות בקשר לחשבונות לקוחות אמריקאיים, אשר עשויות לחשוף את הבנק לסיכון רגולטורי. בכלל זה, הבנק אינו מתיר לעובדיו לקיים בארה"ב פגישות עם לקוחות, אוסר על מתן ייעוץ מס ללקוחות אמריקאיים ועל מתן ייעוץ להתחמק מתשלום מס, אוסר על הפניית לקוחות לשם קבלת ייעוץ שמטרתו התחמקות מתשלום מס ולא מתיר לסייע להפרת דין כלשהו. כמפורט לעיל, הבנק מיישם את חקיקת ה-FATCA כפי שאומצה בישראל במסגרת החקיקה והתקנות שצוינו לעיל. בהמשך ליישום חקיקת ה-FATCA, הבנק ביצע תהליכי הזיהוי וההסדרה של לקוחות קיימים אשר זוהו כאמריקאים על פי לוחות הזמנים בחקיקה ודורש מלקוחות אמריקאים (U.S. Persons) חדשים לחתום על טופס W-9 ועל הצהרה על עמידתם בחובות הדיווח ועל כתב וויתור על סודיות בהקשר לכך. בשנת 2018 הבנק השלים את ביצוע הדיווח השנתי בנושא ה-FATCA, לרשות המיסים בישראל לשנת 2017.

חוזר הפיקוח על הבנקים בדבר "ניהול סיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות של לקוחות (cross-border)"

ביום 16 במרץ 2015, פרסם המפקח על הבנקים חוזר בדבר "ניהול סיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות של לקוחות (cross-border)". החוזר כולל הנחיות שונות לתאגידי הבנקאים בכל הנוגע לטיפול בתושבי חוץ בגישה מבוססת סיכון ופירוט פעולות שעליהם לנקוט על מנת להקטין את החשיפה לסיכונים ציית שמקורם בפעילות חוצת גבולות (cross-border). החוזר מתייחס, בין היתר, לקבלת הצהרה לגבי דיווח הלקוח על הכנסות בהתאם לדין החל עליו, ולקבלת ויתור סודיות כלפי רשויות בחו"ל. בהתאם, הבנק פעל להסדרת אוכלוסיית הלקוחות הרלבנטית וממשיך לפעול לניהול הסיכונים בתחום זה.

חוזר המפקחת על הבנקים בנושא ניהול סיכונים הכרוכים בהפעלת תוכנית גילוי מרצון בישראל

ביום 26 בינואר 2016 פורסם חוזר המפקחת על הבנקים בנושא ניהול סיכונים הכרוכים בהפעלת תוכנית גילוי מרצון בישראל, על פיו הצגת אישור מרשות המיסים על סיום הליך גילוי מרצון אינה פוטרת את התאגיד הבנקאי מבחינת היבטים שונים של איסור הלבנת הון לצורך בחינת מקורם הלגיטימי של הכספים.

הערכות ליישום הסכמי חילופי מידע אוטומטיים לפי ה-CRS של ה-OECD

בחודש פברואר 2014 פרסם ארגון ה-OECD מסמך המאגד בתוכו הסכם וסטנדרטים לחילופי מידע על ידי מוסדות פיננסיים, במדינות שיצטרפו להסכם, בנוגע לחשבונות המתנהלים בהם (Automatic Exchange of Information – AEOI). מסמך זה קבע סטנדרט דיווח (CRS - Common Reporting Standard), והגדיר תהליכי זיהוי וסיווג לקוחות חדשים וקיימים על בסיס תושבות ואת חובת דיווח ותוכנה. מאז הפרסום, התחייבו מדינות רבות, ב-OECD ומחוצה לו, לאמץ את ה-CRS, על מנת להשתתף בחילופי המידע האוטומטיים. בחודש אוקטובר 2014 הודיעה ממשלת ישראל כי מדינת ישראל תאמץ את ה-CRS.

במסגרת ההיערכות לשינויים בדין הישראלי, לקראת אימוץ ויישום ה-CRS, (מכוח החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון 227), התשע"ו-2016 והתקנות הצפויות להתפרסם מכוחו לעניין יישום ה-CRS) ובהמשך להנחיית הפיקוח על הבנקים בחוזר מחדש מרץ 2015 (ראו לעיל), יישם הבנק את חוזר המפקח בנושא "ניהול סיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות של לקוחות (Cross Border)". בכלל זה, בין היתר, נוספה למסמכי פתיחת חשבון בבנק הצהרה לגבי מדינות תושבות המס של הלקוח, הכוללת ויתור סודיות כלפי רשויות בחו"ל, ונקבעו מגבלות על פעילות לקוחות, אשר אינם משתפים פעולה עם הבנק בנושא זה. הבנק נערך לביצוע חילופי מידע אוטומטיים בהתאם לתקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019, אשר פורסמו ביום 6 בפברואר 2019. ככל שיידרש, הבנק ימשיך לפעול ליישום ה-CRS, תוך שילוב הדרישות העולות מהחקיקה והאסדרה.

הסכם מתווך מורשה לצורך מתן שירותי ניירות ערך אמריקאים - Qualified Intermediary

בשנת 2002 הבנק התקשר עם רשויות המס האמריקאיות בהסכם מתווך מורשה לצורך מתן שירותי ניירות ערך אמריקאים ('הסכם QI') כסוכן שאינו מנכה (Non withholding QI) למטרה זו התקשר הבנק עם גורם המהווה את הסוכן המנכה מטעמו. בחודש יולי 2014 פורסם הסכם QI חדש, במסגרתו עודכנו ונוספו חובות בנוגע ליישום וציות להוראות ההסכם. הבנק ביצע סקר פערים אל מול ההסכם המעודכן ופעל ליישום ממצאי הסקר. בחודש מרץ 2017 השלים הבנק את חידוש הסכם ה-QI החדש אל מול ה-IRS. הבנק פועל ליישום הסכם ה-QI, לרבות קיום ויישום תוכנית ציות.

צמצום הנוכחות הבינלאומית

במסגרת יישום התכנית האסטרטגית צמצמה הקבוצה את הנוכחות הבינלאומית ובכך, צמצמה גם חשיפות במוקדי סיכון. במסגרת זו, בחודש אוקטובר 2015 השלימה הקבוצה את מכירת הנכסים וההתחייבויות של חברת הבת של דיסקונט ניו יורק באורוגוואי. בסוף שנת 2015 נסגר סניף דיסקונט ניו יורק באיי קיימן, ובינואר 2016 הושלמה סגירת סניף הבנק באנגליה. בנוסף, ביום 23 בנובמבר 2015 נחתם הסכם למכירת פעילות לקוחות אידיבי (סוויס) בנק בשוויץ. בהמשך להסכם זה הועברו לקוחות אי די בי (סוויס) בנק בשוויץ לבנק הרוש, ולאחר מכן הגיע הפיקוח של רשות הפיקוח בשוויץ (FINMA) לסימו. החל מיום 20 בדצמבר 2016 חדל אידיבי (סוויס) בנק - בפירוק מכל פעילות בנקאית והבנק פעל לפירוקו של התאגיד, וזאת בהתאם לאישור רשות הפיקוח על השווקים הפיננסיים בשוויץ (FINMA). ביום 15 בנובמבר 2018 התקבל אישור רשם החברות בד'נבה (Commercial Register of Geneva) על מחיקת החברה, ובכך הסתיים הליך הפירוק.

אידיבי (סוויס) בנק

כמפורט בביאור 26 ג' 14 לדוחות הכספיים, אידיבי (סוויס) בנק החליט שלא להצטרף לתכנית השוויצרית-אמריקאית. על אף האמור בחן הבנק ברבעון הראשון של שנת 2014, לקראת פרסום הדוחות לשנת 2013, את החשיפה התיאורטית האמורה על פי קטגוריה 2 בתכנית השוויצרית-אמריקאית וזאת בליווי ייעוץ חיצוני. בחודש מרס 2015 השלים אידיבי (סוויס) בנק בדיקה מקיפה נוספת לוויזואל שלמות זיהוי החשבונות האמריקאים, איסוף המידע בקשר להם ושמירתו.

בעקבות בדיקה שנערכה, התקבלה הערכה כי התרחיש לקנס המירבי האפשרי (worst case scenario) אינו בסכום מהותי לבנק, וזאת בהתאם למדיניות הגילוי של הבנק בנושא "התחייבויות תלויות" (פחות מ-1% מההון העצמי של הבנק; ראו ביאור 1 ד' 16 לדוחות הכספיים). יודגש, כי בכל מקרה תוצאת הבדיקה האמורה היתה בבחינת אומדן גולמי בלבד וזאת מן הטעם שלא מדובר בנוסחה פשוטה אלא בנוסחה המחייבת בירור פרטני ומורכב מול משרד המשפטים האמריקאי, בעיקר מן הטעם שהתוכנית כללה הקלות שונות שקשה היה לאמוד את השפעתן מלכתחילה.

סיכון אסטרטגי

שינויים בסביבה העסקית והרגולטורית של הקבוצה, התפתחות הדיגיטציה לצד שינויים בטעמי הלקוחות וקידום צעדי התייעלות מייצרים אתגרים למודל ההפעלה של הבנקאות המסורתית ומחייבים ניהול הסיכון האסטרטגי, על מנת לשמור על כושרה התחרותי של הקבוצה ועל מעמדה כשחקן מוביל במערכת הבנקאות המקומית.

הסיכון האסטרטגי הינו סיכון עסקי הנובע מפעילות עסקית ומסביבת התחרות בה פועלת הקבוצה (כולל אסדרה), במעשה (כגון החלטות עסקיות שגויות או יישום לא נאות), או במחדל (כגון העדר תגובה לשינויים בתחרות), שבהתממשותו עשוי להביא לפגיעה מהותית ברווחיות, הון, ו/או מיצוב קבוצת דיסקונט לאורך זמן, ולמנוע מהקבוצה לשמור על מעמדה במערכת הבנקאית.

ראש חטיבת תכנון, אסטרטגיה וכספים משמש כמנהל הסיכון האסטרטגי של הקבוצה והינו "אחראי על" לניהולם של סיכונים אלה בבנק ובקבוצה. הנחיותיו המקצועיות מחייבות את החברות בקבוצת דיסקונט. מנהל הסיכון אחראי לזיהוי, הערכה, ניטור, בקרה ודיווח אחר פרופיל הסיכון האסטרטגי ולנקיטת פעולות להפחתת הסיכונים בקבוצה, זאת בהלימה לאסטרטגיה, למדיניות ניהול הסיכון ולתיאבון לסיכון שיתוו על ידי הדירקטוריון.

הקבוצה פועלת בהתאם לתוכנית אסטרטגית רב שנתית ותכנית מחשוב תומכת, אשר עוברת עדכון מדי שנה במטרה לתת מענה למגמות שזוהו בארץ ובעולם בסביבת התחרות. מדי שנה, לקראת תהליכי תכנון תהליכי תוכניות העבודה, מבוצעת סקירה של סביבת התחרות המקומית והגלובלית ומתקבלות החלטות לגבי ייזום פרויקטים חדשים בתמיכה לתחרות ולחדשנות המתפתחת. זאת, לצד המשך התקדמות בתוכנית האסטרטגית הקבוצתית במסגרתה הוגדרו 3 צירי פעולה מרכזיים: המשך צמיחה והתייעלות, טרנספורמציה בבנקאות המסורתית, ומודלים בנקאיים חדשים. בתמיכה למימוש התוכנית הוגדר מבנה ניהולי, שיטה וכלים שמלווים את תהליך היישום והמדידה, שמשלבים היבטי ניהול סיכונים כחלק אינטגרלי מתהליכי התכנון והיישום, לרבות שילוב מדידת ביצועים מבוססת סיכון ברמות הניהול השונות (BSC, KPI), תוכניות הנעה ותגמול ועוד).

ניטור ובקרת התקדמות יישום התוכנית, ברמה הקבוצתית, מבוצע באמצעות מינהלת יעודית שפועלת בנושא, ובמעקב וניטור שבועי של ההנהלה. חטיבת ניהול סיכונים מלווה ומנחה מתודולוגית את מנהל הסיכון ושותפה לליווי פרויקטים אסטרטגיים ומרכזיים מראשיתם, על מנת לוודא שילוב שיקולי ניהול סיכונים כחלק מהניהול העסקי וכן לבסס הערכות בלתי תלויות בדבר השפעות מימוש התוכניות השונות על פרופיל הסיכון וגיבוש המלצות על התיאבון לסיכון.

סיכון מוניטין

סיכון המוניטין הינו הסיכון לפגיעה בעסקי של הבנק כתוצאה מפגיעה בדימויו בעקבות פרסומים שונים, נכונים או שגויים. תדמית שלילית עלולה להיווצר כתוצאה ממספר רב של גורמים, יחד ולחוד (החלטות עסקיות שגויות, שביתה, אירועים בסביבה התחרותית, מעילה, פגיעה ברווחיות או בהלימות ההון, תקלת מחשב מהותית, אירועי הפרה מהותיים בתחום הציות והלבנת הון וכו'). סיכון המוניטין הינו בעל פוטנציאל לנזק רב בשל אופי ענף הבנקאות והחשיבות של שמירה על אמון המפקידים, הלווים, המשקיעים והמערכת הבנקאית המקומית והבינלאומית.

סיכון המוניטין מתאפיין בשני גורמי סיכון עיקריים: סיכון מסדר ראשון (סיכון מוניטין טהור) הנובע מגורם חיצוני לבנק כחברות דירוג, גופים רגולטוריים, עיתונות (שמועות שאינן מבוססות) ו/או אירוע מוניטין שאינו נגזר מהתממשות של סיכון אחר. וסיכון מסדר שני, הנובע מהתממשות סיכונים אחרים כגון: סיכון תפעולי, סיכונים ציות והלבנת הון, סיכון נזילות, אשראי, המשכיות עסקית, טכנולוגיות המידע וכד'.

סיכון המוניטין הינו סיכון מורכב לניהול ולשליטה, שכן הוא מושפע מכלל תחומי פעילות הבנק והקבוצה ועלול לנבוע ממוקדי סיכון רבים, ישירים ועקיפים. בשל חשיבות הסיכון ומורכבותו, הסיכון מנוהל על ידי הדרגים הבכירים ביותר בארגון, ובהתאם, המנהלת הכללית של הבנק נושאת באחריות העל לניהול הסיכון בעיתות משבר. ראש חטיבת תכנון, אסטרטגיה וכספים, מנהל הסיכון האסטרטגי, אחראי על הניהול השוטף של הסיכון. האחריות לניהול השוטף של סיכון המוניטין חלה בנפרד על הנהלת הבנק ועל כל חבר הנהלה ביחס לחטיבה שבתחום אחריותו, לרבות ביחס לחברות בת בהן הוא משמש כגורם ניהולי אחראי. שותפים נוספים התומכים בניהול הסיכון הינם: דוברת הבנק, מנהלת קשרי המשקיעים, מנהל יחידת האסטרטגיה, מנהלת אגף השיווק והפרסום, הממונה על פניות הציבור, כלכלנית הבנק ועוד.

מנהל הסיכונים הראשי אחראי על הנחיה מתודולוגית בתחום ניהול הסיכונים והעמדת כלים התומכים בניהול הסיכון, לרבות ניתוח תקופתי של שינויים בפרופיל הסיכון, כחלק ממסמך הסיכונים הרבעוני.

במסגרת ניהול הסיכון פועל פורום מוניטין תקופתי על בסיס קבוצתי, בו מועלות סוגיות שונות, פנימיות וחיצוניות, שעלולה להיות להן השפעה על סיכון המוניטין. כמו כן, הוגדרו אינדיקטורים שונים התומכים בניטור שינויים בחשיפות, בתחומי סיכון שונים, שעשויים להיות בעלי השפעה על סיכון המוניטין. זאת לצד המשך פעילות הקבוצה בתחום ניהול השיח עם הלקוחות ברשתות החברתיות והמשך ניטור המדיה.

דגש רב הושם השנה להטמעת ערכי הוגנות בתהליכים, בתשתיות ובקורות שמבוצעות בקו הראשון והשני.

תגמול

כללי: מדיניות התגמול של הבנק כפופה להוראות חוק החברות, הוראת ניהול בנקאי מס' 301A (להלן: "הוראה 301A") כפי שתוקנה מעת לעת ולחוק התגמול. ביום 19 בנובמבר 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301A בדבר "מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי". ההוראה קובעת כללים שנועדו להבטיח שהסדרי התגמול הנהוגים בתאגיד הבנקאי יהיו עקביים עם מסגרת ניהול הסיכונים ועם המטרות ארוכות הטווח של התאגיד הבנקאי.

ביום 12 באוקטובר 2016 נכנס לתוקף חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידי פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "חוק התגמול"), אשר במסגרתו נקבעו מגבלות על היקף התגמול לנושאי משרה ועובדים בתאגידי פיננסיים.

היבטים איכותיים

בחודש נובמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק מדיניות תגמול לנושאי משרה בבנק, אשר מחליפה את מדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק, שאושרה על ידי האסיפה הכללית בחודש פברואר 2014. בחודש דצמבר 2016 אישר דירקטוריון הבנק מדיניות תגמול לכלל עובדי הבנק, לרבות עובדים מרכזיים, וכן עקרונות למדיניות תגמול קבוצתית (להלן: "מדיניות התגמול"), שמחליפה את מדיניות התגמול שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק בחודש יוני 2014.

מדיניות התגמול קובעת עקרונות הנוגעים לתגמול הקבוע ולהסדרי סיום ההעסקה של נושאי המשרה, וכן עקרונות לתגמול המשתנה לנושאי המשרה. מדיניות התגמול עולה בקנה אחד עם הוראה 301A, וכוללת הוראות בדבר התאמת היקף התגמול לנושאי המשרה בבנק להוראות חוק התגמול. לפרטים בדבר מדיניות התגמול לנושאי המשרה ראו דיווחים מיידיים של הבנק מיום 28 בספטמבר 2016, מיום 9 בנובמבר 2016 ומיום 7 ביוני 2018 (מס' אסמכתא: 2016-01-056790, 2016-01-074847 ו-2018-01-056212, בהתאמה; להלן: "מדיניות התגמול לנושאי המשרה"). הפרטים בדוח מובאים כאן ולהלן בדרך של הפניה.

בהתאם למדיניות התגמול לנושאי המשרה, בבנק קיימות תכניות תגמול פרטניות לנושאי המשרה. לפרטים בדבר תכניות אלה ראו ביאור 23 ד' וביאור 35 ו' ו-1' לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018.

א. מידע המתייחס לגופים המפקחים על התגמול

הגוף המפקח על התגמול. ועדת התגמול של הדירקטוריון הינה הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול. בהתאם למדיניות התגמול, גם לגופים נוספים בבנק, תפקידים בקשר לפיקוח על נושא התגמול, ובכלל זה חטיבת משאבי אנוש ונכסים, חטיבת תכנון, אסטרטגיה וכספים, חטיבת ניהול הסיכונים וחטיבת הביקורת הפנימית.

הרכב הוועדה². בראש הוועדה עומד מר אהרן אברמוביץ' (דירקטור חיצוני), וחברים בה ה"ה: מר יהודה לוי (דירקטור חיצוני), מר ברוך לדרמן (דירקטור חיצוני), פרופ' שלום הוכמן (דירקטור חיצוני), גב' מירי כץ (דירקטור חיצוני לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301); מר יהלי שפי (דירקטור חיצוני לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301 ודירקטור בלתי תלוי).

תפקידי הוועדה וסמכויותיה. לוועדה מוקנים התפקידים והסמכויות כמתחייב מסעיפים 118 ו-118ב לחוק החברות ומהוראות ניהול בנקאי תקין של הפיקוח על הבנקים ובכללן הוראות 301 ו-301A.

פרטים באשר ליועצים חיצוניים שהועסקו על ידי הבנק. במהלך גיבוש מדיניות התגמול ותכניות התגמול הפרטניות לנושאי משרה, נעזרה ועדת התגמול ביועצים חיצוניים, כלהלן: משרד עורכי הדין גרוס, קלינהנדלר, חודק, הלוי, גרינברג ושות'; משרד קוגנום ייעוץ כלכלי בע"מ ("קוגנום") (לשעבר פרופ' יחזק סוארי בע"מ); היועצים האמורים מלווים את הבנק בנושא התגמול באופן שוטף, בהתאם לצורך. קוגנום משמש גם גורם בקרה על תשלום המענקים.

תחולת מדיניות התגמול. מדיניות התגמול קובעת עקרונות לתגמול נושאי המשרה בבנק, וכן לתגמול כלל עובדי הבנק, תוך שימת דגש על עובדים שלפעילותם עשויה להיות השפעה מהותית על פרופיל הסיכון של הבנק.

במסגרת מדיניות התגמול נקבעו גם עקרונות למדיניות תגמול קבוצתית, אשר יחולו על התאגידים הנשלטים העיקריים בקבוצת דיסקונט שפעילותם בישראל (כרטיסי אשראי לישראל בע"מ; בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ; דיסקונט קפיטל בע"מ). לגבי תאגידים נשלטים שהן חברות בחו"ל, בשים לב לכך שפעילותן הינה מחוץ לישראל וכי הן אינן מחויבות בקביעת מדיניות תגמול בהתאם להוראה 301A, נקבע במדיניות התגמול כי יקבעו עקרונות נפרדים שיחולו על התגמול בתאגידים נשלטים אלה, לאור האסדרה הזרה אליה הם כפופים והעובדה כי הם פועלים בשוק עבודה בעל מאפיינים שונים.

תיאור סוגי העובדים שנחשבים כנושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים

נושאי המשרה הבכירה כהגדרתם בהוראה 301A, כוללים את העובדים הבאים: הדירקטורים, המנהלת הכללית; חברי הנהלת הבנק, המבקר הפנימי; קצין הציות ואיסור הלבנת הון; מנהלים הכפופים ישירות למנהלת הכללית.

עובדים מרכזיים אחרים כוללים עובדים, אשר נקבע כי הסדרי התגמול שלהם עלולים לחשוף את הבנק לסיכון מהותי, וכן עובדים שהיקף התגמול שלהם בשנה האחרונה או בשנה שקדמה לה עלה על 1.5 מיליון ש"ח. מדיניות ותהליכי התגמול בקבוצה, מקדמים עמידה ביעדי הבנק ובהטמעת תרבות ניהול סיכונים אפקטיבית, ואינם מעודדים נטילת סיכונים עודפת או מעבר לתיאבון הסיכון שהוגדר.

הנתונים הכמותיים, כאן ולהלן, כוללים את יושבי ראש הדירקטוריון בקבוצה, ככל שהם הוגדרו כיושבי ראש פעילים, ואינם כוללים דירקטורים.

נתונים בדבר מספר נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים בקבוצת דיסקונט בשנים 2017-2018

שנת 2017		שנת 2018		
עובדים		עובדים		
נושאי משרה מרכזיים		נושאי משרה מרכזיים		
אחרים	בכירה	אחרים	בכירה	
2	15	2	18	סך-הכל בבנק ⁽¹⁾
5	69	5	73	סך-הכל בקבוצה ⁽¹⁾

הערה:

(1) כולל נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים שכיהנו בחלק מהשנה.

ב. מידע המתייחס לתכנון ולמבנה של תהליכי התגמול

המאפיינים העיקריים ויעדי תוכנית התגמול. מדיניות התגמול נועדה להביא לשמירה על האיזון הראוי בין האסטרטגיה הכלל ארגונית של הבנק, תרבותו הארגונית, יעדי ותוכניות העבודה, כפי שנקבעים מעת לעת, בהתאם לתאבון הסיכון, ניהול הסיכונים וסביבת הבקרה. זאת, לצד יצירת מערכת תמריצים הולמת לגיוס ולשימור הון אנושי ברמה גבוהה, לרבות כח אדם ניהולי איכותי לטווח הארוך, הדרוש לבנק להמשך פיתוחו והצלחתו העסקית. במסגרת שיקוליו באישור מדיניות התגמול הביא הבנק בחשבון גם את הוראות חוק התגמול.

2 מר אהרן אברמוביץ' מונה ליו"ר הוועדה ביום 3 בדצמבר 2018; פרופ' שלום הוכמן מונה לחבר ועדה ביום 1 באוגוסט 2018; גב' מירי כץ מונתה לחברת ועדה ביום 25 במרס 2018.

מדיניות התגמול תאפשר גם מתן תמריצים (בדרך של תוספת או הקטנת מענקים), לצורך עמידה ביעדים כלליים של הבנק בתחום ניהול הסיכונים, הציות לחוקים (לרבות אכיפה פנימית בתחום ניירות ערך ו/או בתחומים אחרים), הוראות רגולטוריות ונהלי הבנק. במדיניות התגמול, שאושרה בשנת 2016, נערכו שינויים על מנת להתאימה לחוק התגמול, ולתיקונים בהוראות ניהול בנקאי תקין מס' 301A, בין היתר, בקשר עם השבת תגמול משתנה ששולם לעובד מרכזי, וזאת בכפוף למועדים שנקבעו בהוראות המעבר.

תגמול העובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת. התגמול המשתנה של עובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת נקבע על פי סטנדרטים המתחשבים בחשיבות ורגישות התפקידים המוטלים על פונקציות אלה אינו תלוי בתוצאות העסקיות של התחומים העסקיים שאת פעילותם הם מנטרים, מבקרים או מפקחים. היחס בין התגמול הקבוע לבין התגמול המשתנה של פונקציות אלה נוטה לטובת התגמול הקבוע, לרבות ביחס לנושאי משרה שאינם נמנים על פונקציות הפיקוח והבקרה. הבנק רשאי לקבוע כי חלק המענק השנתי המיוחס למדדים הקבוצתיים יהיה נמוך יותר אצל פונקציות הפיקוח והבקרה בהשוואה לנושאי משרה אחרים.

חטיבת ניהול סיכונים ופונקציות הבקרה בקו ההגנה הראשון משולבים במתן ציון ההערכה לעובדים האחראים על ניהול סיכונים, בקרה וביקורת ביחידות השונות בקו ההגנה הראשון, הנמצאים תחת הנחייתו המקצועית. עם זאת, ככלל, עובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת, למעט נושאי המשרה, כפופים להסדרי התגמול החלים על כלל עובדי הבנק (בהתאם לסוג ההעסקה של עובד כאמור).
לפרטים נוספים בדבר הוראות ייחודיות החלות על תגמול משתנה לנושאי משרה העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת ראו סעיף 4.4 למדיניות התגמול לנושאי המשרה.

ג. תיאור הדרכים שבהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול

במסגרת קביעת מנגנון התגמול מוודא הבנק כי המנגנון שנקבע עולה בקנה אחד עם תאבון הסיכון של הבנק ואינו מעודד נטילת סיכונים עודפת, באופן שיוצר מבנה תמריצים מאוזן בין רכיבי התגמול הקבוע לרכיבי התגמול המשתנה ועקבי עם מסגרת ניהול הסיכונים של הבנק ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק. מדיניות התגמול לוקחת בחשבון את הסיכונים העיקריים של הבנק.
במסגרת זו, נקבע כי תוכניות התגמול לתשלום מענקים שנתיים לנושאי משרה, יכללו דרישה לעמידה בתנאי סף אשר משקללים את מדיניותו ארוכת הטווח של הבנק, לרבות מדיניות ניהול הסיכונים שלו, אשר יכללו, בין היתר:

- שיעור תשואה להון בשנת המענק לא יפחת מ-6%.
- יחס הלימות ההון הכולל ויחס הלימות הון עצמי רובד 1, לא יפחתו מהיחסים המינימליים שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים.
- יחס היעילות בפועל, בנטרול רווחים או הפסדים מיוחדים, לא עלה על 2% מעל יעד יחס היעילות שנקבע בתכנית העבודה לשנת המענק.
- עמידה בציון סף במדד איכותי אשר יכלול את תרומת נושא המשרה ליישום תהליכים בתחומי הממשל התאגידי, עמידה ביעדים כלליים של הבנק בתחומי ניהול הסיכונים, הציות לחוקים (לרבות אכיפה פנימית בתחום ניירות ערך ו/או בתחומים אחרים), הוראות רגולטוריות ונהלי הבנק.

קביעת היקף המענקים השנתיים לנושאי משרה תיעשה, בין היתר, בהתאם למרכיבים הבאים:

- (1) מדדים קבוצתיים, שהחל משנת 2017 כוללים תשואה להון ויחס יעילות.
 - (2) מדדים אישיים, אשר יכללו, בין היתר, עמידה של הבנק בתחומי ניהול הסיכונים, הציות לחוקים (לרבות אכיפה פנימית בתחום ניירות ערך ו/או בתחומים אחרים), הוראות רגולטוריות ונהלי הבנק.
 - (3) מענק בשיקול דעת, אשר יחולק על פי שיקול דעת המנהלת הכללית מתוך תקציב למענקים בשיקול דעת וזאת אף אם לא התקיימו תנאי הסף באותה שנה. במסגרת חלוקת התקציב יינתן משקל, בין היתר גם לעמידה של הבנק בתחומי ניהול הסיכונים, הציות לחוקים (לרבות אכיפה פנימית בתחום ניירות ערך ו/או בתחומים אחרים), הוראות רגולטוריות ונהלי הבנק.
- יצוין, כי גורמי ניהול הסיכונים של הבנק סייעו בגיבוש מנגנוני התגמול, על מנת להבטיח כי המדדים בהם נעשה שימוש במסגרת מנגנוני התגמול עקביים עם יעדי ניהול הסיכונים של הבנק ובכך מבטיחים מנגנוני תגמול שאינם מעודדים נטילת סיכונים עודפת.
תשלום רכיבים של תגמול נדחה שנדחו משנים קודמות, יותנה בכך שהבנק לא רשם הפסד בדוחותיו הכספיים המאוחדים לשנת המענק שקדמה למועד תשלום המענק הנדחה.

לצורך התאמת התגמול המשתנה לסוגי הסיכונים השונים להם חשוף הבנק ולביצועי הבנק נקבע כי גם תשלום מענק שנתי לעובדים בבנק (לרבות עובדים מרכזיים אחרים שאינם נושאי משרה) ככלל, יהיה מותנה, לכל הפחות, בעמידה בתנאי הסף למענק השנתי החלים על נושאי משרה בבנק, כמפורט לעיל. יחד עם זאת, הובהר, כי עמידה בתנאי הסף כאמור לא תחייב בהכרח את הבנק בתשלום מענקים לעובדים.
תוכניות להענקת תגמול משתנה נוסף, המיועד ככלל לעובדים שאינם מרכזיים, יבנו, בין היתר, בשיתוף עם פונקציות ניהול הסיכונים והבקרה וישולבו בהם מדדים מבוססי סיכון וכן מדדים הנוגעים ליעדים כלליים של הבנק בתחומי ניהול הסיכונים, הציות לחוקים (לרבות אכיפה פנימית בתחום ניירות ערך ו/או בתחומים אחרים), הוראות רגולטוריות ונהלי הבנק, כמדדים המניעים לפעולה ו/או כמדדים פוסלים.

ד. הקשר בין הביצועים במהלך תקופת מדידת הביצועים לבין רמות התגמול

לבני כלל העובדים, בכפוף לעמידה בתנאי הסף, ייקבע סל מענקים שיחול על כלל העובדים (למעט לבני נושאי משרה ועובדים שנקבעו ו/או ייקבעו בעניינם תוכניות תגמול ספציפיות) אשר בקביעתו יובאו בחשבון גם התוצאות העסקיות של הבנק לפני חלקו בתוצאות חברות מוחזקות (סולו) ותרומו לתוצאות העסקיות של קבוצת הבנק. בנוסף, ועל מנת שגודלו של סך הרכיב המשתנה לא יגביל את יכולת הבנק לשמור על איתנות הונו בכל עת, וכן לאור מדיניות הבנק והרצון להשיא ערך לבעלי המניות של הבנק, סך התגמול המשתנה לכל העובדים בבנק (לרבות נושאי משרה ועובדים מרכזיים אחרים), בגין שנת מענק, בכפוף לעמידה בתנאי הסף, לא יעלה על 10% מהרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק, לפי הדוחות הכספיים המאוחדים לשנת המענק, בנטרול מענקים לעובדי הבנק והשפעות המיסים בגינם. יצוין, כי קיימים עובדים, ובכלל זה עובדים שאינם מרכזיים, אשר התגמול המשתנה בעניינם שונה מהתגמול המשתנה האמור לעיל (כגון עובדים בחדרי העסקאות של הבנק).

השפעת מדדי הביצוע על סכומי התגמול המשתנה. היעדים הרלבנטיים בכל אחד מהמדדים הקבוצתיים, מתבססים על יעדים שייקבעו על ידי הדירקטוריון בהתאם לתוכניות העבודה. לכל מדד נקבע יעד מטרה על פי היעד שאושר למדד זה, אשר לפיו יחושבו יעד מינימום ויעד מקסימום לאותו מדד. עמידה ביעד המינימום, ביעד המטרה, וביעד המקסימום בשנת מענק מסויימת, תזכה בשיעורים שנקבעו מתקרת המענק המחושב לפי התוצאות במדדים הקבוצתיים והמדדים האישיים. קביעת יעדי ניהול הסיכונים מבוצעת בתיאום עם חטיבת ניהול סיכונים.

מענק בגין תרומה מיוחדת. מדיניות התגמול מאפשרת להעניק לנושאי המשרה מענק בגין תרומה מיוחדת המוגבל בהיקפו. לפרטים נוספים ראו סעיף 4.8 למדיניות התגמול לנושאי משרה.

תקציב מענקים בשיקול דעת. על פי מדיניות התגמול, יועמד לרשות המנהלת הכללית תקציב מענקים בשיקול דעת גם במקרה ואין עמידה בתנאי הסף. לפרטים נוספים, ראו סעיף 4.9 למדיניות התגמול לנושאי משרה.

התאמת התגמול המשתנה. הדירקטוריון רשאי מטעמים מיוחדים להפחית את המענקים לכלל נושאי המשרה או לנושא משרה מסוים, לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול.

ה. התאמת התגמול כדי להתחשב בביצועים לטווח ארוך יותר

מדיניות הבנק כוללת הסדרי דחייה ופריסה של תגמול משתנה, במטרה לקשור בין התגמול המשתנה לביצועים ארוכי הטווח של הבנק לרבות התאמת התגמול במקרה של ביצועים חלשים.

פריסת מענקים שנתיים. מדיניות התגמול לנושאי משרה כוללת מנגנון לפריסת המענקים השנתיים, כלהלן:

מחצית מסכום התגמול תשולם במזומן, בסמוך לאחר פרסום הדוחות הכספיים של הבנק לשנת המענק.

מחציתו האחרת של התגמול כאמור, תידחה ותיפרס בשלוש מנות שוות, על פני שלוש השנים העוקבות.

התשלום של מנת מענק נדחה יותנה בכך שהבנק לא רשם הפסד בדוחותיו הכספיים המאוחדים לשנת המענק שקדמה למועד תשלום מנת המענק הנדחה.

על אף האמור, אם בשנת מענק כלשהי לא עולה סך התגמול המשתנה לו זכאי נושא משרה בגין אותה שנה על 40% מהתגמול הקבוע לנושא המשרה, ישולמו מלוא המענקים במזומן ללא מנגנון הפריסה כאמור.

הסדרי הפריסה האמורים לעיל יחולו גם על תגמול משתנה של עובד מרכזי אחר שאינו נושא משרה. יצוין, כי ישנם עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה אשר נקבעו בעניינם תוכניות תגמול ספציפיות ואשר התנאים לתשלום המענק הנדחה בעניינם שונים מאלו המפורטים לעיל.

פריסת תנאי פרישה משתנים. תגמולים בגין סיום העסקה של נושאי משרה העולים על הסכומים הקבועים בדיון או בתנאי העסקה של כלל עובדי הבנק או חלק ממענק הסתגלות העולה על שווי שלוש משכורות חודשיות (בצירוף התנאים הנלווים) מהווים "תנאי פרישה משתנים".

מחצית מתנאי הפרישה המשתנים תידחה ותיפרס על פני שלוש שנים. אם בדוחות הכספיים הרבעוניים או השנתיים, שיתפרסמו בסמוך לפני מועד התשלום, קיימת חריגה מהותית מיחסי הלימות ההון הכולל והון עצמי רובד 1 המינימאליים שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים, ידחה תשלום המנה של תנאי הפרישה הנדחים ב-12 חודשים. במקרה בו נמשכת החריגה המהותית מיחסי הלימות ההון הכולל והון עצמי רובד 1 כאמור, מנת תנאי הפרישה הנדחים תבוטל ולא תשולם.

הסדרים להחזרי תגמול. נקבע במדיניות התגמול מנגנון להשבת תגמול, לפיו אם יתברר לאחר ששולם תגמול, שהתחשיב, ממנו נגזר סכום התגמול, התבסס על נתונים כספיים מוטעים, והטעות גרמה להצגה מחדש של הדוחות הכספיים - התגמול יחושב מחדש בהתבסס על הנתונים הכספיים המעודכנים. ראו גם סעיף 12 למדיניות התגמול לנושאי המשרה. בנוסף, נקבע במדיניות התגמול מנגנון להשבת תגמול משתנה ששולם, בנסיבות חריגות בהן העובד המרכזי היה שותף לנזק חריג שנגרם לבנק.

1. תגמול משתנה

היחס ההולם בין התגמול המשתנה המירבי, לתגמול הקבוע. לפרטים בדבר תקרות המענקים השנתיים לנושאי המשרה ראו סעיפים 4.10 ו-7 למדיניות התגמול לנושאי משרה. בהתאם להוראה 301A, שיעור התגמול המשתנה שישולם בשנה קלנדרית לנושא משרה, למעט מענק גיוס, לא יעלה על 100% מהתגמול הקבוע ששולם לאותו נושא משרה בגין אותה שנה קלנדרית.

המענק השנתי המרבי לעובד בכיר אחר שאינו נושא משרה לא יעלה על 3 משכורות חודשיות של אותו עובד. ואולם, ככל שהבנק יאמץ בקשר לעובדים בכירים, קריטריונים שייקבעו מראש המבוססים על ביצועי העובד הבכיר שלפיהם ייקבע המענק השנתי, אשר יכללו משתנים כמותיים ואיכותיים, לרבות מדדי ניהול סיכונים, ניתן יהיה להגדיל את תקרת המענק לעובד בכיר לתקרה של 6 משכורות חודשיות. יצוין, כי ישנם עובדים בכירים שאינם נושאי משרה אשר נקבעו בעניינם תוכניות תגמול ספציפיות ואשר תקרת המענק לנביהם עולה על התקרות האמורות אך לא עולה על 100% מהתגמול הקבוע ששולם להם בגין אותה שנה קלנדרית.

סוגי התגמול המשתנה. מדיניות התגמול של הבנק כוללת רק תגמול משתנה במזומן. יחד עם זאת, נקבע כי בתקופת יישום מדיניות התגמול, הבנק יהיה רשאי לאשר או לפעול על פי תוכניות להענקת תגמול הוני לנושאי משרה בבנק, ששווי לא יעלה על 4 משכורות חודשיות לשנה, כמפורט בסעיף 8.3 למדיניות התגמול לנושאי המשרה. כמו כן, נקבע כי על מנת להגביר את זהות האינטרסים בין עובדי הבנק לבעלי מניותיו, רשאי הבנק ליזום תוכניות להענקת תגמול הוני לעובדים שאינם נושאי משרה.

היבטים כמותיים

כללי. בלוחות הבאים, נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים כוללים נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים בחברות הבת. סכומי התגמול אינם כוללים מס שכר.

שינוי מתכונת ההצגה. בעקבות פרסום חוזר בדבר "שיפור השימושיות של הדוחות לציבור של תאגידים בנקאיים לשנים 2017 ו-2018", ביום 31 בדצמבר 2017, עודכנה מתכונת הגילוי הכמותי על התגמול, כבר בדוח שהתפרסם בגין שנת 2017.

שווי כולל של תגמול שהוענק במהלך השנה

	שנת 2018		שנת 2017	
	נושאי משרה בכירה	עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה	עובדים מרכזיים אחרים
במיליוני שקלים חדשים				
1. סך תגמול קבוע	91.9	3.3	86.6	3.3
מזה:				
מבוסס מזומן - לא נדחה ⁽¹⁾	91.9 ⁽²⁾	3.3	86.6 ⁽²⁾	3.3
2. סך תגמול משתנה	34.5	1.8	27.4	2.1
מזה:				
מבוסס מזומן - לא נדחה ⁽³⁾	27.1 ⁽²⁾	1.1	23.1	1.3
מבוסס מזומן - נדחה ⁽⁴⁾	7.4	0.7	4.3	0.8
סך הכל תגמול	126.4	5.1	114.0	5.4
מספר עובדים				
1. תגמול קבוע	73	5	69	5
2. תגמול משתנה	68	5	59	5

הערות לטבלה ראו לאחר הטבלה "תגמול נדחה ותגמול מוחזק".

תשלומים מיוחדים שהוענקו או ששולמו במהלך השנה

שנת 2017		שנת 2018		שנת 2017		שנת 2018	
עובדים מרכזיים אחרים		נושאי משרה בכירה		עובדים מרכזיים אחרים		נושאי משרה בכירה	
סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים
-	-	0.9	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	0.3	1
0.4	1	5.9	5	-	-	3.4	3

הערות לטבלה ראו לאחר הטבלה "תגמול נדחה ותגמול מוחזק".

תגמול נדחה ותגמול מוחזק

מזה: הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה והתגמול המוחזק		הסכום הכולל של התגמול הנדחה ששולם במהלך השנה ⁽⁶⁾	
הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה ⁽⁷⁾	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה ⁽⁶⁾	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות משתמעות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה ⁽⁶⁾
במיליוני שקלים חדשים			
שנת 2018			
נושאי משרה בכירה	17.2	0.2	3.2
מזומן	17.2	0.2	3.2
עובדים מרכזיים אחרים	2.1	-	0.8
מזומן	2.1	-	0.8
סך הכל	19.3	0.2	4.0
שנת 2017			
נושאי משרה בכירה	13.0	0.2	1.7
מזומן	13.0	0.2	1.7
עובדים מרכזיים אחרים	2.1	-	0.4
מזומן	2.1	-	0.4
סך הכל	15.1	0.2	2.1

הערות:

- (1) שכר כולל הוצאות נלוות והפרשות מעביד, לרבות הפרשה בגין מענקי הסתגלות בגין שלושת החודשים הראשונים לאחר פרישת העובד ומענק חלף הודעה מוקדמת.
- (2) כולל תגמול שהוענק לעובדים בגין תקופה שקדמה למועד מינויים כנושאי משרה בכירה.
- (3) כולל את מרכיב המענקים שהוענקו בגין שנת הדיווח שאינו נדחה ותנאי פרישה משתנים שאינם כפופים לעמידה בקריטריונים שנקבעו מראש.
- (4) כולל מנות נדחות של מענקים בגין שנת הדיווח שהופרשו במלואם ותנאי פרישה משתנים הכוללים הפרשה בגין מענקי הסתגלות עבור תקופה מעבר לשלושה חודשים ראשונים לאחר פרישת העובד, המותנים בעמידה בקריטריונים שנקבעו מראש.
- (5) כולל תשלומים בפועל בגין פיצויי פיטורין, מענק הסתגלות, מענק חלף הודעה מוקדמת ומענק אי תחרות (ההפרשה בגין התשלומים כאמור בוצעה בדרך כלל על בסיס צבירה).
- (6) כולל תגמול בגין נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים, שסיימו כהונתם בשנים קודמות.
- (7) כולל מנות נדחות של מענקים המשולמות שלא בסמוך להענקתן התלויות בעמידה בקריטריונים שנקבעו מראש, ויתרת תנאי פרישה משתנים שטרם שולמו הכוללים הפרשה בגין מענקי הסתגלות עבור תקופה מעבר לשלושה חודשים ראשונים לאחר פרישת העובד והפרשות לפיצויים מעבר לקבוע בדין, המותנים בעמידה בקריטריונים שנקבעו מראש.

תגמולים לנושאי משרה בכירה

לפרטים בדבר תגמולים לנושאי משרה בכירה, בהתאם לאמור בתקנות 21 ו-22 לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970, ראו בפרק "ממשל תאגידי, ביקורת ופרטים נוספים על עסקי התאגיד הבנקאי ואופן ניהולם".

אבי לוי, סמנכ"ל בכיר
מנהל הסיכונים הראשי

לילך אשר-טופילסקי
המנהלת הכללית

שאול קוברינסקי
יו"ר הדירקטוריון

10 במרס 2019

תוספות

תוספת א' – קשרים בין הדוחות הכספיים לבין סכומים פיקוחיים

הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (LI1)

יתרות מאזניות של פריטים ש:						
לא כפופים לדרישות הון או כפופים לינוי מבסיס ההון	כפופים למסגרת סיכון כפופים אשראי של צד למסגרת סיכון שוק	כפופים למסגרת סיכון כפופים אשראי נגדי	כפופים למסגרת סיכון למסגרת איגוח	כפופים למסגרת סיכון אשראי	יתרות מאזניות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי	
במיליוני שקלים חדשים						
31.12.2018						
נכסים:						
-	-	-	-	21,858	21,858	מזומנים ופקדונות בבנקים
-	2,168	1,264	347	35,340	37,898	ניירות ערך
-	-	774	-	-	774	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
-	-	3,773	-	163,305	167,078	אשראי לציבור
1,932	-	(27)	-	(2,247)	(2,274)	הפרשה להפסדי אשראי
-	-	3,746	-	161,058	164,804	אשראי לציבור, נטו
-	-	-	-	3,336	3,336	אשראי לממשלה
-	-	-	-	135	135	השקעות בחברות כלולות
-	-	-	-	2,437	2,437	בניינים וציוד
(160)	-	-	-	-	160	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
-	-	3,726	-	-	3,726	נכסים בגין מכשירים נגזרים
-	-	-	-	4,048	4,048	נכסים אחרים
1,772	2,168	13,256	347	228,212	239,176	סך נכסים
התחייבויות:						
188,916	-	-	-	-	188,916	פקדונות הציבור
6,886	-	-	-	-	6,886	פקדונות מבנקים
257	-	-	-	-	257	פקדונות הממשלה
1,126	-	-	-	-	1,126	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
8,476	-	-	-	-	8,476	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
-	-	3,249	-	-	3,249	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
12,597	-	-	-	-	12,597	התחייבויות אחרות
218,258	-	3,249	-	-	221,507	סך התחייבויות

הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (L1) (המשך)

יתרות מאזניות של פריטים ש:						
לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון	כפופים למסגרת סיכון כפופים אשראי של צד למסגרת סיכון שוק	כפופים למסגרת סיכון כפופים אשראי נגדי	כפופים למסגרת סיכון למסגרת איגוח	כפופים למסגרת סיכון אשראי	יתרות מאזניות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי	
במיליוני שקלים חדשים						
31.12.2018						
נכסים:						
-	-	-	-	28,026	28,026	מזומנים ופקדונות בבנקים
-	1,399	1,094	53	31,201	32,703	ניירות ערך
-	-	954	-	-	954	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
-	-	3,160	-	147,708	150,868	אשראי לציבור
1,804	-	(26)	-	(2,085)	(2,111)	הפרשה להפסדי אשראי
-	-	3,134	-	145,623	148,757	אשראי לציבור, נטו
-	-	-	-	1,493	1,493	אשראי לממשלה
-	-	-	-	153	153	השקעות בחברות כלולות
-	-	-	-	2,366	2,366	בניינים וציוד
(160)	-	-	-	-	160	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
-	-	2,953	-	-	2,953	נכסים בגין מכשירים נגזרים
-	-	-	-	3,656	3,656	נכסים אחרים
1,644	1,399	11,269	53	212,518	221,221	סך נכסים
התחייבויות:						
175,170	-	-	-	-	175,170	פקדונות הציבור
4,804	-	-	-	-	4,804	פקדונות מבנקים
267	-	-	-	-	267	פקדונות הממשלה
1,943	-	-	-	-	1,943	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
7,639	-	-	-	-	7,639	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
-	-	3,232	-	-	3,232	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
12,098	-	-	-	-	12,098	התחייבויות אחרות
201,921	-	3,232	-	-	205,153	סך התחייבויות

המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (L12)

פריטים שחלה עליהם:				
סה"כ	מסגרת סיכון		מסגרת סיכון	
	מסגרת סיכון	אשראי של צד	מסגרת איגוח	אשראי
שוק				
במיליוני שקלים חדשים				
31.12.2018				
243,983	228,212	347	13,256	2,168
סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי L1)				
-	-	-	-	-
סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי L1)				
243,983	228,212	347	13,256	2,168
87,673	22,725	-	73	-
סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי				
(2,949)	-	-	(2,949)	-
הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2				
1,932	1,932	-	-	-
הבדלים הנגרמים מהפרשות				
160	-	-	160	-
התאמות בגין SFT				
3,316	-	-	3,316	-
הוספת חשיפה עתידית פוטנציאלית בגין נגזרים				
380	380	-	-	-
התאמות אחרות				
334,495	253,249	347	13,856	2,168
סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות⁽¹⁾				
31.12.2017				
225,239	212,518	53	11,269	1,399
סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי L1)				
-	-	-	-	-
סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי L1)				
225,239	212,518	53	11,269	1,399
79,161	23,546	-	158	-
סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי				
-	-	-	(2,401)	-
הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2:				
1,804	1,804	-	-	-
הבדלים הנגרמים מהפרשות				
-	-	-	166	-
התאמות בגין SFT				
2,449	-	-	2,449	-
הוספת חשיפה עתידית פוטנציאלית בגין נגזרים				
482	482	-	-	-
התאמות אחרות				
309,134	238,349	53	11,641	1,399
סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות⁽¹⁾				

הערה:

כולל סכומים שלא נכללו בטבלת CR4.

הצגת הרכיבים המרכיבים את ההון הפיקוחי מתוך המאזן הפיקוחי המאוחד

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי ⁽¹⁾	מאזן פיקוחי מאוחד	מאזן פיקוחי מאוחד	
	31.12.17	31.12.18	
במיליוני שקלים חדשים			
נכסים			
	28,026	21,858	מזומנים ופיקדונות בבנקים
	32,703	37,898	ניירות ערך*
			*מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
14	31	-	
			*מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף ההפחתה
21	-	-	
	32,672	37,898	*מזה: ניירות ערך אחרים
	954	774	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
	150,868	167,078	אשראי לציבור
	(2,111)	(2,274)	הפרשה להפסדי אשראי*
20	(1,610)	(1,756)	*מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2
	(501)	(518)	*מזה: הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
	148,757	164,804	אשראי לציבור, נטו
	1,493	3,336	אשראי לממשלה
	153	135	השקעות בחברות כלולות
			*מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף ההפחתה
21	24	26	
	129	109	*מזה: השקעות בחברות כלולות אחרות
	2,366	2,437	בניינים וציוד
	160	160	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין*
6	160	160	*מזה: מוניטין
7	-	-	*מזה: נכסים בלתי מוחשיים אחרים
	2,953	3,726	נכסים בגין מכשירים נגזרים
	3,656	4,048	נכסים אחרים*
21+75	⁽²⁾ 1,695	⁽²⁾ 1,666	*מזה: נכסי מס נדחה**
9	-	-	**מזה: נכסי מס נדחה למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי
8	-	-	**מזה: התחייבות בגין מס נדחה בגין נכסים בלתי מוחשיים
	1,695	1,666	**מזה: נכסי מס נדחה אחרים
12	-	-	*מזה: עודף יעודה על עתודה
	1,961	2,382	*מזה: נכסים אחרים נוספים
	221,221	239,176	סך כל הנכסים
התחייבויות והון			
	175,170	188,916	פיקדונות הציבור
	4,804	6,886	פיקדונות מבנקים
	267	257	פיקדונות הממשלה
	1,943	1,126	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
	7,639	8,476	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים*
	3,206	4,629	*מזה: כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
16b,18b	4,433	3,847	*מזה: כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי**
16a,18a	784	784	**מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
16b,18b	3,649	3,063	**מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
	3,232	3,249	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים*
11	7	3	*מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
	12,098	12,597	התחייבויות אחרות*
20	193	176	*מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2
13	-	-	*מזה: התחייבות בגין מס נדחה המיוחסת לפנסיה
	-	-	*מזה: התאמה בגין אופציות מכר לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בחברת בת הכפופה להוראות מעבר
	-	-	התחייבויות המוזקקות למכירה
	205,153	221,507	סך כל ההתחייבויות

הערות ראו בעמוד הבא.

הצגת הרכיבים המרכיבים את ההון הפיקוחי מתוך המאזן הפיקוחי המאוחד (המשך)

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי ⁽¹⁾	מאזן פיקוחי מאוחד 31.12.17	מאזן פיקוחי מאוחד 31.12.18	
במיליוני שקלים חדשים			
	15,594	17,151	הון עצמי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי*
	11,420	12,977	**מזה: הון מניות רגילות**
1	676	676	**מזה: הון מניות רגילות
3	11,246	12,647	**מזה: עודפים
4	(502)	(346)	**מזה: רווח כולל אחר מצטבר***
10	-	-	הוגן ***מזה: הפסדים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי
	(313)	(61)	הוגן ***מזה: הפסדים נטו מהתאמות מתרגום דוחות כספיים
2	4,174	4,174	*מזה: קרנות הון
	-	-	*מזה: הון מניות בכורה**
15a	-	-	**מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
15b	-	-	**מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
	-	-	*מזה: מכשירים הוניים אחרים**
	-	-	**מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
	-	-	**מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
	474	518	זכויות שאינן מקנות שליטה*
5	302	296	*מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
17	-	-	*מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 1 נוסף
19	48	73	*מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 2
	124	149	*מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שלא ניתן לייחס להון הפיקוחי
	16,068	17,669	סך כל ההון העצמי
	221,221	239,176	סך כל ההתחייבויות וההון

הערות:

- (1) ההפניות הן לטבלה "מיפוי הרכיבים ששימשו לצורך הצגת הרכב ההון הפיקוחי", המובאת להלן, לספרה המוצגת תחת העמודה "הפניות משלב 2".
- (2) נוכח ההקלה שנתן הפיקוח על הבנקים בגין תוכניות ההתייעלות, יתרת נכסי מס נדחה אינה כוללת את המסים הנדחים בגין תוכניות ההתייעלות.

מיפוי הרכיבים ששימשו לצורך הצגת הרכב ההון הפיקוחי

31/12/2017		31/12/2018		
במיליוני שקלים חדשים				
סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לפיננסים משלב 2	III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לפיננסים משלב 2	III	
				הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים
1+2	-	4,850	-	4,850
1				הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
3	10	11,256	-	12,647
2				עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
4	103	(399)	-	(346)
3				רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
				מכשירי הון עצמי רובד 1 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
				4
5	43	302	-	296
				מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט)
6	156	16,009	-	17,447
				הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
				הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים
				7
				התאמות/הפרשות רזרבות יציבותיות בגין הערכות שווי מוניטין, בניכוי מיסים נדחים לשלם
6	-	160	-	160
				8
				נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם
7+8	-	-	-	-
				9
				מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן
9	-	-	-	-
				10
				פער שלילי בין הפרשות להפסדים צפויים
10	-	-	-	-
				12
				גידול בהון העצמי הנובע מעסקאות איגוח
				13
				רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי, בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל ההתאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק
11	1	6	-	3
				14
				עודף יעודה על עתודה, בניכוי מיסים נדחים לשלם שיסולקו אם הנכס יהפוך לפגום או ייגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור
12+13	-	-	-	-
				15
				השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מניות בכפוף להסכמים חוזיים)
				16
				החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים
				17
				השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
14	-	-	-	-
				18
				השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
				19
				זכויות שירות למשכנתאות אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
				20
				מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
	19	76	-	-
				21
				סכום זכויות שירות למשכנתאות, מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי וההשקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי תאגידים פיננסיים העולה על 15% מהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי
				22
				מזה: בגין השקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי תאגידים פיננסיים
				23
				מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות
				24

מיפוי הרכיבים ששימשו לצורך הצגת הרכב ההון הפיקוחי (המשך)

	31/12/2017		31/12/2018	
	במיליוני שקלים חדשים			
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים				
25 מזה: מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי	-	-	-	-
26 התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים	-	(236)	-	(220)
26a מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים	-	-	-	-
26b מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות	-	-	-	-
26g מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1	-	(76)	-	-
מזה: התאמות בגין תכנית התייעלות	-	(160)	-	(220)
התאמות פיקוחיות בהון עצמי רובד 1 הכפופות לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	-	-	-	-
מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי	-	-	-	-
ניכויים החלים על הון עצמי רובד 1 מאחר ואין בהון רובד 1 נוסף והון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים	-	-	-	-
27 סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1	20	6	-	(57)
29 הון עצמי רובד 1	176	16,003	-	17,504
הון רובד 1 נוסף: מכשירים				
מכשירי הון מניות רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מכשירים אלו	-	-	-	-
30 מזה: מסווג כהון עצמי בהתאם להוראות הדיווח לציבור	15a+16a	-	-	-
32 מזה: מסווג כהתחייבות בהתאם להוראות הדיווח לציבור	-	-	-	-
מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר	15b+16b	890	890	712
מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג'	17	-	-	-
מזה: מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 1 נוסף	-	-	-	-
36 הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים	890	890	712	712
הון רובד 1 נוסף: ניכויים				
השקעה עצמית במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים)	-	-	-	-
37 החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף	-	-	-	-
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי	-	-	-	-
39 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי	-	-	-	-
40 ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים	-	-	-	-
41 מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים	-	-	-	-
41a. מזה: ניכויים נוספים להון רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיף 41א.	-	-	-	-
ניכויים בהון רובד 1 נוסף הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	-	-	-	-

מיפוי הרכיבים ששימשו לצורך הצגת הרכב ההון הפיקוחי (המשך)

	31/12/2017		31/12/2018		
	במיליוני שקלים חדשים				
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לפינת משלב 2 ^א	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	
					הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים
					מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
					ניכויים החלים על הון רובד 1 נוסף מאחר ואין בהון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים
42					סך כל הניכויים להון רובד 1 נוסף
43					הון רובד 1 נוסף
44	890	890	712	712	הון רובד 1
45	1,066	16,893	712	18,216	הון רובד 2: מכשירים והפרשות
					מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו
46	18a	-	784	-	784
47	18b	2,759	2,759	2,351	2,351
48	19	-	-	-	-
					מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
49					הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפי השפעת המס המתייחס זכויות מיעוט בחברת בת
50	20	-	1,804	-	1,932
					73
51					הון רובד 2 לפני ניכויים
					הון רובד 2: ניכויים
52					השקעה עצמית במכשירי הון רובד 2, המוחזקת באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים)
53					החזקת צולבות הדדיות במכשירי הון רובד 2 של תאגידים פיננסיים
54					השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
55					השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
56					ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
56א					מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים
56ב					מזה: ניכויים נוספים להון רובד 2
					התאמות פיקוחיות בהון רובד 2 הכפופות לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III
					מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
57					סך כל הניכויים להון רובד 2
58	2,759	5,395	2,351	5,140	הון רובד 2
59	3,824	22,288	3,063	23,356	סך ההון
					סך הכל נכסי סיכון משוקללים בהתאם לטיפול שנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III
					מזה: מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי
					מזה: מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי
60					סך נכסי סיכון משוקללים
					הערות ראו בעמוד הבא.
					160,070 ^א
					170,921 ^א

מיפוי הרכיבים ששימשו לצורך הצגת הרכב ההון הפיקוחי (המשך)

31/12/2017		31/12/2018		
במיליוני שקלים חדשים				
סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		
-	10.00	-	10.24	הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים יחסי הון וכריות לשימור הון (באחוזים)
-	10.55	-	10.66	61 הון עצמי רובד 1
-	13.92	-	13.67	62 הון רובד 1
-	-	-	-	63 ההון הכולל
-	-	-	-	64 לא רלבנטי
-	-	-	-	65 לא רלבנטי
-	-	-	-	66 לא רלבנטי
-	-	-	-	67 לא רלבנטי
-	-	-	-	68 לא רלבנטי
-	9.18 ⁽¹⁾	-	9.19 ⁽¹⁾	דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
-	9.18 ⁽¹⁾	-	9.19 ⁽¹⁾	69 יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
-	12.68 ⁽¹⁾	-	12.69 ⁽¹⁾	70 יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
-	-	-	-	71 יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
14	31	-	850	סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)
-	-	-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
21	24	-	26	72 השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
-	-	-	-	73 זכויות שירות למשכנתאות (בניכוי מיסים נדחים לשלם)
-	1,600	-	1,666	74 מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה
-	-	-	-	75 תקרה להכללת הפרשות ברובד 2
-	1,890	-	2,195	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה
-	1,804	-	1,932	76 התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית
-	-	-	-	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות לפי גישת הדירוגים הפנימיים, לפני יישום התקרה
-	-	-	-	77 התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 לפי גישת הדירוגים הפנימיים
-	-	-	-	78 מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר
-	-	-	-	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון עצמי רובד 1 הכפופים להוראות המעבר (בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299)
-	-	-	-	80 סכום שנוכה מהון עצמי רובד 1 בשל התקרה
-	890	-	712	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר (בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299)
-	890	-	1,068	81 סכום שנוכה מהון רובד 1 נוסף בשל התקרה
-	2,759	-	2,351	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר (בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299)
-	-	-	-	82 סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה
-	-	-	-	83 סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה
-	-	-	-	84 סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה
-	-	-	-	85 הערות:

- (1) בתוספת כ-0.19% (ליום 31 בדצמבר 2017: 0.18%), בהתאם לדרישות הון נוספות בגין הלוואות לדירור - ראו ביאור 25 לדוחות הכספיים.
- (2) הפניות הן לטבלה "הצגת רכיבים המרכיבים את ההון הפיקוחי מתוך המאזן הפיקוחי המאוחד", המובאת לעיל, לספרה המוצגת תחת העמודה "הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי".
- (3) מסך היתרות המשוקללות של נכסי סיכון הופחת סך של 32 מיליון ש"ח בדומה ליום 31 בדצמבר 2017 בשל התאמות בגין תוכניות ההתייעלות.

תוספת ב' – איגוח

אי די בי ניו יורק והבנק (להלן בסעיף זה: "הקבוצה") משקיעים במספר סוגים של ניירות ערך מאוגחים, בהם ניירות ערך מגובי משכנתאות שהונפקו על ידי סוכנויות בארה"ב וניירות ערך מגובי הלוואות (CLO). הקבוצה משמשת כמשקיעה בניירות ערך מאוגחים ואינה היחמת בהנפקת ניירות ערך מאוגחים כלשהם. חשיפות הקבוצה משתייכות לתיק סיטונאי והן בעלות אופי של איגוח מסורתי. למטרת שקלול הסיכון של חשיפות האיגוח, הקבוצה עושה שימוש בדירוגים של סוכנויות הדירוג הבינלאומיות S&P-Fitch, Moody's. לפרטים נוספים, ראו ביאור 12 לדוחות הכספיים ו-"השקעות בניירות ערך מגובי נכסים" בפרק "התפתחות הנכסים וההתחייבויות" לעיל. חשיפות האיגוח הכלולות בטבלה להלן אינן כוללות ניירות ערך מגובים במשכנתאות של הסוכנויות (FHLMC, FNMA, GNMA) וזאת בשל העובדה שכל השכבות של ניירות הערך האמורים משקפות סיכון אשראי זהה.

חשיפות איגוח בתיק הבנקאי (SEC1)

סך החשיפות ליום		31 בדצמבר	
	2017	2018	
ניירות ערך מגובי נכסים:			
אגרות חוב מובטחות מסוג CLO	53	347	
סך-כל ניירות הערך מגובי נכסים	53	347	
סך-כל ניירות הערך מגובי משכנתאות ונכסים	53	347	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
	2017	2018	
דרישת הון	12.7%	12.7%	דרישת הון
במיליוני שקלים חדשים			
משקל סיכון:			
	1	53	9
	1	53	9
סך-הכל			347
			20%

נספח: מילון מונחים

איכות ניהול	הערכת נאותות ואפקטיביות ניהול הסיכון (אפקטיביות הבקורות).
אינדיקטור (Key Risk Indicator)	אמצעי / מחוון שנועד להציג את מצב החשיפה ביחס לסיכון.
אירוע כשל	אירוע בו התממש סיכון, בין אם נגרם נזק לבנק ובין אם לאו.
אשראי ברוטו	אשראי מאזני וחוף מאזני לפני הפחתת סיכון אשראי (CRM), לפני המרה לאשראי (CCF) ולפני הפרשות להפסדי אשראי.
אשראי חוף מאזני	כולל: מסגרות מחייבות בלתי מנוצלות, ערבויות, אשראים דוקומנטריים ונגזרים.
אשראי מאזני	מסגרות מחייבות - כל מצג שניתן ע"י התאגיד ללקוחו למתן אשראי (מאזני ו/או חוף מאזני) בין בכתב, בין בע"פ ובין בדרך של התנהגות ואשר ניתן לצפות כי לקוח סביר יסתמך על המצג ככזה המחייב את הבנק.
אשראי מאזני	אשראי (לציבור, ממשלות) ואג"ח.
בטוחות / ביטחונות	נכסים שונים (סחירים ושאינם סחירים) המיועדים להבטחת החזר חובות הלקוח, כאשר אינו עומד בהחזרים השוטפים והמוסכמים בינו לבין הבנק.
הפחתת סיכון אשראי (CRM – Credit Risk) (Mitigation)	מקזי סיכון המותרים ע"פ הוראות באזל II (בעיקר: ביטחונות נזילים משועבדים כנדרש). לפי הוראות אלה הבנק יכול, בעת חישוב דרישות ההון, להפחית את חשיפת האשראי שלו כלפי הצד הנגדי, ובכך להביא בחשבון את השפעת הביטחון.
הפרשות להפסדי אשראי	עתודה שיוצר הבנק לכיסוי הפסדים צפויים בגין חבויות לקוחותיו. לפי הנחיות בנק ישראל יש לבצע הפרשות פרטניות וקבוצתיות. הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני - הפרשה הנדרשת לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בגין חובות שנבדקו על בסיס פרטני וזוהו כפגומים. הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי - הפרשה בגין קבוצות גדולות של חובות (תקינים ולא תקינים) לרבות הפרשות להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור הנמדדות בשיטת "עומק הפיגור".
חוב בהשגחה מיוחדת	חוב שיש לו חולשות פוטנציאליות בגינן נדרשת תשומת לב מיוחדת של ההנהלה. אם חולשות אלה לא יטופלו, התוצאה עלולה להיות הרעה בסיכויים לפירעון האשראי או במעמדו של התאגיד הבנקאי כנושה.
חוב נחות	חוב שמוגן באופן בלתי מספק על ידי השווי הנוכחי המבוסס של הביטחונות ושל יכולת החזר של החייב, ולפיכך קיימת אפשרות ברורה שהבנק יספוג הפסד מסוים אם הליקויים לא יתוקנו. נדרש שתהיה חולשה מוגדרת היטב אשר מסכנת את מימוש החוב.
חוב פגום	חוב שהבנק צופה כי לא יוכל לגבות את הסכומים המגיעים לו ובמועד שנקבע על פי הסכם החוב.
יחס כיסוי הנזילות (LCR)	יחס בין מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לסך תזרים המזומנים היוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדרים הבאים.
יעד עסקי	מטרה עסקית המוגדרת במונחים כמותיים או איכותניים, ובכפוף למגבלות התיאבון לסיכון.
יתרת חוב רשומה	יתרת חוב, לרבות ריבית צבורה שהוכרה, פרמיה או ניכיון שטרם הופחתו, עמלות נדחות או עלויות נדחות שנוקפו לחוב וטרם הופחתו בניכוי כל חוב שנמחק חשבונאית. ריבית שלא הוכרה, או הוכרה בעבר ולאחר מכן בוטלה, לא תיכלל ביתרת החוב הרשומה.
מבחן קיצון מקרו כלכלי אחיד	מבחן הקיצון שמפרסם הפיקוח על הבנקים, המבוסס על תרחיש אחיד לכלל המערכת הבנקאית ועל פרמטרים מקרו כלכליים שגיבש הרגולטור.
מבחני רגישות	שיטה שבאמצעותה אומדים את השפעתו של שינוי בגורם סיכון יחיד (Single Factor), או במספר גורמי סיכון, על מצבו הפיננסי של התאגיד הבנקאי (לדוגמא, בסיכוני שוק - ירידה חדה בשיעור הריבית, בסיכוני אשראי - ירידה חדה במחירי הדיור).
מגבלה (פנימית)	היגד הנקבע על ידי הבנק, המהווה גבול לפעילות במסגרת התיאבון לסיכון.
מתווה הון	תוכנית מפורטת של תחזית יחסי ההון לשנים הקרובות, הכוללת את ההנחות ששימשו לתחזית, תיאור השפעות הצפויות על שכבות ההון ויחסי ההון, ניתוחי רגישות לסיכונים העיקריים, ועמידה של הבנק ביעדי ההון. מתווה ההון מהווה בסיס לקביעת המלצה להנהלה ולדירקטוריון בדבר יעדי הון של תוכנית העבודה, ובכלל זה הכרית ההונית, תקציב נכסי הסיכון, הנפקות הון וחלוקת דיבידנד.

נספח: מילון מונחים (המשך)

נגזרים מעבר לדלפק (Over The Counter - OTC)	עסקאות בנגזרים אשר אינן נסחרות בבורסה רשמית, והבנק הינו צד לעסקה.
ניטור יחסי ההון	מעקב אחר השינויים בנכסי הסיכון ובסיס ההון של הקבוצה והערכת העמידה ביעדי ההון שנקבעו על ידי הדירקטוריון.
סף התרעה	נועד להצביע על החשיפה לסיכון כאשר היא מגיעה לרמה מסוימת לפני המגבלה.
פרופיל סיכון	הערכת הסיכון המצרפי הגלום בחשיפות ובפעילות של הבנק.
תיאבון לסיכון (Risk Appetite)	משקף את טעמי הסיכון של התאגיד, ועקבי עם האסטרטגיה העסקית, תכנון ההון, תכנון הנזילות ומקורות המימון של התאגיד. התיאבון לסיכון כולל מגבלות כמותיות ויעדים איכותיים המתווים את קביעת המדיניות העסקית הקבוצתית בתחומי הסיכון השונים, ומהווה כלי מרכזי של הדירקטוריון לפיקוח ובקרה על פרופיל הסיכון של התאגיד.
תיק זמין למכירה	ניירות ערך אשר לא סווגו כאגרות חוב מוחזקות לפדיון או כניירות ערך למסחר.
תיק למסחר	מורכב מפוזיציות במכשירים פיננסיים המוחזקות עם כוונת מסחר, לצורך מכירה חוזרת בטווח זמן קצר, ו/או מתוך כוונה להרוויח משינויי מחירים ממשיים או צפויים בטווח קצר או ללכוד רווחי ארביטראז'. כדי שמכשיר פיננסי יחשב כחלק מהתיק למסחר עליו להיות חופשי מאמנה כלשהי המגבילה את סחירותו או שקיימת אפשרות לגדרו באופן מלא.
תיק לפדיון	ניירות ערך אשר לבנק יש כוונה ויכולת להחזיקם לטווח ארוך/ עד למועד הפדיון. התיק מוצג לפי שיעור התשואה לפדיון, הגלום בו מיום קנייתו.
תרחישי קיצון (Stress Tests)	שיטה לניהול סיכונים המשמשת להערכת השפעותיו הפוטנציאליות של אירוע ספציפי ו/או שינוי במערך משתנים פיננסיים על מצבו הכספי של תאגיד בנקאי. באופן מסורתי, הדגש בתרחישי קיצון הוא על אירועים חריגים אך מתקבלים על הדעת.
Credit Conversion - CCF Factors	המרה של פריטים חוץ מאזניים לשווה ערך לאשראי - לפי הגישה הסטנדרטית של באזל II, פריטים חוץ מאזניים מומרים לשווה ערך חשיפות אשראי באמצעות שימוש במקדמי המרה לאשראי.
Credit Support Annex - CSA	נספח להסכם ISDA המסדיר את נושא הבטוחות בגין עסקאות בנגזרים מול הצד הנגדי. בנספח זה נקבע סכום סף המשקף את החשיפה המרבית לה מוכן כל אחד מהצדדים הנגדיים להיחשף, ללא בטוחות.
International Swaps - ISDA and Derivatives Association	הסכם בינלאומי המאפשר קיזוז של התחייבות ודרישות הדדיות שמקורן בעסקאות בנגזרים מעבר לדלפק, במקרה של חדלות פירעון צד נגדי.
Foreign Account - FATCA Tax Compliance Act	במטרה להפחית את העלמות המס על ידי משלמי מסים אמריקאים, בשנת 2010 חוקק בארה"ב ה-Foreign Account Tax Compliance Act (לעיל ולהלן "FATCA"). מכאן ה-FATCA חויבו גופים פיננסיים מחוץ לארה"ב לזהות ולדווח לרשויות המס בארה"ב על כל מי שהינו אזרח ארה"ב או תושב ארה"ב המחזיק אצלם חשבון פיננסי. האסדרה נכנסה לתוקף ביום 1 ביולי 2014. יישום האסדרה מבוצע במדינות רבות, לרבות ישראל, במסגרת הסכם בין מדינת ישראל ופדיון שנתם בין ישראל וארה"ב.